

Monthly Oil & Gas Markets Analysis

پایش تحلیلی تحولات بازارهای نفت و گاز

شماره ۱۸۰ - مهر ماه ۱۴۰۴

پژوهشکده اقتصاد انرژی

موسسه مطالعات بین المللی انرژی

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر^(ع)، روبروی پارک ملت، خیابان سلطانی(سایه)، پلاک ۶۵

تلفن: ۶۰-۲۲۰۲۹۳۵۱

فکس: ۲۲۰۵۴۸۵۳

صندوق پستی: ۴۷۵۷-۱۹۳۹۵

www.iies.org

اعضای هیات تحریریه: دکتر محمد صادق جوکار، دکتر غلامعلی رحیمی، دکتر بهروز نعمتی، دکتر مصطفی سالاری، دکتر تورج دهقانی، مهدی یوسفی، مهرزاد زمانی، دکتر ندا علم الهدی، دکتر داریوش وافی نجار، دکتر حسین یادگاری، دکتر شباهگ مهاجرانی، دکتر ملیکا آشوری، دکتر حمیدرضا مصطفایی، سید مهدی مدنی خوانساری، مهدیه ابوالحسنی چیمه، کیمیا سادات ناصر آبادی مطلق، اعظم محمدباقری، فریبا ریاحی، فاطمه علیخانی

مدیر مسئول: دکتر غلامعلی رحیمی

سر دبیر: مهدی یوسفی

ناظر علمی: دکتر مهران امیر معینی

مدیر داخلی: نازنین شاهین

طراحی و صفحه آرایی: نازنین شاهین

مجمع تشخیص مصلحت نظام

شورای عالی انرژی

سازمان انرژی اتمی ایران

سازمان انرژی اتمی ایران

جمهوری اسلامی ایران
وزارت نفت

شورای عالی امنیت ملی

شرکت ملی پتروشیمی

شرکت ملی پتروشیمی

شرکت ملی پتروشیمی

بیشتر می اندیشیم
تا بهتر تصمیم بگیرید

فهرست

گزارش های تحلیلی

بخش
دوم

ارزیابی تحریم فرآورده های نفتی با منشاء نفت روسی و تاثیر آن بر پالایشگاه های وارد کننده نفت خام روسیه

نداء علم الهدی

وضعیت موجود و چشم انداز بازار گاز مایع (LPG) در ارمنستان

فاطمه علیخانی

تامین بخشی از نیاز گازی اروپا بوسیله گاز ترکمنستان و آذربایجان (پتانسیل بالادستی و موانع پیش رو)

مهدیه ابوالحسنی چیمهء

ملاحظات اقتصادی ذخیره سازی زیرزمینی هیدروژن و گاز طبیعی

اعظم محمد باقری
فرینا ریاحی

گزارش رصد اندیشکده های معتبر بین المللی در ارتباط با صنعت نفت و گاز

شاهنگ مهاجرانی

تحولات بازار های نفت و گاز

بخش
اول

تحولات قیمت نفت در ماه آگوست ۲۰۲۵

مهدی یوسفی

پیش بینی کوتاه مدت قیمت نفت خام برنت

مهرزاد زمانی

تحولات اقتصاد جهانی ماه سپتامبر ۲۰۲۵

نداء علم الهدی

بررسی وضعیت تولید جهانی نفت در ماه آگوست ۲۰۲۵

مهدی یوسفی

تقاضا و ذخیره سازی های نفت

حسین یادگاری

پیش بینی ماهیانه عرضه و تقاضای نفت

داریوش وافی نجار

بازار جهانی فرآورده های نفتی و عملیات پالایشی

ملیکا آشوری

بررسی تحولات تجارت نفت خام و فرآورده

کیما سادات ناصرآبادی مطلق

بررسی و تحلیل ماهانه بازار جهانی گاز طبیعی

غلامعلی رحیمی
مهدیه ابوالحسنی چیمه
حمیدرضا مصطفایی

بررسی تحولات تجارت گاز

کیما سادات ناصرآبادی مطلق

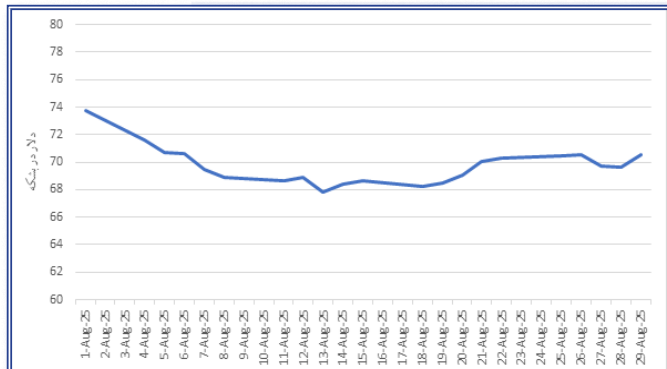
تحولات بازار های نفت و گاز

بخش
اول

تحولات قیمت نفت در ماه آگوست ۲۰۲۵

مهندسی

نمودار ۲: روند روزانه قیمت سبک اوپک در ماه آگوست ۲۰۲۵

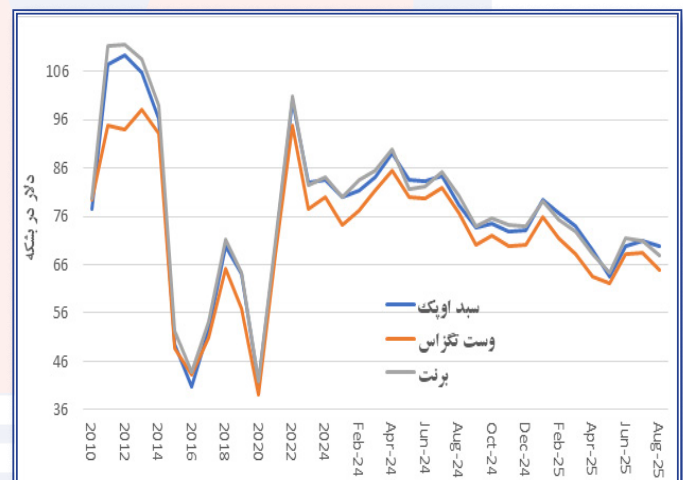

۱. روند قیمت نفت خام های شاخص

۱-۱. قیمت ماهانه نفت خام های شاخص

در ماه آگوست ۲۰۲۵ قیمت نفت خام های شاخص نسبت به متوسط ماه قبل کاهش یافت. قیمت سبک اوپک با ۱/۲۴ دلار در بشکه کاهش نسبت به ماه قبل به ۶۹/۷۳ دلار، قیمت نفت برنت با ۳/۱۷ دلار در بشکه کاهش به ۶۷/۸۷ دلار و متوسط قیمت نفت خام وست تگزاس با ۳/۵۳ دلار در بشکه کاهش نسبت به متوسط ماه قبل به ۶۴/۸۶ دلار در بشکه رسید.

نمودار ۱: روند ماهانه قیمت نفت برنت، سبک اوپک و وست تگزاس

۲. عوامل تاثیرگذار بر قیمت نفت در ماه آگوست ۲۰۲۵

مهمترین عوامل تاثیرگذار بر نوسانات قیمت نفت به تفکیک عوامل تضعیف کننده و تقویت کننده در ذیل ذکر شده است:

عوامل تقویت کننده:

۱. ادامه بحران اسرائیل و ایران و نگرانی نسبت به اختلال در عرضه و ترانزیت نفت از منطقه خاورمیانه و تنگه هرمز؛

۲. ادامه بحران روسیه و اوکراین و حملات پهبادی اوکراین به تأسیسات نفتی روسیه؛

۳. احتمال تشدید تحریمهای آمریکا علیه روسیه بویژه پس از دیدار ناموفق ترامپ و پوتین در آلاسکا؛

۴. اعمال تعرفه ۲۵ درصدی اضافی بر کالاهای هندی توسط آمریکا به دلیل خرید نفت روسیه؛

۵. تحریمهای جدید آمریکا علیه ایران؛

۶. تمدید آتش بس تعرفه ای بین چین و آمریکا تا ۱۰ نوامبر ۲۰۲۵ و بیشتر شدن احتمال توافق تجاری بین دو کشور؛

۷. نااطمینانی در مورد مذاکرات صلح بین روسیه و اوکراین

۱-۲. قیمت روزانه نفت خام های شاخص

روند روزانه قیمت نفت خام های شاخص در ماه آگوست ۲۰۲۵ نزولی بود. قیمت ها در دو هفته اول آگوست روند نزولی داشت و در دو هفته پایانی اندکی افزایش یافت. قیمت سبک اوپک بین ۶۷/۸۳ دلار و ۷۳/۷۴ دلار در بشکه نوسان داشت و از ۷۳/۷۴ دلار در بشکه در اول آگوست به ۷۰/۵۱ دلار در بشکه در ۲۹ آگوست رسید.

و پیش‌بینی پیشرفت کم در کوتاه مدت؛

۸. فعال شدن مکانیسم ماشه توسط سه کشور اروپایی علیه ایران و افزایش نگرانی نسبت به خروج بخشی از عرضه ایران از بازار جهانی نفت؛

۹. افزایش تقاضای برای سوخت‌های تابستانی؛

۱۰. عربستان سعودی قیمت رسمی فروش نفت خود را برای تحویل در ماه سپتامبر به بازار آسیا افزایش داد؛

۱۱. بر اساس گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا در هفته منتهی به ۱ آگوست ذخایر بنزین ۱/۳ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۲۲۷/۱ میلیون بشکه رسید و اگر چه تقاضا برای بنزین نیز ۱۱۲/۰ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۹/۴۰ میلیون بشکه رسید با این حال هنوز در رنج بالای میلیون بشکه در روز بود که بیانگر تقاضای قوی در انتهای فصل رانندگی در آمریکا است؛ در هفته منتهی به ۸ آگوست ذخایر بنزین ۸/۰ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۲۲۶/۳ میلیون بشکه رسید؛ در هفته منتهی به ۱۵ آگوست ذخایر بنزین ۲/۷ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۲۲۳/۶ میلیون بشکه رسید؛ در هفته منتهی به ۲۲ آگوست ذخایر بنزین ۱/۳ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۲۲۲/۳ میلیون بشکه رسید؛

۱۲. در هفته منتهی به ۱ آگوست سطح ذخایر استراتژیک آمریکا با ۲۳۵/۰ میلیون بشکه افزایش به ۴۰۲/۹۷۶ میلیون بشکه رسید؛ در هفته منتهی به ۸ آگوست سطح ذخایر استراتژیک آمریکا با ۲۲۶/۰ میلیون بشکه افزایش به ۴۰۳/۲۰۲ میلیون بشکه رسید؛ در هفته منتهی به ۱۵ آگوست سطح ذخایر استراتژیک آمریکا با ۲۲۳/۰ میلیون بشکه افزایش به ۴۰۳/۴۲۵ میلیون بشکه رسید؛ در هفته منتهی به ۲۲ آگوست سطح ذخایر استراتژیک آمریکا با ۷۷۶/۰ میلیون بشکه افزایش به ۴۰۴/۲۰۱ میلیون بشکه رسید؛

۱۳. بر اساس گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا در هفته منتهی به ۱ آگوست ذخایر نفت خام ۳ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۴۲۳/۷ میلیون بشکه رسید؛ در هفته منتهی به ۱۵ آگوست ذخایر نفت خام ۶ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۴۲۰/۷ میلیون بشکه رسید؛ در هفته منتهی به ۲۲ آگوست ذخایر نفت خام ۲/۴ میلیون بشکه

کاهش یافت و به ۴۱۸/۳ میلیون بشکه رسید؛

۱۴. بر اساس گزارش انجمن نفت آمریکا در هفته منتهی به ۱ آگوست ذخایر نفت خام ۴/۲۰۰ میلیون بشکه کاهش یافت؛ در هفته منتهی به ۱۵ آگوست ذخایر نفت خام ۲/۴ میلیون بشکه کاهش یافت؛ در هفته منتهی به ۲۲ آگوست ذخایر نفت خام ۰/۹۴۷ میلیون بشکه کاهش یافت؛

۱۵. در هفته منتهی به ۱ آگوست تولید نفت خام آمریکا با ۳۰ هزار بشکه کاهش به ۱۳/۲۸۴ میلیون بشکه در روز رسید؛

۱۶. تضعیف ارزش دلار؛ شاخص دلار در هفته منتهی به ۱ آگوست ۹۹/۰۶ بود که در هفته منتهی به ۸ آگوست به ۹۸/۲۹ رسید؛ شاخص دلار در هفته منتهی به ۸ آگوست ۹۸/۲۸ بود که در هفته منتهی به ۱۵ آگوست به ۹۷/۹۲ رسید؛

۱۷. در ماه ژوئیه PMI بخش خدمات چین به ۵۲/۶ رسید که ۲ واحد بالاتر از ماه قبل بود؛

۱۸. در ماه ژوئیه PMI بخش خدمات آلمان به ۵۰/۶ رسید که ۰/۹ واحد بالاتر از ماه قبل بود؛

۱۹. PMI بخش خدمات منطقه یورو به ۵۱ رسید که ۰/۵ واحد بالاتر از ماه قبل بود؛

۲۰. در ماه ژوئیه PMI بخش خدمات آمریکا به ۵۵/۷ رسید که ۲/۸ واحد بالاتر از ماه قبل بود؛

۲۱. در ماه ژوئن موازنه تجاری آمریکا به ۶۰- میلیارد دلار رسید که ۱۲ میلیارد دلار نسبت به ماه قبل بهبود داشت؛

۲۲. در ماه ژوئن رشد دستوره‌های خرید کارخانه‌ای در آلمان به ۰/۱- درصد رسید که ۰/۷ درصد نسبت به ماه قبل بهبود داشت؛

۲۳. در ماه ژوئیه رشد صادرات چین به ۷/۲ درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۵/۸ درصد بود و رشد واردات نیز به ۴/۱ درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۱/۱ درصد بود؛

۲۴. بانک انگلستان نرخ بهره این کشور را با ۲۵/۰ درصد کاهش در سطح ۴ درصد اعلام کرد؛

۲۵. در فصل دوم ۲۰۲۵ رشد تولید ناخالص داخلی ژاپن به ۱ درصد رسید در حالیکه در فصل قبل ۰/۶ درصد بود؛

عوامل تضعیف‌کننده:

۱. تصمیم هشت کشور اوپک پلاس برای افزایش تولید در ماه سپتامبر به مقدار ۵۴۸ هزار بشکه در روز؛

۲. ادامه نگرانیها نسبت به جنگ تجاری بین آمریکا و سایر کشورها و ایجاد رکود در اقتصاد جهانی و کاهش تقاضای نفت؛

۳. ادامه نگرانی نسبت به وضعیت تقاضای جهانی و مازاد عرضه در بازار در ماههای آتی؛

۴. آژانس بین المللی انرژی در گزارش جدید خود اعلام کرد که در ماههای آینده تقاضا کاهش خواهد یافت و از طرف دیگر عرضه افزایش خواهد یافت از اینرو مازاد عرضه در بازار بیشتر خواهد شد؛

۵. کاهش تقاضای نفت از طرف پالایشگران در اواخر ماه آگوست، بعد از فروکش کردن تقاضا برای سوختهای تابستانی؛

۶. دیدار ترامپ با زلنسکی و رهبران اروپایی در کاخ سفید و مثبت ارزیابی شدن این نشست توسط زلنسکی بعد از آنکه ترامپ اعلام کرد که آمریکا به تضمین امنیت اوکراین کمک خواهد کرد؛

۷. پیش بینی کاهش تقاضای آمریکا با نزدیک شدن به پایان فصل رانندگی در آمریکا؛

۸. بانک UBS اعلام کرد که با توجه به افزایش تولید اوپک پلاس مازاد عرضه روند افزایشی خواهد داشت از اینرو در پیش بینی خود از قیمت نفت برنت برای سال جاری ۶ دلار تجدیدنظر نزولی کرد و آن ۶۸ دلار در بشکه اعلام کرد؛

۹. بانک جی پی مورگان اعلام کرد که خطر رکود در اقتصاد آمریکا زیاد است؛

۱۰. اجرایی شدن تعرفه های بالاتر آمریکا علیه برخی شرکای تجاری این کشور از ۷ آگوست؛

۱۱. کاهش واردات نفت خام چین در ماه ژوئیه که ۵/۴ درصد نسبت به ماه ژوئن کاهش یافت اگرچه هنوز ۱۱/۵ درصد بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

۱۲. بر اساس گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا در هفته

۲۶. در ماه ژوئن نرخ رشد تولیدات صنعتی در بریتانیا به ۰/۲ درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۰/۲- درصد بود؛

۲۷. بانک مرکزی استرالیا نرخ بهره این کشور را ۰/۱۵ درصد کاهش داد و در سطح ۳/۶ درصد اعلام کرد؛

۲۸. در هفته منتهی به ۸ آگوست درخواستها برای استفاده از مزایای بیکاری به ۲۲۴ هزار درخواست رسید که ۳ هزار درخواست کمتر از هفته قبل بود؛

۲۹. در ماه ژوئیه شاخص قیمت خانه در چین به ۲/۸- درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۳/۲- درصد بود؛

۳۰. در هفته منتهی به ۲۲ آگوست تعداد دکل های حفاری فعال در بخش نفت آمریکا با ۱ دکل کاهش به ۴۱۱ دکل رسید؛

۳۱. در هفت روز منتهی به ۱۹ آگوست ۲۰۲۵ خالص وضعیت خرید بورسبازان در بازار نایمکس با ۴ هزار قرارداد افزایش به ۱۲۰ هزار قرارداد رسید؛

۳۲. جرمی پاول اعلام کرد که فدرال رزرو ممکن در ماه سپتامبر نرخ بهره را کاهش دهد؛

۳۳. در ماه ژوئیه نرخ تورم منطقه یورو بدون تغییر نسبت به ماه قبل در سطح ۲ درصد ثابت ماند؛

۳۴. در ماه آگوست PMI بخش صنعت آمریکا به ۵۳/۳ رسید که ۲/۵ واحد افزایش داشت؛

۳۵. در ماه آگوست PMI بخش صنعت منطقه یورو به ۵۰/۵ رسید که ۰/۷ واحد افزایش داشت؛

۳۶. در ماه آگوست PMI بخش صنعت آلمان به ۴۹/۹ رسید که ۰/۸ واحد افزایش داشت؛

۳۷. در فصل دوم ۲۰۲۵ نرخ رشد تولید ناخالص داخلی آمریکا به ۳/۳ درصد رسید در حالیکه در فصل اول ۲۰۲۵ رشد آن ۰/۵- درصد بود؛

۳۸. در هفته منتهی به ۲۲ آگوست درخواستها برای استفاده از مزایای بیکاری در آمریکا به ۲۲۹ هزار درخواست رسید که ۵ هزار درخواست کمتر از هفته قبل بود؛

۳۹. در ماه ژوئیه رشد سفارشات خرید کالاهای بادوام در آمریکا به ۲/۸- درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۹/۳- درصد بود.

ثابت ماند و انتظارات برای کاهش نرخ بهره توسط فدرال رزرو را کاهش داد؛

۲۲. در ماه ژوئیه وامهای جدید اعطاء شده در چین به ۵۰ میلیارد یوآن رسید در حالیکه در ماه قبل ۲۲۴۰ میلیارد یوآن بود؛

۲۳. در فصل دوم ۲۰۲۵ نرخ رشد تولید ناخالص داخلی بریتانیا به ۱/۳ درصد رسید که ۰/۱ درصد کمتر از فصل قبل بود؛

۲۴. در فصل دوم ۲۰۲۵ نرخ رشد تولید ناخالص داخلی منطقه یورو به ۱/۴ درصد رسید که ۰/۱ درصد کمتر از فصل قبل بود؛

۲۵. در ماه ژوئن نرخ رشد تولیدات صنعتی در منطقه یورو به ۱/۳- درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۱/۱ درصد بود؛

۲۶. در ماه ژوئیه نرخ رشد تولیدات صنعتی در چین به ۵/۷ درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۶/۸ درصد بود؛

۲۷. در ماه ژوئیه نرخ بیکاری در چین به ۵/۲ درصد رسید که ۰/۲ درصد بیشتر از ماه قبل بود؛

۲۸. تقویت ارزش دلار؛ شاخص دلار در هفته منتهی به ۱۵ آگوست ۹۷/۹۵ بود که در هفته منتهی به ۲۲ آگوست به ۹۸/۰۶ رسید؛

۲۹. در هفته منتهی به ۱۵ آگوست درخواستها برای استفاده از مزایای بیکاری در آمریکا به ۲۳۵ هزار درخواست رسید که نسبت به هفته قبل ۱۱ هزار درخواست افزایش داشت؛

۳۰. در فصل دوم ۲۰۲۵ رشد تولید ناخالص داخلی آلمان به ۰/۲ درصد رسید که ۰/۱ درصد کمتر از فصل اول ۲۰۲۵ بود؛

۳۱. در ماه ژوئیه نرخ تورم بریتانیا با ۰/۲ درصد افزایش به ۳/۸ درصد رسید؛

۳۲. بانک مرکزی چین نرخ بهره این کشور را بدون تغییر نسبت به قبل در سطح ۳ درصد اعلام کرد.

۳۳. در ماه آگوست نرخ تورم آلمان به ۲/۲ درصد رسید که ۰/۲ درصد بیشتر از ماه قبل بود؛

۳۴. در ماه ژوئیه فروش خانه های جدید در آمریکا به

منتهی به ۸ آگوست ذخایر نفت خام ۳ میلیون بشکه افزایش یافت و به ۴۲۶/۷ میلیون بشکه رسید؛

۱۳. بر اساس گزارش انجمن نفت آمریکا در هفته منتهی به ۸ آگوست ذخایر نفت خام ۱/۵ میلیون بشکه افزایش یافت؛

۱۴. در هفته منتهی به ۸ آگوست تولید نفت خام آمریکا با ۴۳ هزار بشکه افزایش به ۱۳/۳۲۷ میلیون بشکه در روز رسید؛ در هفته منتهی به ۱۵ آگوست تولید نفت خام آمریکا با ۵۵ هزار بشکه افزایش به ۱۳/۳۸۲ میلیون بشکه در روز رسید؛ در هفته منتهی به ۲۲ آگوست تولید نفت خام آمریکا با ۵۷ هزار بشکه افزایش به ۱۳/۴۳۹ میلیون بشکه در روز رسید؛

۱۵. در هفته منتهی به ۸ آگوست تعداد دکل های حفاری فعال در بخش نفت آمریکا با ۱ دکل افزایش به ۴۱۱ دکل رسید؛ در هفته منتهی به ۱۵ آگوست تعداد دکل های حفاری فعال در بخش نفت آمریکا با ۱ دکل افزایش به ۴۱۲ دکل رسید؛ در هفته منتهی به ۲۹ آگوست تعداد دکل های حفاری فعال در بخش نفت آمریکا با ۱ دکل افزایش به ۴۱۲ دکل رسید؛

۱۶. در هفت روز منتهی به ۵ آگوست ۲۰۲۵ خالص وضعیت خرید بورسبازان در بازار نایمکس با ۱۵ هزار قرارداد کاهش به ۱۴۱ هزار قرارداد رسید؛ در هفت روز منتهی به ۲۶ آگوست ۲۰۲۵ خالص وضعیت خرید بورسبازان در بازار نایمکس با ۱۱ هزار قرارداد کاهش به ۱۰۹ هزار قرارداد رسید؛

۱۷. در هفته منتهی به ۱ آگوست درخواستها برای استفاده از مزایای بیکاری در آمریکا به ۲۲۶ هزار درخواست رسید که ۷ هزار درخواست بیشتر از هفته قبل بود؛

۱۸. در ماه ژوئیه PMI بخش خدمات بریتانیا با ۱/۳ کاهش به ۵۲/۸ رسید؛

۱۹. بانکهای مرکزی هند نرخ بهره را تغییر ندادند و در سطح ۵/۵ درصد اعلام کرد؛

۲۰. در ماه ژوئن موازنه تجاری آلمان با ۳/۷ میلیارد یورو کاهش به ۱۴/۹ میلیارد یورو رسید؛

۲۱. در ماه ژوئیه نرخ تورم در آمریکا در سطح ۲/۷ درصد

۳. جمع‌بندی

متوسط قیمت نفت در ماه آگوست ۲۰۲۵ نسبت به ماه ژوئیه ۲۰۲۵ کاهش یافت. در ماه آگوست مهمترین عوامل تضعیف‌کننده قیمت نفت تحت تاثیر روابط آمریکا و روسیه و بویژه دیدار ترامپ و پوتین در آلاسکا بود که با موفقیت‌آمیز نبودن آن در روند مذاکرات صلح بین اوکراین و روسیه، قیمتها مجدداً روند صعودی به خود گرفت.

۶۵۲ هزار واحد رسید که ۴ هزار واحد کمتر از ماه قبل بود؛

۳۵. در ماه ژوئیه مجوزهای احداث ساختمان در آمریکا به ۱/۳۶۲ میلیون رسید که ۳۰ هزار مجوز کمتر از ماه قبل بود؛

۳۶. در ماه آگوست شاخص اطمینان مصرف‌کننده در آمریکا به ۹۷/۴ رسید که ۱/۳ کمتر از ماه قبل بود؛

۳۷. در ماه ژوئیه نرخ رشد تولیدات صنعتی در ژاپن به ۱/۶- درصد رسید در حالیکه در ماه قبل ۲/۱ درصد بود؛

۳۸. در ماه ژوئیه نرخ رشد مصارف شخصی در آمریکا با ۰/۱ درصد افزایش به ۲/۹ درصد رسید؛

۳۹. در فصل دوم ۲۰۲۵ نرخ رشد فصلی تولید ناخالص داخلی کانادا به ۰/۴- درصد رسید در حالیکه رشد آن در فصل قبل ۰/۵ درصد بود؛

پیش بینی کوتاه مدت قیمت نفت خام برنت

مهرزاد زبانی

بر قیمت نفت وارد کرد و چشم انداز بهتری از آینده تقاضا را به همراه آورد.

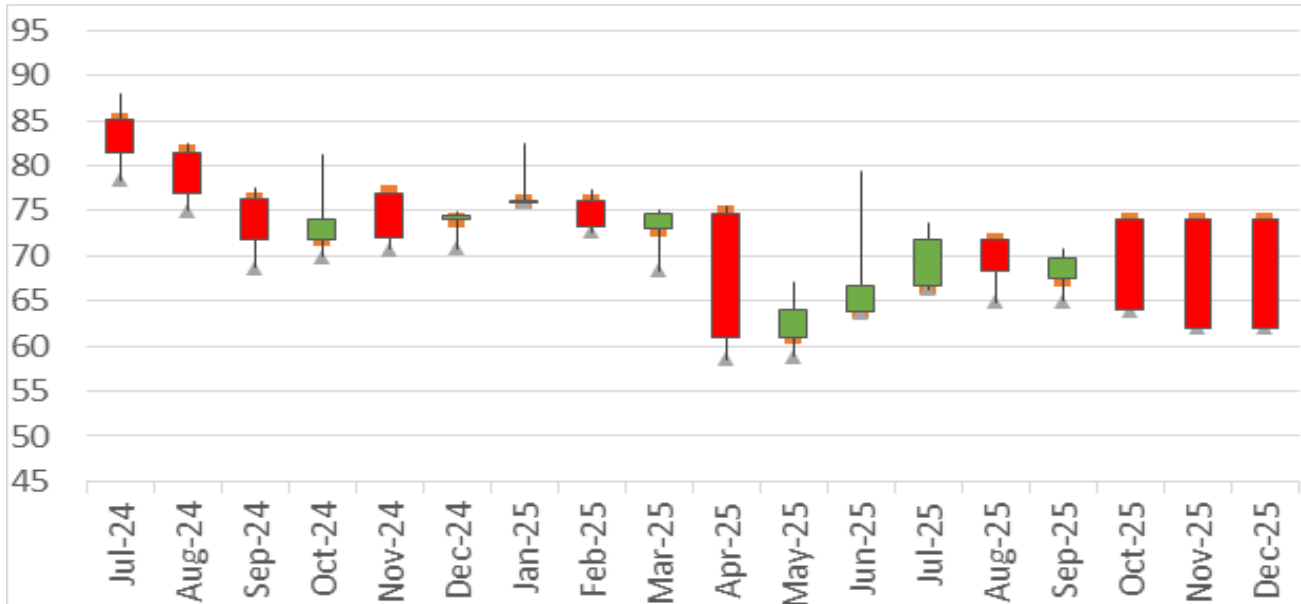
«پیش بینی قیمت»

با در نظر گرفتن عوامل تشریح شده انتظار بر این است که قیمت نفت برنت در ماه اکتبر بین ۶۴ تا ۷۴ دلار و برای دو ماه بعدی در دامنه ۶۲ تا ۷۴ دلار در بشکه نوسان کند.

«بررسی روند قیمت در ماه گذشته»

قیمت نفت برنت در ماه گذشته نوسان نسبی کمی داشت که به دلیل تداوم فروکش نسبی تنش ژئوپلیتیکی منطقه بود. البته توافق بین روسیه و کشورهای غربی به نتیجه نرسید و چشم انداز آن کاملاً تاریک شد و تحریم های بیشتر آمریکا بر نفت روسیه اعمال شد. اوپک پلاس با اعلام افزایش تولید؛ در ابتدا موجب کاهش قیمت نفت شد ولی در روز تصمیم گیری میزان افزایش از آنچه مورد انتظار بود کمتر بود و روند کاهشی متوقف شد. چشم انداز تقاضای نفت جهانی به گونه ای نیست مازاد عرضه کنونی را تحت تأثیر قرار دهد و همچنان انتظار بر وجود مازاد عرضه در بازار است به نحوی که از افزایش قیمت جلوگیری می کند و در بعد سیاسی ترامپ از سطح قیمت های فعلی راضی است و حداقل اینکه شکایتی از آن ندارد. رشد اقتصادی فصل دوم آمریکا قابل ملاحظه بود و از میزان مورد انتظار بیشتر بود که فشار افزایشی

نمودار ۱: روند گذشته و پیش بینی ماهانه قیمت نفت خام برنت

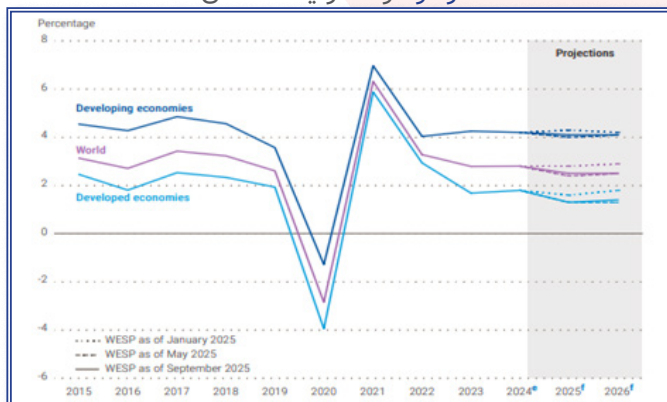
تحولات اقتصاد جهانی ماه سپتامبر ۲۰۲۵

فاطمه الهادی

همچنان بالا باقی مانده‌اند. این وضعیت چشم‌اندازی که هم‌اکنون نیز با محدودیت‌های مالی، تنش‌های ژئوپلیتیک، افزایش واگرایی جهانی و ریسک‌های اقلیمی روبه‌رو است را پیچیده‌تر می‌سازد. طبق گزارش S&P Global، اگرچه بیشتر اقتصادهای بزرگ همچنان رشد مثبت دارند، اما سرعت آن در بسیاری از کشورها رو به کاهش است.^۳ بسیاری از بانک‌های مرکزی پیش‌تر نرخ بهره را کاهش داده یا ثابت نگه داشته‌اند و اثر این سیاست‌ها هنوز در حال انتقال به اقتصاد است. تورم در بسیاری کشورها همچنان «چسبنده» است؛ یعنی کاهش آن کند بوده است (بدون احتساب انرژی و غذا).^۴ تنش‌های تجاری، به‌ویژه پیرامون تعرفه‌ها و اختلال در زنجیره‌های تأمین، همچنان یک نگرانی جدی است.^۵ فشارهای تورمی ناشی از انرژی، غذا و مسکن ممکن است روند کاهش تورم را متوقف کند، به‌ویژه اگر شوک‌های عرضه یا مسائل ژئوپلیتیک رخ دهند.^۶

نمودار: رشد تولید اقتصادی

Source : World Economic Situation and Prospects 2025 September Update, United Nations, September 2025.

پیش بینی گزارش چشم‌انداز وضعیت و چشم‌انداز اقتصادی جهان سازمان ملل حاکی از آن است که رشد جهانی در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ حدود ۲/۵ درصد خواهد بود که نسبت به سال ۲۰۲۴ که حدود ۲/۸ درصد بود، اندکی کمتر است.^۱ طبق گزارش چشم‌انداز اقتصادی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)، رشد تولید ناخالص داخلی جهانی در سال ۲۰۲۵ حدود ۳/۲ درصد پیش‌بینی شد که کمی بالاتر از ۳/۰ درصد سال ۲۰۲۴ است و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۶ به ۲/۹ درصد کاهش یابد.^۲ ارتقای محدود در چشم‌انداز سال ۲۰۲۵ بازتابی است از فعالیت اقتصادی قوی‌تر از انتظار در دوره پیش از اعمال تعرفه‌های جدید ایالات متحده، پایین‌تر بودن نرخ مؤثر تعرفه‌های آمریکا نسبت به آنچه در آوریل اعلام شده بود و همچنین سیاست‌های حامی رشد در چند اقتصاد بزرگ. با این حال، انتظار می‌رود اثرگذاری بخشی از این محرک‌ها در طول زمان کاهش یابد. با فروکش کردن شتاب فعالیت‌های پیش‌دستانه و پایان یافتن مذاکرات دوجانبه، اجرای کامل تعرفه‌های بالاتر آمریکا در اقتصاد جهانی نفوذ خواهد کرد و بر سرمایه‌گذاری‌های تجاری و تقاضای مصرف‌کننده فشار وارد می‌آورد؛ تأثیراتی که در بخش‌ها و مناطق مختلف به‌صورت نامتوازن نمایان خواهد شد. هرچند از تشدید بزرگ تنش‌های تجاری همراه با چرخه‌های متقابل تلافی‌جویانه جلوگیری شده و توافق‌های جدید دوجانبه تجاری میان ایالات متحده و شرکایش بخشی از نگرانی‌ها را کاهش داده است، اما ابهامات گسترده اقتصادی

1. World Economic Situation and Prospects 2025 September Update, United Nations, September 2025.
2. OECD Economic Outlook, Interim Report September 2025, OECD, 23 Sep 2025.
3. Global Economic Outlook: September 2025, S&P Global, Sep 2025.
4. Global Economic Outlook: September 2025, S&P Global, Sep 2025.
5. China central bank head pledges data-driven policy to aid recovery, Reuters 22 Sep 2025
6. Global Economic Outlook: September 2025, S&P Global, Sep 2025.

خام) نسبتاً ثابت مانده‌اند یا کاهش ملایمی داشته‌اند، در حالی که قیمت کالاهای کشاورزی و مواد اولیه خوراکی نوسانات بیشتری داشته است.^۳

در کل باید اشاره داشت که شکاف‌ها در سیاست بین کشورها (مثلاً سیاست مالی، سیاست تجاری) ریسک را افزایش می‌دهند. شرکت‌ها در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری و استخدام به احتیاط روی آورده‌اند. احتمال تشکیل یک چرخه جدید در بازار کالاها (commodity super cycle) مورد بحث است، مخصوصاً به‌خاطر افزایش تقاضا از بازارهایی مثل فلزات صنعتی، اما قیمت‌ها هنوز به سطوح قله تاریخی واقعی نرسیده‌اند.^۴ اگر کاهش قیمت نفت و گاز ادامه یابد، می‌تواند تورم را پایین‌تر بیاورد، اما در عین حال درآمد کشورهایی که به صادرات انرژی وابسته‌اند را تحت فشار قرار خواهد داد.^۵

۲.۱. بررسی اقتصادهای توسعه‌یافته

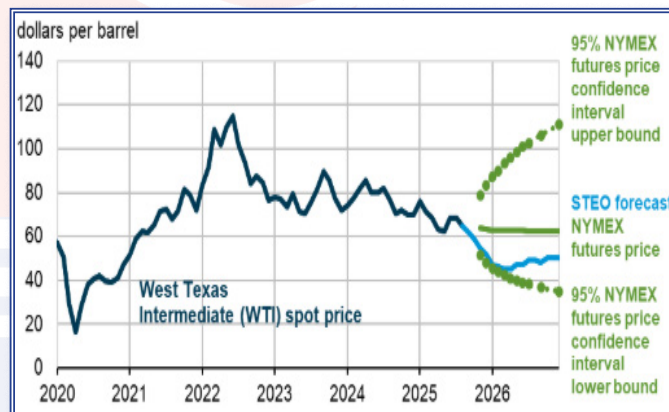
۲.۱.۱. آمریکا

در نشست سپتامبر، فدرال رزرو نرخ بهره هدف را ۵/۲۵ واحد درصد کاهش داد (به محدوده ۴ تا ۴/۲۵٪) و دلیل آن را کند شدن رشد اشتغال و تداوم فشارهای تورمی اعلام کرد. پیش‌بینی میانه فدرال رزرو برای رشد واقعی GDP در ۲۰۲۵ برابر ۱/۶٪ بود.^۶ برخی نهادهای دیگر مانند S&P Global پیش‌بینی رشد سال ۲۰۲۵ را اندکی بالاتر ارزیابی کردند، هرچند همگی انتظار دارند سرعت رشد در ادامه سال کاهش یابد.^۷ سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) گزارش داد که اقتصاد آمریکا در نیمه اول سال مقاوم‌تر و بهتر از انتظار عمل کرده، ولی هشدار داد که افزایش تعرفه‌ها، فشارهای مالی، تورم

تقاضای بازار کار در بسیاری از اقتصادهای پیشرفته به اندازه قبل پر قدرت نیست و رشد دستمزدها آهسته‌تر شده اما هنوز فروپاشی جدی مشاهده نمی‌شود.^۱

اوپک پلاس حدود سه چهارم افزایش تولید نفتی را که از زمان آغاز افزایش تولید در آوریل هدف‌گذاری کرده بود، محقق کرده است و منابع و تحلیل‌گران گفته‌اند که این سطح ممکن است در ادامه سال به حدود نیمی از هدف کاهش یابد، زیرا تولیدکنندگان به محدودیت‌های ظرفیت خود مواجه می‌شوند و داده‌ها نیز این موضوع را نشان می‌دهند. اوپک پلاس که نیمی از نفت جهان را تولید می‌کند و سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) و متحدانی مانند روسیه را گرد هم می‌آورد، تقریباً ۵۰۰ هزار بشکه در روز کمتر از اهداف خود تولید داشته‌اند.^۲ قیمت انرژی با کاهش همراه بوده است؛ شاخص قیمت انرژی در ماه آگوست تقریباً ۳/۹٪ پایین آمده است. نفت خام هم پیش‌بینی می‌شود که در فصل چهارم ۲۰۲۵ کاهش یابد؛ مثلاً قیمت متوسط نفت برنت در آن فصل احتمالاً به حدود ۵۹ دلار در هر بشکه خواهد رسید. همچنین قیمت برخی کالاهای صنعتی (فلزات و مواد

نمودار ۱: پیش‌بینی قیمت نفت

Source : Short-Term Energy Outlook,EIA ,Sep 2025.

1. Global Markets Overview: September 2025, WTW, Sep 2025.
2. OPEC+ is poised to slip further below oil output target, Reuters, 26 Sep 2025.
3. Short-Term Energy Outlook, EIA, Sep 2025.
4. Commodities could be on the verge of a new super cycle, Reuters, 18 Sep 2025.
5. Short-Term Energy Outlook, EIA, Sep 2025.
6. Federal Reserve issues FOMC statement, Federal Reserve, 17 Sep 2025
7. Global Economic Outlook: September 2025, S&P Global, Sep 2025

مجدد و کاهش اعتماد می‌تواند رشد را تضعیف کند.^۱ در اوت ۲۰۲۵ تنها ۲۲ هزار شغل جدید ایجاد شد که بسیار کمتر از روندهای قبلی است. نرخ بیکاری ۴٫۳٪ بود که اندکی بالاتر رفته است.^۲ فدرال رزرو تأکید کرد که بازار کار دیگر داغ نیست و نشانه‌هایی از سرد شدن تدریجی دیده می‌شود. تحلیل‌ها نشان می‌دهد فرصت‌های شغلی کمتر، استخدام ضعیف‌تر و فشار نزولی بر دستمزدها وجود دارد.^۳ تورم همچنان بالاتر از هدف ۲٪ فدرال رزرو باقی مانده است.^۴ افزایش تعرفه‌ها موجب رشد هزینه‌های واردات و فشار قیمتی بر مصرف‌کننده شده است. جروم پاول هشدار داد که هیچ مسیر بدون ریسک برای جلوگیری از رکود تورمی وجود ندارد؛ کاهش سریع نرخ بهره می‌تواند تورم را تثبیت کند و تأخیر در کاهش می‌تواند رشد را خفه کند.^۵

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) گزارش می‌دهد که تعرفه‌های آمریکا بر واردات از تقریباً همه کشورها افزایش یافته و نرخ مؤثر تعرفه به حدود ۱۹٫۵٪ (تا پایان اوت) رسیده است که گفته می‌شود بالاترین سطح از دهه ۱۹۳۰ تاکنون است. در تحلیل‌ها و تفسیرها، بسیاری از کارشناسان تأکید می‌کنند که بخش زیادی از «مقاومت» تجارت و تولید صنعتی در نیمه اول ۲۰۲۵ ناشی از جلو انداختن سفارش‌ها (front-loading) بوده است؛ به این معنا که واردکنندگان برای پیشگیری از افزایش تعرفه‌ها، خریدهای خود را زودتر انجام داده‌اند. پیامد این وضعیت آن است که بخشی از رشد تجارت ممکن است در ماه‌های بعدی کاهش یابد، زیرا واردکنندگان خود را با موانع بالاتر تطبیق می‌دهند. فشار تعرفه‌ها همچنین موجب افزایش هزینه نهاده‌ها، ایجاد

در جدول زیر مهمترین شاخصهای اقتصادی کشور ایالات متحده آمریکا نشان داده شده است

جدول ۱: مقادیر ماهانه شاخص‌های اقتصادی آمریکا

آمریکا	PMI (manufacturing)	PMI (service)	تورم (%)	نرخ بهره صندوق فدرال (مؤثر) (%)	نرخ بیکاری (%)	تراز تجاری (میلیارد دلار آمریکا)
ژانویه ۲۰۲۵	۴۹٫۴	۵۶٫۸	۳	۴٫۳۳	۴	-۱۳۰٫۶۵
فوریه ۲۰۲۵	۵۱٫۶	۵۲٫۸	۲٫۸	۴٫۳۳	۴٫۱	-۱۲۲٫۶۶
مارس ۲۰۲۵	۴۹٫۸	۵۴٫۳	۲٫۴	۴٫۳۳	۴٫۲	-۱۴۰٫۴۹
آوریل ۲۰۲۵	۵۰٫۲	۵۴٫۴	۲٫۸	۴٫۳۳	۴٫۲	-۶۰٫۲
مه ۲۰۲۵	۵۰٫۲	۵۰٫۸	۲٫۴	۴٫۵	۴٫۲	-۷۱٫۵
ژوئن ۲۰۲۵	۵۲٫۹	۵۳٫۱	۲٫۷	۴٫۵	۴٫۱	-۶۰٫۱
ژوئیه ۲۰۲۵	۵۲٫۷	۵۲٫۹	۲٫۷	۴٫۵	۴٫۲	-۷۸٫۳
اوت ۲۰۲۵	۴۹٫۸	۵۵٫۷	۲٫۹	۴٫۵	۴٫۳	-
سپتامبر ۲۰۲۵	۵۲	۵۳٫۹	-	۴٫۲۵	-	-

1. OECD Economic Outlook, Interim Report September 2025, OECD, Sep 2025

2. Employment Situation Summary, United States Department of Labor, 5 Sep 2025

3. Remarks on the Economic Outlook, the Balance of Risks and Monetary Policy, Federal Reserve Bank, 25 Sep 2025.

4. Federal Reserve issues FOMC statement, Federal Reserve, 17 sep 2025

5. Jerome Powell warns there's 'no risk-free path' to avoid stagflation: 'We have a situation where we have two-sided risk, Fortune, 17 sep 2025

مطرح است. OECD توصیه به برنامه‌ریزی معتبر برای تعدیل مالی در میان‌مدت کرده است.^۳

۲.۲.۱. منطقه یورو

در سپتامبر ۲۰۲۵، اقتصاد منطقه یورو در وضعیتی میانه قرار داشت؛ از یک‌سو نشانه‌هایی از رشد و بهبود دیده می‌شد و از سوی دیگر فشارهایی ناشی از تورم، ضعف بخش صنعت و ریسک‌های بیرونی همچنان پابرجا بود. بر اساس داده‌های یورواستات، تولید ناخالص داخلی منطقه یورو در سه‌ماهه دوم ۲۰۲۵ نسبت به سه‌ماهه قبل ۰٫۱ درصد افزایش یافت و در مقیاس سالانه رشد ۱٫۴ درصدی ثبت شد. پیش‌بینی اولیه برای سپتامبر در ابتدای اکتبر اعلام می‌شود، اما نشانه‌ها از ثبات یا اندکی کاهش حکایت دارد.^۴ سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) رشد واقعی منطقه یورو در سال ۲۰۲۵ را حدود ۱ درصد و در سال ۲۰۲۶ نزدیک به ۱٫۲ درصد پیش‌بینی

اصطکاک در زنجیره‌های تأمین و افزایش نااطمینانی برای سرمایه‌گذاری‌های تجاری شده است.^۱ در برخی بخش‌ها به‌ویژه کشاورزی صادرکنندگان آمریکایی با اقدامات تلافی‌جویانه (مانند کاهش خرید سویا از سوی چین) و اختلال در بازارهای صادراتی تثبیت‌شده روبه‌رو شده‌اند. بنابراین، سیاست تجاری آمریکا همزمان منبعی از درآمد و تنش است، اما در عین حال ریسکی جدی محسوب می‌شود: این سیاست از یک سو به افزایش تورم دامن می‌زند و از سوی دیگر می‌تواند در صورت کاهش حجم واردات یا تشدید اقدامات تلافی‌جویانه، رشد اقتصادی را کند نماید.

فدرال رزرو نرخ بهره را به ۴٫۰۰-۴٫۲۵٪ کاهش داد و اعلام کرد تصمیمات بعدی وابسته به داده‌های تورم و بازار کار خواهد بود. برآورد میانه برای نرخ بیکاری در ۲۰۲۵ حدود ۴٫۵٪ است.^۲ از منظر مالی، نگرانی درباره سطح بالای بدهی دولت و پایداری کسری بودجه همچنان

در جدول زیر مهمترین شاخصهای اقتصادی منطقه یورو نشان داده شده است.

جدول ۲: مقادیر ماهانه شاخص‌های اقتصادی منطقه یورو

منطقه یورو	PMI (manufacturing)	PMI (service)	تورم (%)	نرخ بهره (%)	نرخ بیکاری (%)	تراز تجاری (میلیون یورو)
ژانویه ۲۰۲۵	۴۵٫۱	۵۱٫۶	۲٫۵	۲٫۹	۶٫۲	۱۰۳۰
فوریه ۲۰۲۵	۴۷٫۳	۵۰٫۷	۲٫۳	۲٫۹	۶٫۱	۲۴۸۰۰
مارس ۲۰۲۵	۴۸٫۷	۵۰٫۴	۲٫۲	۲٫۶۵	۶٫۲	۳۶۹۰۰
آوریل ۲۰۲۵	۴۸٫۶	۵۱	۲٫۲	۲٫۴	۶٫۲	۹۹۱۰
مه ۲۰۲۵	۴۹	۵۰٫۱	۱٫۹	۲٫۴	۶٫۳	۱۶۵۰۰
ژوئن ۲۰۲۵	۴۹٫۵	۴۹٫۷	۲	۲٫۱۵	۶٫۲	۷۰۵۰
ژوئیه ۲۰۲۵	۴۹٫۷	۵۰٫۵	۲	۲٫۱۵	۶٫۲	۱۲۴۰۰
اوت ۲۰۲۵	۴۹٫۸	۵۱	۲	۲٫۱۵	-	-
سپتامبر ۲۰۲۵	۴۹٫۵	۵۱٫۴	-	-	-	-

1. OECD Economic Outlook, Interim Report September 2025, OECD, 23 Sep 2025.

2. Federal Reserve issues FOMC statement, Federal Reserve, 17 sep 2025.

3. OECD Economic Outlook, Interim Report September 2025, OECD, 23 Sep 2025.

4. GDP up by %0.1 in the euro area and by %0.2 in the EU, EuroStat, 30 Oct 2025

شخص کلی به ۵۲/۴ رسید، اما صنعت با افت به ۴۸/۵ وارد محدوده رکود شد.^۴ در فرانسه، فعالیت اقتصادی در سپتامبر همچنان کاهش یافت و بخش خصوصی بدترین عملکرد خود را از آوریل تجربه کرد.^۵

۳.۲.۱ ژاپن

رشد اقتصادی ژاپن در سه ماهه دوم سال (آوریل تا ژوئن ۲۰۲۵) بسیار بهتر از برآورد اولیه گزارش شد. دولت ژاپن آمارها را بازنگری کرد و اعلام کرد که رشد سالانه تولید ناخالص داخلی به ۲/۲ درصد رسیده است، در حالی که برآورد نخستین ۱/۰ درصد بود. این بازنگری عمدتاً ناشی از افزایش بیشتر از پیش‌بینی مصرف خصوصی و انبارها بوده است.^۶

اگر این رشد را به صورت دوره‌ای در نظر بگیریم، آمارهای مقدماتی و تخمینی نشان می‌دهند که رشد سه ماهه دوم نسبت به سه ماهه اول حدود ۰/۵ درصد بوده است. در جدول زیر مهمترین شاخصهای اقتصادی ژاپن نشان داده شده است.

جدول ۳: مقادیر ماهانه شاخصهای اقتصادی ژاپن

تراز تجاری (میلیون دلار)	نرخ بیکاری (%)	نرخ بهره (%)	تورم (%)	PMI (service)	PMI (manufacturing)	ژاپن
-۱۸۴۶۰	۲/۵	۰/۵	۴	۵۰/۹	۴۹/۶	ژانویه ۲۰۲۵
۴۱۵۵	۲/۴	۰/۵	۳/۷	۵۳/۱	۴۸/۹	فوریه ۲۰۲۵
۳۸۳۱	۲/۵	۰/۵	۳/۶	۴۹/۵	۴۸/۴	مارس ۲۰۲۵
-۷۴۷	۲/۵	۰/۵	۳/۶	۵۰	۴۸/۴	آوریل ۲۰۲۵
-۴۲۸۱	۲/۵	۰/۵	۳/۵	۵۲/۴	۴۸/۷	مه ۲۰۲۵
۱۰۳۰	۲/۵	۰/۵	۳/۳	۵۱	۵۰/۱	ژوئن ۲۰۲۵
-۸۰۰	۲/۳	۰/۵	۳/۱	۵۱/۷	۵۰/۱	ژوئیه ۲۰۲۵
-۱۶۲۱	-	۰/۵	۲/۷	۵۳/۶	۴۹/۸	اوت ۲۰۲۵
-	-	۰/۵	-	۵۳	۴۸/۴	سپتامبر ۲۰۲۵

1. OECD Economic Outlook, Volume 2025 Issue 1, OECD, June 2025

2. ECB staff macroeconomic projections for the euro area, European Central Bank, 2025

3. Euro zone consumers lift inflation expectations, ECB survey shows, Reuters, 26 Sep 2025

4. German business activity grows at accelerated clip in September, PMI shows, Reuters, 23 Sep 2025.

5. Eurozone business activity grows at fastest pace in 16 months despite French weakness, Financial Times, Sep 2025.

6. Japan revises Q2 GDP higher on upbeat consumer spending, Reuters, 8 Sep 2025.

است. ژاپن آمار دستمزد حقیقی برای ماه ژوئیه را بازنگری کرد؛ اکنون مشخص شده که دستمزد حقیقی نسبت به پیش‌بینی قبلی افت داشته است، یعنی تورم بیش از افزایش دستمزد اسمی بوده و قدرت خرید نیروی کار تحت فشار است.^۷ بازار سیاست پولی نیز از اهمیت خاصی برخوردار بود. بانک ژاپن (BOJ) از ابتدای سال ۲۰۲۵ نرخ بهره را به ۰٫۵ درصد افزایش داده است. اما در سپتامبر، بحث‌ها درون هیئت سیاستگذار درباره افزایش بیشتر نرخ مطرح بود؛ برخی اعضا در جلسات گذشته خواستار افزایش سریع‌تر شده‌اند، به‌ویژه اگر داده‌های اقتصادی آتی (مثلاً نتایج «تانکان» - نظرسنجی شرکت‌ها) نشان دهد قدرت شرکت‌ها بهتر از تصور است.^۸ افزون بر این، برخی تحلیلگران پیش‌بینی کرده‌اند که ممکن است BOJ تا پایان سال یا اوایل ۲۰۲۶ به افزایش بیشتر نرخ دست بزند.^۹

۳.۱. بررسی اقتصاد سه کشور چین، روسیه و هند به عنوان کشورهای نوظهور

۱.۳.۱. چین

در سپتامبر ۲۰۲۵، اقتصاد چین با چالش‌های مهمی مواجه بود که شامل کند شدن رشد، ضعف تقاضای داخلی و فشارهای تجارت خارجی می‌شد. سود صنایع چین در آگوست ۲۰۲۵ به میزان ۲۰٫۴ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت و کاهش ۱٫۵ درصدی جولای را جبران کرد. در دوره ژانویه تا آگوست، سود صنعتی نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۰٫۹ درصد رشد داشت که نسبت به کاهش ۱٫۷ درصدی در هفت ماه اول سال

(برخی منابع رقم ۰٫۳ درصد را نیز ذکر کرده‌اند).^۱ از منظر پیش‌بینی‌ها، سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) پیش‌بینی کرده است که رشد حقیقی ژاپن در سال ۲۰۲۵ حدود ۰٫۷ درصد باشد و تورم کلی مصرف‌کننده ممکن است به حدود ۲٫۸ درصد برسد.^۲ مؤسسه Dai-ichi Life نیز برآورد کرده است که رشد سالانه واقعی ژاپن در سال مالی ۲۰۲۵ برابر با ۰٫۷ درصد خواهد بود و برای سال ۲۰۲۶ نیز مشابه آن باقی خواهد ماند.^۳ در بخش تورم، ژاپن همچنان با فشارهای قیمتی مواجه است. در ماه آگوست ۲۰۲۵ نرخ تورم کلی مصرف‌کننده (CPI) به ۲٫۷ درصد نسبت به سال قبل رسید، که نسبت به ماه‌های قبل کاهش نشان می‌دهد.^۴ در توکیو، تورم پایه (بدون اقلام غذایی تازه) نیز در سپتامبر روی همین سطح باقی ماند، و این سطح بالاتر از هدف ۲ درصدی بانک ژاپن است.^۵ یکی از نقاط ضعف مشخص در سپتامبر ۲۰۲۵، بخش تولید صنعتی بود. شاخص مدیران خرید (PMI) برای بخش صنعت نشان داد که فعالیت کارخانه‌ها کاهش یافته است؛ گزارش‌ها حاکی از آن است که شاخص به ۴۸٫۴ رسیده، یعنی پایین‌تر از سطح ۵۰ که نشان‌دهنده انقباض است و این بدترین عملکرد در شش ماه اخیر در بخش صنعت بود. همزمان بخش خدمات رشد خود را ادامه داد و شاخص مربوطه حدود ۵۳٫۰ بود که نشان‌دهنده تقاضای داخلی مناسب و تعادل نسبی است. شاخص ترکیبی بخش صنعت و خدمات در ماه سپتامبر حدود ۵۱٫۱ بود، که نسبت به آگوست کاهش نشان می‌دهد و به کند شدن روند کلی اشاره دارد.^۶ یکی از نگرانی‌های عمده، وضعیت دستمزدهای واقعی

1. Japan's Q2 GDP Growth Revised Higher, Ishiba Resignation Clouds Outlook, Trading Economics, Sep 2025.

2. OECD Economic Outlook, Volume 2025 Issue 1, OECD, June 2025.

3. Japan Economic Outlook (September 2025), DAI-ICHI LIFE RESEARCH INSTITUTE INC. ALL RIGHTS RESERVED. Sep 2025

4. Japan Inflation Slows To %2.7 On Year, RTT News, Sep 2025

5. Core inflation in Japan's capital holds steady in September, Reuters, 26 Sep 2025.

6. Japan's factory activity contracts further in September, PMI shows, Reuters, 24 Sep 2025.

7. Japan revises July real wages to show contraction from growth, Reuters, 26 Sep 2025

8. Some BOJ policymakers called for future rate hikes, July minutes show, Reuters, 25 Sep 2025.

9. BOJ likely to hike rates to %1.5 under Ueda, former board member predicts, Reuters, 26 Sep 2025.

تقاضای داخلی را نشان می‌داد. این وضعیت بر اهمیت تحریک مصرف‌کنندگان برای حفظ رشد اقتصادی تأکید داشت.^۴ تحلیلگران نسبت به سیاست‌های صنعتی گسترده چین هشدار داده‌اند و معتقدند این سیاست‌ها با وجود اهداف رقابت جهانی در فناوری‌های پیشرفته، اقتصاد کشور را تحت فشار قرار می‌دهند. گزارش صندوق بین‌المللی پول (IMF) نشان می‌دهد که هزینه سیاست‌های صنعتی سالانه حدود ۴٫۴ درصد از تولید ناخالص داخلی چین است و ۲ درصد دیگر به دلیل کاهش بهره‌وری از دست می‌رود. این سیاست‌ها، شامل صندوق‌های سرمایه‌گذاری عمومی-خصوصی، یارانه‌ها و مقررات ترجیحی، ظرفیت مازاد صنعتی، ناکارآمدی و تورم منفی در بخش‌هایی مانند خودروهای برقی و باتری‌ها شده است. با وجود چالش‌ها، نخست‌وزیر لی چیانگ به توانایی چین برای حفظ رشد اقتصادی و نقش‌آفرینی در توسعه جهانی ابراز اطمینان کرد. وی اقدامات یکجانبه و حمایت‌گرایانه مانند تعرفه‌ها را مانع پیشرفت اقتصادی جهانی دانست و بر اهمیت همکاری بین‌المللی و تعهد در جدول زیر مهمترین شاخص‌های اقتصادی چین نشان داده شده است.

جدول ۴: مقادیر ماهانه شاخص‌های اقتصادی چین

چین	PMI (manufacturing)	PMI (service)	تورم (%)	نرخ بهره (%)	نرخ بیکاری (%)	تراز تجاری (میلیون دلار)
ژانویه ۲۰۲۵	۵۰٫۱	۵۲٫۲	۰٫۵	۳٫۱	۵٫۱	-
فوریه ۲۰۲۵	۴۹٫۱	۵۱	-۰٫۷	۳٫۱	۵٫۴	۱۷۰٫۵۲
مارس ۲۰۲۵	۵۰٫۵	۵۱٫۴	-۰٫۱	۳٫۱	۵٫۲	۱۰۲٫۶۴
آوریل ۲۰۲۵	۴۹	۵۱٫۹	-۰٫۱	۳٫۱۶	۵٫۱	۹۶٫۱۸
مه ۲۰۲۵	۴۹٫۵	۵۰٫۷	-۰٫۱	۳	۵	۱۰۳٫۲۲
ژوئن ۲۰۲۵	۴۹٫۵	۵۱٫۱	۰٫۱	۳	۵	۱۱۴٫۷۷
ژوئیه ۲۰۲۵	۴۹٫۷	۵۰٫۶	۰	۳	۵٫۲	۹۸٫۲۴
اوت ۲۰۲۵	۴۹٫۳	۵۲٫۶	-۰٫۴	۳	۵٫۳	۱۰۲٫۳۳
سپتامبر ۲۰۲۵	۴۹٫۴	۵۳	-	۳	-	-

1. China industrial profits return to growth, Financial Times, Sep 2025.

2. China's central bank pledges to step up policy support for growth, Reuters, 26 Sep 2025.

3. China's August export growth slowest in 6 months as US tariff risks mount, Reuters 8 Sep 2025

4. China's economy slumps in August, casts doubt on growth target, Reuters, 15 Sep 2025.

چین به توسعه سبز و کم‌کربن تأکید نمود.^۱

۲.۳.۱. هند

نرخ‌های مالیاتی برای کالاهای اساسی و افزایش نرخ برای کالاهای لوکس بود. این اصلاحات با هدف کاهش قیمت‌ها، افزایش مصرف و تحریک تقاضای داخلی طراحی شده‌اند.^۴ پیش‌بینی می‌شود که سیاست‌های مالی و مالیاتی جدید منجر به افزایش تقاضای مصرفی به میزان حدود ۳۰۰,۰۰۰ کروڑ روپیه شوند. این افزایش به‌ویژه در بخش‌های کالاهای مصرفی و خدمات مشهود خواهد بود و می‌تواند به رشد اقتصادی کمک کند.^۵ در ۱۹ سپتامبر ۲۰۲۵، ذخایر ارزی هند به میزان ۳۹۶ میلیون دلار کاهش یافته و به ۷۰۲/۵۷ میلیارد دلار رسید. این کاهش ممکن است ناشی از فشارهای تجاری و نیاز به مدیریت نقدینگی باشد.^۶

رشد صادرات هند در ماه آگوست به کمترین سطح شش ماه اخیر رسید که عمدتاً به دلیل تعرفه‌های تجاری ایالات متحده و محدودیت‌های تجاری جهانی بود. این امر نگرانی‌هایی را در مورد چشم‌انداز تجاری

در سه‌ماهه اول سال مالی ۲۰۲۵-۲۰۲۶، رشد تولید ناخالص داخلی هند به ۷/۸ درصد رسید که بالاترین نرخ در پنج فصل اخیر بود. این رشد عمدتاً ناشی از تقاضای داخلی قوی، بهبود بخش‌های تولیدی و خدماتی، و سیاست‌های حمایتی دولت بود. پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی در سال مالی جاری به ۶/۵ درصد برسد که مطابق با پیش‌بینی بانک مرکزی هند (RBI) است.^۲ بانک مرکزی هند نرخ بهره پایه را در ۵/۵ درصد حفظ کرده و انتظار می‌رود که این نرخ تا پایان سال ۲۰۲۵ ثابت بماند. این تصمیم به‌منظور ارزیابی تأثیر کاهش‌های قبلی نرخ بهره و حفظ ثبات اقتصادی اتخاذ شده است.^۳ دولت هند در سپتامبر ۲۰۲۵ اصلاحاتی در سیستم مالیات بر کالاها و خدمات (GST) انجام داد که شامل کاهش

در جدول زیر مهمترین شاخصهای اقتصادی هند نشان داده شده است.

جدول ۵: مقادیر ماهانه شاخص‌های اقتصادی هند

هند	PMI (manufacturing)	PMI (service)	تورم (%)	نرخ بهره (%)	نرخ بیکاری (%)	تراز تجاری (میلیون دلار)
ژانویه ۲۰۲۵	۵۶/۴	۵۹/۳	۴/۳۱	۶/۵	۸/۲	-۲۲۹۹۰
فوریه ۲۰۲۵	۵۷/۱	۶۱/۱	۳/۶۱	۶/۲۵	۷/۹	-۱۴۰۵۰
مارس ۲۰۲۵	۵۷/۶	۵۷/۷	۳/۳۴	۶/۲۵	۵/۱	-۲۱۵۴۰
آوریل ۲۰۲۵	۵۸/۴	۵۹/۱	۳/۱۶	۶	۵/۱	-۲۶۴۲۰
مه ۲۰۲۵	۵۸/۲	۵۸/۷	۲/۸۲	۶	۵/۶	-۲۱۸۸۰
ژوئن ۲۰۲۵	۵۸/۴	۶۰/۷	۲/۱	۵/۵	۵/۶	-۱۸۷۸۰
ژوئیه ۲۰۲۵	۵۸/۴	۶۰/۴	۱/۵۵	۵/۵	۵/۲	-۲۷۳۵۰
اوت ۲۰۲۵	۵۹/۱	۶۰/۵	۲/۰۷	۵/۵	۵/۱	-۲۶۴۹۰
سپتامبر ۲۰۲۵	۵۸/۵	۶۱/۶	-	-	-	-

1. China is confident in sustaining economic growth, premier says, Reuters 26 Sep 2025

2. RBI likely to hold rates at %5.50 on October 1 and through 2025 - Reuters poll, Reuters 25 Sep 2025.

3. India tax reforms to ease retail prices, boost consumption, RBI bulletin says, Reuters, 24 Sep 2025.

4. India tax reforms to ease retail prices, boost consumption, RBI bulletin says, Reuters, 24 Sep 2025.

5. The Times Of India, 26 Sep 2025.

6. India's forex reserves dip by 396\$ mn to 702.57\$ bn as on Sept 19, The Economic Times, 26 Sep 2025.

سالانه در سال ۲۰۲۵ به ۶٪-۷٪ برسد و در سال ۲۰۲۶ به هدف ۴٪ کاهش یابد. با این حال، انتظارات تورمی در میان خانوارها همچنان بالا و حدود ۱۲.۶٪ است.^۳ نرخ بیکاری رسمی در روسیه در ژوئیه ۲۰۲۵ به ۲.۲٪ رسید که پایین‌ترین سطح ثبت‌شده است. این وضعیت نشان‌دهنده کمبود نیروی کار به دلیل بسیج نظامی و کاهش ظرفیت اقتصادی است.^۴

هزینه‌های دولت برای خدمات بدهی در سال ۲۰۲۶ پیش‌بینی می‌شود که ۲۳٪ افزایش یابد و به ۸.۸٪ از کل هزینه‌های بودجه برسد. این افزایش عمدتاً به دلیل افزایش استقراض و نرخ‌های بالای بهره است.^۵ دولت روسیه در سپتامبر ۲۰۲۵ نرخ مالیات بر ارزش افزوده را از ۲۰٪ به ۲۲٪ افزایش داد. این تصمیم به دلیل افزایش هزینه‌های نظامی و اجتماعی ناشی از جنگ در اوکراین اتخاذ شد. پیش‌بینی می‌شود که این افزایش سالانه حدود ۱ تریلیون روبل درآمد اضافی به همراه داشته

هند ایجاد کرده است. با وجود چالش‌های جهانی، هند با اجرای اصلاحات مالیاتی، کاهش نرخ بهره و تقویت تقاضای داخلی در تلاش است تا اقتصاد را در مسیر رشد و ثبات نگه دارد. دولت با اجرای سیاست‌های حمایتی و اصلاحات ساختاری در پی تقویت رشد اقتصادی و کاهش وابستگی به عوامل خارجی است.^۱

۳.۳.۱. روسیه

در سه ماهه اول سال ۲۰۲۵، تولید ناخالص داخلی واقعی روسیه تنها ۰.۴٪ نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد داشت. این رشد اندک نشان‌دهنده کندی قابل توجه در اقتصاد کشور است. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که رشد اقتصادی سال ۲۰۲۵ به ۱.۵٪ کاهش یابد که کمتر از پیش‌بینی قبلی ۲.۵٪ است. این کاهش عمدتاً به دلیل نرخ‌های بالای بهره و کاهش تقاضای داخلی است.^۲ بانک مرکزی روسیه در سپتامبر ۲۰۲۵ نرخ بهره پایه را به ۱۷٪ کاهش داد و پیش‌بینی می‌کند که تورم

در جدول زیر مهمترین شاخصهای اقتصادی روسیه نشان داده شده است.

جدول ۶: مقادیر ماهانه شاخص‌های اقتصادی روسیه

روسیه	PMI (manufacturing)	PMI (service)	تورم (%)	نرخ بهره (%)	نرخ بیکاری (%)	تراز تجاری (میلیون دلار)
ژانویه ۲۰۲۵	-	-	۹,۹	۲۱	۲,۴	۷۱۶۰
فوریه ۲۰۲۵	۵۳,۱	۵۴,۶	۱۰,۱	۲۱	۲,۴	۱۰۵۰۰
مارس ۲۰۲۵	۵۰,۲	۵۰,۵	۱۰,۳	۲۱	۲,۳	-
آوریل ۲۰۲۵	۴۸,۲	۵۰,۱	۱۰,۲	۲۱	۲,۳	۹۰۴۰
مه ۲۰۲۵	۴۹,۳	۵۰,۱	۹,۹	۲۱	۲,۲	۸۷۲۰
ژوئن ۲۰۲۵	۵۰,۲	۵۲,۲	۹,۴	۲۰	۲,۲	۹۲۶۰
ژوئیه ۲۰۲۵	۴۷,۵	۴۹,۲	۸,۸	۱۸	۲,۲	۱۳۲۰۰
اوت ۲۰۲۵	۴۷	۴۸,۶	۸,۱	۱۸	-	-
سپتامبر ۲۰۲۵	۴۸,۷	۵۰	-	۱۷	-	-

1. India tax reforms to ease retail prices, boost consumption, RBI bulletin says, Reuters, 24 Sep 2025.

2. Russia slashes 2025 economic growth forecast to %1.5 from %2.5, Reuters, 27 August 2025

3. Inflation expectations decline, Bank Of Russia, 2 Sep 2025.

4. Russia Unemployment Rate, Trading Economics, 2025

5. Russia's state debt-servicing costs will rise by %23 in 2026, Reuters, 25 Sep 2025.

پیشرفته بود. با این حال، در برخی مناطق تورم همچنان نگرانی‌برانگیز بود؛ به عنوان مثال، نرخ تورم سالانه ترکیه پیش‌بینی شد که به ۳۲/۵ درصد در سپتامبر ۲۰۲۵ کاهش یابد، تحت تأثیر افزایش هزینه‌های غذا و آموزش.

● بانک‌های مرکزی در کشورهای مختلف سیاست‌های پولی تسهیلی را برای حمایت از رشد اقتصادی اتخاذ کردند. فدرال رزرو آمریکا با وجود تورم بالاتر از هدف ۲٪، نرخ بهره را کاهش داد تا بازار کار و مصرف‌کنندگان را تقویت کند. بانک مرکزی چین نیز تعهد کرد که سیاست‌های حمایتی خود را برای تقویت رشد اقتصادی تشدید کند.

● اوپک پلاس به طور مداوم نتوانست اهداف تولید نفت خود را تحقق بخشد و تنها ۷۵٪ از افزایش برنامه‌ریزی شده از آوریل ۲۰۲۵ تاکنون را ارائه داد. این کمبود، عمدتاً به دلیل محدودیت ظرفیت اعضا، باعث تثبیت قیمت نفت و نگه داشتن نفت برنت نزدیک به ۶۹ دلار (۷۰ دلار در تاریخ ۲۷ سپتامبر) در هر بشکه شد.

● با وجود مقاومت اقتصاد جهانی در نیمه اول سال ۲۰۲۵، عدم قطعیت‌ها به دلیل تنش‌های تجاری، تغییرات سیاستی و عوامل ژئوپولیتیکی همچنان پابرجاست. OECD بر لزوم اصلاحات ساختاری و همکاری بین‌المللی برای مدیریت این چالش‌ها و حفظ رشد اقتصادی تأکید کرد.

● در مجموع، اقتصاد جهانی در سپتامبر ۲۰۲۵ ترکیبی از مقاومت و آسیب‌پذیری را با عملکرد متفاوت در مناطق و بخش‌های مختلف نشان داد. توجه مداوم به اصلاحات سیاستی و همکاری بین‌المللی برای شکل‌دهی به مسیر اقتصادی ماه‌های آینده حیاتی خواهد بود.

باشد^۱. روسیه در حال گسترش صادرات روغن آفتابگردان به هند است و پیش‌بینی می‌شود که در فصل ۲۰۲۵-۲۰۲۶ حدود ۵ میلیون تن روغن آفتابگردان صادر کند. این اقدام به دلیل کاهش صادرات اوکراین و افزایش تعرفه‌های ایالات متحده انجام می‌شود^۲. در مجموع، اقتصاد روسیه در سپتامبر ۲۰۲۵ با رشد کند، تورم بالا، بدهی فزاینده و چالش‌های ساختاری مواجه بود. با این حال، مقامات دولتی از جمله رئیس‌جمهور پوتین و رئیس بانک مرکزی نابیولینا بر این باورند که کشور از رکود فاصله دارد و وضعیت اقتصادی تحت کنترل است^۳.

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی:

● در سپتامبر ۲۰۲۵، اقتصاد جهانی با وجود مواجهه با چالش‌های قابل توجه، مقاومت نسبی از خود نشان داد. طبق گزارش موقت چشم‌انداز اقتصادی سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)، رشد تولید ناخالص داخلی جهانی در سال ۲۰۲۵ حدود ۳/۲ درصد پیش‌بینی شد که کمی بالاتر از ۳/۰ درصد سال ۲۰۲۴ بود و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۶ به ۲/۹ درصد کاهش یابد.

● فعالیت‌های تجاری در نیمه اول سال ۲۰۲۵ شتاب گرفت، بخشی از آن به دلیل تلاش شرکت‌ها برای پیش‌بینی افزایش تعرفه‌ها بود. ایالات متحده تعرفه‌های خود بر واردات از تقریباً همه کشورها را افزایش داد و تا پایان آگوست نرخ مؤثر تعرفه‌ها به ۱۹/۵ درصد رسید، که بالاترین سطح از دهه ۱۹۳۰ بود. OECD اعلام کرد که اثر کامل این افزایش تعرفه‌ها هنوز احساس نشده است، زیرا شرکت‌ها بخش زیادی از شوک را از طریق کاهش حاشیه سود و استفاده از موجودی‌ها جذب کرده‌اند.

● پیش‌بینی‌ها حاکی از کاهش پیوسته تورم جهانی از ۶/۸ درصد در ۲۰۲۳ به ۵/۹ درصد در ۲۰۲۴ و ۴/۵ درصد در ۲۰۲۵ بود. این کاهش عمدتاً به دلیل رفع مشکلات عرضه و سیاست‌های پولی محدودکننده در اقتصادهای

1. Russia to raise value added tax rate to %22 as war weighs on economy, Financial Times, 24 Sep 2025

2. Russia eyes more sunflower oil exports to India, Reuters, 26 Sep 2025.

3. Putin says Russia is curbing economic growth to control inflation, recession 'far away', Reuters, 26 Sep 2025.

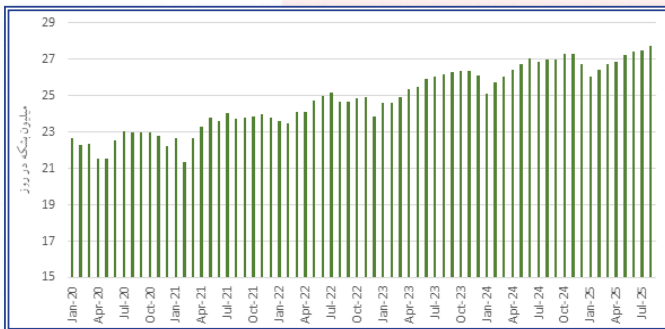
بررسی وضعیت تولید جهانی نفت (ماه آگوست ۲۰۲۵)

مهندسی

۱-۲. تولید میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید جهانی میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی به ۲۷/۷۱ میلیون بشکه در روز رسید که ۲۲۰ هزار بشکه در روز بیشتر از ماه ژوئیه و ۱۱۱۰ هزار بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

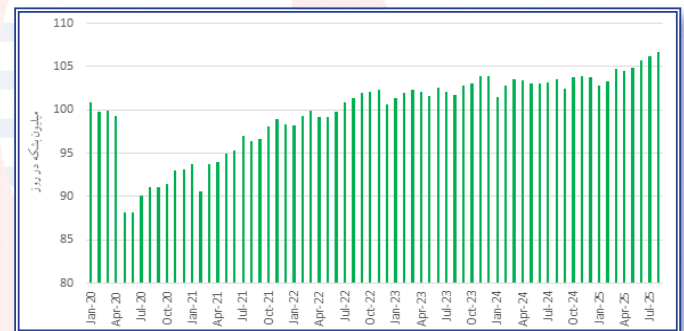
نمودار ۳: روند ماهانه تولید جهانی میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی

۱. روند تولید جهانی

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید جهانی سوختهای مایع شامل نفت خام، میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی به ۱۰۶/۶۹ میلیون بشکه در روز رسید که ۵۲۰ هزار بشکه در روز بیشتر از ماه ژوئیه و ۳/۵ میلیون بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

نمودار ۱: روند ماهانه کل تولید جهانی سوختهای مایع

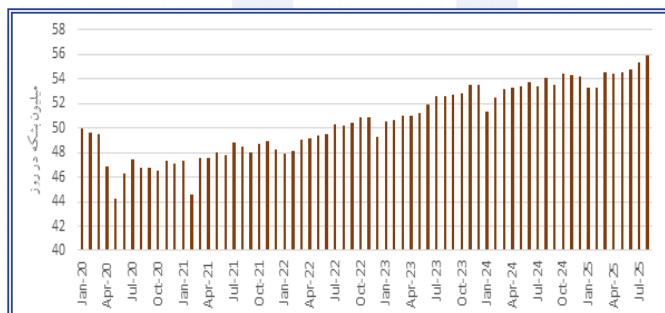
۱-۱. تولید جهانی نفت خام

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید جهانی نفت خام به ۷۸/۹۸ میلیون بشکه در روز رسید که ۳۰۰ هزار بشکه در روز بیشتر از ماه ژوئیه و ۲/۳۹۰ میلیون بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

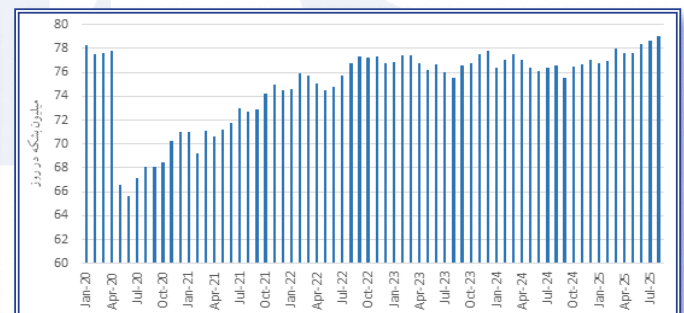
۲. روند تولید غیر اوپک پلاس

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید غیر اوپک پلاس به ۵۵/۹۴ میلیون بشکه در روز رسید که ۰/۶۱۰ میلیون بشکه در روز بیشتر از ماه ژوئیه و ۲/۵ میلیون بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

نمودار ۴: روند ماهانه کل تولید غیر اوپک پلاس

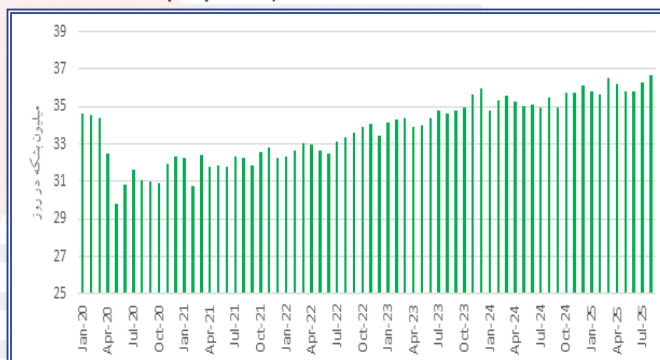
نمودار ۲: روند ماهانه تولید جهانی نفت خام

۲-۱. تولید نفت خام غیر اوپک پلاس

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید نفت خام غیر اوپک پلاس به ۳۶/۷۱ میلیون بشکه در روز رسید که ۳۸۰ هزار بشکه در روز بیشتر از ماه ژوئیه و ۱/۳۷ میلیون بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

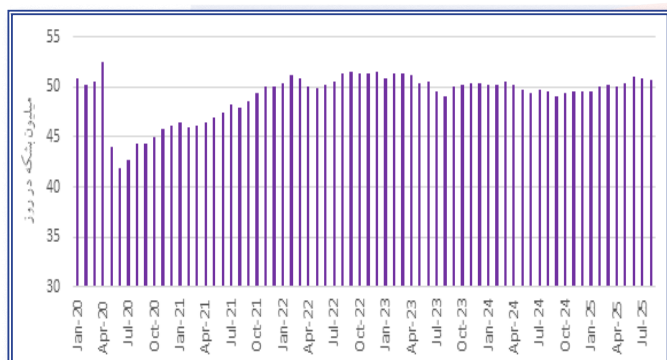
نمودار ۵: روند تولید نفت خام غیر اوپک پلاس

۳. روند تولید اوپک پلاس

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید اوپک پلاس به ۵۰/۷۵ میلیون بشکه در روز رسید که ۱۰۰ هزار بشکه در روز کمتر از ماه ژوئیه و ۱ میلیون بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

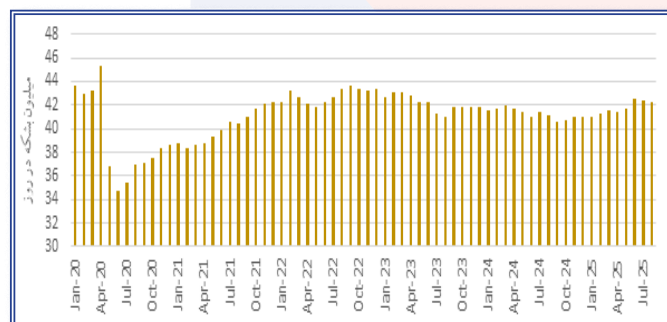
نمودار ۷: روند ماهانه کل تولید اوپک پلاس

۳-۱. تولید نفت خام اوپک پلاس

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید نفت خام اوپک پلاس به ۴۱/۲۷ میلیون بشکه در روز رسید که ۹۰ هزار بشکه در روز کمتر از ماه ژوئیه و ۱/۰۲ میلیون بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

نمودار ۸: روند تولید نفت خام اوپک پلاس

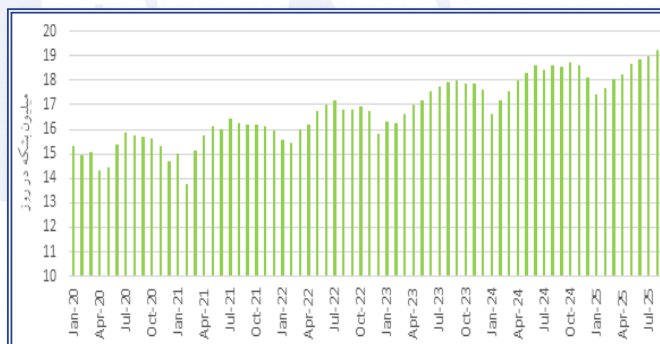
۳-۲. تولید میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی اوپک پلاس

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی اوپک پلاس به ۸/۴۷ میلیون بشکه در روز رسید که ۱۰ هزار بشکه در روز کمتر از ماه ژوئیه و ۲۰ هزار بشکه در روز کمتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

۲-۲. تولید میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی غیر اوپک پلاس

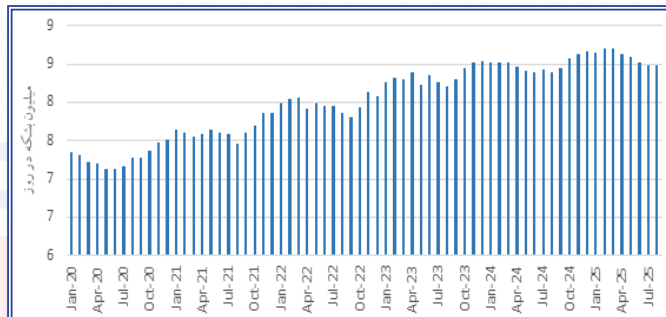
در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی غیر اوپک پلاس به ۱۹/۲۳ میلیون بشکه در روز رسید که ۲۳۰ هزار بشکه در روز بیشتر از ماه ژوئیه و ۱/۱۳ میلیون بشکه در روز بیشتر از متوسط سال ۲۰۲۴ بود.

نمودار ۶: روند تولید میعانات و مایعات گازی و سوختهای زیستی غیر اوپک پلاس

۳ و ۲۰ هزار بشکه در روز کاهش یافت. در مقابل تولید نیجریه، قزاقستان و عراق به ترتیب ۸۰، ۶۰ و ۵۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت. در بین تولیدکنندگان غیر اوپک پلاس تولید گویان، آمریکا، کانادا و چین به ترتیب ۲۵۰، ۲۰۷، ۵۰ و ۳۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت و تولید آنگولا ۲۰ هزار بشکه در روز کاهش یافت.

نمودار ۹: روند تولید میعانات و مایعات گازی و سوخت‌های زیستی اوپک پلاس

۴. جمع‌بندی

در ماه آگوست ۲۰۲۵ کل تولید جهانی سوخت‌های مایع شامل نفت خام، میعانات و مایعات گازی و سوخت‌های زیستی به ۱۰۶/۶۹ میلیون بشکه در روز رسید که ۵۲۰ هزار بشکه در روز بیشتر از ماه ژوئیه ۲۰۲۵ بود. تولید اوپک پلاس ۱۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافت اما در مقابل تولید غیر اوپک پلاس ۶۱۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت. در بین تولیدکنندگان اوپک پلاس تولید ایران ۱۵۰ هزار بشکه در روز کاهش یافت و بیشترین کاهش تولید را در بین این تولیدکنندگان داشت. علاوه بر این تولید لیبی، کویت و مکزیک نیز به ترتیب ۱۰۰،

تقاضا و ذخیره‌سازی‌های نفت

حسین پاککاری

تقاضای ژاپن در این سال در مقایسه با سال ۲۰۲۴ در حدود ۸۰ هزار بشکه در روز کاهش خواهد یافت. براساس برآورد گزارش ماه سپتامبر دبیرخانه اوپک، تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۵ با افزایش حدود ۱/۳ میلیون بشکه در روز به ۱۰۵/۱۴ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. این رقم در حدود ۴۰۰ هزار بشکه در روز بیشتر از برآورد اداره اطلاعات انرژی آمریکا می‌باشد. بخش عمده افزایش تقاضا نیز متعلق به کشورهای غیر OECD خواهد بود. داده‌های اولیه ماه ژوئیه ۲۰۲۵ نشان می‌دهد که کل ذخیره‌سازی‌های تجاری نفت OECD در حدود ۲/۴ میلیون بشکه نسبت به ماه ژوئن ۲۰۲۵ افزایش یافت و به سطح ۲۷۶۱ میلیون بشکه رسید. این ذخایر در مقایسه با مدت مشابه در سال ۲۰۲۴ در حدود ۶۷ میلیون بشکه کاهش و در مقایسه با میانگین پنج

۱. وضعیت تقاضا

براساس گزارش ماه سپتامبر ۲۰۲۵ اداره اطلاعات انرژی آمریکا، تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۵ با افزایش ۹۰۰ هزار بشکه در روز در مقایسه با سال ۲۰۲۴ به حدود ۱۰۳/۸۱ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. براساس این گزارش، در سال ۲۰۲۵ مصرف نفت کشورهای غیر OECD در حدود ۱/۰۲ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت. مصرف چین در سال ۲۰۲۵ در حدود ۲۴۰ هزار بشکه در روز و مصرف هند در حدود ۱۷۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد داشت. بیشترین رشد تقاضا در هند در بخش حمل و نقل و افزایش تقاضای ال پی جی حمایت شده است. همچنین تقاضای خاورمیانه در سال ۲۰۲۵ در حدود ۱۷۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد یافت.

جدول ۱: مقایسه آخرین پیش‌بینی (در ماه سپتامبر) مراجع دوگانه از تقاضای جهانی نفت در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶

رشد نسبت به ۲۰۲۵	۲۰۲۶	رشد نسبت به ۲۰۲۴	۲۰۲۵	
۱/۲۸	۱۰۵/۰۹	۰/۹	۱۰۳/۸۱	اداره اطلاعات انرژی آمریکا
۱/۳۸	۱۰۶/۵۲	۱/۲۹	۱۰۵/۱۴	دبیرخانه اوپک

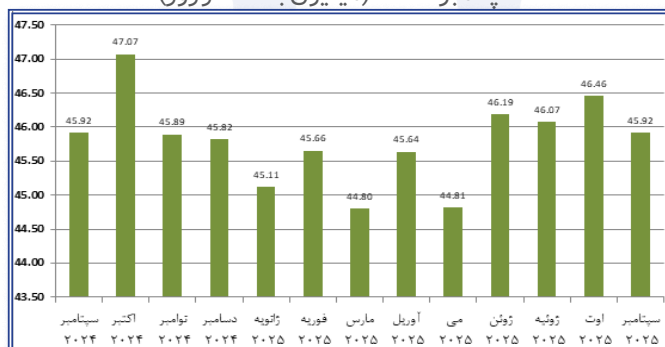

جدول ۲: تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۵ و پیش بینی سال ۲۰۲۶ (میلیون بشکه در روز)

سال ۲۰۲۶	سه ماهه چهارم ۲۰۲۶	سه ماهه سوم ۲۰۲۶	سه ماهه دوم ۲۰۲۶	سه ماهه اول ۲۰۲۶	سال ۲۰۲۵	سه ماهه چهارم ۲۰۲۵	سه ماهه سوم ۲۰۲۵	سه ماهه دوم ۲۰۲۵	سه ماهه اول ۲۰۲۵	
۲۵,۳	۲۵,۴	۲۵,۶	۲۵,۲	۲۵,۰	۲۵,۲	۲۵,۳	۲۵,۴	۲۵,۱	۲۴,۹	آمریکا
۲۰,۷	۲۰,۸	۲۰,۹	۲۰,۶	۲۰,۵	۲۰,۶	۲۰,۷	۲۰,۷	۲۰,۵	۲۰,۴	ایالات متحده امریکا
۱۳,۵	۱۳,۵	۱۴,۱	۱۳,۶	۱۲,۹	۱۳,۵	۱۳,۵	۱۴,۰	۱۳,۶	۱۲,۹	اروپا
۷,۱	۷,۴	۶,۹	۶,۹	۷,۳	۷,۱	۷,۴	۶,۹	۶,۹	۷,۳	آسیا پاسیفیک
۴۶,۰	۴۶,۳	۴۶,۶	۴۵,۸	۴۵,۳	۴۵,۸	۴۶,۲	۴۶,۳	۴۵,۶	۴۵,۲	OECD کل
۱۷,۱	۱۷,۲	۱۷,۳	۱۶,۷	۱۷,۰	۱۶,۹	۱۷,۰	۱۷,۰	۱۶,۵	۱۶,۹	چین
۵,۹	۶,۲	۵,۷	۵,۹	۵,۹	۵,۷	۵,۹	۵,۵	۵,۷	۵,۷	هند
۱۰,۲	۱۰,۰	۱۰,۰	۱۰,۵	۱۰,۱	۹,۹	۹,۷	۹,۷	۱۰,۲	۹,۸	سایر آسیا
۷,۰	۷,۰	۷,۱	۷,۰	۶,۹	۶,۹	۶,۹	۷,۰	۶,۹	۶,۸	آمریکای لاتین
۹,۲	۹,۳	۹,۵	۹,۰	۹,۰	۹,۰	۹,۲	۹,۳	۸,۸	۸,۸	خاورمیانه
۵,۰	۵,۲	۴,۹	۴,۸	۵,۱	۴,۸	۵,۱	۴,۷	۴,۶	۴,۹	افریقا
۴,۱	۴,۲	۴,۱	۳,۹	۴,۱	۴,۰	۴,۲	۴,۰	۳,۹	۴,۰	روسیه
۱,۳	۱,۳	۱,۲	۱,۳	۱,۵	۱,۳	۱,۳	۱,۲	۱,۳	۱,۴	سایر اوراسیا
۰,۸	۰,۹	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۹	۰,۸	۰,۸	۰,۸	سایر اروپا
۶۰,۵	۶۱,۴	۶۰,۵	۵۹,۹	۶۰,۳	۵۹,۳	۶۰,۲	۵۹,۲	۵۸,۷	۵۹,۱	کل غیر OECD
۱۰۶,۵	۱۰۷,۷	۱۰۷,۱	۱۰۵,۷	۱۰۵,۶	۱۰۵,۱	۱۰۶,۴	۱۰۵,۵	۱۰۴,۳	۱۰۴,۳	جهان
۱,۴	۱,۳	۱,۶	۱,۴	۱,۳	۱,۳	۱,۳	۱,۵	۱,۰	۱,۳	تغییرات تقاضا

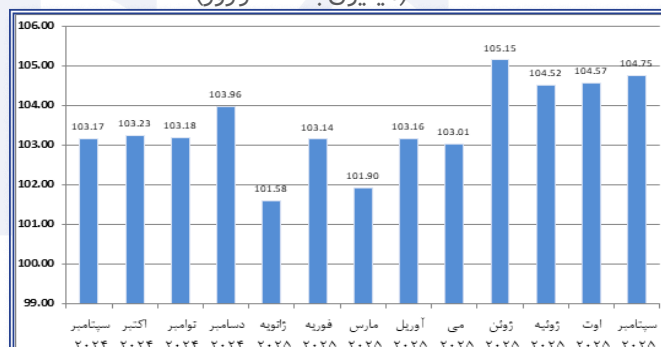
منبع: نشریه اوپک ۲۰۲۵

نمودار ۲: تقاضای نفت کشورهای OECD سپتامبر ۲۰۲۴ تا سپتامبر ۲۰۲۵ (میلیون بشکه در روز)

منبع: EIA

نمودار ۱: روند ماهیانه تقاضای جهانی نفت سپتامبر ۲۰۲۴ تا سپتامبر ۲۰۲۵ (میلیون بشکه در روز)

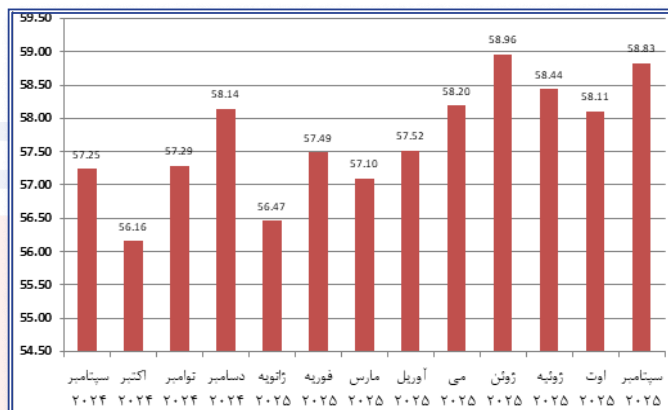

منبع: EIA

ساله در حدود ۱۲۹ میلیون بشکه کاهش یافته است. در ماه ژوئیه ۲۰۲۵، ذخایر نفت خام OECD در حدود ۴ میلیون بشکه افزایش و ذخایر فرآورده ۱/۳ میلیون بشکه کاهش یافت. از نظر تعداد روزهای پوشش مصرف، ذخایر تجاری OECD در ماه ژوئیه ۲۰۲۵ در مقایسه با ماه ژوئن با ۰/۲ روز افزایش به ۵۹/۶ روز رسید.

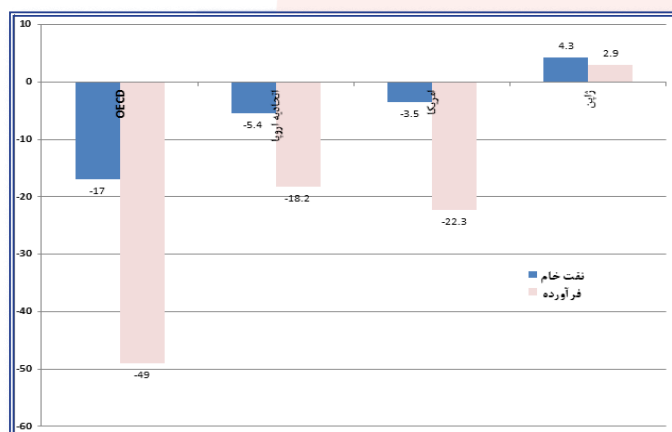
نمودار ۳: تقاضای نفت کشورهای غیر OECD، سپتامبر ۲۰۲۴ تا سپتامبر ۲۰۲۵ (میلیون بشکه در روز)

منبع: EIA

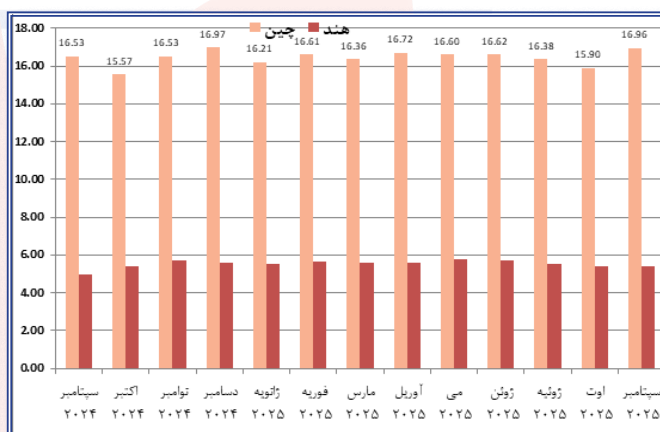
۲-۴. ذخیره سازی های نفتی

نمودار ۵: تغییرات حجم ذخیره سازی نفت در جهان، ژوئیه ۲۰۲۵ نسبت به ژوئیه ۲۰۲۴ (میلیون بشکه)

منبع: نشریه اوپک ۲۰۲۵

نمودار ۴: تقاضای نفت چین و هند، سپتامبر ۲۰۲۴ تا سپتامبر ۲۰۲۵ (میلیون بشکه در روز)

منبع: EIA

جدول ۳: ذخیره سازی تجاری کشورهای عضو OECD، (میلیون بشکه)

تغییر ژوئیه ۲۰۲۵ به ژوئیه ۲۰۲۴	ژوئیه ۲۰۲۴	تغییر ژوئیه ۲۰۲۵ به ژوئن ۲۰۲۵	ژوئیه ۲۰۲۵	ژوئن ۲۰۲۵	می ۲۰۲۵	
-۱۷،۰	۱،۳۳۴	۳،۶	۱،۳۱۷	۱،۳۱۳	۱،۳۵۳	نفت خام
-۴۹،۰	۱،۴۹۳	-۱،۳	۱،۴۴۴	۱،۴۴۵	۱،۴۳۴	فرآورده های نفتی
-۶۶،۰	۲،۸۲۷	۲،۴	۲،۷۶۱	۲،۷۵۸	۲،۷۸۷	مجموع ذخایر تجاری
-۱،۳	۶۰،۹	۰،۲	۵۹،۶	۵۹،۴	۵۹،۹	تعداد روزهای پوشش مصرف

منبع: نشریه اوپک ۲۰۲۵

جدول ۴: ذخایر تجاری و استراتژیک نفت آمریکا (میلیون بشکه)

تغییر ژوئیه ۲۰۲۵ به ژوئیه ۲۰۲۴	ژوئیه ۲۰۲۴	تغییر ژوئیه ۲۰۲۵ به ژوئن ۲۰۲۵	ژوئیه ۲۰۲۵	ژوئن ۲۰۲۵	می ۲۰۲۵	
-۳,۵	۴۲۷,۲	۴,۷	۴۲۳,۷	۴۱۹,۰	۴۳۰,۵	نفت خام
۳,۱	۲۲۴,۰	-۵,۰	۲۲۷,۱	۲۳۲,۱	۲۲۹,۰	بنزین
-۱۶,۶	۱۲۹,۶	۹,۳	۱۱۳,۰	۱۰۳,۶	۱۱۲,۳	فرآورده میان تقطیر
-۶,۳	۲۶,۱	-۲,۵	۱۹,۸	۲۲,۳	۲۴,۰	نفت کوره
-۱,۰	۴۵,۴	-۰,۸	۴۴,۴	۴۵,۲	۴۵,۱	سوخت جت
-۲۲,۳	۸۵۸,۵	۱۵,۰	۸۳۶,۲	۸۲۱,۱	۸۱۱,۸	مجموع ذخیره سازی فرآورده
-۲۵,۹	۱,۲۸۵,۷	۱۹,۷	۱,۲۵۹,۸	۱,۲۴۰,۱	۱,۲۴۲,۳	مجموع فرآورده و نفت خام
۲۷,۶	۳۷۵,۴	۰,۲	۴۰۳,۰	۴۰۲,۸	۴۰۲,۱	ذخایر استراتژیک نفت خام

منبع: نشریه اوپک ۲۰۲۵

جدول ۵: ذخیره سازی نفت خام و فرآورده در ژاپن (میلیون بشکه)

تغییر ژوئیه ۲۰۲۵ به ژوئیه ۲۰۲۴	ژوئیه ۲۰۲۴	تغییر ژوئیه ۲۰۲۵ به ژوئن ۲۰۲۵	ژوئیه ۲۰۲۵	ژوئن ۲۰۲۵	می ۲۰۲۵	
۴,۳	۶۶,۵	-۴,۰	۷۰,۸	۷۴,۸	۷۷,۷	نفت خام
-۰,۴	۹,۵	-۱,۳	۹,۱	۱۰,۴	۱۱,۶	بنزین
۰,۲	۸,۶	-۰,۱	۸,۸	۸,۸	۹,۶	نفتا
۳,۶	۲۵,۰	۰,۶	۲۸,۶	۲۸,۰	۲۸,۰	فرآورده میان تقطیر
-۰,۶	۱۲,۵	-۰,۴	۱۱,۹	۱۲,۳	۱۲,۸	نفت کوره
۲,۹	۵۵,۶	-۱,۱	۵۸,۵	۵۹,۶	۶۲,۰	مجموع ذخایر فرآورده
۷,۲	۱۲۲,۱	-۵,۱	۱۲۹,۳	۱۳۴,۳	۱۳۹,۷	مجموع ذخایر فرآورده و نفت خام

منبع: نشریه اوپک ۲۰۲۵

جمع بندی

عضو OECD است. با این حال، انتظار می رود تقاضای کشورهای عضو OECD آسیا-اقیانوسیه نسبت به سال گذشته اندکی کاهش یابد. در کشورهای غیر عضو OECD، پیش بینی می شود تقاضای نفت حدوداً تا ۱/۲ میلیون بشکه در روز نسبت به سال گذشته افزایش یابد که عمدتاً ناشی از تقاضای چین، هند و سایر کشورهای آسیایی است.

پیش بینی رشد تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۶ نیز نسبت به ارزیابی ماه گذشته بدون تغییر باقی مانده و

پیش بینی رشد تقاضای جهانی نفت برای سال ۲۰۲۵ در حدود ۱/۳ میلیون بشکه در روز است که نسبت به ارزیابی ماه قبل (اوت) تغییری نداشته است. پیش بینی می شود تقاضای نفت کشورهای عضو OECD نسبت به سال گذشته حدود ۰/۱ میلیون بشکه در روز افزایش یابد که عمدتاً به دلیل افزایش تقاضای کشورهای آمریکایی عضو OECD و افزایش جزئی از سوی کشورهای اروپایی

|| منابع و مأخذ:

- 1- OPEC Monthly Oil Market Report, August 2025.
- 2- OPEC Monthly Oil Market Report, September 2025.
- 3- EIA, Short-Term Energy Outlook, September 2025

در سطح ۱/۴ میلیون بشکه در روز نسبت به سال گذشته باقی مانده است. انتظار می‌رود کشورهای عضو OECD نسبت به سال گذشته حدود ۰/۲ میلیون بشکه در روز رشد داشته باشند و انتظار می‌رود کشورهای آمریکایی عضو OECD پیش‌تاز رشد تقاضای نفت در منطقه باشند. در کشورهای غیر عضو OECD، پیش‌بینی می‌شود تقاضای نفت حدود ۱ تا ۱/۲ میلیون بشکه در روز افزایش یابد.

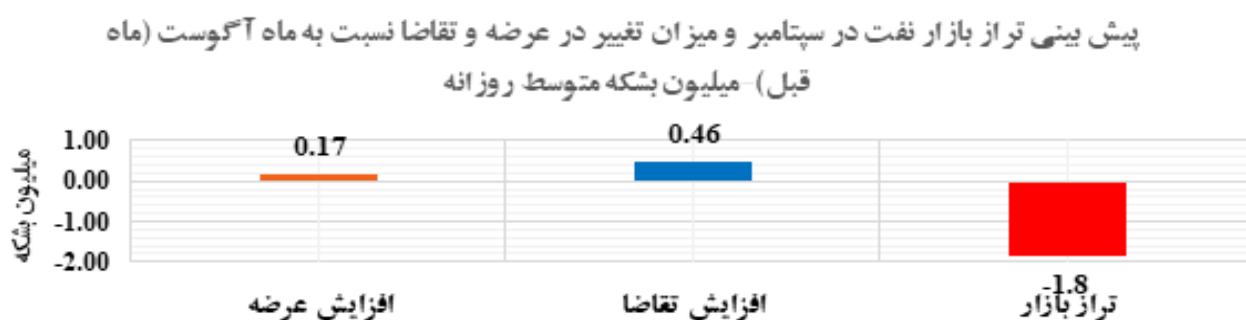

پیش بینی ماهیانه عرضه و تقاضای نفت

کارشناسی واکاوی بازار

« پیش بینی بازار نفت در ماه های سپتامبر، اکتبر و نوامبر در یک نگاه:

نمودار ۱: وضعیت تراز بازار نفت در ماه سپتامبر: مازاد عرضه نفت == > احتمال کاهش قیمت نفت

نمودار ۲: وضعیت تراز بازار نفت در ماه اکتبر: مازاد عرضه نفت == > احتمال کاهش قیمت نفت

نمودار ۳: وضعیت تراز بازار نفت در ماه نوامبر: مازاد عرضه نفت == > احتمال کاهش قیمت نفت

وضعیت تراز بازار نفت در ماه نوامبر: مازاد عرضه نفت==> احتمال کاهش قیمت نفت

عوامل احتمالی که می‌توانند موجب تغییر در شرایط فوق شوند: تشدید عوامل ژئوپلیتیکی یا ایجاد عوامل جدید: نظیر جنگ و مناقشات منطقه‌ای و سیاسی، کاهش تولید نفت اوپک و اوپک پلاس، تشدید روند کاهش تولید غیر اوپک، افزایش تقاضای نفت و بهبود چشم‌انداز رشد جهان

چکیده

در این گزارش پیش‌بینی ماهیانه عرضه و تقاضای جهانی نفت برای سه ماهه سپتامبر، اکتبر و نوامبر ۲۰۲۵ ارائه می‌شود.^۱ در گزارش ماه قبل عرضه و تقاضای نفت در ماه آگوست به ترتیب ۱۰۵/۹ و ۱۰۴/۳ میلیون بشکه در روز و تراز بازار نفت با ۱/۶- م.ب.ر کمبود تقاضا نسبت به عرضه پیش‌بینی شده بود، در سپتامبر ۲۰۲۵ آمارهای منتشر شده در ماه آگوست برای عرضه و تقاضای نفت به ترتیب برابر با ۱۰۶/۶۹ و ۱۰۴/۵ م.ب.ر بود که نسبت به پیش‌بینی هم عرضه و هم تقاضا با افزایش بیشتری مواجه بودند و تراز بازار نیز با کمبود تقاضای نفت به میزان ۲/۱۲ م.ب.ر مواجه بود.

بر اساس نتایج مدل IWEM، پیش‌بینی عرضه و تقاضای نفت در سه ماهه آگوست، سپتامبر و اکتبر ۲۰۲۵ نشان می‌دهد که تقاضای نفت در این سه ماه به ترتیب به ۱۰۵/۰۳، ۱۰۳/۸۴ و ۱۰۴/۸۸ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. همچنین عرضه نفت نیز در این سه ماه به ترتیب برابر با ۱۰۶/۸۶، ۱۰۷/۳۳ و ۱۰۷/۷۶ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی گردیده است. بدین ترتیب در این ماه‌ها بازار نفت به ترتیب با ۱/۸۳، ۳/۴۹ و ۲/۸۸ میلیون بشکه در روز کمبود تقاضای نفت مواجه خواهد بود. همچنین

پیش‌بینی می‌شود موجودی ذخایر تجاری بازار نفت در سه ماهه آگوست، سپتامبر و اکتبر ۲۰۲۵ به ترتیب به ۲۸۹۲، ۲۸۵۷ و ۲۹۲۱ میلیون بشکه برسد. دلیل این روند تا حد زیادی تغییر در میزان برداشت از ذخایر، حفظ حاشیه امنیت عرضه (در شرایط جبران ذخایر از دست رفته)، اثرات فصلی و درون فصلی مربوط به ماه‌های هر فصل که مرتبط با سوابق تاریخی زمان افزایش یا کاهش موجودی ذخایر تجاری آن بوده است.

همچنین در ماه‌های آتی تغییر در عوامل بنیادین بازار (بویژه تغییر در: سطح ذخیره سازی‌ها و پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی و بازارکار و سرمایه و شاخص‌های نظیر PMI کشورهای OECD) و نیز عوامل غیر بنیادین بازار نظیر تحولات ژئوپلیتیک (بویژه احتمال از سرگیری درگیری‌های میان ایران و اسرائیل و روند بهبود یا تشدید درگیری یا توافقات میان روسیه اوکراین) و همچنین اثرات اقتصادی ناشی از جنگ تجاری آمریکا با چین و اتحادیه اروپا و سایر کشورهای طرف معامله با آن (بویژه وضع تعرفه‌ها و کاهش و یا افزایش آن) و همچنین میزان و شدت کاهش/افزایش دما و ... از دیگر عواملی هستند که می‌توانند سبب تغییر در نتایج پیش‌بینی و روند آن گردد.

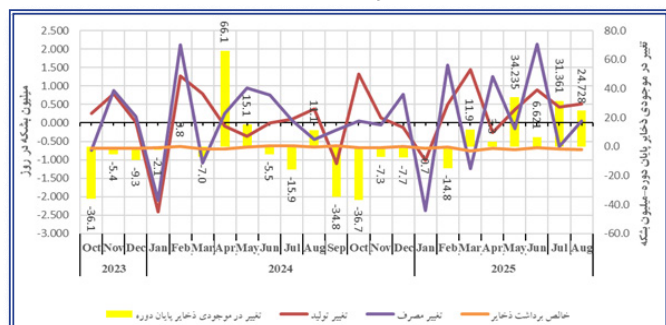
۱- بررسی وضعیت تاریخی عرضه و تقاضای جهانی نفت

بررسی رفتار تاریخی عرضه و تقاضای نفت طی ماه‌های مختلف یکی از راه‌هایی است که در کنار استفاده از مدل و ابزار پیشرفته و به‌روز می‌تواند به ما در پیش‌بینی رفتار آینده آن کمک نماید. در این گزارش برای پیش‌بینی عرضه نفت از داده‌های تولید ماهیانه EIA و برای تقاضای نفت از داده‌های ماهیانه مصرف (شامل میزان فرآورده عرضه شده به بازار) استفاده شده است همچنین از

1. Purchasing Managers Index

۲. در اینجا منظور از عرضه، ارقام تولید (production) ماهیانه در گزارش آماری EIA است که شامل: نفت خام، میعانات، مایعات واحدهای گاز طبیعی، سایر مایعات، اختلاف حجم حاصل از فرآوری پالایشگاه و سایر مایعات حساب نشده است و منظور از تقاضای نفت هم مصرف نفت است با دو مفهوم: ۱- برای کشورهای OECD همان فرآورده‌های نفتی عرضه شده و برای سایر کشورها مصرف داخلی و ظاهری نفت آنهاست که شامل مصرف داخلی، سوخت و تلفات پالایشگاه و ذخیره سازی است (عیناً تعریف ارائه شده از DOE/EIA-۱۰۹۰). در این مقاله تفاوت میان تقاضا با عرضه بعنوان مازاد/کسری تقاضای بازار نفت در نظر گرفته شده است. بنابراین وقتی بعنوان مثال گفته می‌شود مازاد تقاضا منظور اضافه تقاضای حاصل از این اختلاف است.

نمودار ۵: وضعیت تغییرات عرضه و تقاضای نفت، برداشت از ذخایر و تغییر در ذخایر تجاری نفت خام در ماه‌های مختلف از اکتبر ۲۰۲۳ تا اگوست ۲۰۲۵

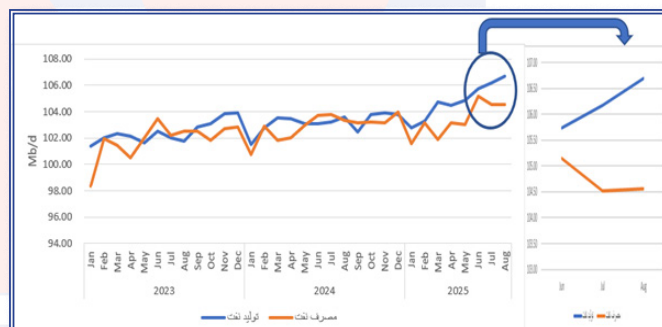

مأخذ: IWEQ (منبع اولیه آمار EIA)

نشان می‌دهد. در ماه آگوست، علاوه بر تغییرات در میزان عرضه و تقاضا و کمبود در تقاضای بازار (که در فوق ذکر شد)، میزان تغییر در ذخایر تجاری بازار نفت نسبت به ماه قبل نیز برابر با ۲۴/۷۳ میلیون بشکه بوده است (از ۲۸۱۴ در جولای به ۲۸۳۹ م.ب در آگوست) که بدین ترتیب با افزایش ذخیره نسبت به ماه قبل مواجه بوده است.

اختلاف مصرف با تولید نفت بعنوان کسری/مازاد تقاضا (خالص برداشت از ذخایر) استفاده شده است.^۱ نمودار ۱ وضعیت عرضه و تقاضای جهانی نفت را طی دوره ابتدای ماه ژانویه ۲۰۲۳ تا پایان ماه آگوست ۲۰۲۵ نشان می‌دهد. در ماه آگوست ۲۰۲۵ بازار با افزایش ناچیز تقاضای نفت به میزان ۵۰ هزار بشکه در روز و همچنین افزایش عرضه به میزان ۵۲۰ هزار بشکه در روز نسبت به ماه قبل مواجه بوده است. با این تغییرات بازار نفت در این ماه با کمبود تقاضا به میزان ۲/۱۲ میلیون بشکه در روز مواجه بود. در ماه جولای ۲۰۲۵ عرضه و تقاضای بازار نفت به ترتیب ۱۰۶/۱۷ و ۱۰۴/۵۲ م.ب.ر بود که با ۱/۶۶ میلیون بشکه در روز کمبود تقاضای نفت مواجه بود. در مقاطع کوتاه مدت دلیل تفاوت‌های میان عرضه و تقاضا اغلب به دلیل عدم همزمانی و ناهمگونی انتظارات عرضه و تقاضا و تفاوت در سرعت تعدیل و واکنش تقاضا و بخصوص عرضه نسبت به یکدیگر و به سایر عوامل بازار است.

نمودار ۶: روند ماهیانه عرضه-تقاضای جهانی نفت-میلیون بشکه در روز

Source: IWEQ (EIA از اولیه های داده)

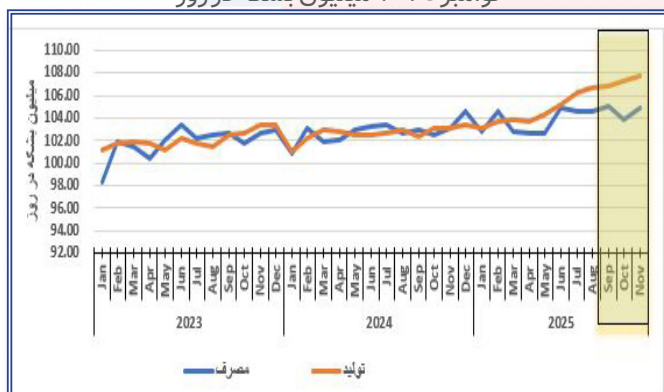
نمودار ۲ وضعیت تغییرات عرضه و تقاضای نفت، برداشت از ذخایر و تغییر در ذخایر تجاری نفت خام طی سال‌های مختلف -دوره اکتبر ۲۰۲۳ تا جولای ۲۰۲۵ را

۱. در تعریف ما عرضه فقط شامل تولید آنهم با تعریفی که در پاورقی ۴ ذکر شده است می‌شود. دلیل استفاده از متغیرهای عرضه و تقاضا به جای تولید و مصرف اینست که این دو نزدیکترین نماینده (Proxy) به این متغیرها هستند. تولید در بعد ماهیانه هرچه باشد به بازار عرضه شده است، یا برای تقاضای نهایی و پالایشگاهی و یا برای تقاضای ذخیره سازی و بهر حال اثر خود را در بازار داشته است (کاهش یا افزایش قیمت). تغییر در ذخیره در آمارهای EIA در تقاضا/مصرف آمده است که نتیجه آن اختلاف حاصل میان این دو بوده است اگر در عرضه هم اضافه شود در واقع بازار در تراز خواهد بود. در حوزه تحلیل بازار نفت کاهش ذخیره زمانی اتفاق می‌افتد که بازار با «کمبود عرضه» مواجه باشد. در تئوری بازار نفت، تخلیه ذخیره بازار نفت می‌تواند واکنش‌های معکوس با عرضه را در بازار به دنبال داشته باشد (بعنوان مثال افزایش قیمت نفت). برخی از اثرات تئوریک سیاستهای بازار نظیر اعمال سقف قیمت در همین سلسله گزارشات در شماره ۱۷۱ آبان ۱۴۰۳ ارائه گردیده است.

منطقه خاورمیانه، اختلاف در پیش‌بینی امری طبیعی است.

در گزارش ماه قبل پیش‌بینی عرضه و تقاضای نفت نتایج پیش‌بینی عرضه و تقاضای نفت در سه ماهه جولای، آگوست و سپتامبر ۲۰۲۵ حاکی از کاهش تقاضای نفت در ماه جولای و آگوست و افزایش آن در سپتامبر ۲۰۲۵ بود ((نسبت به ماه قبل خود)). پیش‌بینی تقاضای نفت در این سه ماه به ترتیب برابر با ۱۰۴،۹، ۱۰۴،۴ و ۱۰۴،۴ میلیون بشکه در روز برآورد گردید.

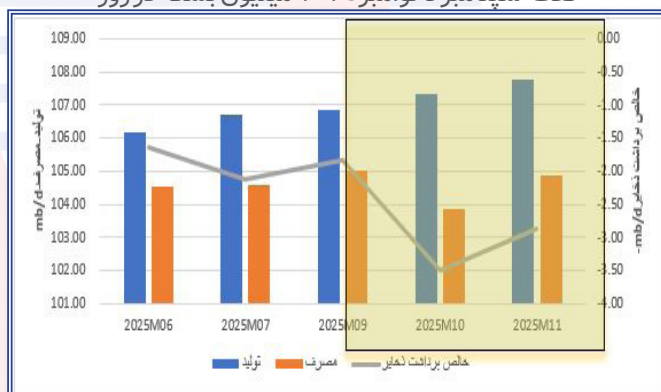
در گزارش ماه قبل پیش‌بینی عرضه و تقاضای نفت نتایج پیش‌بینی عرضه و تقاضای نفت در سه ماهه آگوست، سپتامبر و اکتبر ۲۰۲۵ حاکی از ثبات تقاضای نفت در نمودار ۷: پیش‌بینی عرضه و تقاضای بازار نفت طی ماه‌های سپتامبر تا نوامبر ۲۰۲۵-میلیون بشکه در روز

مأخذ: IWEQ

۲-پیش‌بینی کوتاه‌مدت عرضه و تقاضای نفت (مبتنی بر مدل IWEM)

این گزارش که با هدف ارائه چشم‌انداز ماهیانه عرضه و تقاضای جهانی نفت تهیه گردیده است علاوه بر بهره‌گیری از نتایج مدل‌های Var^۱، واریانس شرطی (آرچ، گارچ و تارچ)^۲ و همچنین مدل‌های هموارسازی نمایی^۳ از تکنیک‌های ترکیبی با لحاظ تأثیرات ناپرامتريک اثر متوسط ماه‌های مشابه سالهای قبل نیز استفاده شده است و تلاش شده است تا حد امکان پیش‌بینی‌ها از دقت لازم برخوردار باشند اما در هر حال با توجه به طیف وسیع عوامل اثرگذار بر بازار بویژه عوامل ناشناخته و غیر قابل پیش‌بینی بویژه در حوزه ژئوپلیتیک و علی‌الخصوص در نمودار ۶: پیش‌بینی عرضه، تقاضا و خالص برداشت از ذخایر بازار نفت-سپتامبر تا نوامبر ۲۰۲۵-میلیون بشکه در روز

مأخذ: IWEQ

جدول ۱: مقادیر پیش‌بینی عرضه، تقاضا، خالص برداشت ذخایر و موجودی ذخایر تجاری آخر دوره مبتنی بر مدل IWEM-میلیون بشکه در روز

ماه	عرضه	تقاضا	مازاد تقاضا برداشت از ذخایر	موجودی ذخایر تجاری در پایان دوره-میلیون بشکه
۲۰۲۵Jul	۱۰۶،۱۷	۱۰۴،۵۲	-۱،۶۶	۲،۸۱۴
۲۰۲۵Aug	۱۰۶،۶۹	۱۰۴،۵۷	-۲،۱۲	۲،۸۳۹
۲۰۲۵Sep	۱۰۶،۸۶	۱۰۵،۰۳	-۱،۸۳	۲،۸۵۷
۲۰۲۵Oct	۱۰۷،۳۳	۱۰۳،۸۴	-۳،۴۹	۲،۸۹۲
۲۰۲۵Nov	۱۰۷،۷۶	۱۰۴،۸۸	-۲،۸۸	۲،۹۲۱

مأخذ: IWEQ

1. Vector Autoregressive

2. Autoregressive Conditional Heteroskedasticity (ARCH), Generalized Autoregressive Conditional Heteroskedasticity (GARCH), Threshold Autoregressive Conditional Heteroskedasticity (TARCH)

3. Exponential Smoothing Models

بخصوص از چین و عکس‌العمل کشورها و احتمال تشدید واکنش‌های (جنگ) تجاری (فعلاً با ابزار تعرفه‌ها) و اثرات ناشی از تشدید بحران خاورمیانه و شروع مجدد درگیری‌ها میان ایران و اسرائیل و یا قطع بلند مدت و دستیابی به توافق و همچنین تشدید یا تضعیف درگیری‌ها میان روسیه و اوکراین و یا دستیابی به صلح و همچنین میزان و شدت افزایش دما و ... از دیگر عواملی هستند که می‌توانند سبب تغییر در نتایج پیش‌بینی و روند آن گردد.

جمع بندی و نتیجه‌گیری

علاوه بر استفاده از روش‌های علمی و به روز و پیشرفته، دستیابی به نتایج قابل اطمینان در پیش‌بینی مستلزم آگاهی از عوامل اثرگذار بر بازار است. بر این اساس هدف این گزارش با بهره‌گیری از این ابزارها ارائه چشم‌انداز ماهیانه عرضه و تقاضای جهانی نفت است. در این گزارش با بهره‌گیری از مدل‌های مختلف (مبتنی بر مدل کوتاه‌مدت IWEM) و تکنیک‌های ترکیبی و با لحاظ تأثیرات ناپرامتริก اثر متوسط ماه‌های مشابه سال‌های قبل، پیش‌بینی عرضه و تقاضای جهانی نفت برای سه ماهه سپتامبر، اکتبر و نوامبر ۲۰۲۵ انجام شد. پیش‌بینی‌ها حاکی از تداوم کسری تقاضای نفت نسبت به عرضه در بازار در این ماه‌هاست. تقاضای نفت در این سه ماه به ترتیب برابر با ۱۰۵/۰۳، ۱۰۳/۸۴ و ۱۰۴/۸۸ م.ب.ر و میزان عرضه به ترتیب برابر با ۱۰۶/۸۶، ۱۰۷/۳۳ و ۱۰۷/۷۶ م.ب.ر پیش‌بینی شده است که به ترتیب با ۱/۸۳، ۳/۴۹ و ۲/۸۸ م.ب.ر با کسری در تقاضای نفت (اضافه عرضه نفت) مواجه خواهد بود.

همچنین پیش‌بینی می‌شود موجودی ذخایر تجاری در سه ماهه پایانی سال به ترتیب به ۲۸۵۷، ۲۸۹۲ و ۲۹۲۱ میلیون بشکه برسد. دلیل نوسان موجودی ذخایر، همچنانکه ذکر شد بیشتر مربوط به میزان برداشت‌ها از ذخایر در نتیجه سیاست حفظ حاشیه امنیت عرضه و همچنین اثرات فصلی و درون فصلی مربوط به هر ماه بوده است.

آگوست، افزایش آن در سپتامبر و سپس کاهش آن در اکتبر بود (نسبت به ماه قبل خود). پیش‌بینی تقاضای نفت در این سه ماه به ترتیب برابر با ۱۰۴/۸، ۱۰۴/۳ و ۱۰۴/۶ میلیون بشکه در روز برآورد گردید.

پیش‌بینی عرضه و تقاضای جهانی نفت طی سه ماهه منتهی به نوامبر ۲۰۲۵ در نمودار ۳ و ۴ و جدول ۱ ارائه گردیده است. پیش‌بینی مدل کوتاه مدت IWEM نشان می‌دهد، تقاضای نفت در ماه سپتامبر با ۴۶۰ هزار بشکه افزایش نسبت به ماه قبل به ۱۰۵/۰۳ م.ب.ر خواهد رسید. عرضه نفت نیز بر اساس نتایج پیش‌بینی از ۱۰۶/۶۹ م.ب.ر در آگوست به ۱۰۶/۸۶ م.ب.ر در سپتامبر ۲۰۲۵ افزایش خواهد یافت. بر این اساس بازار در ماه سپتامبر با ۱/۸۳ میلیون بشکه کمبود تقاضا (اضافه عرضه) مواجه خواهد بود. پیش‌بینی‌ها برای دوماه اکتبر و نوامبر نیز حاکی از کاهش تقاضای نفت در اکتبر و افزایش آن در نوامبر نسبت به اکتبر خواهد بود (از ۱۰۵/۰۳ در سپتامبر به ۱۰۳/۸۴ در اکتبر و به ۱۰۴/۸۸ در نوامبر) و عرضه نفت نیز در هر سه ماه پیش‌بینی با افزایش مواجه و به ترتیب به ۱۰۶/۸۶، ۱۰۷/۳۳ و ۱۰۷/۷۶ م.ب.ر خواهد رسید و بدین ترتیب بازار در هر سه ماه پیش‌بینی شده با اضافه عرضه به ترتیب به میزان ۱/۸۳، ۳/۴۹ و ۲/۸۸ م.ب.ر مواجه خواهد بود. همچنین پیش‌بینی می‌شود موجودی ذخایر تجاری در سه ماهه پیش‌بینی به ترتیب به ۲۸۵۷، ۲۸۹۲ و ۲۹۲۱ میلیون بشکه برسد. دلیل نوسان موجودی ذخایر تجاری نفت تا حد زیادی در ارتباط با میزان برداشت‌ها از ذخایر به دلیل عوامل پیش‌بینی نشده، حفظ حاشیه امنیت عرضه (در جبران ذخایر از دست رفته)، اثرات فصلی و درون فصلی مربوط به ماه‌های هر فصل که مرتبط با سوابق تاریخی زمان افزایش یا کاهش موجودی ذخایر تجاری آن بوده است.

همچنین در ماه‌های آتی تغییر در عوامل بنیادین بازار (بویژه تغییر در سطح ذخیره سازی‌ها و پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی و بازارکار و سرمایه و شاخص‌های نظیر PMI^۱ کشورهای OECD) و نیز عوامل غیر بنیادین بازار نظیر تأثیر اعمال تعرفه بر کالاهای وارداتی آمریکا

1. Purchasing Managers Index

بازار جهانی فرآورده‌های نفتی و عملیات پالایشی (سپتامبر ۲۰۲۵)

ملیکا آشروری

چکیده

«روند تغییرات قیمت فرآورده‌ها»

۱- بازار آمریکا

در راستای روندهای فصلی، کرک اسپرد بنزین افزایش یافت. این افزایش با کاهش شدید موجودی بنزین همراه بود، به‌ویژه در اوایل ماه اوت. در بازار فرآورده‌های نفتی آمریکا، بنزین پس از نفتا دومین عملکرد قوی را داشت. بر خلاف بسیاری از فرآورده‌های نفتی دیگر، موجودی بنزین به علت تقاضای قوی در اواخر تابستان کاهش یافت. اما در مورد فرآورده‌هایی مانند نفت کوره یا گازوئیل، موجودی‌ها افزایش پیدا کرد. همچنین، ورود عرضه‌های جدید بنزین از پالایشگاه دانگوت در نیجریه به بازارهای بین‌المللی، همراه با افزایش سهم اختلاط سوخت زیستی (بیوفیول) در برزیل از ۲۷٫۵٪ به ۳۰٪ از اول اوت، می‌توانند به کاهش محدودیت عرضه بنزین در آمریکا در کوتاه‌مدت کمک کنند.

در ماه اوت، حاشیه سود پالایشگاه‌های سواحل خلیج آمریکا برای دومین ماه پیاپی روند صعودی داشت. این افزایش، بیشتر به دلیل افزایش قیمت فرآورده‌های سبک‌تر نفتی بود که توانست تأثیر منفی ناشی از ضعف در فرآورده‌های میانی (مانند گازوئیل) و سوخت‌های سنگین‌تر (مانند نفت کوره) را جبران کند. در مقابل، در روتردام و سنگاپور، حاشیه سود پالایشگاه‌ها نسبت به ماه گذشته کاهش یافت. این کاهش به دلیل افت ارزش کرک اسپرد گازوئیل و کاهش قیمت نفت کوره رخ داد. همچنین، با توجه به افزایش فعالیت پالایشگاه‌ها و تولید بالا، میزان موجودی‌ها (ذخایر فرآورده‌ها) بیشتر شد. این موضوع باعث شد که قیمت فرآورده‌های میانی و سنگین تحت فشار قرار گیرد و در نتیجه حاشیه سود کاهش یابد. طبق داده‌های اولیه، ورودی پالایشگاه‌های جهانی در ماه اوت به رکورد جدیدی رسید و به ۸۳٫۹ میلیون بشکه در روز رسید. این مقدار ۴۸۲ هزار بشکه در روز بیشتر از ماه قبل و ۱٫۸ میلیون بشکه در روز بیشتر از مدت مشابه سال قبل بود.

جدول ۱: قیمت فرآورده بازار خلیج مکزیک ژوئیه ۲۰۲۵ و آگوست ۲۰۲۵ متوسط تغییرات سالانه ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵ / دلار بر هر بشکه

از ابتدای سال جاری (۲۵) تا کنون	متوسط سالانه ۲۰۲۴	تغییرات آگوست / ژوئیه	آگوست ۲۵	ژوئیه ۲۵	
۶۶٫۶۱	۷۴٫۰۲	۰٫۴۳	۶۲٫۶۶	۶۲٫۲۳	نفتا
۹۵٫۳۲	۱۰۶٫۲۱	-۰٫۸۷	۹۴٫۱۳	۹۵	بنزین سوپر
۸۶٫۹۲	۹۴٫۴۲	۰٫۱۵	۸۸٫۰۱	۸۷٫۸۶	بنزین معمولی
۸۹٫۲۲	۹۸٫۸۱	-۵٫۲۷	۸۶٫۴	۹۱٫۶۷	سوخت جت
۸۴٫۶۷	۸۴٫۱۳	-۵٫۹۲	۸۳٫۲۴	۸۹٫۱۶	گازوئیل
۶۵٫۱۴	۶۹٫۰۵	-۵٫۱۴	۶۲٫۵۶	۶۷٫۷۰	نفت کوره

۲- بازار اروپا

در ماه اوت کرک اسپرد بنزین در روتردام افزایش یافت و به بالاترین سطح سه ماه اخیر رسید. این افزایش ناشی از افزایش تقاضای فصلی بنزین در بازارهای جهانی بود. در ادامه، با شروع تعمیرات سنگین پالایشگاه‌ها در فصل پاییز، ممکن است کمبود عرضه بنزین در نیم‌کره شمالی بیشتر شود و باعث شود تفاوت قیمت بنزین بالا بماند، حتی با وجود این‌که تقاضای فصلی تابستانی به تدریج رو به کاهش می‌رود. در مجموع کرک اسپرد بنزین در ماه اوت به ۲۲/۴۷ دلار در هر بشکه رسید که ۱/۷۱ دلار بیشتر از ماه قبل و ۲/۷۰ دلار بیشتر از همین ماه در سال گذشته بود.

۳- بازار آسیا

بعد از دو ماه افت پیاپی، کرک اسپرد بنزین در ماه اوت افزایش یافت. از مهمترین دلایل این افزایش میتوان به این موارد اشاره کرد: اختلال در برخی واحدهای تولید بنزین در چین باعث شد صادرات بنزین چین کاهش یابد. هم‌زمان، در اواخر تابستان، تقاضای بنزین در چند کشور منطقه افزایش پیدا کرد. این عوامل باعث تقویت بازار بنزین شدند. کرک اسپرد بنزین در ماه اوت به طور میانگین به ۸/۵۳ دلار در هر بشکه رسید که نسبت به ماه گذشته ۱/۴۵ دلار بیشتر بود و نسبت به همین ماه در سال گذشته ۱/۴۸ دلار افزایش داشته است.

جدول ۲: قیمت فرآورده در بازار روتردام آگوست ۲۰۲۵ و ژوئیه ۲۰۲۵ و متوسط تغییرات سالانه ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵/دلار بر هر بشکه

از ابتدای سال جاری (۲۵) تا کنون	متوسط سالانه ۲۰۲۴	تغییرات ژوئیه / آگوست	آگوست ۲۵	ژوئیه ۲۵	
۶۵,۰۰۶	۷۲,۵۲	-۰,۳۳	۶۱,۳۴	۶۱,۶۷	نفتا
۸۹,۴۶	۱۰۶,۱۴	-۰,۳۹	۹۱,۷۱	۹۲,۱۰	بنزین سوپر
۹۰,۷۲	۱۰۰,۶۱	۳,۳۵	۹۴,۷۱	۹۱,۳۶	سوخت جت
۹۱,۴۷	۱۰۰,۷۰	۷,۱۴	۹۹,۲۶	۹۲,۱۲	گازوئیل
۶۸,۶۰	۷۲,۱۲	-۰,۳۱	۶۸,۲۹	۶۸,۸۰	نفت کوره

جدول ۳: قیمت فرآورده در بازار سنگاپور آگوست ۲۰۲۵ و ژوئیه ۲۰۲۵ و متوسط تغییرات سالانه ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵/دلار بر هر بشکه

از ابتدای سال جاری (۲۵) تا کنون	متوسط سالانه ۲۰۲۴	تغییرات ژوئیه / ژوئیه	آگوست ۲۵	ژوئیه ۲۵	
۶۶,۵۶	۷۲,۷۳	-۱,۲۱	۶۲,۸۹	۶۴,۰۱	نفتا
۸۱,۲۶	۹۲,۹۸	-۲,۳۸	۷۹,۵۹	۸۱,۹۷	بنزین سوپر
۷۹,۵۷	۸۸,۳۳	-۲,۱۷	۷۷,۹۰	۸۰,۰۷	بنزین معمولی
۸۵,۸۸	۹۵,۲۰	۲,۳۹	۸۷,۱۴	۸۴,۷۵	سوخت جت
۸۷,۱۹	۹۵,۹۸	۳,۷۷	۹۰,۴۹	۸۶,۷۲	گازوئیل
۸۵,۸۳	۹۴,۵۶	۳,۲۲	۸۸,۳۴۲	۸۵,۱۲	نفت کوره

«نرخ بهره برداری پالایشگاه‌ها»

نرخ بهره‌برداری پالایشگاه‌های آمریکا در ماه اوت با افزایش ۱/۲ درصدی نسبت به ماه قبل به ۹۵/۵۶ درصد رسید. این میزان بهره‌برداری معادل ظرفیت پالایش روزانه ۱۷/۳۵ میلیون بشکه است. در مقایسه با ماه ژوئیه، ۱۱۰ هزار بشکه در روز بیشتر نفت خام در پالایشگاه‌ها فرآوری شد. نسبت به ماه مشابه در سال گذشته نیز نرخ بهره‌برداری ۱.۲ درصد بالاتر بود و میزان پالایش ۷۸ هزار بشکه در روز بیشتر شد.

«حاشیه سود پالایشگاه‌ها»

در ماه اوت، حاشیه سود پالایشگاه‌های ساحل خلیج آمریکا نسبت به نفت WTI به بالاترین سطح در شش ماه گذشته رسید و روند صعودی خود را ادامه داد. از مهمترین دلایل رشد آن میتوان به موارد زیر اشاره کرد: تقاضای فصلی قوی برای بنزین و همچنین افزایش تقاضا برای نفتا باعث شد وضعیت اقتصادی پالایش بهتر شود و سودآوری افزایش یابد. این عملکرد مثبت در شرایطی رخ داد که موجودی فرآورده‌های میانی مانند گازوئیل نسبت به ماه‌های قبل (که سطح ذخایر بسیار پایین و تولید محدود بود) بهبود چشم‌گیری پیدا کرده بود. این موضوع باعث شد قیمت و سودآوری گازوئیل کاهش یابد. همچنین افزایش فعالیت پالایشگاه‌ها و تولید فرآورده‌ها باعث شد بازار فرآورده‌های میانی و سنگین (مانند نفت کوره) تحت فشار قرار گیرد. با این حال، سود بالای ناشی از فرآورده‌های سبک‌تر مانند بنزین و نفتا (بخش بالایی بشکه نفت) آن قدر زیاد بود که کاهش سود فرآورده‌های میانی و سنگین‌تر را جبران کرد.

جدول ۴: نرخ بهره برداری و تولید فرآورده پالایشگاه‌ها در کشورهای منتخب عضو OECD

منطقه/کشور	تغییرات ماه آگوست نسبت به ماه ژوئیه	نرخ بهره برداری %			تغییرات ماه آگوست نسبت به ماه ژوئیه	تولید (میلیون بشکه در روز)		
		ژوئن ۲۵	ژوئیه ۲۵	آگوست ۲۵		مه ۲۵	ژوئن ۲۵	ژوئیه ۲۵
امریکا	۰/۱	۹۴/۳۰	۹۴/۳۲	۹۴/۳۸	۰/۰۱	۱۷/۱۳	۱۷/۲۳	۱۷/۲۴
EU-۱۴+UK &Norway	۲/۵	۸۲/۶۰	۸۵/۳۸	۸۷/۸۳	۰/۲۷	۹/۲۴	۹/۵۵	۹/۸۳
فرانسه	۴/۱	۶۴/۲۱	۶۹/۷۲	۷۳/۷۸	۰/۰۵	۰/۷۴	۰/۸۰	۰/۸۵
آلمان	۱/۱	۹۸/۵۹	۹۶/۵۳	۹۹/۵۹	۰/۰۲	۱/۶۹	۱/۶۹	۱/۷۱
ایتالیا	۲/۵	۶۴/۴۳	۶۷/۸۷	۷۰/۳۳	۰/۰۴	۱/۱۷	۱/۲۳	۱/۲۸
انگلیس	۱/۶	۹۷/۵۷	۹۷/۰۱	۹۸/۵۹	۰/۰۲	۱/۰۰	۱/۰۰	۱/۰۱
آسیای منتخب	۱/۳	۸۸/۵۰	۹۲/۱۴	۹۳/۳۹	۰/۱۸	۲۵/۹۸	۲۷/۱۶	۲۶/۳۴

Source: OPEC Monthly Oil Market Report, 2025

جدول ۵: خوراک نفت خام پالایشگاه‌ها/ میلیون بشکه در روز

۲۰۲۵ Q۳	۲۰۲۵ Q۲	۲۰۲۵ Q۱	۲۰۲۴ Q۴	۲۰۲۴ Q۳	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	خوراک نفت خام پالایشگاه‌ها
۱۹,۰۷	۱۸,۸۸	۱۸,۲۲	۱۹,۰۴	۱۹,۴۴	۱۸,۹۶	۱۸,۷۱	۱۸,۶۸	OECD قاره امریکا
۱۷,۰۸	۱۶,۹۳	۱۵,۹۳	۱۶,۸۱	۱۶,۹۵	۱۶,۶۲	۱۶,۵۰	۱۶,۴۸	US
۱۱,۱۶	۱۰,۹۲	۱۱,۰۷	۱۱,۲۵	۱۱,۳۷	۱۱,۲۸	۱۱,۳۸	۱۱,۴۴	OECD قاره اروپا
۰,۸۹	۰,۷۸	۰,۹۳	۱,۰۰	۰,۹۸	۰,۹۲	۰,۹۳	۰,۸۴	فرانسه
۱,۶۸	۱,۶۸	۱,۶۴	۱,۷۳	۱,۷۵	۱,۷۶	۱,۶۲	۱,۸۳	آلمان
۱,۲۳	۱,۲۲	۱,۱۶	۱,۲۱	۱,۱۹	۱,۲۱	۱,۳۰	۱,۳۲	ایتالیا
۱,۰۰	۱,۰۰	۰,۹۲	۱,۰۲	۰,۹۵	۰,۹۸	۰,۹۷	۱,۰۴	انگلیس
۵,۶۲	۵,۵۶	۵,۶۰	۵,۷۳	۵,۴۷	۵,۶۸	۵,۸۳	۶,۰۸	OECD آسیا پاسفیک
۲,۳۲	۲,۳۰	۲,۴۳	۲,۴۷	۲,۱۹	۲,۳۷	۲,۵۶	۲,۷۱	ژاپن
۳۵,۸۴	۳۵,۳۵	۳۴,۸۹	۳۶,۰۲	۳۶,۲۸	۳۵,۹۲	۳۵,۹۲	۳۶,۲۱	کل OECD
۳,۶۱	۳,۵۳	۳,۶۴	۳,۷۰	۳,۷۲	۳,۶۹	۳,۵۴	۳,۴۴	امریکای لاتین
۸,۱۵	۷,۹۹	۷,۹۲	۷,۹۰	۷,۹۹	۷,۹۶	۷,۵۳	۷,۲۴	خاورمیانه
۲,۲۳	۲,۱۹	۲,۱۳	۲,۱۲	۱,۹۸	۱,۹۴	۱,۷۶	۱,۷۷	افریقا
۵,۴۶	۵,۳۸	۵,۶۲	۵,۳۰	۵,۱۸	۵,۳۰	۵,۱۸	۵,۰	هند
۱۵,۱۰	۱۴,۴۶	۱۴,۸۰	۱۴,۰۸	۱۴,۰۴	۱۴,۲۵	۱۴,۷۸	۱۳,۴۹	چین
۵,۱۸	۵,۰۶	۵,۲۰	۵,۱۴	۵,۲۰	۵,۰۵	۵,۰۰	۴,۹۷	سایر آسیا
۵,۳۸	۵,۳۲	۵,۲۸	۵,۳۱	۵,۴۷	۵,۳۵	۵,۵۰	۵,۴۶	روسیه
۱,۱۷	۱,۱۱	۱,۰۹	۱,۰۱	۱,۰۵	۱,۰۴	۱,۰۲	۱,۰۲	سایر اوراسیا
۰,۵۸	۰,۵۵	۰,۵۲	۰,۵۶	۰,۵۸	۰,۵۲	۰,۴۸	۰,۵۲	سایر اروپا
۴۶,۸۶	۴۵,۵۸	۴۶,۲۰	۴۵,۱۳	۴۵,۲۰	۴۵,۰۹	۴۴,۷۸	۴۲,۹۱	کل Non-OECD
۸۲,۷	۸۰,۹۳	۸۱,۰۸	۸۱,۱۵	۸۱,۴۸	۸۱,۰۱	۸۰,۷۰	۷۹,۱۲	کل جهان

Source: OPEC Monthly Oil Market Report, 2025

|| منابع و مأخذ:

1- OPEC 11 Sep.2025

2- IEA 2025

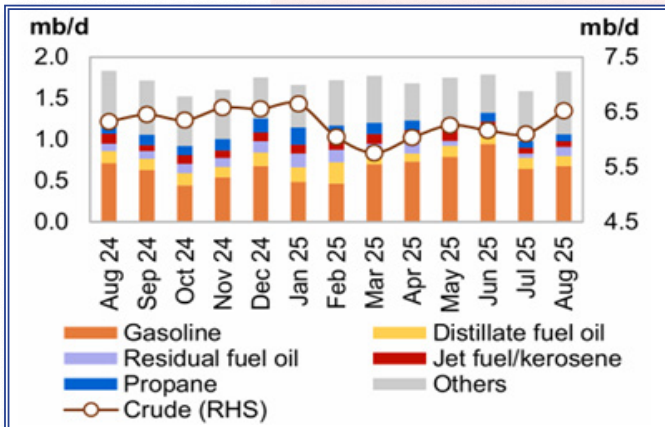
بررسی تحولات تجارت نفت خام و فرآورده

کیمیا سادات ناصر آبادی مطلق

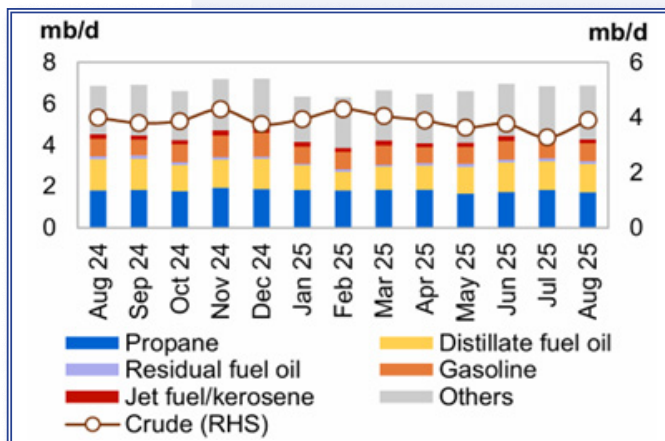
قبل، به بالاترین سطح از اوت سال گذشته، به بیش از ۱.۸ میلیون بشکه در روز رسید. این افزایش عمدتاً ناشی از رشد واردات در گروه "سایر فرآورده‌ها"، نفت کوره و بنزین بود. در مقایسه نسبت به سال گذشته، واردات تقریباً بدون تغییر ماند.

صادرات فرآورده‌های نفتی ایالات متحده در ماه اوت با افزایش جزئی ۳۵ هزار بشکه در روز (کمتر از ۱ درصد) نسبت به ماه قبل به ۶.۹ میلیون بشکه در روز رسید. کاهش در بیشتر فرآورده‌های اصلی با افزایش در گروه "سایر فرآورده‌ها" جبران شد. در مقایسه با سال گذشته،

نمودار ۱: واردات نفت خام و فرآورده‌های نفتی ایالات متحده

نمودار ۲: صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی ایالات متحده

مقدمه

در این گزارش تجارت نفت خام و فرآورده‌های نفتی در ایالات متحده، OECD اروپا، ژاپن، چین، هند و اوراسیا با استفاده از ماهنامه بازار نفت سازمان اوپک (منتشر شده در سپتامبر ۲۰۲۵) بررسی شده است.

« ایالات متحده

در اوت ۲۰۲۵، واردات نفت خام ایالات متحده به بالاترین سطح در هفت ماه گذشته رسید و افزایشی معادل ۴۱۸ هزار بشکه در روز (نزدیک به ۷ درصد) نسبت به ماه قبل داشت به‌طور میانگین ۶.۵ میلیون بشکه در روز ثبت شد. داده‌های اولیه EIA نشان می‌دهد این رشد عمدتاً ناشی از افزایش واردات از برزیل، مکزیک و کانادا بوده که کاهش واردات از اکوادور را جبران کرده است. در مقایسه با اوت سال گذشته، واردات نفت خام ۱۹۸ هزار بشکه در روز (حدود ۳ درصد) افزایش یافته است. در ماه اوت، صادرات نفت خام ایالات متحده پس از پنج ماه افت متوالی، دوباره رشد کرد و افزایشی معادل ۶۲۰ هزار بشکه در روز (۱۹ درصد) نسبت به ماه قبل داشت و با میانگین ۳.۹ میلیون بشکه در روز به بالاترین سطح از ماه مارس رسید. افزایش صادرات عمدتاً به دلیل افزایش ارسال محموله‌ها به اروپا و آسیا، به‌ویژه کره جنوبی و هند بود. با این حال، در مقایسه نسبت به سال گذشته، صادرات نفت خام ۹۳ هزار بشکه در روز (بیش از ۲ درصد) کاهش یافته است.

به این ترتیب، خالص واردات نفت خام ایالات متحده در اوت به ۲.۶ میلیون بشکه در روز رسید، در حالی که در ماه قبل ایالات متحده صادرکننده خالص بود و ۲.۸ میلیون بشکه در روز بیشتر صادر می‌کرد.

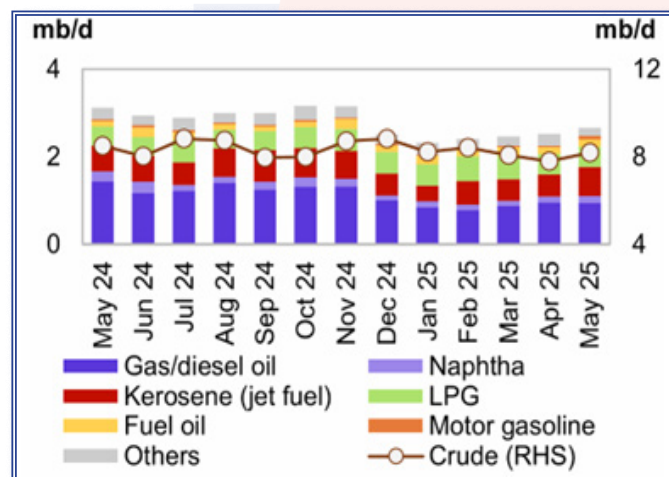
در ماه اوت، واردات فرآورده‌های نفتی ایالات متحده، با رشد ۲۳۵ هزار بشکه در روز (۱۵ درصد) نسبت به ماه

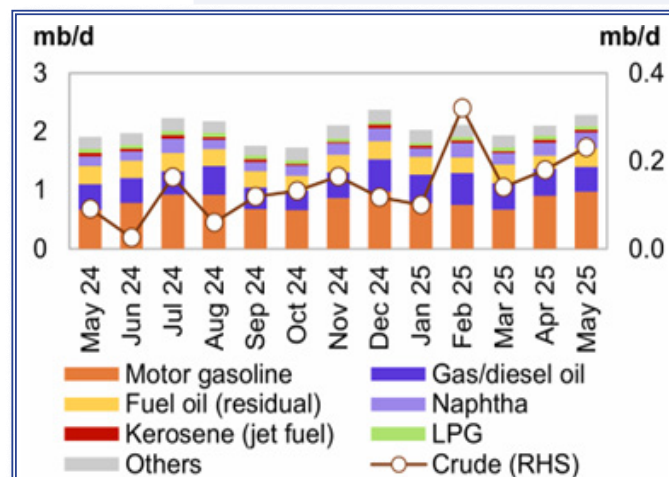
در روز در مه سال گذشته، افزایش یافته است. این رشد عمدتاً ناشی از افزایش محموله‌های میدان Johan Sverdrup به چین بود که همچنان اصلی‌ترین مقصد صادراتی خارج از منطقه باقی مانده است. واردات چین از این مسیر در مه به طور میانگین ۱۹۱ هزار بشکه در روز بود، در حالی که این رقم در آوریل ۱۳۱ هزار بشکه در روز ثبت شده بود.

در نتیجه، خالص واردات نفت خام اروپا در مه اندکی کمتر از ۸ میلیون بشکه در روز برآورد شد که نسبت به ۷.۶ میلیون بشکه در روز در ماه قبل افزایش داشت، در حالی که این رقم در مه ۲۰۲۴، ۸.۴ میلیون بشکه در روز بود.

در ماه مه، واردات فرآورده‌های نفتی به طور میانگین ۲.۷ نمودار ۳: واردات نفت خام و فرآورده‌های نفتی OECD اروپا

نمودار ۴: صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی OECD اروپا

صادرات فرآورده‌های نفتی تنها ۲۳ هزار بشکه در روز (کمتر از ۱ درصد) افزایش یافت.

در نتیجه، در ماه اوت، خالص صادرات فرآورده‌های نفتی ایالات متحده به ۵.۰ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به ۵.۲ میلیون بشکه در روز در ماه قبل کاهش یافته است. این رقم در اوت ۲۰۲۴ نیز در سطح ۵.۰ میلیون بشکه در روز قرار داشت.

در مجموع، خالص صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی ایالات متحده در اوت به ۲.۴ میلیون بشکه در روز رسید؛ تقریباً بدون تغییر نسبت به ماه قبل، اما نسبت به ۲.۷ میلیون بشکه در روز در اوت سال گذشته کاهش یافته است.

« OECD اروپا

بر اساس جدیدترین داده‌های رسمی منطقه‌ای، میانگین واردات نفت خام کشورهای عضو OECD در اروپا در ماه مه ۲۰۲۵ نسبت به ماه گذشته افزایش یافت و به طور میانگین به ۸.۲ میلیون بشکه در روز رسید. این سطح از واردات تقریباً نزدیک به میانگین پنج‌ساله قرار گرفت. همچنین، تضعیف ارزش دلار خرید نفت خام و فرآورده‌های نفتی را برای خریداران اروپایی به‌صرفه‌تر کرد. در مقایسه با ماه قبل، واردات ۳۸۷ هزار بشکه در روز (۵ درصد) بیشتر شد، اما نسبت به مه سال گذشته ۳۱۲ هزار بشکه در روز (حدود ۴ درصد) کاهش یافته است.

از نظر منابع وارداتی خارج از منطقه، ایالات متحده همچنان بزرگ‌ترین عرضه‌کننده نفت خام اروپا باقی ماند و در مه حدود ۱.۴ میلیون بشکه در روز به این منطقه صادر کرد هرچند این رقم اندکی کمتر از سطح نزدیک به ۱.۵ میلیون بشکه در روز در آوریل بود. پس از ایالات متحده، قزاقستان با ۱.۲ میلیون بشکه در روز و لیبی با ۱.۰ میلیون بشکه در روز در جایگاه‌های بعدی قرار گرفتند.

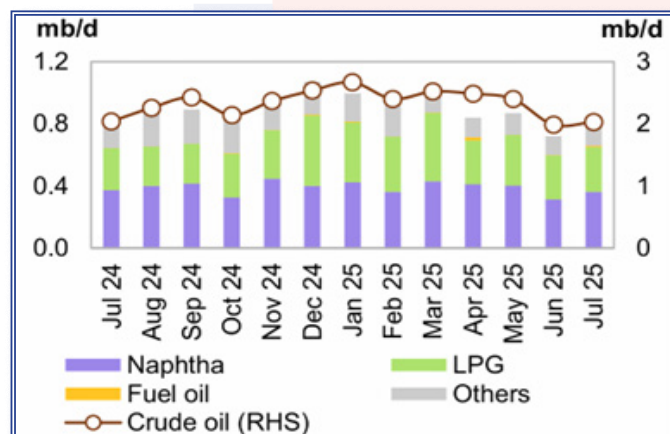
در ماه مه، صادرات نفت خام اروپا به منطقه به طور میانگین ۲۳۱ هزار بشکه در روز بود؛ که در مقایسه با ۱۸۰ هزار بشکه در روز در ماه گذشته و ۹۱ هزار بشکه

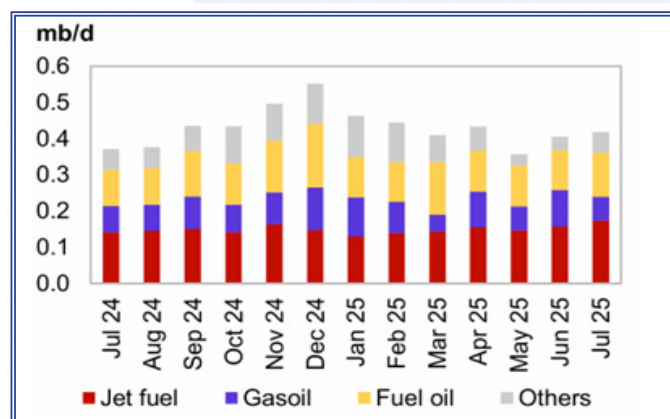
۴۶ هزار بشکه در روز (حدود ۲ درصد) افزایش داشت و نسبت به ژوئیه سال گذشته تقریباً بدون تغییر بود. از نظر منابع واردات نفت خام، امارات متحده عربی در ژوئیه همچنان بزرگ‌ترین عرضه‌کننده نفت خام ژاپن باقی ماند و ۴۳ درصد از واردات این کشور را به خود اختصاص داد. این در حالی است که سهم امارات در ماه قبل ۵۲ درصد بود. عربستان سعودی با سهمی نزدیک به ۳۶ درصد (بالا از ۳۳ درصد در ماه قبل) در جایگاه دوم قرار گرفت. پس از آن، ایالات متحده با بیش از ۹ درصد، سومین عرضه‌کننده بزرگ نفت خام ژاپن بود. این در حالی است که سهم ایالات متحده در ماه قبل کمتر از ۱ درصد بود.

در ماه ژوئیه واردات فرآورده‌های نفتی، از جمله (LPG)، به ۸۱۳ هزار بشکه در روز رسید. در مقایسه نسبت به ماه گذشته، واردات فرآورده‌ها ۹۱ هزار بشکه در روز (نزدیک

نمودار ۵: واردات نفت خام و فرآورده‌های نفتی ژاپن

نمودار ۶: صادرات فرآورده‌های پالایش شده ژاپن

میلیون بشکه در روز بود که نسبت به آوریل ۱۴۱ هزار بشکه در روز (۶ درصد) افزایش یافته است. بیشترین رشد مربوط به سوخت جت بود که با افزایش تقاضای سفرهای تابستانی تقویت شد، هرچند واردات اتان کاهش یافت. در مقایسه با مه ۲۰۲۴، واردات فرآورده‌ها ۴۵۴ هزار بشکه در روز (۱۵ درصد) کاهش یافت.

در این ماه صادرات فرآورده‌های نفتی اروپا با رشد ۱۸۶ هزار بشکه در روز (۹ درصد) نسبت به آوریل به طور میانگین به ۲.۳ میلیون بشکه در روز رسید. این افزایش عمدتاً به دلیل رشد صادرات نفت کوره، بنزین موتوری و نفتا بود. افزایش صادرات نفت کوره تحت تأثیر مقررات جدید IMO قرار گرفت که از ابتدای ۲۰۲۵ حد مجاز گوگرد در سوخت دریایی مدیریتانه را به ۰.۱ درصد کاهش داد و در نتیجه تقاضا برای VLSFO را محدود و مصرف گازوئیل دریایی را تقویت کرد. با این حال، در مقایسه نسبت به سال گذشته صادرات فرآورده‌ها ۳۷۸ هزار بشکه در روز (۲۰ درصد) کاهش داشت.

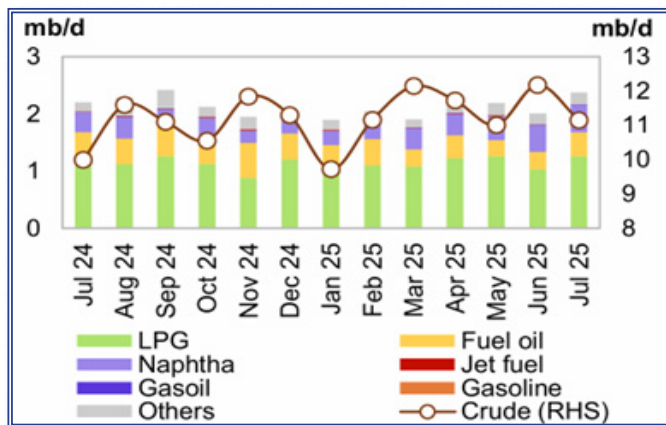
در نتیجه در ماه مه خالص واردات فرآورده‌های نفتی ۳۷۱ هزار بشکه در روز بود که نسبت به ۴۱۷ هزار بشکه در روز در آوریل کاهش یافت و بسیار پایین‌تر از سطح ۱.۲ میلیون بشکه در روز در مه ۲۰۲۴ قرار گرفت.

در نهایت در ماه مه، مجموع خالص واردات نفت خام و فرآورده‌های نفتی اروپا به ۸.۳ میلیون بشکه در روز رسید؛ که نسبت به ۸.۰ میلیون بشکه در روز در آوریل افزایش یافت، در حالی که نسبت به ۹.۶ میلیون بشکه در روز در مه سال گذشته کاهش یافت.

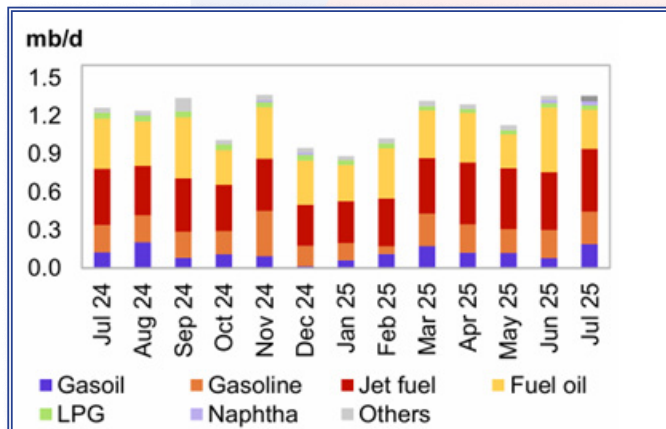
« ژاپن

در ژوئیه ۲۰۲۵، واردات نفت خام ژاپن پس از کاهش یافتن به کمتر از ۲ میلیون بشکه در روز در ماه قبل - برای نخستین بار از سال ۲۰۲۱ - اندکی بهبود یافت و به‌طور میانگین به ۲ میلیون بشکه در روز رسید. با این حال، واردات نفت خام همچنان در سطح پایین فصلی و نزدیک به کف بازه پنج‌ساله باقی ماند، زیرا تغییرات ساختاری تقاضا نیاز ژاپن به نفت خام را محدود کرده است. در مقایسه نسبت به ماه گذشته، واردات نفت خام

نمودار ۷: واردات نفت خام و فرآورده های نفتی چین

نمودار ۸: صادرات فرآورده های نفتی چین

به ماه قبل ۳۶۹ هزار بشکه در روز (بیش از ۱۸ درصد) افزایش داشت. بیشترین رشد مربوط به LPG (۲۳ درصد) و نفت کوره (۳۶ درصد) بود. افزایش واردات نفت کوره به ویژه ناشی از تغییرات در سیاست های بازپرداخت مالیات بود که استفاده از آن به عنوان خوراک را اقتصادی تر ساخت. در مقایسه با ژوئیه ۲۰۲۴، واردات فرآورده ها ۱۷۵ هزار بشکه در روز (حدود ۸ درصد) بالاتر بود.

صادرات فرآورده های نفتی، از جمله (LPG)، در ژوئیه تقریباً ثابت ماند و در سطح ۱.۴ میلیون بشکه در روز قرار گرفت. افت صادرات نفت کوره - پس از جهش ماه قبل به دلیل سهمیه های صادراتی جدید - با افزایش صادرات گازوئیل، سوخت جت و بنزین جبران شد. در مقایسه با ژوئیه سال گذشته، صادرات فرآورده ها ۹۱ هزار بشکه در روز (حدود ۷ درصد) رشد داشت. در نتیجه، خالص واردات فرآورده های نفتی چین در

به ۱۳ درصد) افزایش یافت. بیشترین رشد در واردات مربوط به بنزین و نفتا بود، در حالی که سوخت کوره و LPG نیز به افزایش واردات کمک کردند. با این حال، در مقایسه با ژوئیه ۲۰۲۴، واردات فرآورده های نفتی ۳۳ هزار بشکه در روز (حدود ۴ درصد) کاهش یافت. در ژوئیه صادرات فرآورده های نفتی ژاپن، از جمله LPG، با رشد ۱۲ هزار بشکه در روز (حدود ۳ درصد) نسبت به ماه قبل به ۴۱۸ هزار بشکه در روز رسید. افت شدید صادرات گازوئیل با رشد صادرات در سایر فرآورده های اصلی - به جز LPG - جبران شد. نسبت به سال قبل، صادرات فرآورده ها ۴۷ هزار بشکه در روز (حدود ۱۳ درصد) افزایش یافت.

در نتیجه، خالص واردات فرآورده های نفتی ژاپن، شامل LPG، در ماه ژوئیه به ۳۹۵ هزار بشکه در روز رسید. این رقم در مقایسه با ۳۱۶ هزار بشکه در روز در ماه قبل بالاتر بود، اما نسبت به ۴۷۵ هزار بشکه در روز در ژوئیه ۲۰۲۴ کاهش نشان می دهد.

«چین»

در ژوئیه ۲۰۲۵، واردات نفت خام چین پس از رسیدن به اوج ۲۲ ماهه در ماه قبل، کاهش یافت و به طور میانگین به ۱۱.۱ میلیون بشکه در روز رسید. این رقم نسبت به ماه پیش ۱ میلیون بشکه در روز (بیش از ۸ درصد) کمتر بود. با وجود این کاهش، واردات همچنان تحت تأثیر خریدهای مستمر برای افزایش ذخایر نفتی در سطح بالا باقی ماند. در مقایسه با ژوئیه سال گذشته، واردات نفت خام چین ۱.۲ میلیون بشکه در روز (حدود ۱۲ درصد) بیشتر بود.

از نظر منابع وارداتی نفت خام، روسیه در صدر قرار داشت و ۱۸ درصد از کل واردات نفت خام چین را تأمین کرد. عربستان سعودی با سهمی حدود ۱۶ درصد در رتبه دوم باقی ماند. پس از آن عراق با بیش از ۱۰ درصد و مالزی با نزدیک به ۹ درصد سهم در جایگاه های بعدی قرار گرفتند.

واردات فرآورده های نفتی، از جمله (LPG)، در ماه ژوئیه به طور میانگین ۲.۴ میلیون بشکه در روز بود که نسبت

یافت. از نظر منابع وارداتی نفت خام، در ماه ژوئیه، روسیه با سهمی معادل ۳۴ درصد بزرگ‌ترین تأمین‌کننده نفت خام هند باقی ماند، هرچند این رقم از ۴۵ درصد در ماه قبل کاهش یافت. پس از آن، عراق با ۱۷ درصد، و عربستان سعودی و امارات متحده عربی هر یک با ۱۴ درصد سهم، در جایگاه‌های بعدی قرار داشتند.

در ژوئیه، واردات فرآورده‌های نفتی هند پس از ثبت اوج هفت‌ماهه در ماه قبل، با افتی معادل ۳۸ هزار بشکه در روز (حدود ۳ درصد) به‌طور میانگین به ۱.۲ میلیون بشکه در روز رسید. با این وجود، سطح واردات همچنان بالاتر از میانگین پنج‌ساله باقی ماند. کاهش واردات LPG و نفت کوره بیش از رشد واردات نفتا اثرگذار بود. در مقایسه با سال گذشته، واردات فرآورده‌ها ۱۳۷ هزار بشکه در روز (حدود ۱۰ درصد) کاهش یافته است.

صادرات فرآورده‌های نفتی نیز در ژوئیه برای دومین ماه متوالی کاهش یافت و به‌طور میانگین ۱.۳ میلیون بشکه در روز ثبت شد؛ و نسبت به ماه قبل ۱۲۲ هزار بشکه در روز (حدود ۹ درصد) کاهش یافت. کاهش در تمامی گروه‌های اصلی فرآورده مشاهده شد که بیشترین افت مربوط به بنزین بود. با این حال، صادرات فرآورده‌ها در مقایسه با ژوئیه سال گذشته تقریباً بدون تغییر بود. در نتیجه، خالص صادرات فرآورده‌های نفتی هند در ژوئیه به‌طور میانگین تنها ۲۰ هزار بشکه در روز بود. این رقم در ماه قبل ۱۰۴ هزار بشکه در روز و در ژوئیه سال گذشته ۱۱۰ هزار بشکه در روز واردات خالص ثبت شده بود.

« اوراسیا »

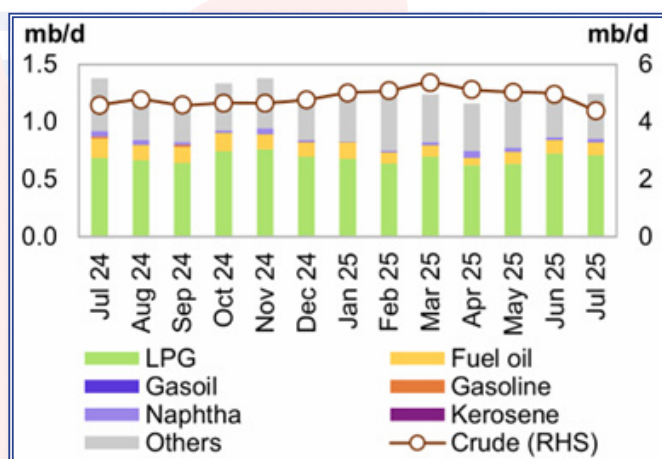
در ژوئیه ۲۰۲۵، صادرات نفت خام از روسیه و آسیای مرکزی به رشد خود ادامه داد و به‌طور میانگین به ۶.۵ میلیون بشکه در روز رسید. این رقم نسبت به ماه قبل ۷۶ هزار بشکه (حدود ۱ درصد) و در مقایسه با سال گذشته ۱۶۷ هزار بشکه (۳ درصد) افزایش داشت. صادرات نفت خام از طریق سیستم خط لوله ترانس‌نفت، در ماه ژوئیه به حدود ۳.۹ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به ماه قبل ۱۴۳ هزار بشکه (۴ درصد) و نسبت

ژوئیه به ۱ میلیون بشکه در روز رسید، در حالی که این رقم در ماه قبل ۶۵۰ هزار بشکه در روز و در ژوئیه سال گذشته ۹۳۷ هزار بشکه در روز بود.

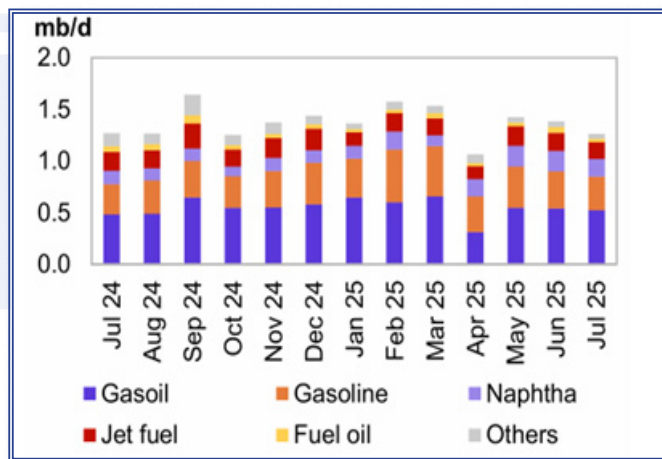
« هند »

در ژوئیه ۲۰۲۵، واردات نفت خام هند به پایین‌ترین سطح ۲۲ ماهه رسید و به‌طور میانگین ۴.۴ میلیون بشکه در روز ثبت شد. این رقم نسبت به ماه قبل ۵۷۴ هزار بشکه در روز (حدود ۱۲ درصد) کاهش داشت. افت واردات عمدتاً ناشی از ابهامات مربوط به تعرفه‌ها و تحریم‌ها بود که موجب احتیاط خریداران شد. با این حال، در مقایسه با ژوئیه سال گذشته، واردات نفت خام هند ۱۹۹ هزار بشکه در روز (حدود ۴ درصد) افزایش

نمودار ۹: واردات نفت خام و فرآورده‌های نفتی هند

نمودار ۱۰: صادرات فرآورده‌های نفتی هند

۳۷ هزار بشکه (۱۶ درصد) و در مقایسه نسبت به سال گذشته ۳۶ هزار بشکه (۱۵ درصد) کاهش یافته است. در ماه ژوئیه، صادرات از پایانه CPC در دریای سیاه رشد داشت و به ۱.۷ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به ماه قبل ۴۳ هزار بشکه (۳ درصد) و در مقایسه با سال گذشته ۲۰۶ هزار بشکه (۱۴ درصد) افزایش یافت. در مقابل، صادرات از خط لوله باکو-تغلیس-جیحان BTC افت قابل توجهی داشت و با کاهش ۶۱ هزار بشکه‌ای (۱۱ درصد) به ۵۱۷ هزار بشکه در روز رسید که نسبت به سال گذشته نیز ۱۷۰ هزار بشکه (۲۵ درصد) کاهش یافت.

صادرات فرآورده‌های نفتی روسیه و آسیای مرکزی در ژوئیه کاهش یافت و به طور میانگین به ۲.۳ میلیون بشکه در روز رسید. این رقم نسبت به ماه قبل ۱۱۶ هزار بشکه (۵ درصد) و در مقایسه با سال گذشته ۱۸۹ هزار بشکه (۸ درصد) پایین‌تر بود. افت صادرات تقریباً در تمامی فرآورده‌های اصلی به جز نفت‌گاز خلأ دیده شد و بیشترین کاهش مربوط به گازوئیل بود.

«جمع بندی»

در ماه اوت، واردات نفت خام ایالات متحده به بالاترین سطح هفت‌ماهه خود رسید و به ۶.۵ میلیون بشکه در روز افزایش یافت. صادرات نفت خام ایالات متحده پس از پنج ماه افت متوالی، بهبود یافت و با میانگین ۳.۹ میلیون بشکه در روز، به بالاترین سطح خود از ماه مارس رسید. واردات فرآورده‌های نفتی ایالات متحده نیز با میانگین ۱.۸ میلیون بشکه در روز به اوج ۱۲ ماهه رسید، در حالی که صادرات فرآورده‌ها نفتی در سطح ۶.۹ میلیون بشکه در روز تقریباً بدون تغییر باقی ماند.

در ماه ژوئیه واردات نفت خام اروپا (OECD Europe) افزایش یافت و به نزدیکی میانگین پنج‌ساله رسید. واردات فرآورده‌های نفتی در این منطقه همچنان در پایین‌ترین سطح محدوده پنج‌ساله قرار داشت، در حالی که صادرات فرآورده‌های نفتی بهبود فصلی را تجربه کرد.

در ژوئیه، در ژاپن، پس از آنکه در ماه قبل برای نخستین بار از سال ۲۰۲۱ به کمتر از این سطح کاهش یافته بود، واردات نفت خام اندکی بهبود یافت و با میانگین

به سال گذشته ۱۸۰ هزار بشکه (۵ درصد) بیشتر بود. صادرات از بندر نووراسییسک در دریای سیاه جهش قابل توجهی داشت و با رشد ۱۱۵ هزار بشکه‌ای (۲۴ درصد) به ۵۸۷ هزار بشکه در روز رسید.

در مقابل، صادرات نفت از بنادر دریای بالتیک کاهش یافت؛ به طوری که جریان نفت خام از پریمورسک با افت جزئی ۷ هزار بشکه‌ای (کمتر از ۱ درصد) به ۸۳۴ هزار بشکه در روز رسید و از اوست-لوگا با کاهش ۸۶ هزار بشکه‌ای (۱۳ درصد) به ۵۸۱ هزار بشکه در روز رسید. در مجموع، صادرات از پایانه‌های بالتیک ترانس‌نفت با افت ۹۳ هزار بشکه‌ای (۶ درصد) به ۱.۴ میلیون بشکه در روز کاهش یافت، هرچند نسبت به سال گذشته همچنان ۵۳ هزار بشکه (۴ درصد) افزایش یافته است.

صادرات از طریق خط لوله دروژبا نیز اندکی افزایش یافت و با رشد ۹ هزار بشکه‌ای (۴ درصد) به ۲۴۷ هزار بشکه در روز رسید، اما در مقایسه نسبت به سال گذشته با افت ۴۱ هزار بشکه‌ای (۱۴ درصد) همراه بود.

در ژوئیه، صادرات از طریق خط لوله ESPO به چین به ۶۳۰ هزار بشکه در روز رسید که نسبت به ماه قبل ۲۷ هزار بشکه (۵ درصد) و نسبت به سال گذشته ۱۹ هزار بشکه (۳ درصد) افزایش داشت. همچنین صادرات از بندر کوزمینو در سواحل اقیانوس آرام رشد داشت و با افزایش ۸۵ هزار بشکه‌ای (۱۰ درصد) به ۹۷۷ هزار بشکه در روز رسید؛ این رقم در مقایسه با سال قبل ۴۶ هزار بشکه (۵ درصد) افزایش یافته است.

در ژوئیه، در سیستم شرکت لوک‌اویل، صادرات از سکوی فراساحلی وارانندی در دریای بارتنز به ۱۲۵ هزار بشکه در روز رسید که نسبت به ماه قبل ۲۷ هزار بشکه (۲۸ درصد) و در مقایسه با سال گذشته ۴۹ هزار بشکه (۶۵ درصد) افزایش یافته است.

در مقابل، صادرات از بندر آنیوا در شرق دور روسیه با افت ۲۶ هزار بشکه‌ای (۵۲ درصد) و از بندر دکاستری با کاهش ۱۲ هزار بشکه‌ای (۷ درصد) همراه شد. در مجموع، صادرات این دو بندر در ژوئیه به ۱۷۲ هزار بشکه در روز رسید.

صادرات نفت خام از آسیای مرکزی در ماه ژوئیه به ۲۰۱ هزار بشکه در روز کاهش یافت که نسبت به ماه قبل

در مقایسه با ماه قبل، افزایش صادرات گازوئیل، سوخت جت و بنزین را خنثی کرد. در ژوئیه، واردات نفت خام هند به پایین‌ترین سطح ۲۲ ماهه یعنی ۴.۴ میلیون بشکه در روز رسید که ناشی از عدم قطعیت‌های مربوط به تعرفه‌ها و تحریم‌ها بود. واردات فرآورده‌های نفتی نیز پس از رسیدن به بالاترین سطح هفت‌ماهه در ماه گذشته، کاهش یافت و به ۱.۲ میلیون بشکه در روز رسید، هرچند همچنان بالاتر از میانگین پنج‌ساله باقی ماند. صادرات فرآورده‌های نفتی در ژوئیه بیش از پیش کاهش یافت و به میانگین ۱.۳ میلیون بشکه در روز رسید، که کاهش در تمامی دسته‌های اصلی فرآورده‌ها مشاهده شد.

۲ میلیون بشکه در روز ثبت شد. واردات فرآورده‌های نفتی ژاپن (از جمله ال‌پی‌جی) پس از آنکه در ماه قبل به پایین‌ترین سطح خود در بیش از پنج سال گذشته رسیده بود، در ژوئیه کمی افزایش یافت و این رشد عمدتاً ناشی از بنزین و نفتا بود. صادرات فرآورده‌های نفتی ژاپن (شامل ال‌پی‌جی) نیز اندکی افزایش داشت؛ به‌طوری‌که افت شدید در صادرات گازوئیل با رشد صادرات سایر فرآورده‌های اصلی (به‌جز ال‌پی‌جی) جبران شد. در ژوئیه، در چین، واردات نفت خام کمی کاهش یافت و از سطح رکوردی ماه قبل (که بالاترین میزان در ۲۲ ماه گذشته بود) پایین‌تر آمد اما همچنان در سطح بالای ۱۱.۱ میلیون بشکه در روز باقی ماند که تحت حمایت خریدهای ذخیره‌سازی قرار داشت. واردات فرآورده‌های نفتی (از جمله ال‌پی‌جی) در این ماه با میانگین ۲.۴ میلیون بشکه در روز ثبت شد که رشد آن عمدتاً از نفت کوره ناشی می‌شد. تغییرات در تخفیف‌های مالیاتی نیز باعث افزایش تقاضا برای گاز خوراک پالایشگاهی شد. صادرات فرآورده‌های نفتی در سطح ۱.۴ میلیون بشکه در روز نسبت به ماه قبل تقریباً بدون تغییر بود؛ چرا که افت صادرات نفت کوره

بررسی و تحلیل ماهانه بازار جهانی گاز طبیعی

(در دوره ۱ سپتامبر تا ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵)

ژانمایی و جیمی
مهدیه ابراهیمی چینه
حمیدرضا مصطفایی

در طی دوره منتهی به ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ قیمت های تک محموله گاز طبیعی در بازار آمریکا (هنری هاب) از یک روند نوسانی برخوردار بوده و از حدود ۲/۸۸ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۲۹ اوت ۲۰۲۵، به ۳/۱۳ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ رسید، کمترین و بیشترین مقدار آن به ترتیب در ۲ سپتامبر (۲/۷۳ دلار در هر میلیون بی تی یو) و ۱۷ سپتامبر (۳/۲۰ دلار در هر میلیون بی تی یو) رقم خورده است. قیمت تک محموله گاز طبیعی در بازار نیویورک نیز طی دوره مذکور از یک روند نوسانی برخوردار بوده و از حدود ۱/۵۲ دلار

جدول ۱: روند تغییرات قیمت های تک محموله گاز طبیعی بازار آمریکا طی دوره ۲۹ اوت الی ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ - (دلار در هر میلیون بی تی یو)

۱۵ سپتامبر	۱۲ سپتامبر	۱۱ سپتامبر	۱۰ سپتامبر	۰۹ سپتامبر	۰۸ سپتامبر	۰۵ سپتامبر	۰۴ سپتامبر	۰۳ سپتامبر	۰۲ سپتامبر	۲۹ اوت	
۲.۹۸	۲.۹۰	۲.۸۱	۲.۸۹	۳.۱۰	۳.۱۱	۳.۰۵	۳.۱۰	۳.۰۰	۲.۷۳	۲.۸۸	هنری هاب
۲.۱۲	۱.۷۶	۲.۰۴	۱.۹۶	۱.۹۶	۱.۸۷	۱.۷۲	۱.۹۶	۲.۰۰	۱.۸۳	۱.۵۲	نیویورک
۲.۸۲	۲.۷۱	۲.۶۷	۲.۷۴	۲.۷۶	۲.۷۷	۲.۷۱	۲.۷۶	۲.۸۰	۲.۶۵	۲.۵۷	شیکاگو
۳۰ سپتامبر	۲۹ سپتامبر	۲۶ سپتامبر	۲۵ سپتامبر	۲۴ سپتامبر	۲۳ سپتامبر	۲۲ سپتامبر	۱۹ سپتامبر	۱۸ سپتامبر	۱۷ سپتامبر	۱۶ سپتامبر	
۳.۱۳	۲.۹۳	۲.۸۹	۲.۹۷	۲.۸۸	۲.۸۷	۲.۹۰	۲.۸۹	۳.۰۸	۳.۲۰	۳.۰۷	هنری هاب
۱.۸۶	۱.۸۸	۱.۶۸	۱.۹۴	۱.۹۵	۱.۸۲	۱.۷۴	۱.۳۱	۱.۷۸	۱.۹۹	۱.۸۸	نیویورک
۲.۹۱	۲.۸۱	۲.۷۱	۲.۸۱	۲.۸۴	۲.۸۰	۲.۷۹	۲.۷۲	۲.۸۷	۳.۰۴	۲.۹۳	شیکاگو

جدول ۲: روند تغییرات سطح ذخایر زیر زمینی عملیاتی گاز طبیعی آمریکا طی دوره منتهی به ۲۶ سپتامبر ۲۰۲۵

مقایسه روند تاریخی				میزان ذخایر بر حسب میلیارد فوت مکعب						منطقه
متوسط ۵ سال گذشته (۲۰۲۰-۲۰۲۴)		۲۶ سپتامبر ۲۰۲۴								
تغییر (درصد)	ذخایر (میلیارد فوت مکعب)	تغییر (درصد)	ذخایر (میلیارد فوت مکعب)	میزان تغییر ذخایر ۲۶ سپتامبر نسبت به ۲۹ اوت ۲۰۲۵	۲۶ سپتامبر ۲۰۲۵	۱۹ سپتامبر ۲۰۲۵	۱۲ سپتامبر ۲۰۲۵	۵ سپتامبر ۲۰۲۵	۲۹ اوت ۲۰۲۵	
۲.۱	۲۳.۱	- ۱.۲	۲۳.۹	۲,۸	۲۳.۶	۲۲,۹	۲۲,۱	۲۱,۴	۲۰.۸	
- ۰.۱	۲۷.۶	- ۳.۷	۲۸.۶	۳,۱	۲۷.۵	۲۶,۸	۲۶,۱	۲۵,۲	۲۴.۴	غرب
۹.۵	۴۵.۴	۴.۰	۴۷.۸	۲,۲	۴۹.۷	۴۹,۷	۴۹,۱	۴۸,۰	۴۷.۵	مناطق تولید
۵.۰	۹۶.۰	۰.۶	۱۰۰.۳	۸,۲	۱۰۰.۹	۹۹,۴	۹۷,۳	۹۴,۷	۹۲.۷	مجموع

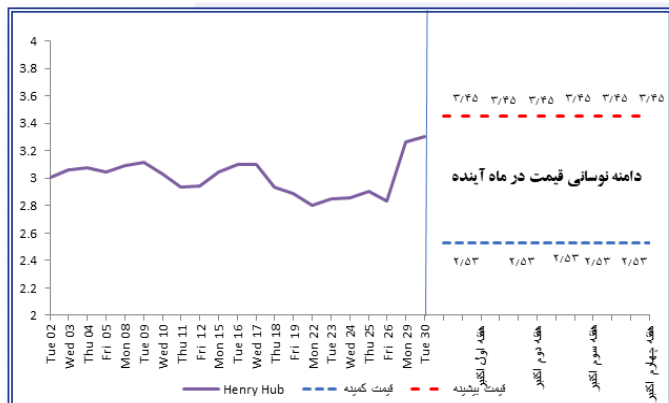
۲۳/۶ میلیارد متر مکعب قرار گرفته است و به میزان ۰/۵ میلیارد متر مکعب (۲/۱ درصد) بیشتر از متوسط ۵ سال گذشته این منطقه می باشد. میزان متوسط ذخایر زیر زمینی گاز طبیعی در شرق آمریکا در زمان مشابه طی ۵ سال گذشته در حدود ۲۳/۱ میلیارد متر مکعب بوده است.

ذخایر در مناطق تولیدی (آلاباما، آرکانزاس، کانزاس، لوئیزیانا و...) به میزان ۴/۳ میلیارد متر مکعب بیشتر از متوسط ۵ سال گذشته بوده و نسبت به هفته پایانی ماه اوت ۲۰۲۵ معادل ۲/۲ میلیارد متر مکعب افزایش یافته و در سطح ۴۹/۷ میلیارد متر مکعب قرار گرفته است.

سطح ذخایر زیر زمینی گاز طبیعی منطقه غرب آمریکا طی هفته منتهی به ۲۶ سپتامبر ۲۰۲۵ نسبت به هفته پایانی ماه اوت ۲۰۲۵ به میزان ۳/۱ میلیارد متر مکعب افزایش یافته و در سطح ۲۷/۵ میلیارد متر مکعب قرار گرفته است که ۰/۱ درصد کمتر از متوسط ۵ سال گذشته این منطقه می باشد. میزان متوسط ذخایر زیر زمینی گاز طبیعی غرب آمریکا در زمان مشابه طی ۵ سال گذشته در حدود ۲۷/۶ میلیارد فوت مکعب بوده است.

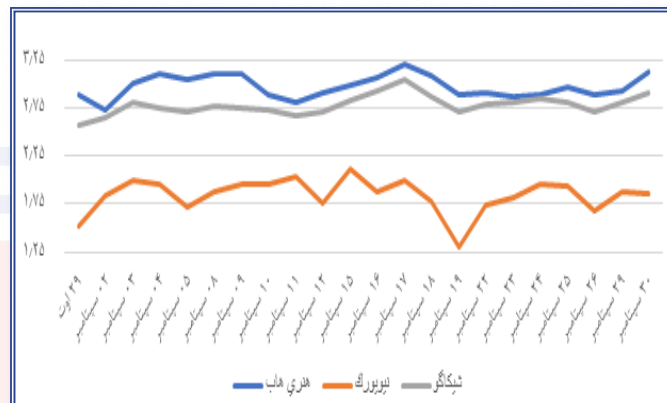
قیمت آتی های گاز طبیعی در بازار بورس آمریکا (آتی های ماه اول) طی دوره ۱ سپتامبر الی ۳۱ سپتامبر ۲۰۲۵ از یک روند نوسانی برخوردار بود و از حدود ۳/۰۱ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۲ سپتامبر ۲۰۲۵ به حدود ۳/۳۰ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۳۰ سپتامبر رسید. کمترین مقدار آن در ۲۲ سپتامبر (۲/۸۱ دلار در

نمودار ۲: روند تغییرات قیمت آتی های گاز طبیعی (تحويل ماه اول) در بازار آمریکا

Source: <https://www.cmegroup.com/>

نمودار ۱: روند تغییرات قیمت های تک محموله گاز طبیعی بازار آمریکا طی دوره ۲۹ اوت الی ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ - (دلار در هر میلیون بی تی یو)

در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۲۹ اوت ۲۰۲۵ به ۱/۸۶ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۳۰ سپتامبر رسید، کمترین و بیشترین مقدار آن به ترتیب در ۱۹ سپتامبر (۱/۳۱ دلار در هر میلیون بی تی یو) و ۱۵ سپتامبر (۲/۱۲ دلار در هر میلیون بی تی یو) رقم خورده است. قیمت تک محموله گاز طبیعی در بازار شیکاگو از یک روند صعودی همراه با نوسان برخوردار بوده و از حدود ۲/۶۵ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۲۹ اوت ۲۰۲۵، به ۲/۹۱ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ افزایش یافت، کمترین و بیشترین مقدار آن به ترتیب در ۲۹ اوت (۲/۵۷ دلار در هر میلیون بی تی یو) و ۱۷ سپتامبر (۳/۰۴ دلار در هر میلیون بی تی یو) رقم خورده است.

بر اساس برآوردهای اداره اطلاعات انرژی آمریکا میزان ذخایر زیر زمینی عملیاتی گاز طبیعی آمریکا طی دوره منتهی به ۲۶ سپتامبر ۲۰۲۵ در حدود ۱۰۰/۹ میلیارد متر مکعب بود که نسبت به ۲۹ اوت ۸/۲ میلیارد متر مکعب افزایش یافته است. این ذخایر به میزان ۰/۶ میلیارد متر مکعب (۰/۶ درصد) بیشتر از زمان مشابه سال قبل در تاریخ ۲۶ سپتامبر ۲۰۲۴ بوده و به میزان ۴/۸ میلیارد متر مکعب (۵/۰ درصد) بیشتر از متوسط ۵ سال گذشته (۲۰۲۰-۲۰۲۴) می باشد، میزان متوسط ذخایر زیر زمینی گاز طبیعی آمریکا در زمان مشابه طی ۵ سال گذشته حدود ۹۶/۰ میلیارد متر مکعب بوده است.

در منطقه شرق، میزان ذخایر طی هفته منتهی به ۲۶ سپتامبر ۲۰۲۵ نسبت به هفته منتهی به ۲۹ اوت ۲۰۲۴ به میزان ۳/۱ میلیارد متر مکعب افزایش یافته و در سطح

- داد،
۴. افزایش ذخیره سازی گاز طبیعی ایالات متحده- طی دوره منتهی به ۲۶ سپتامبر،
۵. کاهش شاخص اطمینان مصرف کننده ایالات متحده در ماه سپتامبر،
۶. تضعیف PMI بخش صنعت ایالات متحده در ماه سپتامبر،
۷. تضعیف PMI بخش خدمات ایالات متحده در ماه سپتامبر،
۸. افزایش شاخص هزینه های مصارف شخصی ایالات متحده،
۹. افزایش نرخ تورم در ایالات متحده،
۱۰. کاهش شغل های ایجاد شده در بخش غیر کشاورزی آمریکا
۱۱. افزایش میانگین خالص واردات گاز طبیعی از کانادا طی دوره منتهی به ۲۴ سپتامبر،
۱۲. کاهش مصرف گاز طبیعی در بخش صنعت طی دوره منتهی به ۲۴ سپتامبر،
۱۳. کاهش صادرات به مکزیک طی دوره منتهی به ۲۴

هر میلیون بی‌تی‌یو) و بیشترین مقدار آن در ۳۰ سپتامبر بود.

در جدول زیر قیمت آتی های گاز طبیعی در بازار بورس آمریکا (هنری هاب)، برای تحویل در ماه اکتبر، نوامبر و دسامبر ۲۰۲۵، نشان داده شده است.

عمده عوامل تضعیف کننده قیمت گاز طی ماه گذشته در بازار آمریکا عبارتند از:

۱. پایانه Cove Point LNG که در ایالت مریلند قرار دارد، از تاریخ ۲۰ سپتامبر وارد دوره تعمیر و نگهداری سالانه شد و ۰.۰۲ میلیارد متر مکعب در روز از ظرفیت اسمی صادراتی خود را به صورت موقت از مدار خارج کرد،
۲. بر اساس مدل های آب و هوایی، دما در ۴۸ ایالت اصلی آمریکا تا ۱۱ اکتبر گرم تر از میانگین پیش بینی می شود؛ به طوری که شاخص روزهای سرمایشی (CDD) طی دو هفته آینده حدود ۹۳ برآورد شده، در حالی که میانگین ۳۰ ساله آن ۶۶ است. این شرایط باعث تأخیر در شروع بار گرمایشی شده و در نتیجه تقاضای خانگی که معمولاً در اکتبر افزایش می یابد، کاهش پیدا می کند.
۳. فیچ، پیش بینی قیمت موسسه هنری هاب را کاهش

جدول ۳: قیمت آتی های گاز طبیعی در بورس نیویورک (هنری هاب) - قیمت بسته شده

هفته دوم						هفته اول					
۱۲ سپتامبر	۱۱ سپتامبر	۱۰ سپتامبر	۹ سپتامبر	۸ سپتامبر	۲۰۲۵	۵ سپتامبر	۴ سپتامبر	۳ سپتامبر	۲ سپتامبر	۱ سپتامبر	۲۰۲۵
۲.۹۴	۲.۹۳	۳.۰۳	۳.۱۲	۳.۰۹	اکتبر	۳.۰۵	۳.۰۷	۳.۰۶	۳.۰۱	تعطیل	اکتبر
۳.۲۱	۳.۲۲	۳.۳۰	۳.۳۷	۳.۳۵	نوامبر	۳.۳۳	۳.۳۷	۳.۳۸	۳.۳۴	تعطیل	نوامبر
هفته چهارم						هفته سوم					
۲۶ سپتامبر	۲۵ سپتامبر	۲۴ سپتامبر	۲۳ سپتامبر	۲۲ سپتامبر	۲۰۲۵	۱۹ سپتامبر	۱۸ سپتامبر	۱۷ سپتامبر	۱۶ سپتامبر	۱۵ سپتامبر	۲۰۲۵
۲.۸۴	۲.۹۰	۲.۸۶	۲.۸۵	۲.۸۱	اکتبر	۲.۸۹	۲.۹۴	۳.۱۰	۳.۱۰	۳.۰۴	اکتبر
۳.۲۱	۳.۲۰	۳.۱۳	۳.۱۴	۳.۱۰	نوامبر	۳.۱۹	۳.۲۳	۳.۳۶	۳.۳۶	۳.۳۰	نوامبر
هفته پنجم						هفته ششم					
									۳۰ سپتامبر	۲۹ سپتامبر	۲۰۲۵
									۳.۳۰	۳.۲۷	نوامبر
									۳.۸۸	۳.۸۸	دسامبر

اخير شتاب گرفته و همين موضوع باعث شده تقريباً تمام سرمايه‌گذاري‌هاي بالادستي صرف جبران کاهش توليد شود، نه افزايش ظرفيت. بر اساس اين گزارش، اگر سرمايه‌گذاري‌هاي جديد انجام نشود، عرضه نفت هر سال ۵.۵ ميليون بشكه و عرضه گاز ۲۷۰ ميليارد مترمكعب کاهش مي‌يابد.

۸. بهبود شاخص اطمينان كسب و كارها ايالات متحده در ماه سپتامبر،

۹. رشد سفارشات خريد كارخانه اي در امريكا

۱۰. احتمال توافق تجاري هند و امريكا

۱۱. کاهش توليد گاز طبيعي طي دوره منتهي به ۲۴ سپتامبر،

۱۲. افزايش مصرف گاز طبيعي براي توليد برق طي دوره منتهي به ۲۴ سپتامبر،

۱۳. افزايش مصرف گاز طبيعي در بخش‌هاي خانگي و تجاري طي دوره منتهي به ۲۴ سپتامبر،

قيمت آتي‌هاي ال‌ان‌جي در بازار ژاپن/ كره طي ماه گذشته از يك روند نزولي همراه با نوسان برخوردار بوده و از حدود ۱۱/۲۵ دلار در هر ميليون بي‌تي‌يو در تاريخ ۲

سپتامبر،

۱۴. کاهش عرضه گاز خوراك به پايانه‌هاي صادرات ال‌ان‌جي طي دوره منتهي به ۲۴ سپتامبر

از سوي ديگر، عوامل ذيل از کاهش بيشتر قيمت گاز طي ماه گذشته جلوگيري كرد:

۱. بيكر هيوز اعلام كرد تعداد دكل‌هاي گزي ايالات در

هفته منتهي به ۲۶ سپتامبر با يك حلقه کاهش به ۱۱۷ حلقه رسيد كه پايين‌ترين ميزان از ماه ژوئيه است،

۲. رشد GDP ايالات متحده،

۳. کاهش در خواستها براي استفاده از مزايای بيكاري در ايالات متحده،

۴. افزايش فروش خانه‌هاي جديد در ايالات متحده،

۵. خاموشي نيروگاه هسته اي Clinton Power Station

۶. کاهش نرخ بهره توسط فدرال رزرو در جلسه ۱۷ سپتامبر،

۷. آژانس بين‌المللي انرژي در گزارش تازه خود هشدار داده كه نرخ افت توليد ميادين نفت و گاز در سال‌هاي

جدول ۴: قيمت آتي‌هاي ال‌ان‌جي در ژاپن/ كره - قيمت بسته شده

هفته اول						هفته دوم					
۲۰۲۵	۱ سپتامبر	۲ سپتامبر	۳ سپتامبر	۴ سپتامبر	۵ سپتامبر	۲۰۲۵	۸ سپتامبر	۹ سپتامبر	۱۰ سپتامبر	۱۱ سپتامبر	۱۲ سپتامبر
اكتبر	تعطيل	۱۱.۲۵	۱۱.۲۳	۱۱.۲۵	۱۱.۳۰	اكتبر	۱۱.۳۵	۱۱.۳۳	۱۱.۳۴	۱۱.۳۵	۱۱.۳۶
نوامبر	تعطيل	۱۱.۲۵	۱۱.۴۳	۱۱.۵۱	۱۱.۳۸	نوامبر	۱۱.۷۳	۱۱.۶۴	۱۱.۷۰	۱۱.۴۹	۱۱.۵۲
هفته سوم						هفته چهارم					
۲۰۲۵	۱۵ سپتامبر	۱۶ سپتامبر	۱۷ سپتامبر	۱۸ سپتامبر	۱۹ سپتامبر	۲۰۲۵	۲۲ سپتامبر	۲۳ سپتامبر	۲۴ سپتامبر	۲۵ سپتامبر	۲۶ سپتامبر
اكتبر	۱۱.۳۶	۱۱.۳۶	۱۱.۳۶	-	-	اكتبر	-	-	-	-	-
نوامبر	۱۱.۳۳	۱۱.۴۵	۱۱.۴۸	۱۱.۵۳	۱۱.۳۷	نوامبر	۱۱.۲۷	۱۱.۳۶	۱۱.۲۲	۱۱.۲۸	۱۱.۳۰
دسامبر	۱۱.۶۲	۱۱.۷۱	۱۱.۷۸	۱۱.۸۰	۱۱.۵۴	دسامبر	۱۱.۴۳	۱۱.۵۴	۱۱.۳۳	۱۱.۳۸	۱۱.۴۵
هفته پنجم											
۲۰۲۵	۲۹ سپتامبر	۳۰ سپتامبر									
نوامبر	۱۱.۲۰	۱۱.۰۵									
دسامبر	۱۱.۳۱	۱۰.۹۱									

۴. پیش بینی کاهش قیمت ها در آسیا توسط کپلر به دلیل موجودی فراوان LNG آسیا، چشم انداز دمای معتدل نوامبر و عرضه پایدار اقیانوس آرام،

۵. کاهش تقاضای LNG آسیا به دلیل افزایش ذخایر کره جنوبی و تقاضای صنعتی ضعیف چین؛

۶. تحویل هفتمین محموله LNG از پروژه آرکتیک ال ان جی ۲ روسیه (تحت تحریم) به چین و احتمال افزایش پایدار صادرات از این پروژه،

۷. توافق گازی روسیه و چین (روسیه و چین توافق کردند که پروژه «قدرت سیبری-۲» را بسازند که بیش از ۱۰۰ میلیارد متر مکعب در سال گاز را به چین صادر می کند و یک نظم گازی جدید با تمرکز بر شرق را تثبیت می کند.)

۸. توافق ژاپن و ایالات متحده در خصوص برداشت گاز طبیعی مایع (LNG) آلاسکا و تعهد این کشور مبنی بر خرید سالانه ۷ میلیارد دلار انرژی از ایالات متحده،

۹. قیمت بالای ال ان جی (بالا تر از ۱۱ دلار به ازای هر میلیون بی تی یو) باعث کاهش تقاضای خریداران حساس به قیمت در آسیا مانند هند شده است،

۱۰. افزایش تولید گاز در چین، عرضه منطقه ای را تقویت کرده است،

۱۱. نرخ حمل و نقل ال ان جی در اقیانوس آرام برای پنجمین هفته متوالی کاهش یافت،

۱۲. عدم تغییر نرخ بهره توسط چین،

از سوی دیگر، عوامل ذیل از کاهش بیشتر قیمت گاز طی ماه گذشته جلوگیری کرد:

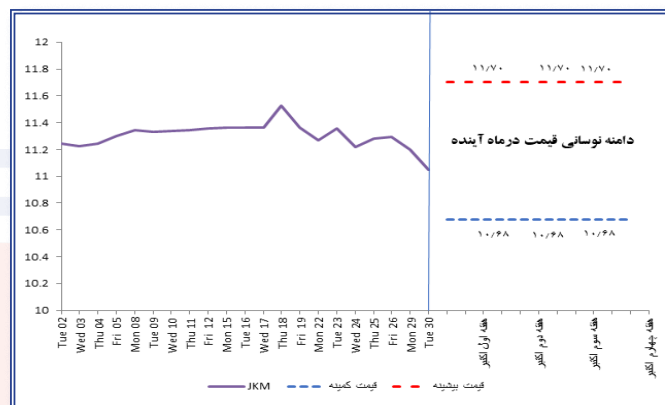
۱. تداوم ناآرامی ها در منطقه خاورمیانه و در نتیجه افزایش نگرانی در ارتباط با عرضه LNG از منطقه خاورمیانه،

۲. انتظار آب و هوای سرد در آسیا باعث افزایش کوتاه مدت قیمت ها شد،

۳. موجودی ال ان جی ژاپن برای تولید برق تا ۲۱ سپتامبر ۱.۸۸ میلیون تن بوده است که نسبت به هفته قبل ۰.۱۳ میلیون تن کاهش یافته است،

۴. خواسته های ترامپ از اتحادیه اروپا مبنی بر اعمال تعرفه هایی علیه چین و هند، که هر دو از خریداران

نمودار ۳: روند تغییرات قیمت آتی های گاز طبیعی (تحویل ماه اول) در بازار آسیا

Source: <https://www.cmegroup.com/>

سپتامبر ۲۰۲۵ تا ۱۱/۰۵ دلار در هر میلیون بی تی یو در تاریخ ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ کاهش یافت. کمترین مقدار آن در ۳۰ سپتامبر و بیشترین مقدار آن در ۱۸ سپتامبر (۱۱/۵۳ دلار در هر میلیون بی تی یو) بود.

در جدول صفحه قبل قیمت آتی های ال ان جی در ژاپن - کره، برای تحویل در ماه اکتبر، نوامبر و دسامبر ۲۰۲۵، نشان داده شده است.

عمده عوامل تضعیف کننده قیمت گاز طی ماه گذشته در بازار آسیا عبارتند از:

۱. نگرانی از کاهش تقاضای گاز به دنبال کاهش نرخ رشد اقتصادی در نتیجه جنگ تعرفه ای ترامپ؛

۲. بلومبرگ انتظار دارد عرضه ال ان جی بین سال های ۲۰۲۷ تا ۲۰۳۰ به طور مداوم از تقاضا پیشی بگیرد.

۳. پیش بینی بلومبرگ مبنی بر مواجه بازار جهانی LNG از سال ۲۰۲۶ با مازاد عرضه و کاهش شدید قیمت آن (بازار جهانی گاز طبیعی مایع از سال ۲۰۲۶ با مازاد عرضه چند ساله مواجه است که احتمالاً قیمت این سوخت حیاتی را به پایین ترین حد خود از زمان بحران میان روسیه و اوکراین می رساند. طبق گزارش BloombergNEF، بیش از ۱۷۴ میلیون تن ظرفیت مایع سازی گاز سالانه در حال ساخت است که باید عرضه جهانی LNG را تا سال ۲۰۳۰ به ۵۹۴ میلیون تن در سال افزایش دهد که نسبت به سال گذشته ۴۲ درصد افزایش نشان می دهد)؛

و میزان ذخایر گاز طبیعی اتحادیه اروپا در تاریخ ۲۶ اوت حدود ۸۹/۰ میلیارد متر مکعب بود.

در آلمان، میزان ذخایر طی دوره منتهی به ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ نسبت به ۲۶ اوت به میزان ۱/۹ میلیارد متر مکعب افزایش یافته و در سطح ۱۹/۶ میلیارد متر مکعب قرار گرفته است میزان ذخایر آلمان در ۲۶ اوت در حدود ۱۷/۷ میلیارد متر مکعب بوده است.

در ۲۶ اوت حجم ذخایر ایتالیا ۱۸/۳ میلیارد متر مکعب بوده و این مقدار در ۳۰ سپتامبر به ۱۹/۲ میلیارد متر مکعب افزایش یافته است. این نشان‌دهنده افزایش ۴/۹ درصدی ذخایر گاز در طول این دوره است.

قیمت آتی‌های گاز طبیعی در بازار اروپا (NBP) طی یک ماه گذشته از یک روند صعودی همراه با نوسان برخوردار بوده و از حدود ۱۰/۵۵ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو در تاریخ ۱ سپتامبر ۲۰۲۵ تا ۱۰/۸۶ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو در تاریخ ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ افزایش یافت. کمترین مقدار آن در ۳ سپتامبر (۱۰/۴۲ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو) و بیشترین مقدار آن در ۱۰ سپتامبر (۱۰/۹۹ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو) بود.

قیمت گاز طبیعی در بازار اروپا (TTF) طی دوره ۱ تا ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ روندی نوسانی داشته و از حدود ۱۱/۲۱ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو در تاریخ ۲ سپتامبر ۲۰۲۵ به ۱۱/۱۲ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو در تاریخ ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ رسید. کمترین مقدار آن در ۳ سپتامبر (۱۰/۹۷ دلار در

بزرگ سوخت‌های فسیلی روسیه هستند،

۵. تشدید بحران روسیه و اوکراین و نااطینانی‌ها برای توافق میان دو کشور،

۶. تلاش خریداران هند برای خرید حداقل پنج تک محموله LNG از طریق مناقصات،

۷. توقف بلندمدت نیروگاه‌های هسته‌ای در کره جنوبی،

۸. افزایش خرید LNG توسط مصر به دلیل کاهش تولید داخلی گاز طبیعی در این کشور که منجر به تشدید رقابت در بازار LNG شده است،

۹. تداوم رقابت میان بازار اروپا و آسیا برای واردات LNG به دنبال گرمای بی‌سابقه در شرق آسیا،

۱۰. افزایش واردات ال‌ان‌جی توسط بنگلادش به دلیل کاهش تولید گاز داخلی و افزایش تقاضا در این کشور (بنگلادش به فعال‌ترین خریدار گاز مایع طبیعی (LNG) در بازار آسیا تبدیل شده است)،

۱۱. افزایش شاخص اطمینان کسب و کار هند در ماه سپتامبر،

۱۲. بهبود PMI بخش صنعت و خدمات چین در ماه سپتامبر،

میزان ذخایر گاز طبیعی اتحادیه اروپا طی دوره منتهی به ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵ روند صعودی داشته و در حدود ۹۶/۳ میلیارد متر مکعب (۸۲/۵ درصد) بود که نسبت به ۲۶ اوت ۲۰۲۵ حدود ۷/۳ میلیارد متر مکعب افزایش یافته

جدول ۵: روند تغییرات سطح ذخیره‌سازی گاز طبیعی اتحادیه اروپا و کشورهای منتخب طی دوره منتهی به ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۵

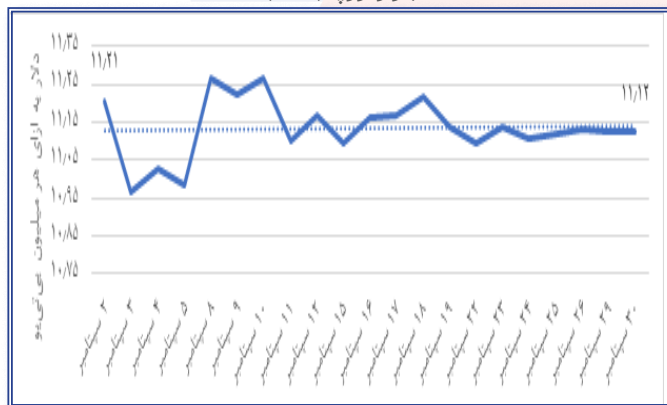
۲۶ اوت		۲ سپتامبر		۹ سپتامبر		۱۶ سپتامبر		۲۳ سپتامبر		۳۰ سپتامبر	
حجم ذخیره سازی	درصد ذخیره سازی	حجم ذخیره سازی	درصد ذخیره سازی	حجم ذخیره سازی	درصد ذخیره سازی	حجم ذخیره سازی	درصد ذخیره سازی	حجم ذخیره سازی	درصد ذخیره سازی	حجم ذخیره سازی	درصد ذخیره سازی
۸۹.۰	۷۶.۵	۹۱.۲	۷۸.۳	۹۳.۰	۷۹.۷	۹۴.۴	۸۱.۰	۹۵.۷	۸۲.۰	۹۶.۳	۸۲.۵
۱۷.۷	۶۹.۴	۱۸.۵	۷۲.۵	۱۹.۰	۷۴.۲	۱۹.۴	۷۵.۸	۱۹.۶	۷۶.۵	۱۹.۶	۷۶.۷
۱۸.۳	۸۸.۲	۱۸.۵	۸۹.۲	۱۸.۷	۸۹.۷	۱۸.۸	۹۰.۶	۱۹.۰	۹۱.۵	۱۹.۲	۹۲.۴
اتحادیه اروپا											
آلمان											
ایتالیا											

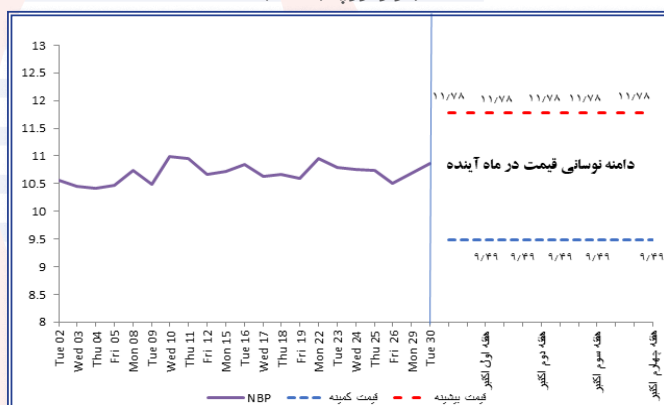
هر میلیون بی‌تی‌یو) و بیشترین مقدار آن در ۸ سپتامبر (۱۱/۲۷ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو) بود.

در جدول زیر قیمت آتی‌های گاز طبیعی در TTF هلند، برای تحویل در ماه سپتامبر، اکتبر و نوامبر ۲۰۲۵، نشان داده شده است.

نمودار ۴: روند تغییرات قیمت آبی های گاز طبیعی (تحويل ماه اول) در بازار اروپا (TTF)

نمودار ۳: روند تغییرات قیمت آتی‌های گاز طبیعی (تحويل ماه اول) در بازار اروپا (NBP)

جدول ۶: قیمت آتیه‌های گاز طبیعی در TTF - قیمت بسته شده

هفته دوم						هفته اول					
۲۰۲۵	۸ سپتامبر	۹ سپتامبر	۱۰ سپتامبر	۱۱ سپتامبر	۱۲ سپتامبر	۲۰۲۵	۱ سپتامبر	۲ سپتامبر	۳ سپتامبر	۴ سپتامبر	۵ سپتامبر
سپتامبر	-	-	-	-	-	سپتامبر	تعطیل	۱۱.۲۱	-	-	-
اکتبر	۱۱.۲۷	۱۱.۲۳	۱۱.۲۶	۱۱.۱۰	۱۱.۱۷	اکتبر	تعطیل	۱۰.۸۷	۱۰.۹۷	۱۱.۰۳	۱۰.۹۹
نوامبر	۱۱.۶۶	۱۱.۵۷	۱۱.۶۳	۱۱.۴۰	۱۱.۵۰	نوامبر	تعطیل	۱۱.۱۸	۱۱.۳۱	۱۱.۳۶	۱۱.۳۲
هفته چهارم						هفته سوم					
۲۰۲۵	۲۲ سپتامبر	۲۳ سپتامبر	۲۴ سپتامبر	۲۵ سپتامبر	۲۶ سپتامبر	۲۰۲۵	۱۵ سپتامبر	۱۶ سپتامبر	۱۷ سپتامبر	۱۸ سپتامبر	۱۹ سپتامبر
اکتبر	۱۱.۱۰	۱۱.۱۴	۱۱.۱۰	۱۱.۱۲	۱۱.۱۳	اکتبر	۱۱.۰۹	۱۱.۱۶	۱۱.۱۷	۱۱.۲۱	۱۱.۱۴
نوامبر	۱۱.۱۹	۱۱.۳۴	۱۱.۱۷	۱۱.۲۸	۱۱.۳۸	نوامبر	۱۱.۳۸	۱۱.۵۰	۱۱.۵۲	۱۱.۵۹	۱۱.۳۶
هفته پنجم						هفته پنجم					
۲۰۲۵	۲۹ سپتامبر	۳۰ سپتامبر				۲۰۲۵	۲۹ سپتامبر	۳۰ سپتامبر			
اکتبر	۱۱.۱۲	۱۱.۱۲				اکتبر	۱۱.۱۲	۱۱.۱۲			
نوامبر	۱۱.۲۱	۱۰.۸۲				نوامبر	۱۱.۲۱	۱۰.۸۲			

داخلی گاز طبیعی در این کشور که منجر به تشدید رقابت در بازار LNG شده است؛

۱۲. تداوم رقابت میان بازار اروپا و آسیا برای واردات LNG به دنبال گرمای بی سابقه در شرق آسیا؛

۱۳. بهبود PMI بخش خدمات منطقه یورو و آلمان در ماه سپتامبر،

از سوی دیگر، عوامل ذیل از افزایش بیشتر قیمت گاز طی ماه گذشته جلوگیری کرد:

۱. ایالات متحده بار دیگر تمایل خود را برای افزایش صادرات LNG به اروپا تکرار کرده است و قرار است ظرفیت تولید اضافی در سالهای آینده به بهره‌برداری برسد؛

۲. کاهش تعمیرات برنامه‌ریزی‌شده در میادین تأمین‌کننده تأسیسات فرآوری کارستو، کل عرضه گاز نیروژ افزایش یافته است.

۳. افزایش سطح ذخیره سازی های گاز اروپا به نزدیک ۸۲ درصد که از سطح هدف ۸۰ درصد ماه نوامبر گذشته است و پیش بینی می شود تا اکتبر ۲۰۲۵ به سطح ۹۰ درصد برسد که این منطقه را با آرامش بیشتری به سمت پاییز می برد (تابستان امسال، تقاضای LNG در آسیا کم است و به اروپا اجازه می‌دهد محموله‌های زیادی از LNG ایالات متحده را جذب کند. ضعف تقاضای LNG آسیا خبر خوبی برای اروپا بوده است، زیرا اتحادیه اروپا در تلاش است تا موجودی‌ها را در زمستان پر کند)؛

۴. افزایش سریع سطح ذخیره سازی های گاز اروپا پیش از آغاز زمستان ۲۰۲۶-۲۰۲۵ (طبق برآوردهای شرکت خدمات و معامله‌گر سوئیسی Axpo Holding AG، تأسیسات ذخیره‌سازی گاز اروپا ممکن است در آغاز زمستان به ظرفیت ۸۵ تا ۹۰ درصد برسند که با میانگین پنج ساله مطابقت دارد و با انتظارات قبلی مغایرت دارد)؛

۵. افزایش تولید برق بادی در بازار اروپا و در نتیجه کاهش تقاضای برق گازی؛

۶. نرخ حمل‌ونقل جهانی LNG در اقیانوس اطلس به پایین‌ترین سطح در پنج ماه گذشته رسیده است،

عمده عوامل تقویت کننده قیمت گاز طی ماه گذشته در بازار اروپا عبارتند از:

۱. اتحادیه اروپا به عنوان بخشی از آخرین بسته تحریم‌های خود علیه روسیه، ممنوعیت کامل واردات LNG روسیه را از اول ژانویه ۲۰۲۷ پیشنهاد کرده است؛

۲. برخی از معامله‌گران معتقدند که قیمت گاز طبیعی اروپا تا تابستان آینده، در میان عدم قطعیت‌های فراوان در بازار ماه‌های آینده، ۶۰ درصد نسبت به سطح فعلی افزایش یابد؛

۳. تداوم ناآرامی‌ها در منطقه خاورمیانه و در نتیجه افزایش نگرانی در ارتباط با عرضه LNG از منطقه خاورمیانه؛

۴. اعتصاب‌ها در فرانسه تحویل ال‌ان‌جی را محدود کرده است،

۵. کاهش تولید برق هسته‌ای در فرانسه به دنبال اعتصابات اتحادیه‌ای در این کشور و در نتیجه افزایش تقاضای برق گازی در این کشور؛

۶. انتظار آب و هوای سرد در اروپا باعث افزایش کوتاه‌مدت قیمت‌ها شد،

۷. تشدید بحران روسیه و اوکراین و نااطینانی‌ها برای توافق

۸. نگرانی نسبت به تشدید حملات پهبادی اوکراین

۹. تعمیرات برنامه‌ریزی‌شده در پروژه ال‌ان‌جی کوو پوینت Cove Point ایالات متحده و خط لوله ترانس-مد بین الجزایر، تونس و ایتالیا

۱۰. آژانس بین‌المللی انرژی در گزارش تازه خود هشدار داده که نرخ افت تولید میادین نفت و گاز در سال‌های اخیر شتاب گرفته و همین موضوع باعث شده تقریباً تمام سرمایه‌گذاری‌های بالادستی صرف جبران کاهش تولید شود، نه افزایش ظرفیت. بر اساس این گزارش، اگر سرمایه‌گذاری‌های جدید انجام نشود، عرضه نفت هر سال ۵.۵ میلیون بشکه و عرضه گاز ۲۷۰ میلیارد مترمکعب کاهش می‌یابد.

۱۱. افزایش خرید LNG توسط مصر به دلیل کاهش تولید

۱۶. تضعیف شاخص اعتماد کسب و کار منطقه یورو و آلمان در ماه سپتامبر،

|| منابع و مأخذ:

1- <https://www.eia.gov/naturalgas/weekly/#tabs-storage-3>

2- <https://www.cmegroup.com/markets/energy/natural-gas/lng-japan-korea-marker-platts-swap.settlements.html#tradeDate=08%2F30%2F2024>

3- <https://www.cmegroup.com/markets/energy/natural-gas/uk-nbp-natural-gas-usd-mmbtu-icis-heren-front-month.settlements.html#tradeDate=01%2F31%2F2025>

۷. آربیتراژ محموله‌های ماه پیش‌رو آمریکا به شمال شرق آسیا از طریق دماغه امید نیک و کانال پاناما همچنان باعث می‌شود محموله‌های آمریکا به اروپا تحویل داده شوند،

۸. تحویل مداوم محموله های LNG از تاسیسات Arctic LNG ۲ روسیه به بازار چین که چشم انداز تقاضای LNG چین از سایر صادرکنندگان را تضعیف نموده و از شدت رقابت در بازار جهانی LNG خواهد کاست؛

۹. تداوم عرضه قوی گاز از طریق خط لوله و LNG به بازار اروپا (اروپا از ابتدای تابستان تاکنون رکورد واردات LNG را شکسته است)؛

۱۰. پیش بینی بیزینس مانیتور از کاهش شدید قیمت گاز در بازار اروپا (هاب TTF) از حدود متوسط ۱۲ دلار در هر میلیون بی تی یو در سال ۲۰۲۵ به حدود ۸ و ۷ دلار در هر میلیون بی تی یو به ترتیب در سال های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ و نیز متوسط ۵ دلار در هر میلیون بی تی یو در میان مدت؛

۱۱. پیش بینی بلومبرگ مبنی بر مواجه بازار جهانی LNG از سال ۲۰۲۶ با مازاد عرضه و کاهش شدید قیمت آن (بازار جهانی گاز طبیعی مایع از سال ۲۰۲۶ با مازاد عرضه چند ساله مواجه است که احتمالاً قیمت این سوخت حیاتی را به پایین‌ترین حد خود از زمان بحران میان روسیه و اوکراین می‌رساند. طبق گزارش BloombergNEF، بیش از ۱۷۴ میلیون تن ظرفیت مایع‌سازی گاز سالانه در حال ساخت است که باید عرضه جهانی LNG را تا سال ۲۰۳۰ به ۵۹۴ میلیون تن در سال افزایش دهد که نسبت به سال گذشته ۴۲ درصد افزایش نشان می‌دهد)؛

۱۲. کاهش تقاضای LNG آسیا به دلیل افزایش ذخایر کره جنوبی و تقاضای صنعتی کمتر چین؛

۱۳. افزایش تولید برق بادی در بازار اروپا و در نتیجه کاهش تقاضای برق گازی؛

۱۴. نگرانی از کاهش تقاضای گاز به دنبال کاهش نرخ رشد اقتصادی در نتیجه جنگ تعرفه ای ترامپ؛

۱۵. تضعیف PMI بخش صنعت منطقه یورو و آلمان در ماه سپتامبر،

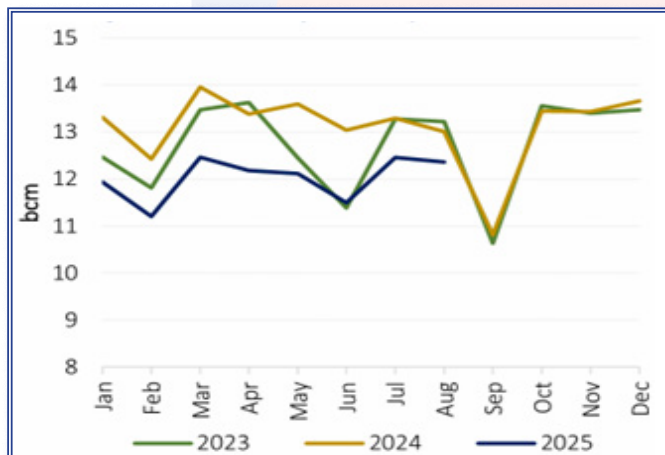
بررسی تحولات تجارت گاز

کیمیا سادات ناصر آبادی مطلق

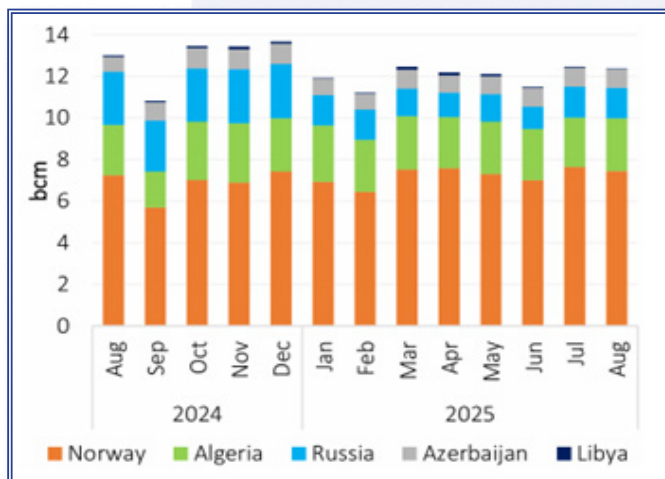
رسید که نشان‌دهنده کاهش ۹ درصدی نسبت به سال قبل است. در این دوره، صادرات گاز الجزایر به اتحادیه اروپا ۲ درصد افزایش یافت، در حالی که واردات از نروژ، آذربایجان و لیبی اندکی کاهش داشت. با این حال، در اوت ۲۰۲۵، نروژ، آذربایجان و الجزایر همگی افزایش سالانه (نسبت به اوت ۲۰۲۴) در صادرات به اتحادیه اروپا ثبت کردند.

در نمودار ۳ واردات گاز طبیعی اتحادیه اروپا از طریق

نمودار ۱: واردات ماهانه از طریق خط لوله به اتحادیه اروپا

نمودار ۲: واردات ماهانه از طریق خط لوله اتحادیه اروپا توسط تامین‌کننده‌ها

مقدمه

در این گزارش تحولات تجارت گاز با استفاده از آخرین گزارش ماهانه منتشر شده در ماه سپتامبر سال ۲۰۲۵ توسط مجمع کشورهای صادرکننده گاز در دو بخش تجارت از طریق خط لوله و تجارت ال‌ان‌جی بررسی شده است.

« تجارت گاز از طریق خط لوله PNG

در سطح جهانی، واردات گاز طبیعی از طریق خط لوله در دوره ژانویه تا اوت ۲۰۲۵ به حدود ۴۰۷ میلیارد مترمکعب رسید که این رقم نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۲۴ رشد ۱ درصدی را نشان می‌دهد. این افزایش عمدتاً ناشی از رشد مبادلات گازی میان کشورهای آمریکای شمالی بود، هرچند واردات گاز از طریق خط لوله به کشورهای اتحادیه اروپا کاهش یافت. در سمت عرضه، روسیه و کانادا محرک‌های اصلی رشد صادرات بودند و کاهش صادرات از سوی نروژ را جبران کردند.

« تجارت گاز از طریق خط لوله در منطقه اروپا

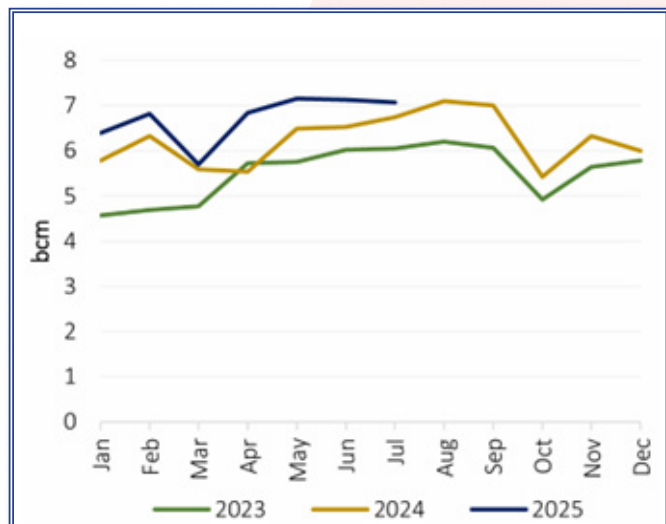
در اوت ۲۰۲۵، کشورهای عضو اتحادیه اروپا در مجموع ۱۲/۴ میلیارد مترمکعب گاز طبیعی از طریق خط لوله وارد کردند که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵ درصد و نسبت به ماه قبل ۱ درصد کاهش داشته است (نمودار ۱). نروژ همچنان حدود ۶۰ درصد از واردات ماهانه گاز از طریق خط لوله اتحادیه اروپا را عرضه می‌کند و پس از آن الجزایر با سهمی در حدود ۲۰ درصد قرار دارد. علاوه بر این، در میان تمامی عرضه‌کنندگان، الجزایر تنها تولیدکننده‌ای بود که در اوت ۲۰۲۵ افزایش ماهانه در صادرات به اتحادیه اروپا ثبت کرد (نمودار ۲).

از ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، مجموع واردات گاز طبیعی از طریق خط لوله توسط اتحادیه اروپا به ۹۶ میلیارد مترمکعب

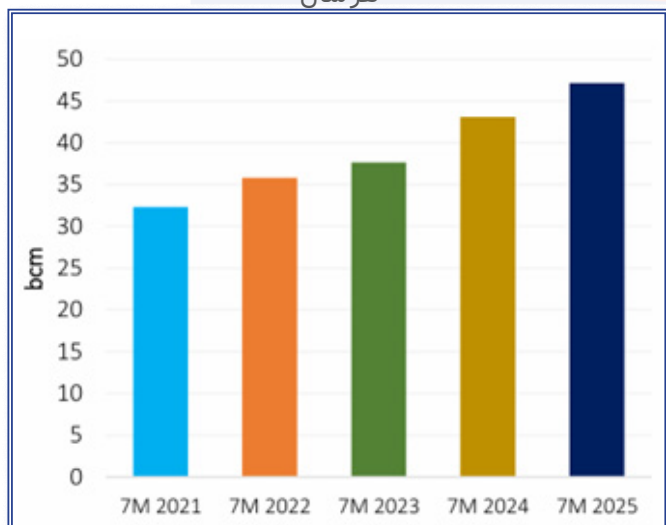

« تجارت گاز از طریق خط لوله در منطقه آسیا

در جولای ۲۰۲۵، چین ۷٫۱ میلیارد مترمکعب گاز طبیعی از طریق خط لوله وارد کرد که روند خرید حجم بالای گاز خط لوله در سال ۲۰۲۵ را ادامه داد (نمودار ۴). این حجم واردات، تقریباً مشابه ماه قبل بود، اما نسبت به سال گذشته ۵ درصد افزایش داشت که عمدتاً ناشی از افزایش عرضه روسیه از طریق خط لوله «قدرت سیبری ۱» بود. به این ترتیب، واردات گاز از طریق خط لوله چین برای پانزدهمین ماه متوالی رشد سالانه داشته است. در همین ماه، سهم گاز از طریق خط لوله و ال‌ان‌جی در کل واردات گاز چین تقریباً برابر بود. در بازه ژانویه تا نمودار ۴: واردات ماهانه گاز چین از طریق خط لوله

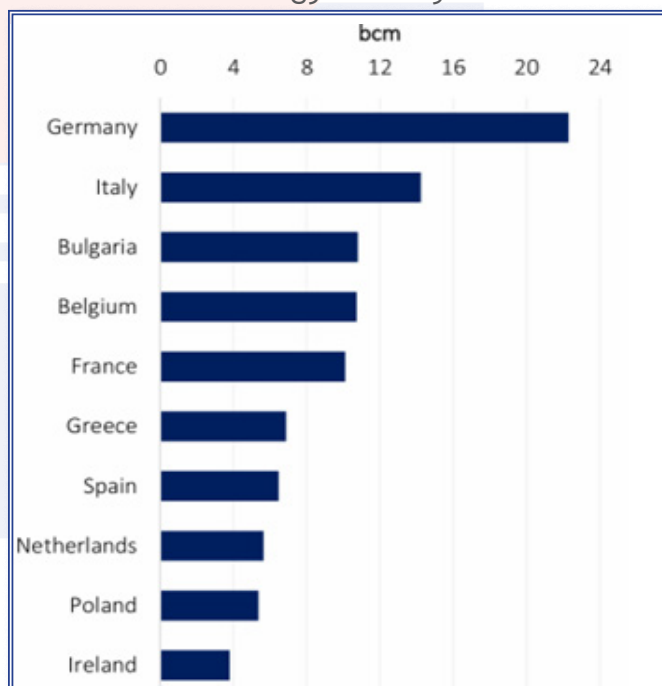
نمودار ۵: واردات چین از طریق خط لوله در دوره از ابتدا سال تا امروز هر سال

خطوط لوله از مسیرهای اصلی عرضه، در بازه ژانویه تا اوت ۲۰۲۵ نمایش داده شده است. بر اساس آمار، حدود ۲۲ میلیارد مترمکعب گاز از طریق آلمان وارد اتحادیه اروپا شد که نسبت به سال قبل ۷ درصد افزایش داشت. همچنین واردات از مسیر بلغارستان در سال ۲۰۲۵ رشد قابل‌توجهی داشته و با ۱۱ میلیارد مترمکعب اکنون سومین نقطه ورودی بزرگ گاز از طریق خط لوله به اتحادیه اروپا محسوب می‌شود. در مقابل، واردات گاز از طریق خط لوله از مسیرهای هلند، فرانسه، یونان و ایتالیا کاهش یافته و در مجموع ۳٫۳ میلیارد مترمکعب کاهش را ثبت کرده است.

طی ۸ ماه نخست ۲۰۲۵، صادرات گاز روسیه از طریق خط لوله ترک‌استریم ۷ درصد افزایش یافت و صادرات الجزایر نیز از هر دو مسیر انتقال افزایش داشته است. در همین بازه، بریتانیا ۵٫۱ میلیارد مترمکعب ال‌ان‌جی مجددگازی سازی شده را از طریق خطوط لوله اتصال‌دهنده به اتحادیه اروپا صادر کرد که ۵ درصد کمتر از مدت مشابه ۲۰۲۴ بود؛ این کاهش ناشی از افزایش مستقیم واردات ال‌ان‌جی توسط کشورهای اتحادیه اروپا بوده است.

نمودار ۳: واردات گاز اتحادیه اروپا توسط خط لوله از مسیرهای عرضه، در هشت ماه اول ۲۰۲۵

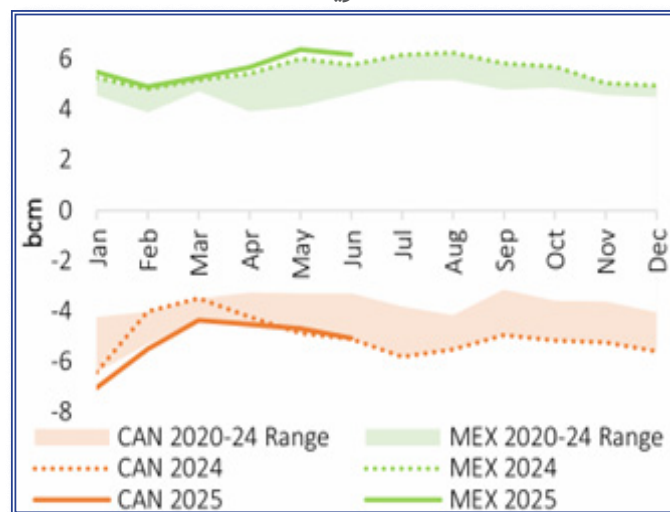
کمتر از سال گذشته و ۷ درصد پایین‌تر از ماه قبل بود. مجموع واردات گاز طبیعی از طریق خط لوله تایلند در نیمه نخست ۲۰۲۵ به ۲/۱ میلیارد مترمکعب رسید که نشان‌دهنده کاهش ۲۱ درصدی نسبت به سال گذشته است.

« تجارت گاز از طریق خط لوله در منطقه آمریکای شمالی »

در ژوئن ۲۰۲۵، مکزیک ۶/۲ میلیارد مترمکعب گاز طبیعی از طریق خط لوله از ایالات متحده وارد کرد که ۷ درصد بیشتر از سال گذشته بود، اما نسبت به ماه قبل ۳ درصد کاهش داشت (نمودار ۸). مجموع واردات منطقه‌ای گاز طبیعی از طریق خط لوله در این ماه ۵ درصد رشد کرد و به ۳۴ میلیارد مترمکعب رسید.

در همین ماه، خالص صادرات گاز از طریق خط لوله از کانادا به ایالات متحده ۵/۱ میلیارد مترمکعب بود که نسبت به سال گذشته ۱ درصد کمتر، اما در مقایسه با ماه قبل ۹ درصد بیشتر بوده است. کانادا در مجموع ۷/۰ میلیارد مترمکعب به ایالات متحده صادر کرد، در حالی که صادرات ایالات متحده به کانادا ۱/۹ میلیارد مترمکعب ثبت شد. در نیمه نخست سال ۲۰۲۵، خالص صادرات گاز از طریق خط لوله از کانادا به ایالات متحده ۱۱ درصد بیشتر از مدت مشابه سال قبل بود.

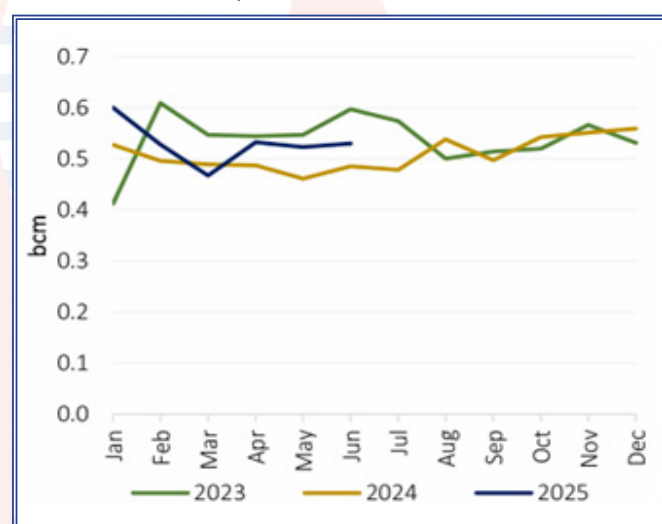
نمودار ۸: خالص تجارت گاز از طریق خط لوله (PNG) در ایالات متحده آمریکا

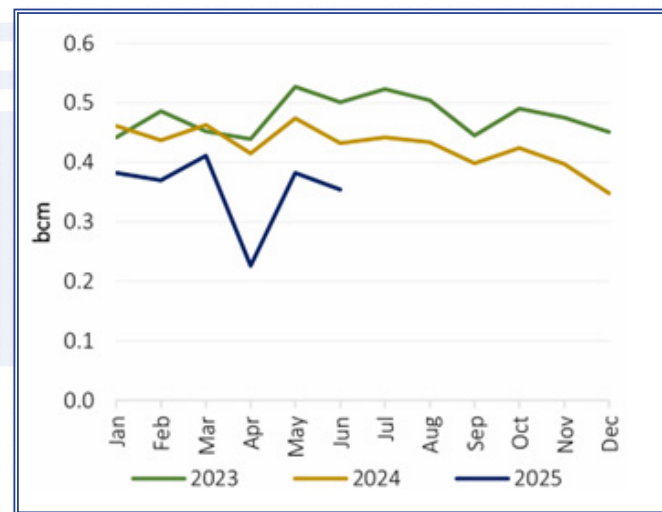
جولای ۲۰۲۵، مجموع واردات گاز از طریق خط لوله چین به ۴۷ میلیارد مترمکعب رسید که نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۴، ۱۰ درصد افزایش یافته است (نمودار ۵). در ژوئن ۲۰۲۵، سنگاپور حدود ۰/۵۳ میلیارد مترمکعب گاز طبیعی از طریق خط لوله از اندونزی و مالزی وارد کرد که ۹ درصد بیشتر از سال قبل و ۱ درصد بالاتر از ماه قبل بود (نمودار ۶). در مجموع، واردات سنگاپور طی شش ماه نخست ۲۰۲۵ با رشد ۸ درصدی نسبت به سال گذشته به ۳/۲ میلیارد مترمکعب رسید.

در همان ماه، واردات تایلند از میانمار حدود ۰/۳۵ میلیارد مترمکعب برآورد شد (نمودار ۷)، که ۱۸ درصد

نمودار ۶: واردات ماهانه گاز طبیعی سنگاپور از طریق خط لوله

نمودار ۷: واردات ماهانه گاز طبیعی در تایلند از طریق خط لوله

خاور دور (Far East route) از ۱۰ به ۱۲ میلیارد مترمکعب اعلام شد. این تحولات مجموع ظرفیت بالقوه صادرات گاز روسیه به چین را به ۱۰۶ میلیارد مترمکعب در سال می‌رساند.

از سوی دیگر، سیستم خط لوله آفریقای مرکزی (CAPS) وارد مرحله جدیدی شد. اتحادیه اقتصادی و پولی آفریقای مرکزی (CEMAC)، سازمان کشورهای تولیدکننده نفت آفریقا (APPO) و انجمن کسب‌وکار و انرژی آفریقای مرکزی (CABEF) تفاهم‌نامه‌ای برای توسعه سیستم خط لوله آفریقای مرکزی (CAPS) امضا کردند. این پروژه شامل ۶,۵۰۰ کیلومتر زیرساخت نفت و گاز از جمله خطوط لوله گاز، نیروگاه‌های گازسوز و پایانه‌های ال‌ان‌جی خواهد بود و هدف آن رفع کمبود انرژی و تقویت رشد صنعتی در کشورهای منطقه است. توافق اولیه این پروژه در سال ۲۰۲۲ توسط هفت کشور آفریقای مرکزی (آنگولا، کامرون، چاد، کنگو، جمهوری دموکراتیک کنگو، گینه استوایی و گابن) امضا شده بود.

تجارت LNG

واردات LNG

در اوت ۲۰۲۵، واردات جهانی ال‌ان‌جی با رشد ۱۴ درصدی (۴.۶۹ میلیون تن) نسبت به مدت مشابه سال قبل، به ۳۷.۹۱ میلیون تن رسید و رکورد ماهانه جدیدی ثبت کرد (نمودار ۱۰). این رقم، بزرگ‌ترین رشد سالانه واردات ال‌ان‌جی از ژانویه ۲۰۲۲ تاکنون محسوب می‌شود. افزایش واردات عمدتاً ناشی از رشد خرید در منطقه آسیا-اقیانوسیه، اروپا و خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA) بود. به‌ویژه، پس از چندین ماه رکود، منطقه آسیا-اقیانوسیه بار دیگر به‌عنوان موتور اصلی رشد تقاضای جهانی ال‌ان‌جی ظاهر شد.

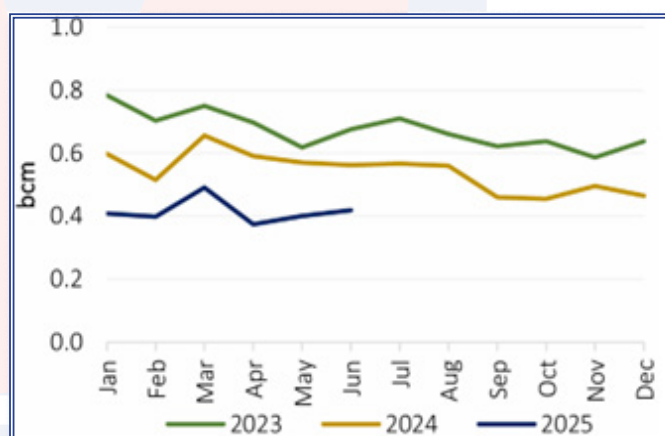
از ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، مجموع واردات جهانی ال‌ان‌جی به ۲۸۶.۲۹ میلیون تن رسید که نشان‌دهنده رشد ۵.۳ درصدی (۱۴.۴۷ میلیون تن) در مقایسه با مدت مشابه سال ۲۰۲۴ است (نمودار ۱۱).

«تجارت گاز از طریق خط لوله در منطقه آمریکای لاتین و کارائیب»

در ژوئن ۲۰۲۵، بولیوی ۰/۴۲ میلیارد مترمکعب گاز طبیعی از طریق خط لوله به برزیل صادر کرد (نمودار ۹)، که نسبت به ماه قبل ۵ درصد افزایش داشت. با توجه به پایان یافتن قرارداد عرضه گاز به آرژانتین در سال ۲۰۲۴، این حجم در مقایسه با سال گذشته ۲۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. در نیمه نخست سال ۲۰۲۵، مجموع صادرات گاز طبیعی از طریق خط لوله بولیوی با کاهش ۲۹ درصدی نسبت به سال قبل به ۲/۵ میلیارد مترمکعب رسید.

در همین ماه، شیلی ۰/۲۰ میلیارد مترمکعب گاز طبیعی از طریق خط لوله از آرژانتین وارد کرد که این رقم ۳۱ درصد بیشتر از سال گذشته بود، اما در مقایسه با ماه قبل ۱۰ درصد کاهش داشت.

نمودار ۹: صادرات ماهانه گاز از طریق خط لوله (PNG) از بولیوی

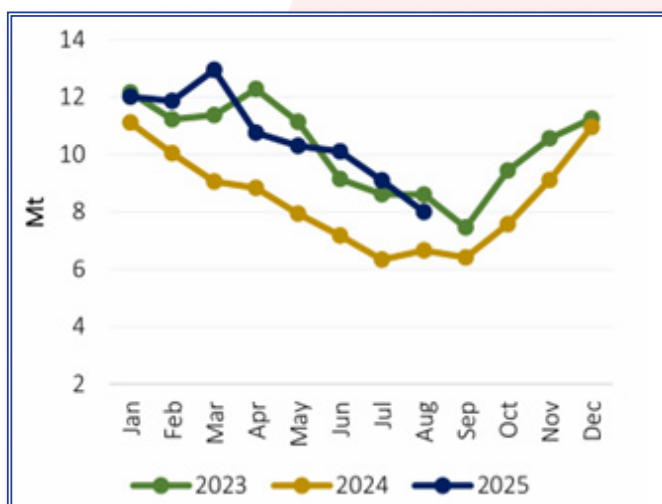
«سایر تحولات»

در تاریخ ۲ سپتامبر ۲۰۲۵، «الکسی میلر» مدیرعامل گازپروم اعلام کرد که روسیه و چین یک «یادداشت تفاهم الزام‌آور» برای ساخت خط لوله گاز قدرت سیبری ۲ (۲ Power of Siberia) امضا کرده‌اند. این مسیر جدید قرار است سالانه ۵۰ میلیارد مترمکعب گاز از میدان‌های گازی قطب شمال روسیه را از طریق مغولستان به چین منتقل کند. همچنین در این بیانیه افزایش ظرفیت انتقال از طریق خط لوله فعلی قدرت سیبری از ۳۸ به ۴۴ میلیارد مترمکعب در سال و افزایش ظرفیت مسیر آتی

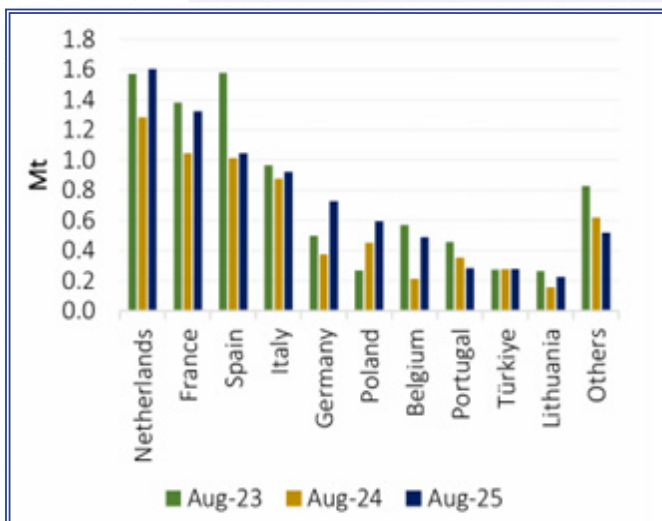
کردند (نمودار ۱۳).

در بلژیک، افزایش مصرف داخلی گاز و کاهش واردات گاز از طریق خط لوله از بریتانیا از طریق خط لوله اینترکانکتور، موجب رشد واردات ال ان جی شد. در فرانسه، رشد واردات ال ان جی عمدتاً به دلیل افزایش صادرات گاز مایع شده مجدد سازی سازی شده به بلژیک بود؛ به گونه ای که تراز تجاری فرانسه با بلژیک نسبت به اوت ۲۰۲۴ تغییر کرد و از یک واردکننده خالص گاز از طریق خط لوله به یک صادرکننده خالص تبدیل شد. در آلمان، راه اندازی پایانه شناور ویلهلمس هافن ۲ (FSRU ۲ Wilhelmshaven) در اوت باعث افزایش دریافت ال ان جی شد که با تزریق بیشتر گاز به ذخایر نیز پشتیبانی شد. در یونان، رشد

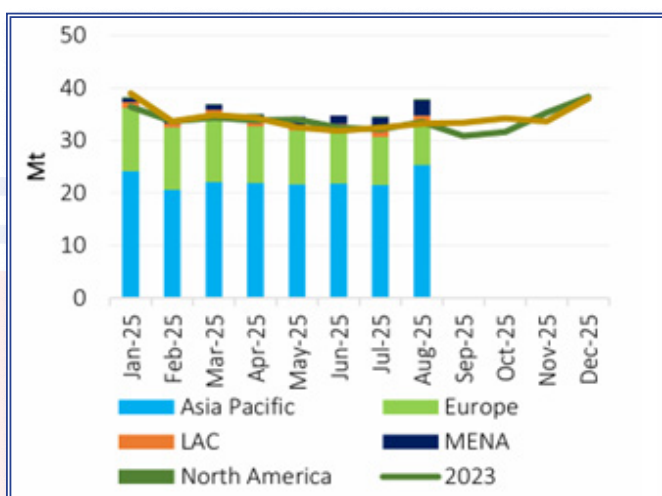
نمودار ۱۲: روند واردات ماهانه LNG اروپا

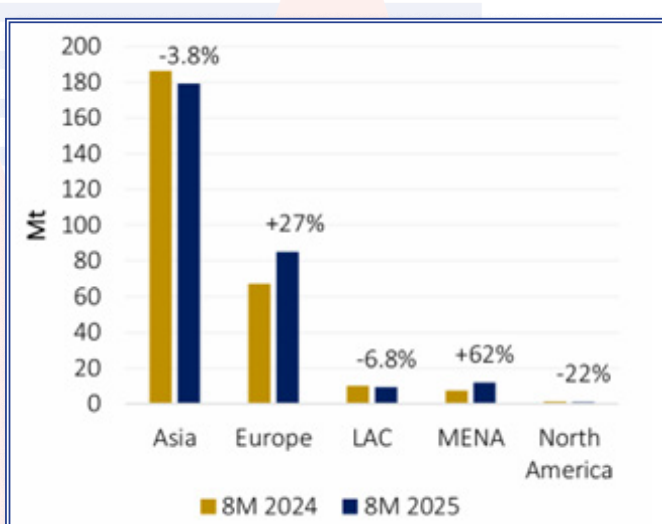
نمودار ۱۳: برترین واردکنندگان LNG در اروپا

نمودار ۱۰: روند واردات ماهانه LNG جهانی

نمودار ۱۱: روند واردات LNG منطقه ای از ابتدای سال تا امروز

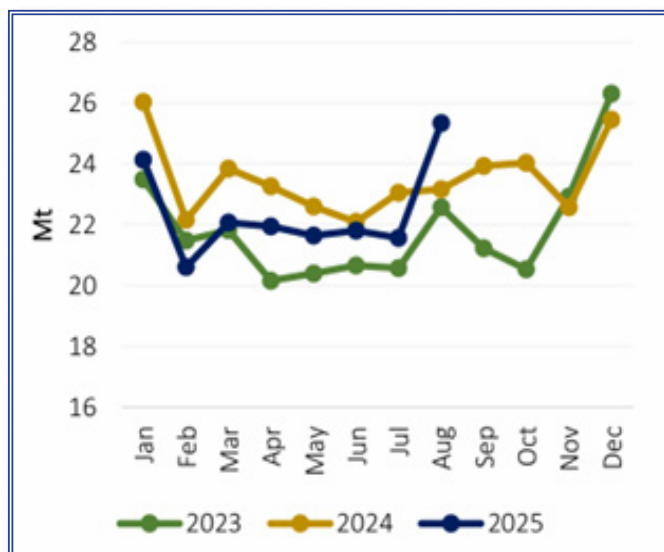

«اروپا»

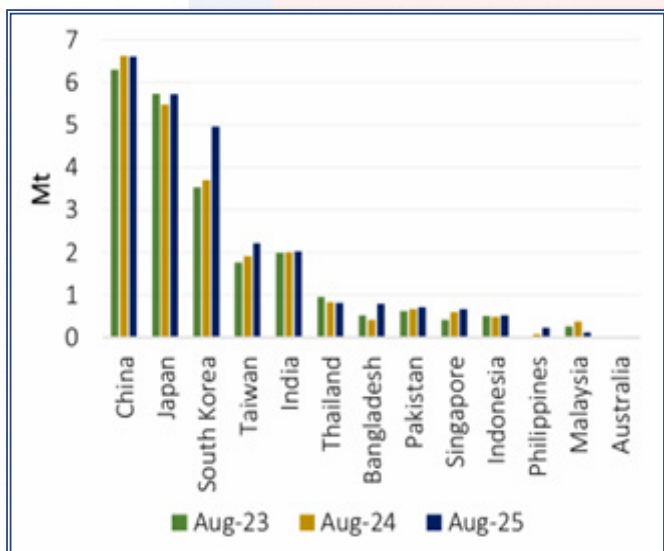
در اوت ۲۰۲۵، واردات ال ان جی اروپا با رشد ۲۰ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل (معادل ۱.۳۴ میلیون تن) به ۸ میلیون تن رسید. با این حال، این رقم نشان دهنده کاهش سرعت رشد نسبت به ماه های پیشین است (نمودار ۱۲). افزایش تقاضا برای تزریق مجدد گاز به ذخایر زیرزمینی و همزمان افت واردات ال ان جی از طریق خط لوله، از عوامل اصلی رشد واردات ال ان جی اروپا در این ماه بودند. در سطح کشوری، رشد واردات ال ان جی عمدتاً ناشی از افزایش خرید بلژیک، فرانسه، آلمان، یونان و هلند بود که افت واردات فنلاند را جبران

نمودار ۱۴: روند واردات ماهانه LNG آسیا

نمودار ۱۵: واردکنندگان برتر LNG در آسیا و اقیانوسیه

در بخش نیروگاهی عامل اصلی رشد واردات ال‌ان‌جی بوده است.

«آمریکای لاتین و کارائیب (LAC)»

در اوت ۲۰۲۵، واردات ال‌ان‌جی در منطقه آمریکای لاتین و کارائیب (LAC) با رشد جزئی ۵.۲ درصدی نسبت به سال قبل (معادل ۰.۰۵ میلیون تن) به ۱.۴۶ میلیون تن رسید (نمودار ۱۶). این افزایش عمدتاً ناشی از رشد واردات در برزیل و پورتوریکو بود که کاهش واردات در آرژانتین و جامائیکا را جبران کرد (نمودار ۱۷). در مجموع،

تقاضای داخلی گاز و افزایش صادرات گاز از طریق خط لوله به کشورهای همسایه، واردات ال‌ان‌جی را تقویت کرد. در هلند نیز افزایش مصرف گاز، کاهش واردات گاز از طریق خط لوله از نروژ و افزایش صادرات خط لوله به آلمان، به رشد واردات ال‌ان‌جی منجر شدند. در مقابل، واردات ال‌ان‌جی فنلاند به دلیل ادامه تعمیر و نگهداری پایانه شناور اینکو (Inkoo FSRU) کاهش یافت.

در مجموع، بین ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، واردات ال‌ان‌جی اروپا با رشد ۲۷ درصدی (معادل ۱۷.۹۶ میلیون تن) نسبت به مدت مشابه سال گذشته، به ۸۵.۰۹ میلیون تن رسید و منطقه در مسیر ثبت یک رکورد تاریخی در سال جاری قرار گرفت.

«آسیا و اقیانوسیه»

در اوت ۲۰۲۵، واردات ال‌ان‌جی در منطقه آسیا-اقیانوسیه با رشد ۹.۴ درصدی نسبت به سال قبل (معادل ۲.۱۹ میلیون تن) به ۲۵.۳۵ میلیون تن رسید و پس از ۹ ماه متوالی کاهش سالانه، روندی معکوس را تجربه کرد (نمودار ۱۴). این رشد عمدتاً ناشی از افزایش واردات در بنگلادش، ژاپن، فیلیپین، کره جنوبی و تایوان بود (نمودار ۱۵). در همین حال، واردات ال‌ان‌جی چین برای دومین ماه پیاپی در سطح مشابه سال گذشته باقی ماند. در مجموع، طی دوره ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، واردات ال‌ان‌جی در منطقه آسیا-اقیانوسیه با کاهش ۳.۸ درصدی (معادل ۷.۰۹ میلیون تن) نسبت به مدت مشابه سال قبل، به ۱۷۹.۱۲ میلیون تن رسید.

در بنگلادش، بهره‌برداری کامل از پایانه شناور Summit FSRU پس از تأخیر در راه‌اندازی مجدد آن در اوت ۲۰۲۴، نقش مهمی در افزایش واردات ال‌ان‌جی داشت. در ژاپن، رشد واردات احتمالاً به پیش‌بینی افزایش تقاضای برق برای سرمایه‌گذاری در ماه‌های سپتامبر تا نوامبر مرتبط است، چرا که انتظار می‌رود دما بالاتر از میانگین باشد. در فیلیپین، آغاز تحویل‌های قراردادی ال‌ان‌جی رشد اخیر واردات را پشتیبانی کرده است. واردات ال‌ان‌جی کره جنوبی نیز در اوت به بالاترین سطح تاریخی خود برای این ماه رسید که عمدتاً ناشی از ذخیره‌سازی پیش از فصل زمستان بود. در تایوان نیز افزایش تقاضای گاز

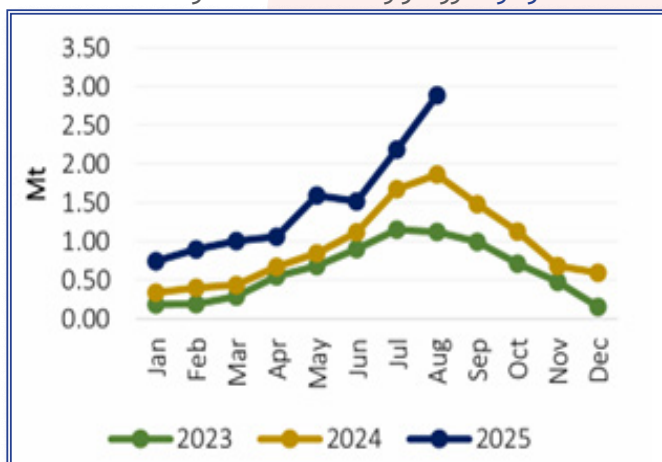

« خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA) »

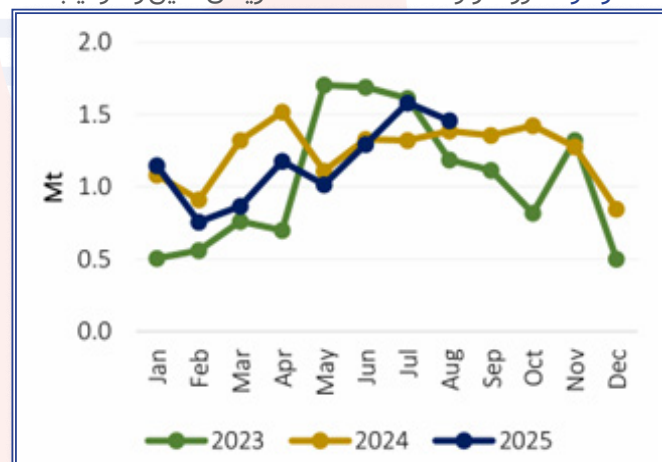
در اوت ۲۰۲۵، واردات ال‌ان‌جی در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA) به روند صعودی خود ادامه داد و با جهش ۵۵ درصدی نسبت به سال قبل (معادل ۱.۰۳ میلیون تن) به رکورد ۲.۸۹ میلیون تن رسید (نمودار ۱۸). این رشد عمدتاً ناشی از افزایش واردات در بحرین و مصر بود (نمودار ۱۹). در دوره ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، مجموع واردات ال‌ان‌جی منطقه به ۱۱.۸۸ میلیون تن رسید که بیانگر رشد ۶۲ درصدی (۴.۵۴ میلیون تن) نسبت به سال قبل است. افزایش واردات ال‌ان‌جی در بحرین و مصر ناشی از کاهش دسترسی به گاز خوراک در کنار رشد تقاضای داخلی گاز بود.

طی دوره ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، واردات ال‌ان‌جی در منطقه LAC با افت ۶.۸ درصدی (معادل ۰.۶۸ میلیون تن) نسبت به سال قبل به ۹.۳۰ میلیون تن رسید. افزایش واردات ال‌ان‌جی در برزیل و پورتوریکو عمدتاً ناشی از رشد تقاضای گاز در بخش تولید برق بود. در برزیل، راه‌اندازی اخیر نیروگاه گازسوز UTE GNA II که از ال‌ان‌جی استفاده می‌کند، به رشد مصرف کمک کرد. در مقابل، واردات ال‌ان‌جی آرژانتین به دلیل افزایش تولید داخلی گاز طبیعی کاهش یافت. همچنین، رشد شدید واردات ال‌ان‌جی جامائیکا در ماه ژوئیه باعث افت نسبی آن در اوت شد، زیرا پس از افزایش موجودی‌ها، حجم واردات به سطح عادی بازگشت.

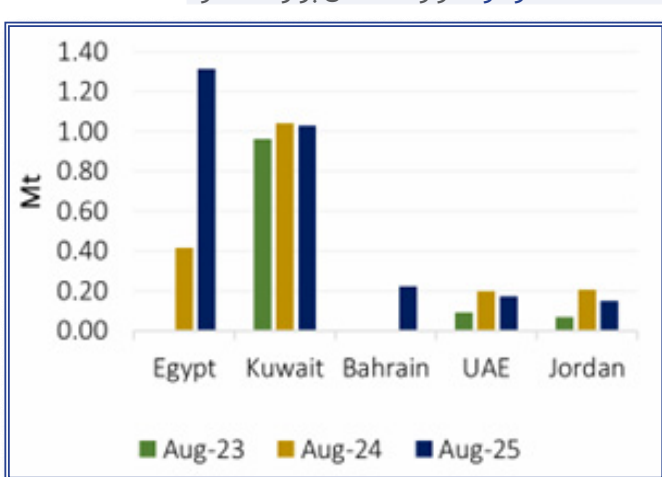
نمودار ۱۸: روند واردات ماهانه LNG در MENA

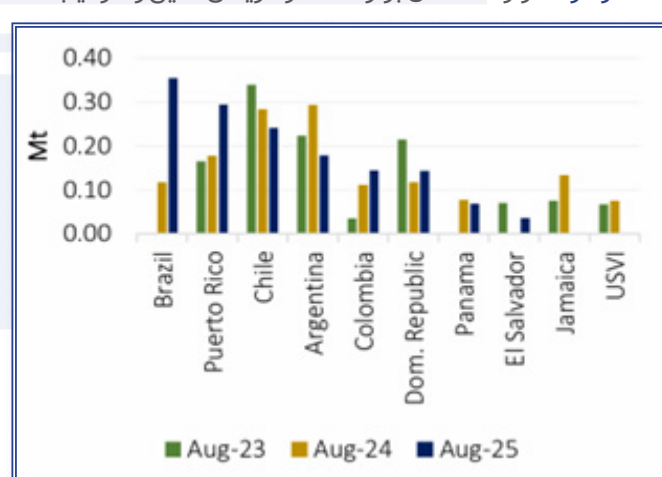
نمودار ۱۶: روند واردات ماهانه LNG آمریکای لاتین و کارائیب

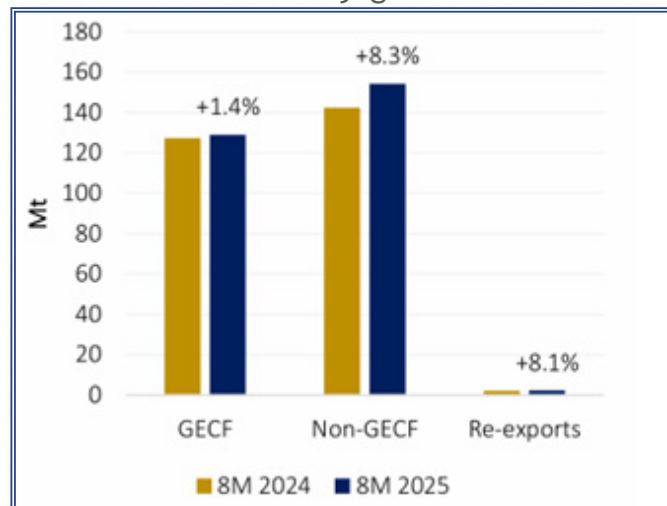
نمودار ۱۹: واردکنندگان برتر LNG در MENA

نمودار ۱۷: واردکنندگان برتر LNG در آمریکای لاتین و کارائیب

نمودار ۲۱: روند صادرات LNG در شش ماه ابتدایی سال (YTD) بر اساس عرضه کننده

« صادرات ال ان جی توسط کشورهای عضو GECF

در اوت ۲۰۲۵، صادرات ال ان جی از کشورهای عضو و ناظر مجمع کشورهای صادرکننده گاز (GECF) با افزایش نسبتاً محدود ۱.۷ درصدی (۰.۲۷ میلیون تن) نسبت به سال قبل، به مجموع ۱۵.۸۶ میلیون تن رسید (نمودار ۲۲). در سطح کشورها، این رشد عمدتاً ناشی از افزایش صادرات آنگولا، مالزی، موریتانی، قطر و سنگال بود که کاهش صادرات الجزایر، نیجریه و روسیه را جبران کردند (نمودار ۲۳).

افزایش صادرات ال ان جی آنگولا به طور عمده تحت تأثیر بهبود در دسترس بودن گاز خوراک محقق شد. در مالزی نیز کاهش فعالیت‌های تعمیر و نگهداری در تأسیسات ۱ PFLNG و ۲ PFLNG، همراه با افزایش گاز خوراک، رشد صادرات ال ان جی را پشتیبانی کرد. در قطر، تداوم تولید بالاتر از ظرفیت اسمی مجتمع‌های مایع‌سازی، عامل اصلی رشد پایدار صادرات ال ان جی بود. همچنین افزایش تولید در واحد ۱ GTA FLNG به رشد مستمر صادرات ال ان جی موریتانی و سنگال کمک کرد. در مقابل، کاهش صادرات ال ان جی الجزایر و نیجریه به دلیل محدودیت در گاز خوراک رخ داد. در روسیه نیز افزایش فعالیت‌های تعمیر و نگهداری در تأسیسات یامال ال ان جی نسبت به سال گذشته، منجر به افت حجم

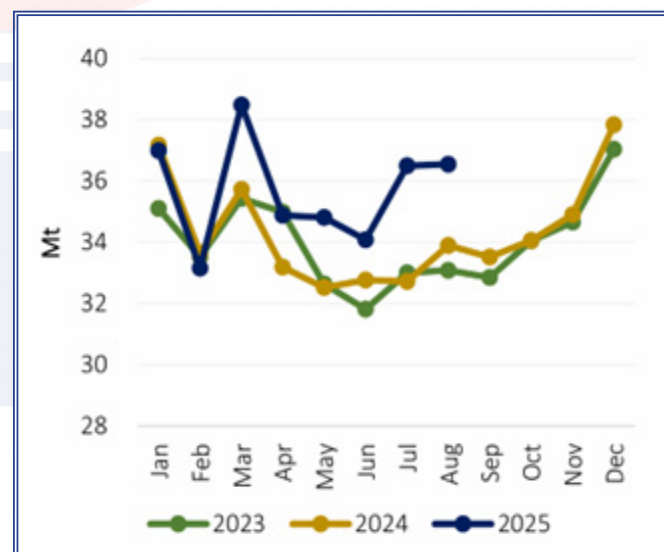
صادرات LNG

در اوت ۲۰۲۵، صادرات جهانی ال ان جی به ۳۶.۵۵ میلیون تن رسید که نشان‌دهنده افزایش ۷.۸ درصدی (۲.۶۵ میلیون تن) نسبت به سال قبل است (نمودار ۲۰). این رشد عمدتاً ناشی از افزایش صادرات کشورهای غیرعضو مجمع کشورهای صادرکننده گاز (GECF) بود و اعضای این مجمع نیز سهمی کمتر ولی مثبت داشتند.

در بازه ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، صادرات جهانی ال ان جی با رشد ۵.۱ درصدی (۱۳.۸ میلیون تن) نسبت به سال قبل به ۲۸۵.۴۳ میلیون تن رسید. این رشد عمدتاً تحت تأثیر افزایش چشمگیر صادرات کشورهای غیرعضو GECF بود، در حالی که اعضای GECF و همچنین صادرات مجدد نیز سهمی متعادل در افزایش داشتند (نمودار ۲۱).

در اوت ۲۰۲۵، کشورهای غیرعضو GECF همچنان بازیگران اصلی بازار جهانی ال ان جی باقی ماندند و سهم خود را در مقایسه با ۵۳.۵ درصد در سال قبل، به ۵۶.۱ درصد افزایش دادند. در مقابل، سهم کشورهای عضو GECF، از ۴۶.۰ درصد سال گذشته، به ۴۳.۴ درصد کاهش یافت. صادرات مجدد ال ان جی نیز بدون تغییر در سطح ۰.۵ درصد باقی ماند. ایالات متحده، قطر و استرالیا همچنان سه صادرکننده برتر ال ان جی جهان بودند.

نمودار ۲۰: روند صادرات ماهانه LNG جهانی

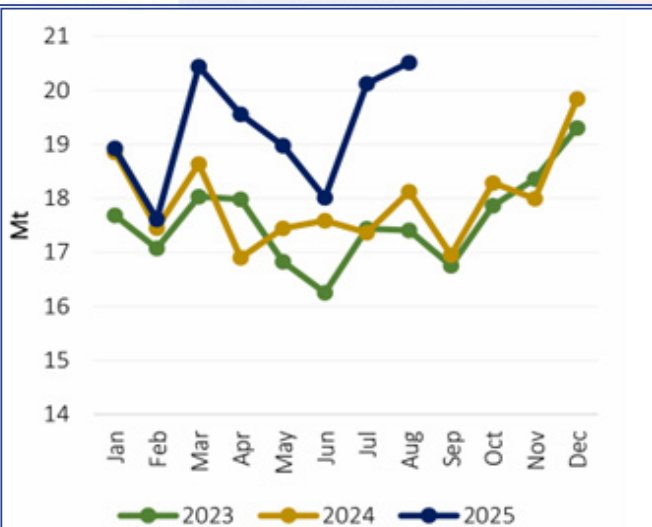

«صادرات ال‌ان‌جی توسط کشورهای غیر عضو GECF

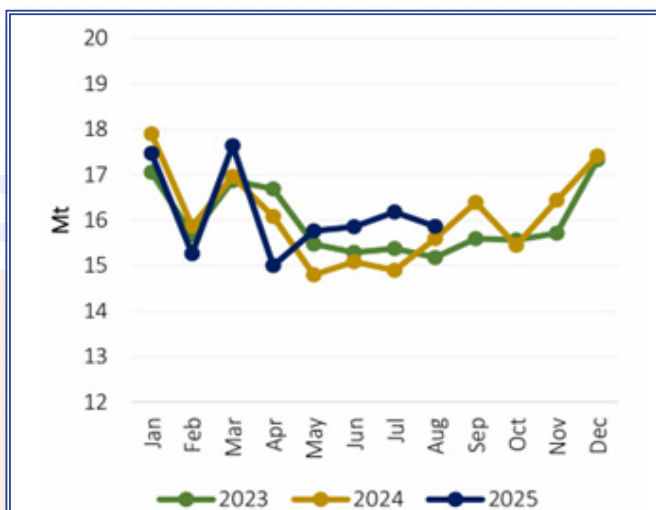
در اوت ۲۰۲۵، صادرات ال‌ان‌جی کشورهای غیر عضو GECF با رشد ۱۳ درصدی (۲.۳۹ میلیون تن) نسبت به سال گذشته به رکورد ۲۰.۵۱ میلیون تن رسید (نمودار ۲۴). این افزایش عمدتاً ناشی از رشد صادرات برونئی، کانادا، عمان و ایالات متحده بود که کاهش صادرات استرالیا را جبران کردند (نمودار ۲۵).

افزایش صادرات ال‌ان‌جی برونئی تحت تأثیر دسترسی بیشتر به گاز خوراک صورت گرفت. در کانادا، افزایش تدریجی تولید در پروژه LNG Canada موجب رشد صادرات ال‌ان‌جی شد. در عمان، تأسیسات قلقات ال‌ان‌جی همچنان بسیار بالاتر از ظرفیت اسمی خود فعالیت داشت و به تقویت صادرات کشور کمک کرد. در ایالات متحده نیز افزایش صادرات ال‌ان‌جی ناشی از رشد تولید در تأسیسات Calcasieu Pass، Cameron و Plaquemines بود که همگی شاهد افزایش ظرفیت عملیاتی بودند. در مقابل، کاهش صادرات ال‌ان‌جی استرالیا بیشتر به دلیل محدودیت در گاز خوراک در تأسیسات North West Shelf رخ داد، هرچند بخشی از این افت با افزایش صادرات از پروژه QCLNG - در پی کاهش فعالیت‌های تعمیر و نگهداری - جبران شد.

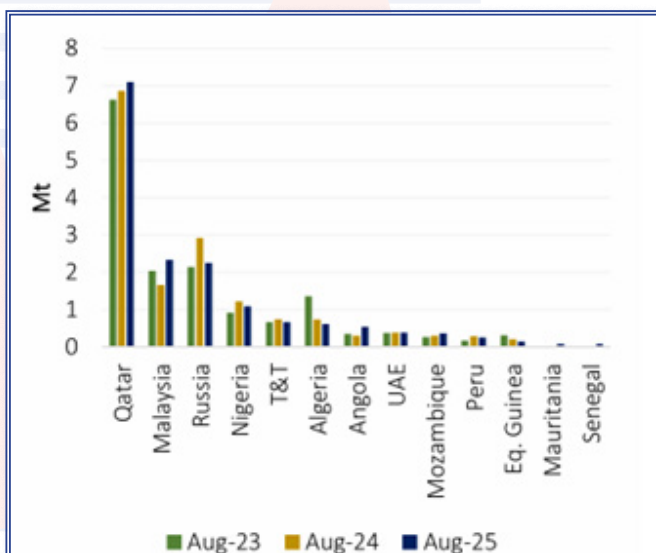
در مجموع، طی ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، صادرات ال‌ان‌جی کشورهای غیر عضو GECF به ۱۵۴.۱۵ میلیون تن رسید
نمودار ۲۴: روند صادرات ماهانه LNG کشورهای غیر عضو GECF

نمودار ۲۲: روند صادرات ماهانه LNG کشورهای عضو GECF

نمودار ۲۳: صادرات LNG کشورهای عضو GECF بر اساس کشور

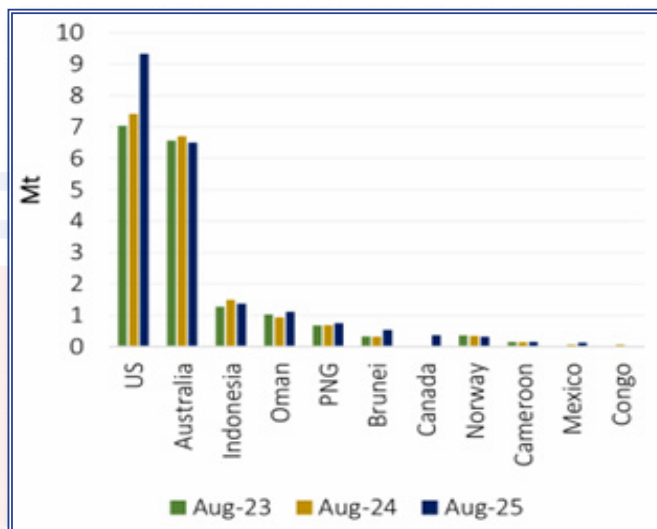
صادرات ال‌ان‌جی شد.

در بازه ژانویه تا اوت ۲۰۲۵، مجموع صادرات ال‌ان‌جی کشورهای عضو GECF به ۱۲۹.۰۳ میلیون تن رسید که بیانگر رشد ۱.۴ درصدی (۱.۸۴ میلیون تن) نسبت به سال قبل است.

۳- جمع بندی

در اوت ۲۰۲۵، واردات جهانی ال‌ان‌جی به رکورد ۳۷.۹ میلیون تن در یک ماه رسید. این رشد چشمگیر عمدتاً ناشی از بازگشت تقاضای منطقه آسیا-اقیانوسیه به مسیر صعودی بود؛ منطقه‌ای که پس از نه ماه متوالی کاهش سالانه، بار دیگر نقش خود را به‌عنوان موتور اصلی رشد بازار ایفا کرد و چندین کشور واردات خود را افزایش دادند. همزمان، اروپا نیز سطح بالای واردات ال‌ان‌جی را حفظ کرد که بازتابی از تداوم حرکت این منطقه به‌سمت کاهش وابستگی به گاز طبیعی از طریق خط لوله و تقویت ذخایر گازی پیش از زمستان است. از منظر زیرساختی، شرکت Southern Energy تصمیم نهایی سرمایه‌گذاری (FID) در خصوص دومین پروژه ال‌ان‌جی شناور آرژانتین (FLNG) با ظرفیت ۳.۵ میلیون تن در سال را اتخاذ کرد.

نمودار ۲۵: صادرات LNG کشورهای غیرعضو GECF بر اساس کشور

که بیانگر رشد ۸.۳ درصدی (۲۲.۷۹ میلیون تن) نسبت به مدت مشابه سال قبل است.

گزارش های تحلیلی

بخش
دوم

ارزیابی تحریم فرآورده های نفتی با منشأ نفت روسی و تاثیر آن بر پالایشگاه های وارد کننده نفت خام روسیه

فصلنامه علمی

« مقدمه

ثالث بهره‌مند شوند. سقف‌های قیمتی اعمال‌شده بر محصولات نفتی روسیه چه با قیمتی بالاتر یا پایین‌تر از نفت خام معامله شوند بدون تغییر باقی می‌مانند و به ترتیب ۱۰۰ دلار و ۴۵ دلار در هر بشکه هستند. یکی از نکات مهم این بسته تحریمی و موضوع اصلی این گزارش آن است که از تاریخ ۲۱ ژانویه ۲۰۲۶، اعضای اتحادیه اروپا از خرید، واردات یا انتقال محصولات نفتی به داخل این اتحادیه، در صورتی که این محصولات در کشورهای ثالث و با استفاده از نفت خام با منشأ روسی تولید شده باشند، منع خواهند شد. همچنین اعضای اتحادیه اروپا از ارائه هرگونه کمک فنی، دلالی، تأمین مالی، بیمه یا بیمه اتکایی مرتبط با این محصولات منع می‌شوند.

این ممنوعیت شامل محصولاتی که در کانادا، نروژ، سوئیس، بریتانیا و ایالات متحده آمریکا تولید شده‌اند، نخواهد شد. علاوه بر این، قانون‌گذار فرض می‌کند که محصولات نفتی واردشده از کشورهای ثالثی که در سال گذشته صادرکننده خالص نفت خام بوده‌اند، از نفت خام داخلی به دست آمده و نه از نفت خام با منشأ روسیه. به عبارت دیگر واردکنندگان اتحادیه اروپا باید منشأ نفت خام مورد استفاده در پالایش را مستند کنند (به‌جز چند استثنا برای صادرکنندگان بزرگ مانند کانادا، نروژ و ایالات متحده). حال در چنین شرایطی در این گزارش سعی شده تا تحلیلی بر اثرگذاری این تصمیم بر پالایشگاه های واردکننده نفت خام روسیه ارائه شود.

در تاریخ ۱۸ ژوئیه ۲۰۲۵، اتحادیه اروپا هجدهمین بسته تحریم‌های خود علیه روسیه را تصویب کرد و قوانین مربوطه در ۱۹ ژوئیه ۲۰۲۵ در روزنامه رسمی اتحادیه اروپا منتشر شد. این بسته جدید شامل اقدامات محدودکننده اقتصادی و فردی بوده و بخش‌های انرژی، بانکی و نظامی روسیه و همچنین روابط تجاری آن با اتحادیه اروپا را هدف قرار می‌دهد. یکی از عناصر اصلی این بسته، کاهش سقف قیمت نفت خام روسیه از ۶۰ دلار به ۴۷.۶۰ دلار در هر بشکه است؛ اقدامی که با هماهنگی بریتانیا و نه (حداقل در حال حاضر) ایالات متحده و سایر کشورهای G۷ انجام شده است. بسته تحریمی جدید سقف قیمت نفت خام روسیه را از ۶۰ دلار به ۴۷.۶۰ دلار در هر بشکه کاهش می‌دهد که از ۳ سپتامبر ۲۰۲۵ اجرایی خواهد شد. اعضای اتحادیه اروپا تا ۱۸ اکتبر ۲۰۲۵ فرصت دارند قراردادهایی را که قبل از ۲۰ ژوئیه ۲۰۲۵ و مطابق با سقف ۶۰ دلاری منعقد شده‌اند، خاتمه دهند. از این پس، کمیسیون اروپا قیمت نفت خام روسیه را پایش کرده و سقف قیمت را به‌صورت پویا تنظیم خواهد کرد تا آن را ۱۵٪ کمتر از میانگین قیمت بازار نفت خام روسیه نگه دارد. بازنگری سقف قیمت در ۱۵ ژانویه ۲۰۲۶ و هر شش ماه یک‌بار انجام خواهد شد. با این حال، کمیسیون اروپا در صورتی تغییری اعمال نخواهد کرد که قیمت محاسبه‌شده جدید حداکثر ۵٪ با سقف موجود تفاوت داشته باشد. هرگونه سقف قیمت بازنگری‌شده از اولین روز ماه پس از لازم‌الاجرا شدن مقررات اجرایی کمیسیون اروپا اعمال خواهد شد. هر بار که سقف قیمت اصلاح شود، قراردادهایی که با سقف موجود مطابقت دارند باید از یک دوره انتقالی ۹۰ روزه برای حمل‌ونقل دریایی و ارائه کمک‌های فنی، خدمات دلالی یا تأمین مالی مرتبط با حمل‌ونقل دریایی نفت خام روسیه به کشورهای

« ارزیابی گزارش: نکات محوری

صادرات گازوئیل و حدود ۶۰٪ صادرات سوخت جت خود را به اتحادیه اروپا ارسال کرده اند.^۲ با آماری دیگر و به دیگر سخن می توان گفت که بزرگترین خریدار نفت روسیه در هند و صادرکننده فرآورده های نفتی، در هفت ماه اول سال جاری یعنی سال ۲۰۲۵ به طور متوسط ماهانه ۲.۸۳ میلیون بشکه دیزل و ۱.۵ میلیون بشکه سوخت جت به اروپا ارسال کرده است.^۳ این مقادیر به ترتیب تقریباً معادل ۳۰٪ و ۶۰٪ از کل صادرات این دو محصول می باشد. همزمان با این ممنوعیت، پالایشگاه وادینار متعلق به شرکت نایارا انرژی هند در گجرات که ۴۹٪ آن متعلق به شرکت روسی روسنفت است، در فهرست تحریم های اتحادیه اروپا قرار گرفته است.^۴ این پالایشگاه "یکی از پالایشگاه های بزرگ" نفت خام منشأ روسیه محسوب می شود، بدین معنی که شرکت نایارا انرژی منبع قابل توجهی از درآمد برای کرملین فراهم می کند.^۵ در نتیجه پالایشگاه های خصوصی هند که با استفاده از نفت خام ارزان قیمت روسیه حاشیه سود خود را افزایش داده بودند، پس از آخرین دور تحریم های اتحادیه اروپا مجبور خواهند شد راه های جایگزین پیدا کرده و برای یافتن بازارهای جدید برای محصولات خود، بیشتر به تجار (واسطه ها) اتکا کنند.

انتظار می رود تا زمان اجرای کامل تحریم ها (طی مرحله شش ماهه)، پالایشگاه های هندی برای بقا در بازار اروپا به مذاکره با تجار، استفاده از سوآپ با نفت خاورمیانه یا استفاده از انبارهای شناور روی بیاورند. این تاکتیک ها می توانند هزینه ها را برای تولیدکننده و مصرف کننده افزایش دهند و احتمالاً موج افزایش قیمت سوخت در اروپا را به ویژه در زمستان ایجاد کنند.^۶ طبق تحریم های جدید، انتظار می رود نقش تجار در فروش محصولات پالایش شده تولید شده از نفت خام روسیه پررنگ تر شود. برای دیزل، تجار ممکن است محموله های هندی را

بسته تحریمی جدید اتحادیه اروپا که ادامه و تقویت مقررات پیشین است، شامل ممنوعیت واردات محصولات پالایش شده از نفت روسیه که در کشورهای ثالث تولید شده، می شود. به عبارت دیگر، پالایشگاه هایی که از نفت خام روسیه استفاده کرده اند، حتی اگر در کشورهای ثالث مستقر باشند، اجازه صادرات محصولات خود به اروپا را نخواهند داشت؛ مگر در موارد معدودی از کشورها مانند ایالات متحده و نروژ که از این ممنوعیت معاف شده اند.

سال گذشته، مرکز تحقیقات انرژی و هوای پاک (CREA)، یک سازمان تحقیقاتی مستقل، گزارش داد که سه پالایشگاه بزرگ هند - جمنگر، وادینار و منگلور - واردات نفت خام روسیه را افزایش داده و محصولات پالایش شده را به بازارهای غربی صادر می کنند. CREA همچنین اشاره کرد که سه بندر در ترکیه ظاهراً سوخت روسیه را وارد کرده و سپس به واردکنندگان کشورهای عضو اتحادیه اروپا تحویل می دهند. سخنگوی کمیسیون اروپا در سال ۲۰۲۳ به GTR گفته بود که این رویه «به طور قطع با هدف تحریم های ما مغایرت دارد»، اما اقدام اخیر نخستین گام قانونی برای مقابله با این تخلفات به شمار می رود.^۱ در نتیجه تأثیر بر پالایشگاه های کشورهای ثالث از جمله مواردی است که بسیار حائز اهمیت است و بررسی و تحلیل آن ضروری می باشد.

از جمله این تأثیرات می توان به پالایشگاه های کشورهای هند و ترکیه اشاره داشت:

پالایشگاه های بزرگ خصوصی در هند مانند نایارا انرژی و شرکت ریلاینس هستند که بخش بزرگی از خوراک خود را از نفت خام ارزان قیمت اورال روسیه تأمین می کنند. این دو شرکت، در برخی ماه ها بیش از ۳۰٪

1. EU tackles Russian oil refining 'loophole' in major sanctions crackdown, Global Trade Review, 23 July 2025

2. New EU Russia curbs may bolster Indian oil refiners' reliance on traders, Reuters 22 July 2025.

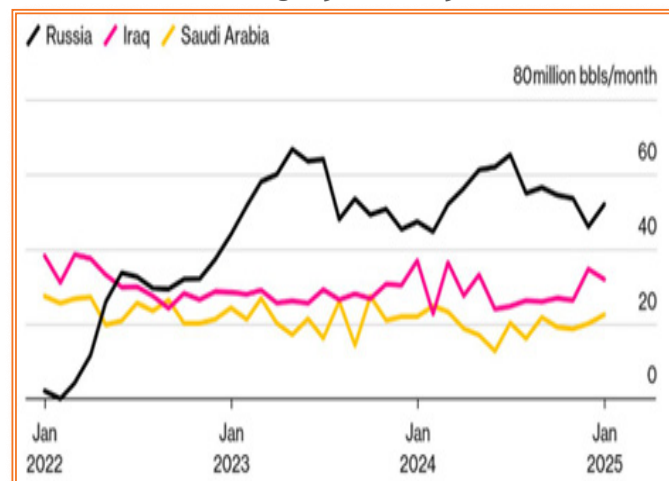
3. EU sanctions on Russian oil may boost Indian refiners' reliance on traders for exports, Ain Vest, 21 July 2025

4. Unprecedented Maritime Compliance Challenges Emerge from EU's 18th Sanctions Package, Wind Ward, 23 July 2025

5. EU tackles Russian oil refining 'loophole' in major sanctions crackdown, Global Trade Review, 23 July 2025.

6. New EU Russia curbs may bolster Indian oil refiners' reliance on traders, Reuters, 22 July 2025

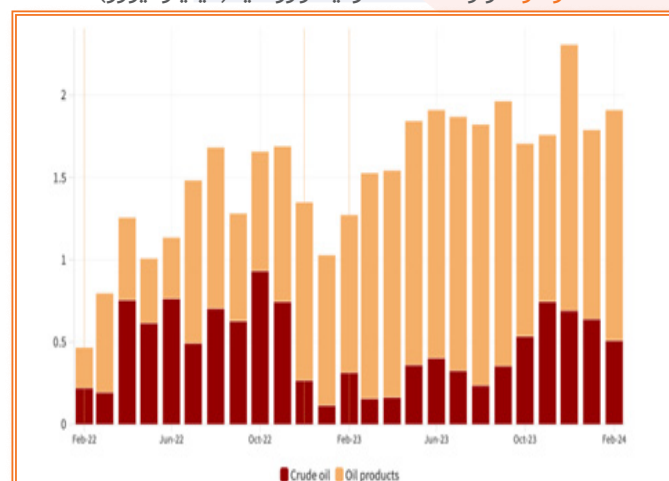
نمودار ۱: جریان نفتی روسیه به هند از صفر در اوایل ۲۰۲۲ تا مهمترین عرضه کننده در سال ۲۰۲۵

Source: India Is Building a Sanctions-Proof Supply Chain for Russian Oil, Bloomberg, 12 Feb 2025

است، در حالی که صادرات عراق و عربستان تقریباً پایدار بوده است.

ترکیه نیز نقش مرکز ترانزیتی بزرگی در انتقال نفت روسیه به اروپا ایفا کرده است؛ به ویژه از طریق ترمینال D rtyol و بنادر Alia a/Ceyhan که به عنوان نقطه توقف و ترانزیت نفت خام روسیه شناخته شده اند. سه پالایشگاه عمده در ترکیه استار، توپراس از میر و توپراس علیا از میر نیز برای تأمین خوراک خود بسیار به نفت ارزان روسی وابسته بوده اند. برخی گزارش ها نشان می دهند **نمودار ۲:** واردات نفت ترکیه از روسیه (میلیارد یورو)

Source: A Kremlin pit stop: The EU imported EUR 3 bn of oil products from Turkish ports handling Russian oil, CREA, May 2024

با محموله های خاورمیانه معاوضه کنند تا به اروپا صادر شود، یا محموله های هندی را به تأسیسات ذخیره سازی شناور در خاورمیانه یا آفریقای غربی بفرستند تا از آنجا مجدداً صادر شوند. برای سوخت جت، پالایشگاه های هندی ممکن است محموله ها را به بازارهای محلی هدایت کنند یا آنها را به بازارهای آسیایی ارسال کنند. یک کارشناس هندی اذعان داشته است که هنوز شش ماه فرصت باقی است تا راهی پیدا کنند و حتی اگر صادرات به اروپا قطع شود، بازارهای آفریقا و آمریکای لاتین را هم بررسی خواهند کرد.^۱

این تغییرات برای تجار سودآور خواهد بود و جریان های تجاری بیشتری ایجاد می کند، اما برای تولیدکنندگان و مصرف کنندگان هزینه بر خواهد بود. یک تاجر آسیایی نیز اذعان داشته است که اروپا با نزدیک شدن به فصل زمستان ممکن است مجبور به پرداخت قیمت های بالاتر برای فرآورده های نفتی شود.

شرکت نایارا انرژی در بیانیه ای تصمیم اتحادیه اروپا برای اعمال تحریم ها بر این شرکت را «ناعادلانه و یکجانبه» محکوم کرده و اعلام کرده در حال بررسی گزینه های قانونی علیه این «محدودیت های جدید» است. پالایشگاه های دولتی هند که آنها هم نفت خام روسیه خریداری می کنند، احتمالاً کمتر تحت تأثیر تحریم ها قرار خواهند گرفت چون بیشتر سوخت خود را در بازارهای داخلی می فروشند و صادراتشان عمدتاً از طریق مناقصه به خریدارانی در آسیا، از جمله سنگاپور، صورت می گیرد. تحریم های اتحادیه اروپا در زمانی صادر شده است که تنش های ژئوپلیتیکی گسترده تری وجود دارد و ممکن است پیامدهای وسیع تری برای بازارهای انرژی در سراسر جهان داشته باشد. دولت هند به این تحریم ها واکنش نشان داده و اعلام کرده امنیت انرژی برایش بسیار اهمیت دارد و هند با اقدامات تحریمی یکجانبه موافق نیست.^۲

نمودار زیر نشان می دهد که صادرات روسیه از اوایل ۲۰۲۲ به شدت افزایش یافته و در تمام دوره در سطحی بسیار بالاتر از عراق و عربستان سعودی باقی مانده

1. China's shrinking gasoil exports mitigate impact of EU ban on products refined from Russian crude, S&P Global, 23 July 2025.

2. EU sanctions on Russian oil may boost Indian refiners' reliance on traders for exports, Ain Vest, 21 July 2025

حدود ۲۰۲۵ به میزان ۴۶.۵ درصد کاهش یافته و به روزانه حدود ۱۱۵ هزار بشکه برسد. صادرات گازوئیل چین به اروپا هم بیش تر کاهش داشته و ۵۷ درصد کمتر شده است. صادرات به اروپا نیز در این مدت به روزانه حدود ۸ هزار بشکه رسیده که فقط ۷.۲ درصد از کل صادرات گازوئیل چین است. هلند و بلژیک اصلی ترین مقصدهای این صادرات هستند. یک کارشناس در پکن اذعان داشته است که قطع صادرات گازوئیل به اروپا برای چین مسئله مهمی نیست و این بسته تحریمی پالایشگاه های چین را تحت تأثیر قرار نمی دهد. حدود ۸۱.۶ درصد یا روزانه ۹۵ هزار بشکه از گازوئیل صادراتی چین به کشورهای آسیایی فرستاده شده است.^۴

«نقطه نظر کارشناسی مؤسسه»

تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم این تصمیم را می توان به صورت زیر بیان کرد قابل ذکر است:

- **کاهش میزان صادرات به اروپا:** با ممنوعیت صادرات فرآورده های نفتی حاصل از نفت خام روسیه به اروپا، پالایشگاه های هندی مثل شرکت ریلینس و نایارا انرژی و پالایشگاه های ترکیه که بخش زیادی از محصولاتشان را به اروپا می فرستادند، ناچارند بازارهای جایگزین پیدا کنند. اروپا بزرگترین خریدار فرآورده های نفتی است و از دست دادن این بازار فشار زیادی به پالایشگاه ها وارد می کند.

- **افزایش نقش تجار نفت:** پالایشگاه ها ممکن است نتوانند به طور مستقیم محصولاتشان را به بازارهای جدید صادر کنند. بنابراین تجار نفت به عنوان واسطه هایی که می توانند محموله ها را به بازارهای مختلف منتقل کنند، نقش کلیدی تری خواهند داشت. این به معنی افزایش هزینه ها و پیچیدگی در زنجیره تأمین است.

- **جستجوی بازارهای نوظهور:** پالایشگاه های هندی و ترکیه ای احتمالاً به دنبال بازارهایی در آسیا، آفریقا،

حدود ۷۰٪ خوراک پالایشگاه استار از نفت روسیه بوده و حدود ۸۷٪ صادرات آن به کشورهای GV بوده است.^۱ در نیمه اول سال ۲۰۲۴، ترکیه از جایگاه چهارمین خریدار بزرگ نفت خام روسیه قبل از جنگ روسیه و اوکراین، به سومین واردکننده بزرگ نفت روسیه تبدیل شده است. در همین مدت، سه پالایشگاه ترکیه ای حدود ۱.۲ میلیارد یورو نفت خام روسیه را برای تولید محصولات نفتی پالایش کرده اند. واردات فرآورده های نفتی از پالایشگاه های استار ترکیه، توپراس ازمیر و توپراس علیاگا ازمیر برای کرملین درآمد مالیاتی حدود ۷۵۰ میلیون یورو به همراه داشته است. بخش نفت و گاز روسیه منبع درآمد حیاتی برای کرملین است و در سال ۲۰۲۳ حدود ۳۲٪ از بودجه فدرال را تأمین کرده است که نسبت به ۴۲٪ در سال ۲۰۲۲ کاهش یافته است.^۲ تحلیل های رسمی نشان می دهند که ترکیه و پالایشگاه های بخش قابل توجهی از ۱۵٪ واردات گازوئیل اتحادیه اروپا را تأمین کرده اند که از نفت روسی پالایش شده در ترکیه تهیه شده بود و تحریم جدید این راه را می بندد.^۳ این پالایشگاه ها نیز اکنون مجبورند یا منشأ غیرروسی خوراک را تهیه کنند یا صادرات خود به اروپا را متوقف کنند؛ در غیر این صورت با ممنوعیت مواجه خواهند شد.

در نیمه اول سال ۲۰۲۵، چین بزرگترین واردکننده نفت خام روسیه بود، اما وارداتش نسبت به سال قبل ۱۰.۹ درصد کاهش یافت و روزانه به ۱.۹۹ میلیون بشکه رسید. با این حال، چین برای محدود کردن صادرات محصولات نفتی، مالیات ها را افزایش داده و سهمیه های صادرات را سخت تر کنترل می کند، گرچه ظرفیت پالایش خود را همچنان افزایش می دهد. پالایشگاه های چین تولید گازوئیل را هم کاهش داده اند؛ به طوری که تولید این محصول نسبت به سال قبل ۷.۲ درصد کمتر شده و به ۳.۹۴ میلیون بشکه در روز رسیده است. این کاهش تولید باعث شده صادرات گازوئیل چین در نیمه اول سال

1. A Kremlin pit stop: The EU imported EUR 3 bn of oil products from Turkish ports handling Russian oil, CREA, May 2024

2. Sanctions hypocrisy: G+7 imports EUR 1.8 bn of Turkish oil products made from Russian crude, CREA, Sep 2024

3. EU to Sanction Russian Crude-Derived Fuels, Disrupting %15 of Diesel Imports, Ain Vest, 24 July 2025

4. China's shrinking gasoil exports mitigate impact of EU ban on products refined from Russian crude, S&P Global, 23 July 2025.

و همچنین زنجیره های جهانی پالایش و حمل و نقل، از جمله استرالیا و خاورمیانه را نیز تحت تأثیر قرار خواهد داد.

● ایجاد فرصت برای کشورهای حوزه خلیج فارس: در

این بین کشورهای خلیج فارس^۱ (مثل عربستان، امارات و کویت) در موقعیت مناسبی قرار خواهند گرفت تا جایگزین شوند و عرضه جدیدی برای اروپا فراهم کنند.

|| منابع و مأخذ:

1- A Kremlin pit stop: The EU imported EUR 3 bn of oil products from Turkish ports handling Russian oil, CREA, May 2024.

2- China's shrinking gasoil exports mitigate impact of EU ban on products refined from Russian crude, S&P Global, 23 July 2025

3- EU tackles Russian oil refining 'loophole' in major sanctions crackdown, Global Trade Review, 23 July 2025.

4- EU to Sanction Russian Crude-Derived Fuels, Disrupting 15% of Diesel Imports, AinVest, 24 July 2025.

5- India Is Building a Sanctions-Proof Supply Chain for Russian Oil, Bloomberg, 12 Feb 2025.

6- New EU Russia curbs may bolster Indian oil refiners' reliance on traders, Reuters 22 July 2025.

7- Sanctions hypocrisy: G7+ imports EUR 1.8 bn of Turkish oil products made from Russian crude, CREA, Sep 2024

8- Saudi Arabia was top buyer of Russian fuel oil in June, data shows, Reuters, 23 July 2025

9- Unprecedented Maritime Compliance Challenges Emerge from EU's 18th Sanctions Package, Wind Ward, 23 July 2025

یا آمریکای لاتین خواهند رفت که تحریم های مشابهی اعمال نکرده اند یا به نفت روسیه کمتر حساس هستند. این تغییرات در مسیر صادرات می تواند هزینه ها و زمان تحویل را افزایش دهد.

● **نیاز به تغییر استراتژی تأمین:** پالایشگاه ها ممکن است بخواهند تنوع تأمین نفت خام خود را افزایش دهند و کمتر به نفت روسیه وابسته باشند تا از ریسک های سیاسی و تحریمی بکاهند.

● **پیچیدگی های حقوقی و تطبیق با مقررات جدید:** پالایشگاه ها و شرکت های مرتبط با تجارت نفت باید مستندات و شواهد دقیقی ارائه دهند که محصولات آنها از نفت خام روسیه تهیه نشده باشد تا از تحریم ها در امان بمانند. این مسئله هزینه های اضافی برای تطبیق با مقررات و ردیابی منشأ نفت خام ایجاد می کند.

● **کاهش درآمد پالایشگاه ها و مشکلات مالی:** ممنوعیت صادرات فرآورده های نفتی تولید شده از نفت خام روسیه به اروپا، می تواند باعث کاهش فروش و در نتیجه درآمد پالایشگاه ها شود.

● **کاهش درآمد مالیاتی کرملین:** با توجه به اینکه این پالایشگاه ها در نیمه اول ۲۰۲۴ حدود ۷۵۰ میلیون یورو درآمد مالیاتی برای کرملین از طریق صادرات به این کشورها ایجاد کرده اند، تحریم ها می تواند این جریان درآمدی را به شدت کاهش دهد.

● **افزایش پیچیدگی ردیابی منشأ نفت:** این تحریم ها باعث پیچیدگی بیشتر در ردیابی منشأ نفت و فرآورده های نفتی می شود که هزینه های اضافی برای تجار و شرکت های کشتیرانی ایجاد می کند.

● **افزایش قیمت نفت و فرآورده های نفتی:** افزایش تقاضا برای نفت و محصولات پالایش شده در بازارهای جایگزین می تواند قیمت ها را در این بازارها بالا ببرد.

● **تأثیرات فراتر از هند و ترکیه:** این تحریم پیامدهای گسترده ای فراتر از هند و ترکیه دارد. این تحریم ها مستقیماً کشورهای عضو اتحادیه اروپا را هدف قرار می دهد (و معافیت های خطوط لوله سابق را حذف کرده)

1. Saudi Arabia was top buyer of Russian fuel oil in June, data shows, Reuters, 23 July 2025

وضعیت موجود و چشم انداز بازار گاز مایع (LPG) در ارمنستان

فصلنامه دایمی

۱. مقدمه‌ای بر چشم‌انداز انرژی ارمنستان

حفظ کند و احتمالاً افزایش دهد. وابستگی شدید ارمنستان به واردات سوخت‌های فسیلی، به ویژه گاز طبیعی از روسیه، خطرات قابل توجهی برای امنیت انرژی ایجاد می‌کند و این کشور را در برابر شوک‌های قیمتی خارجی و اختلالات ژئوپلیتیکی بسیار آسیب‌پذیر می‌سازد. این اتکا به منابع خارجی، به ویژه یک تامین‌کننده اصلی (روسیه) و یک مسیر ترانزیتی واحد (از طریق گرجستان)، ذاتاً به آسیب‌پذیری منجر می‌شود. مسائل اخیر در واردات گاز مایع (LPG) که به تامین روسیه از طریق گرجستان مرتبط است، این آسیب‌پذیری اساسی را تایید می‌کند، حتی اگر LPG در همه زمینه‌ها "فرآورده نفتی" باشد و نه "گاز طبیعی"؛ خطر ترانزیت به طور کلی برای واردات انرژی روسیه اعمال می‌شود. این وابستگی ساختاری یک چالش بنیادی برای بخش انرژی ارمنستان است.

با این حال، استراتژی بلندمدت انرژی دولت (تا سال ۲۰۴۰/۲۰۶۰) نشان‌دهنده تغییر واضح سیاست به سمت تنوع‌بخشی، انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی است. این تغییر رویکرد با هدف کاهش وابستگی به واردات و افزایش امنیت انرژی صورت می‌گیرد. این امر به معنای ارزیابی مجدد احتمالی نقش سوخت‌های فسیلی مانند LPG در ترکیب کلی انرژی در آینده است.

مشخصه بخش انرژی ارمنستان، وابستگی قابل توجهی به واردات است. این کشور تقریباً ۷۵ تا ۷۸.۶ درصد از کل نیازهای انرژی خود را از طریق واردات تامین می‌کند. گاز طبیعی منبع انرژی غالب است که بخش عمده‌ای (۵۹.۶ درصد از کل عرضه انرژی در سال ۲۰۲۰ و حدود ۸۰ درصد از کل واردات انرژی) را تشکیل می‌دهد و عمدتاً از روسیه تامین می‌شود، با حجم کمتری نیز از ایران از طریق مبادله برق با گاز. تولید داخلی انرژی، که حدود ۲۷ تا ۲۹ درصد از تقاضا را پوشش می‌دهد، عمدتاً از منابع هسته‌ای و آبی تامین می‌شود. ارمنستان تنها کشور در منطقه قفقاز است که دارای نیروگاه هسته‌ای است. این کشور رشد اقتصادی سالمی را تجربه کرده است، به طوری که تولید ناخالص داخلی واقعی آن از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۱ سالانه ۵.۷۲ درصد افزایش یافته که با سرمایه‌گذاری خارجی و حواله‌های ارمنی‌های خارج از کشور حمایت شده است.

بخش انرژی ارمنستان در پی بحران‌های انرژی گذشته، دستخوش تغییرات قابل توجهی شده است. خصوصی‌سازی، بازسازی شرکت‌ها و اجرای تعرفه‌های بازتاب‌دهنده هزینه، منجر به بهبود چشمگیر قابلیت اطمینان و جذب سرمایه‌گذاری شده است. "برنامه راهبردی توسعه بخش انرژی جمهوری ارمنستان تا سال ۲۰۴۰" که در ژانویه ۲۰۲۱ تصویب شد، مسیری را برای گذار انرژی تعیین می‌کند. اولویت‌های اصلی این برنامه شامل حداکثر استفاده از پتانسیل انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی، افزایش ارتباطات انتقال برق با کشورهای همسایه و آزادسازی تدریجی بازار داخلی برق است. این استراتژی همچنین قصد دارد نقش انرژی هسته‌ای را با برنامه‌هایی برای تمدید عمر راکتور موجود حداقل تا سال ۲۰۳۶ و بررسی ساخت نیروگاه جدید

۲. وضعیت کنونی بازار گاز مایع (LPG) در ارمنستان

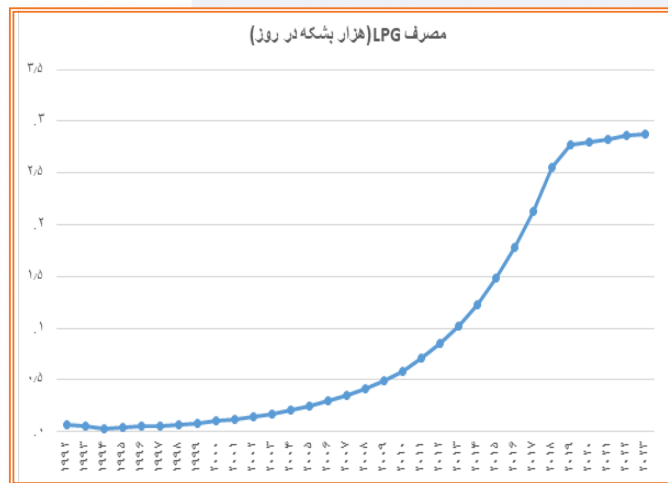
۱.۲. روندهای مصرف LPG و تفکیک بخشی

مصرف گاز مایع (LPG) در ارمنستان در سال ۲۰۲۳ به ۲.۸۸ هزار بشکه در روز رسید که نسبت به ۲.۸۶ هزار بشکه در روز در سال ۲۰۲۲ اندکی افزایش یافته است. از نظر تاریخی، مصرف LPG در ارمنستان رشد قابل توجهی داشته است، به طوری که میانگین مصرف از سال ۱۹۹۲ تا ۲۰۲۳ به ۰.۴۹ هزار بشکه در روز رسیده است. حداقل مقدار ۰.۳ هزار بشکه در روز در سال ۱۹۹۴ ثبت شد، در حالی که حداکثر آن در سال ۲۰۲۳ به ۲.۸۸ هزار بشکه در روز رسید.

در سال ۲۰۲۲، بزرگترین بخش‌های مصرف نهایی انرژی در ارمنستان شامل بخش مسکونی (۳۳.۹٪)، حمل و نقل (۳۰.۲٪) و صنعت (۱۴.۳٪) بودند. در بخش حمل و نقل، مصرف انرژی عمدتاً توسط فرآورده‌های نفتی (۵۲.۰٪) و گاز طبیعی (۴۷.۰٪) تامین می‌شود. بخش قابل توجهی از وسایل نقلیه در ارمنستان، بین ۲۰ تا ۳۰ درصد، از اتوگاز (LPG) استفاده می‌کنند. این استفاده گسترده به دلیل اینکه LPG "جایگزین بسیار ارزان‌تری" برای دیزل و بنزین است، اغلب کمتر از نصف قیمت بنزین و حدود ۴۰ درصد ارزان‌تر از دیزل، توجیه می‌شود. در بخش مسکونی، گاز طبیعی بیشترین سهم (۶۷.۳٪) از کل مصرف نهایی را به خود اختصاص داده و پس از آن برق (۱۸.۷٪) و سوخت‌های زیستی/زباله (۱۲.۱٪) قرار دارند. برای بخش صنعت، گاز طبیعی منبع اصلی انرژی (۵۸.۴٪) است و پس از آن برق (۳۷.۷٪) قرار دارد. لازم به ذکر است که داده‌های خاصی که مصرف LPG را بر اساس بخش (حمل و نقل، مسکونی، صنعتی) تفکیک کنند، در اسناد ارائه شده IEA، موجود نیست. معمولاً در این آمارها تحت دسته‌بندی‌های گسترده‌تری مانند "فرآورده‌های نفتی" یا "گاز طبیعی" قرار می‌گیرد. با این حال، یک سند از سال ۲۰۱۷ به "مصرف LPG در زیرگروه صنعت و ساخت و ساز" اشاره می‌کند که ۴۳.۴۲ واحد (بدون ذکر واحد) بوده است.

افزایش قابل توجه در کل مصرف LPG همراه با درصد بالای وسایل نقلیه‌ای که به وضوح از اتوگاز (LPG) به دلیل مزیت قیمتی قابل توجه آن استفاده می‌کنند، به شدت نشان می‌دهد که بخش حمل و نقل محرک اصلی و پویاترین عامل تقاضای LPG در ارمنستان است.

در حالی که بخش حمل و نقل به وضوح غالب است، LPG احتمالاً نقش مکمل یا خاصی در بخش‌های مسکونی و صنعتی ایفا می‌کند. عدم وجود داده‌های خاص LPG در تفکیک‌های اصلی مصرف انرژی، نیاز به استنتاج حضور آن در دسته‌بندی‌های گسترده‌تر "فرآورده‌های نفتی" یا "سوخت‌های زیستی و زباله" را ایجاد می‌کند، که نشان می‌دهد استفاده از آن ممکن است در مقایسه با گاز طبیعی و برق اهمیت کمتری دارد تا به طور رسمی ردیابی شود. مشخصاً داده‌های خاص مصرف LPG بر اساس بخش "در دسترس نیست" و در دسته‌بندی‌های گسترده‌تری مانند "فرآورده‌های نفتی" یا "گاز طبیعی" قرار می‌گیرد. بخش‌های مسکونی و صنعتی به شدت تحت سلطه گاز طبیعی و برق هستند. با این حال، وجود "فرآورده‌های نفتی" و "سوخت‌های زیستی و زباله" در ترکیب انرژی این بخش‌ها، حتی در درصدهای کوچک (به عنوان مثال، ۰.۱٪ فرآورده‌های نفتی در بخش مسکونی، ۳.۹٪ نفت در صنعت از)، نشان می‌دهد که LPG ممکن است به این دسته‌بندی‌ها کمک کند. اشاره به "مصرف LPG در زیرگروه صنعت و ساخت و ساز" نیز سطح خاصی از استفاده را تایید می‌کند. این امر نشان **نمودار ۱: مصرف LPG در ارمنستان (۱۹۹۲-۲۰۲۳، هزار بشکه در روز)**

جدول ۱: مصرف LPG در ارمنستان (۱۹۹۲-۲۰۲۳، هزار بشکه در روز)

سال	مصرف LPG (هزار بشکه در روز)	سال	مصرف LPG (هزار بشکه در روز)
۱۹۹۲	۰.۰۷	۲۰۰۸	۰.۴۱
۱۹۹۳	۰.۰۵	۲۰۰۹	۰.۴۹
۱۹۹۴	۰.۰۳	۲۰۱۰	۰.۵۹
۱۹۹۵	۰.۰۴	۲۰۱۱	۰.۷۱
۱۹۹۶	۰.۰۵	۲۰۱۲	۰.۸۵
۱۹۹۷	۰.۰۶	۲۰۱۳	۱.۰۲
۱۹۹۸	۰.۰۷	۲۰۱۴	۱.۲۳
۱۹۹۹	۰.۰۸	۲۰۱۵	۱.۴۸
۲۰۰۰	۰.۱۱	۲۰۱۶	۱.۷۸
۲۰۰۱	۰.۱۲	۲۰۱۷	۲.۱۳
۲۰۰۲	۰.۱۴	۲۰۱۸	۲.۵۶
۲۰۰۳	۰.۱۷	۲۰۱۹	۲.۷۸
۲۰۰۴	۰.۲۱	۲۰۲۰	۲.۸۰
۲۰۰۵	۰.۲۵	۲۰۲۱	۲.۸۲
۲۰۰۶	۰.۳۰	۲۰۲۲	۲.۸۶
۲۰۰۷	۰.۳۵	۲۰۲۳	۲.۸۸

منبع: اداره اطلاعات انرژی ایالات متحده

است که گزارش می‌دهند روزانه ۳۵۰۰ تا ۴۰۰۰ درام (۹ تا ۱۰ دلار) هزینه اضافی دارند. در ۷ ژوئیه ۲۰۲۵، قیمت خرده‌فروشی LPG در ارمنستان ۱۴۰ درام به ازای هر لیتر (تقریباً ۰.۳۶۴ دلار/لیتر) بود. برای مقایسه، در همان تاریخ، بنزین (اکتان ۹۵) ۵۱۰ درام/لیتر (۱.۳۲۷ دلار/لیتر) و دیزل معمولی ۵۰۰ درام/لیتر (۱.۳۰۱ دلار/لیتر) بود. این نشان می‌دهد که LPG حتی پس از افزایش قیمت‌های اخیر، همچنان به طور قابل توجهی ارزان‌تر از بنزین و دیزل است. حداقل قیمت تاریخی ثبت شده برای LPG ۱۰۰ درام/لیتر و حداکثر آن ۲۴۰ درام/لیتر بوده است. یک منبع دیگر حداقل قیمت ۱۱۷.۲۶ درام/لیتر (۱۰ اوت ۲۰۲۳) و حداکثر ۳۷۴.۳۳ درام/لیتر (۳۱ ژانویه ۲۰۲۳) را نشان می‌دهد. قیمت LPG در ارمنستان توسط دولت تنظیم نمی‌شود.

می‌دهد که نقش LPG در خارج از حمل و نقل احتمالاً برای کاربردهای خاص (مانند گرمایش خارج از شبکه، فرآیندهای صنعتی تخصصی) است تا استفاده گسترده از انرژی اولیه، و سهم دقیق آن یک چالش داده‌ای باقی می‌ماند.

۲.۲ پویایی قیمت‌گذاری LPG و تحلیل مقایسه‌ای

در روزهای اخیر (ژوئیه ۲۰۲۵)، قیمت LPG در ارمنستان بیش از ۴۰ درصد جهش داشته است. قیمت‌ها از حدود ۱۲۰ درام (۰.۳۱ دلار) به ازای هر لیتر به ۲۰۰-۱۷۰ درام (۰.۵۲-۰.۴۴ دلار) در جایگاه‌های سوخت افزایش یافته است. این افزایش سریع، بار مالی قابل توجهی را بر مصرف‌کنندگان، به ویژه رانندگان تاکسی، تحمیل کرده

جدول ۲: قیمت‌های اخیر سوخت (LPG، بنزین، دیزل - ژوئیه ۲۰۲۵)

نوع سوخت	قیمت (دram/لیتر)	قیمت (دلار/لیتر)
LPG	۱۴۰	۰.۳۶۴
بنزین (اکتان ۹۵)	۵۱۰	۱.۳۲۷
دیزل معمولی	۵۰۰	۱.۳۰۱

منبع: GlobalPetrolPrices.com

"جایگزین بسیار ارزان" و به طور قابل توجهی ارزان‌تر از سایر سوخت‌ها معرفی می‌کنند. این عامل "جذب" است که پذیرش آن را هدایت می‌کند. با این حال، گزارش‌های مکرر از افزایش بیش از ۴۰ درصدی قیمت مستقیماً این ویژگی "ارزان" را به چالش می‌کشد، حداقل به طور موقت. تاثیر مستقیم بر "رانندگان تاکسی ارمنی" بار اقتصادی واقعی را برجسته می‌کند. این تحلیل یک تبادل حیاتی را نشان می‌دهد: مقرون به صرفه بودن ذاتی LPG، که تقاضا را هدایت می‌کند، به شدت توسط آسیب‌پذیری زنجیره تامین آن تضعیف می‌شود و منجر به نوسانات غیرقابل پیش‌بینی و شدید قیمت می‌شود. اگر این نوسانات ادامه یابد، می‌تواند پذیرش آتی را کاهش داده و ترجیحات مصرف‌کننده را تغییر دهد، با وجود مزیت قیمتی اساسی.

۳.۲. ساختار بازار و چشم‌انداز رقابتی

کمیسیون حمایت از رقابت ارمنستان (CPC) پس از افزایش اخیر قیمت LPG، یک مطالعه بازار انجام داد. یافته‌های CPC نشان می‌دهد که بیش از ۱۷۰ نهاد اقتصادی در حال حاضر در واردات گاز مایع به ارمنستان فعالیت دارند. بزرگترین واردکننده سهم بازار بیش از ۷ درصد ندارد و تنها ۹ شرکت سهم وارداتی ۳ درصد یا بیشتر دارند. بر اساس این ارقام، CPC نتیجه گرفت که بازار رقابتی است و هیچ بازیگر غالبی کنترل قیمت‌گذاری را در دست ندارد. این کمیسیون افزایش قیمت را به افزایش هزینه‌های واردات و نوسانات فصلی تقاضا نسبت داد، نه به اقدامات انحصاری.

با وجود یافته‌های CPC، اظهارات عمومی و اظهارات نمایندگان مخالف (مانند گارنیک دانیلیان) ادعا می‌کنند

با این حال، کمیسیون حمایت از رقابت دولتی (CPC) بر قیمت‌های LPG، بنزین و دیزل نظارت می‌کند تا اطمینان حاصل کند که هیچ قیمت‌گذاری کارتل یا "سود فوق‌العاده‌ای" در هیچ بخش از بازار وجود ندارد. افزایش شدید اخیر قیمت LPG (بیش از ۴۰٪) نتیجه مستقیم اختلالات لجستیکی و انسدادهای ادعایی در مرز گرجستان و روسیه است. این وضعیت آسیب‌پذیری شدید ارمنستان را در برابر مسائل ترانزیتی برای تامین انرژی وارداتی خود برجسته می‌کند. این نشان می‌دهد که در حالی که LPG مزیت قیمتی ارائه می‌دهد، ثبات قیمت آن به شدت تحت تاثیر عوامل ژئوپلیتیکی و لجستیکی خارجی است. چندین منبع به طور مداوم گزارش می‌دهند که "جهش بیش از ۴۰ درصدی" در قیمت LPG مستقیماً به "موانع جدی در واردات آن از روسیه از طریق گرجستان همسایه" نسبت داده می‌شود، و "صدها کامیون LPG" در مرز متوقف شده‌اند. این امر یک رابطه علت و معلولی واضح بین عوامل خارجی لجستیکی/ژئوپلیتیکی و بی‌ثباتی قیمت داخلی ایجاد می‌کند. پیامد اساسی این است که امنیت انرژی ارمنستان (به ویژه برای LPG) به شدت به ثبات سیاسی و لجستیکی مسیرهای ترانزیت و روابط دوجانبه وابسته است، که آن را ذاتاً بی‌ثبات می‌کند.

با وجود افزایش‌های اخیر، LPG مزیت قیمتی قابل توجهی نسبت به بنزین و دیزل حفظ کرده است. این مزیت محرک اصلی پذیرش گسترده آن در حمل و نقل است. با این حال، نوسانات اخیر قیمت این مزیت را تهدید می‌کند و بار مالی قابل توجهی را بر مصرف‌کنندگان، به ویژه رانندگان تاکسی، تحمیل می‌کند. این امر یک تبادل حیاتی بین مقرون به صرفه بودن و قابلیت اطمینان تامین ایجاد می‌کند. به وضوح LPG را به عنوان

رگولاتورها است که می‌تواند در دوره‌های بی‌ثباتی بازار به ناآرامی‌های اجتماعی و فشار سیاسی منجر شود. همچنین نظرات عمومی را مستقیماً به افزایش قیمت‌ها و انحصارات ادعایی ("انحصارگران سودهای میلیاردی کسب کرده‌اند") مرتبط می‌کنند. این موضوع را با اشاره به استدلال نماینده مجلس که استدلال CPC (عوامل خارجی) "غیرمنطقی" است و وضعیت "ناشی از سیاست دولت است" بیشتر تایید می‌کند. این نشان می‌دهد که صرف نظر از یافته‌های رسمی CPC، روایت عمومی و سیاسی افزایش قیمت‌ها را به دستکاری بازار نسبت می‌دهد تا عوامل خارجی. این کمبود اعتماد یک پیامد مهم است، زیرا می‌تواند اقتدار رگولاتوری را تضعیف کند، نارضایتی عمومی را دامن بزند، و محیطی را ایجاد کند که در آن نوسانات مشروع بازار به عنوان استثمار تلقی شود و به طور بالقوه منجر به درخواست برای سیاست‌های مداخله‌گرایانه‌تر شود.

۴.۲. تولید داخلی و وابستگی به واردات

ارمنستان هیچ سوخت فسیلی، از جمله LPG، در داخل تولید نمی‌کند. تولید داخلی انرژی این کشور (۲۷-۲۹٪ از تقاضا) تقریباً به طور کامل از منابع هسته‌ای و آبی تامین می‌شود. تمام سوخت‌های فسیلی مصرفی در ارمنستان وارداتی هستند. گاز طبیعی بیش از ۸۰ درصد واردات انرژی را تشکیل می‌دهد که عمدتاً از روسیه و تا حدی کمتر از ایران تامین می‌شود. واردات LPG، به ویژه از روسیه، به شدت به ترانزیت از طریق گرجستان همسایه وابسته است.

در ژوئیه ۲۰۲۵، صدها کامیون LPG که عازم ارمنستان بودند، به دلایل نامعلومی در پایانه‌های گمرکی گرجستان متوقف شدند که منجر به تاخیرهای شدید در واردات شد. گزارش‌ها حاکی از آن بود که از رانندگان ارمنی برای عبور به ارمنستان از گرجستان رشوه خواسته شده است، به طوری که برخی از آن‌ها ادعا کردند ۱۵۰۰ دلار به ازای هر کامیون پرداخت کرده‌اند. این انسداد پس از یک اختلاف مشابه رخ داد که در آن گرجستان صادرات برندی ارمنی به روسیه را مسدود کرد، که نشان‌دهنده

که بازار تحت سلطه سه شرکت - مکس، فلش و CPS - با "رقابت واقعی کم" است. این منتقدان استدلال می‌کنند که تا زمانی که مقامات اقدام کنند، "انحصارگران" سودهای میلیاردی کسب کرده‌اند. اتهاماتی مبنی بر عدم اقدام دولت و عدم تطابق بین اظهارات رسمی و واقعیت‌های پیش روی مصرف‌کنندگان و واردکنندگان وجود دارد.

تفاوت قابل توجهی بین ارزیابی رسمی رگولاتوری (CPC) از بازار LPG به عنوان رقابتی و برداشت عمومی/سیاسی از آن به عنوان بازاری تحت سلطه چند بازیگر (مکس، فلش، CPS) وجود دارد. این تناقض نشان‌دهنده عدم شفافیت، نظارت ناکارآمد رگولاتوری، یا عدم تطابق بین سهم بازار آماری و نفوذ واقعی بازار (مثلاً از طریق توافقات غیررسمی، کنترل زیرساخت‌های کلیدی، یا قدرت برند قوی) است. نتیجه‌گیری رسمی که CPC ارائه می‌دهد: "بازار رقابتی بدون بازیگران غالب" بر اساس داده‌های کربوی به سهم اندک در بازار (بزرگترین واردکننده >۷٪، تنها ۹ شرکت <۳٪). در مقابل، نقل قول‌هایی از کاربران عمومی و یک نماینده مخالف را ارائه می‌دهند که ادعا می‌کنند "بازار تحت سلطه سه شرکت - مکس، فلش و CPS - با رقابت واقعی کم است." این یک تناقض واضح و صریح است. پیامد آن این است که درصدهای رسمی سهم بازار ممکن است به طور کامل ظرافت‌های قدرت بازار را در بر نگیرد، مانند تبانی احتمالی ضمنی، کنترل نقاط توزیع حیاتی، یا وفاداری به برند که می‌تواند به طور موثر رقابت را محدود کند، صرف نظر از تعداد واردکنندگان. این امر سوالات اساسی را در مورد کارایی بازار و حمایت از مصرف‌کننده ایجاد می‌کند و نیاز به بررسی عمیق‌تر رفتار بازار فراتر از سهم واردات ساده را نشان می‌دهد.

برداشت عمومی از تسلط بازار توسط چند بازیگر، اتهامات "سودهای بیش از حد" را در طول افزایش قیمت‌ها تقویت می‌کند. این امر حتی زمانی رخ می‌دهد که CPC افزایش قیمت‌ها را به عوامل خارجی مانند افزایش هزینه‌های واردات و نوسانات فصلی تقاضا نسبت می‌دهد. این وضعیت نشان‌دهنده کمبود اعتماد بین مردم/مصرف‌کنندگان و هم بازیگران بازار و هم

۳. زیرساخت LPG و چارچوب نظارتی

۱.۳. مروری بر زیرساخت‌ها

زیرساخت ذخیره‌سازی فرآورده‌های نفتی ارمنستان از نظر ظرفیت "به طور کلی کافی" توصیف شده است و قابلیت ذخیره تا ۱.۲ میلیون تن فرآورده‌های سبک و ۰.۹ میلیون تن سوخت مایع را دارد که گفته می‌شود از مصرف سالانه فعلی فراتر می‌رود. با این حال، یک نکته مهم این است که "اکثر انبارها با استانداردهای مدرن مطابقت ندارند و بسیاری نیاز به تعمیر دارند". در حالی که پایانه‌های ذخیره‌سازی خاص LPG جزئیات داده نشده‌اند، ظرفیت کلی ذخیره‌سازی فرآورده‌های نفتی احتمالاً شامل تاسیسات LPG نیز می‌شود.

گازپروم ارمنستان، زیرمجموعه گازپروم روسیه، تنها تامین‌کننده و توزیع‌کننده گاز طبیعی در ارمنستان است. این شرکت یک شبکه گاز طبیعی گسترده را مدیریت می‌کند، از جمله ۱۸۴۱.۲ کیلومتر خط لوله انتقال گاز، ۷۵ ایستگاه توزیع گاز، و یک تاسیسات ذخیره‌سازی گاز زیرزمینی در آبوویان با ظرفیت ۱۳۵ میلیون متر مکعب (که در سال ۲۰۱۲ ارتقا یافته است). سیستم توزیع گاز شامل ۳۸۳۸ کیلومتر خط لوله با فشار بالا/متوسط و ۷۵۰۸ کیلومتر خط لوله با فشار پایین است. خط لوله گاز ایران-ارمنستان (۱۹۰ کیلومتر، قطر ۷۲۰ میلی‌متر) ورودی تکنولوژیکی دومی را برای تامین گاز طبیعی فراهم می‌کند، اگرچه کنترل آن توسط گازپروم ارمنستان در مورد کاهش وابستگی به روسیه مورد بحث بوده است. LPG به طور گسترده در جایگاه‌های بزرگ بنزین در سراسر ارمنستان در دسترس است. چندین شرکت ایستگاه‌های سوخت LPG را اداره می‌کنند، از جمله MaxOil (چندین مکان با دسترسی به LPG ذکر شده) و سایرین مانند "ARM"، "GULF ARMENIA LICENSEE"، "PETROL"، "FLASH"، "SHELL LICENSEE"، "CPS"، "Mughni"، "EDE LPG & Petrol" و "LPG ENERGY". رویال اویل، مجوز رسمی برند شل در ارمنستان، قصد دارد تقریباً ۲۵ ایستگاه سوخت جدید، از جمله LPG، را در سراسر کشور طی پنج سال آینده افتتاح کند. در

تنش‌های تجاری و ژئوپلیتیکی گسترده‌تر بین دو کشور است. وزارت اقتصاد ارمنستان در ابتدا از اظهار نظر در مورد این مشکل خودداری کرد، و وزیر تنها بعداً تأیید کرد که برخی کامیون‌ها وارد شده‌اند و اظهار داشت که بدون این تحویل‌ها، قیمت‌ها حتی بالاتر می‌رفت.

عدم تولید داخلی سوخت فسیلی در ارمنستان، بازار LPG این کشور را کاملاً وابسته به واردات می‌کند. این وابستگی اساسی یک ضعف ساختاری حیاتی است که نمی‌تواند با تنظیمات تولید داخلی کاهش یابد. هرگونه تغییر در عرضه بین‌المللی، شرایط ترانزیت، یا قیمت‌گذاری، بلافاصله و به طور کامل بر بازار ارمنستان تأثیر می‌گذارد و آن را ذاتاً آسیب‌پذیر می‌سازد. این یک واقعیت بنیادی و غیرقابل انکار است.

اتکا به روسیه به عنوان منبع اصلی و گرجستان به عنوان یک کشور ترانزیتی حیاتی نقاط اهرم ژئوپلیتیکی و گلوگاه‌های مهمی ایجاد می‌کند که می‌توانند مورد سوءاستفاده قرار گیرند یا به طور ناخواسته مختل شوند. "جهش قیمت LPG" اخیر و "متوقف شدن صدها کامیون" در مرز گرجستان تجلی مستقیم این آسیب‌پذیری است و نشان می‌دهد که امنیت انرژی تنها به تنوع‌بخشی منابع نیست، بلکه به قابلیت اطمینان و امنیت مسیرهای ترانزیت نیز بستگی دارد. بحران اخیر که به طور گسترده در چندین منبع شرح داده شده است، به وضوح تأثیر مستقیم مسائل ترانزیتی از طریق گرجستان بر تامین و قیمت LPG در ارمنستان را نشان می‌دهد. این واقعیت که روسیه منبع اصلی این واردات است و گرجستان تنها کشور ترانزیت زمینی است، یک وابستگی دوجانبه ایجاد می‌کند که می‌تواند تحت تأثیر اختلافات سیاسی (همانطور که در مورد برندی مشاهده شد) یا گلوگاه‌های لجستیکی قرار گیرد. این یک پیوند علت و معلولی واضح بین ژئوپلیتیک، زیرساخت‌های ترانزیت و ثبات بازار است که نشان‌دهنده یک خطر سیستمی برای تامین انرژی ارمنستان است.

۲.۳. محیط نظارتی و سیاست‌های دولتی

قیمت LPG در ارمنستان توسط دولت تنظیم نمی‌شود. با این حال، کمیسیون حمایت از رقابت دولتی (CPC) به طور فعال بر قیمت‌های LPG، بنزین و دیزل نظارت می‌کند. نقش آن اطمینان از عدم وجود "قیمت‌گذاری کارتل" یا "سودهای فوق‌العاده" در هیچ بخش از بازار است. با وجود این نظارت، چهره‌های عمومی و سیاسی بازار را به سلطه چند شرکت و بهره‌برداری از کمبودها برای "سود بیش از حد" در طول افزایش قیمت‌ها متهم کرده‌اند.

دولت ارمنستان "برنامه راهبردی توسعه بخش انرژی تا سال ۲۰۴۰" را در ژانویه ۲۰۲۱ تصویب کرد. این برنامه مسیری را برای گذار بخش انرژی تعیین می‌کند و بر حداکثر استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی، افزایش ارتباطات انتقال برق و آزادسازی تدریجی بازار برق داخلی تأکید دارد. ارمنستان در حال حرکت از یک مدل تنظیم شده و تک خریدار به یک بازار برق رقابتی است، با اصلاحاتی که هدف آن بهبود حمایت از مصرف‌کننده است. بخش گاز طبیعی یک انحصار عمودی یکپارچه باقی مانده است که توسط گازپروم ارمنستان اداره می‌شود، اگرچه دولت قصد دارد قوانین بخش گاز را تا سال ۲۰۲۴ بازبینی کند و یک قانون جدید گاز را توسعه دهد. ارمنستان، به عنوان عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا (EAEU)، قصد دارد یک بازار مشترک گاز EAEU را در سال ۲۰۲۵ راه‌اندازی کند که دسترسی شخص ثالث را معرفی خواهد کرد.

دولت سیاستی برای ترویج استفاده از گاز طبیعی فشرده (CNG) در موتور وسایل نقلیه با حفظ مزیت قیمتی آن نسبت به بنزین و اجرای برنامه‌های آگاهی‌بخشی دارد. ارمنستان یک سیستم قانونی جامع برای حمایت از توسعه بهره‌وری انرژی و انرژی‌های تجدیدپذیر، از جمله قانون انرژی و قانون صرفه‌جویی انرژی و بهره‌وری انرژی، ایجاد کرده است. با این حال، هنوز شکاف‌های قانونی و نظارتی، به ویژه در مورد قوانین ثانویه، مکانیسم‌های اجرایی برای بهره‌وری انرژی، و قوانین خاص ESCO (شرکت‌های خدمات انرژی) وجود دارد. USAID از

حالی که تعداد دقیق کل ایستگاه‌های LPG ارائه نشده است، حضور اپراتورهای متعدد و برنامه‌های توسعه نشان‌دهنده یک شبکه خرده‌فروشی توسعه‌یافته و رو به رشد برای اتوگاز است.

در حالی که گزارش‌های قدیمی‌تر (۲۰۰۸) ادعا می‌کنند که ظرفیت ذخیره‌سازی فرآورده‌های نفتی ارمنستان "به طور کلی کافی" است، همزمان تأکید می‌کنند که "اکثر انبارها با استانداردهای مدرن مطابقت ندارند و بسیاری نیاز به تعمیر دارند". این امر نشان‌دهنده شکاف احتمالی بین ظرفیت ذخیره‌سازی اسمی و آمادگی یا کارایی عملیاتی واقعی است که می‌تواند به یک گلوگاه قابل توجه برای تامین LPG در طول اختلالات یا در تضمین کیفیت محصول تبدیل شود، با وجود این که تعداد آن بر روی کاغذ ظاهراً کافی است.

زیرساخت گسترده و توسعه‌یافته گاز طبیعی گازپروم ارمنستان (خطوط لوله، ایستگاه‌های توزیع، ذخیره‌سازی زیرزمینی) نشان‌دهنده اتکای اصلی ارمنستان به گاز طبیعی است. در حالی که این شبکه از LPG متمایز است، استحکام و سرمایه‌گذاری‌های جاری آن نشان‌دهنده تمرکز استراتژیکی است که ممکن است به طور غیرمستقیم با سرمایه‌گذاری‌های گسترده و اختصاصی در زیرساخت LPG فراتر از شبکه خرده‌فروشی اتوگاز رقابت کند یا بر آن سایه افکند، و به طور بالقوه دسترسی گسترده‌تر LPG در بخش‌های مسکونی یا صنعتی را محدود کند.

حضور متعدد ایستگاه‌های سوخت LPG که توسط شرکت‌های مختلف اداره می‌شوند و برنامه‌های صریح برندهای بین‌المللی مانند شل برای گسترش شبکه خود، نشان‌دهنده زیرساخت خرده‌فروشی سالم و رو به رشد، به ویژه برای اتوگاز است. این امر نشان می‌دهد که با وجود چالش‌های واردات، سیستم توزیع مصرف‌کننده برای LPG در بخش حمل و نقل قوی و در حال گسترش است و از پذیرش مداوم توسط صاحبان وسایل نقلیه حمایت می‌کند.

مستقیم و خاص برای LPG (اتوگاز) در منابع ارائه شده کمتر صراحت دارند. این نشان می‌دهد که موفقیت فعلی بازار LPG عمدتاً بازارمحور (مزیت قیمتی) است تا سیاست‌محور، یا اینکه به طور ضمنی تحت سیاست‌های گسترده‌تر "سوخت‌های جایگزین" یا "فرآورده‌های نفتی" پوشش داده می‌شود. این امر می‌تواند حمایت سیاستی اختصاصی برای گسترش LPG را در بلندمدت محدود کند، به ویژه اگر تمرکز به طور تهاجمی‌تر به سمت برقی‌سازی حمل و نقل تغییر کند. "برنامه راهبردی توسعه بخش انرژی تا سال ۲۰۴۰" دولت و برنامه‌های اقدام اقلیمی/ انرژی به وضوح یک تغییر استراتژیک را به سمت افزایش ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر (خورشیدی، بادی، آبی) و بهره‌وری انرژی ترسیم می‌کنند. به صراحت اشاره می‌کند که این استراتژی قصد دارد استفاده از وسایل نقلیه الکتریکی را افزایش دهد. این بدان معناست که در آینده، سوخت‌های فسیلی، حتی سوخت‌های پاک‌تری مانند LPG، ممکن است به تدریج حذف شوند یا رشد آن‌ها محدود شود زیرا کشور به دنبال کربن‌زدایی عمیق‌تر و استقلال انرژی است. بنابراین، نقش LPG می‌تواند از یک سوخت با رشد بالا (ناشی از هزینه) به یک سوخت محدودتر، گذرا یا خاص تبدیل شود، به ویژه اگر اهداف دولت در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر و وسایل نقلیه الکتریکی به طور جدی دنبال و محقق شوند.

تلاش‌های ارمنستان در امنیت انرژی، تنوع‌بخشی، اصلاحات نظارتی و انرژی‌های تجدیدپذیر حمایت می‌کند، با هدف شفاف‌تر و پاسخگوتر کردن سیستم انرژی و جذاب‌تر کردن آن برای سرمایه‌گذاران غربی.

در حالی که قیمت LPG به طور رسمی "تنظیم نشده" است، بازار توسط "کمیسیون حمایت از رقابت دولتی" برای جلوگیری از "قیمت‌گذاری کارتل و سودهای فوق‌العاده" نظارت می‌شود. این یک تناقض ایجاد می‌کند که در آن دولت به دنبال اطمینان از رقابت عادلانه بدون کنترل مستقیم قیمت است، با این حال اتهامات عمومی مداوم مبنی بر اقدامات انحصاری و "سودهای بیش از حد" در طول افزایش قیمت‌ها نشان‌دهنده کمبود اعتماد قابل توجهی است. این امر حاکی از آن است که چارچوب نظارتی فعلی ممکن است برای رسیدگی موثر به عدم تعادل واقعی یا درک شده قدرت بازار، یا برای مدیریت انتظارات عمومی در طول شوک‌های عرضه، کافی نباشد. به وضوح بیان می‌کند که قیمت LPG "تنظیم نشده" است اما توسط "کمیسیون حمایت از رقابت دولتی" برای جلوگیری از "قیمت‌گذاری کارتل و سودهای فوق‌العاده" نظارت می‌شود. این هدف نظارتی را تعیین می‌کند: یک بازار آزاد اما عادلانه. با این حال، واقعیت متناقضی را ارائه می‌دهند که در آن چهره‌های عمومی و شهروندان، شرکت‌هایی مانند مکس، فلش و CPS را به سلطه بر بازار و کسب "میلیاردها سود اضافی" در طول افزایش قیمت‌ها متهم می‌کنند، با وجود موضع رسمی CPC. این شکاف بین ادعای نظارتی و برداشت عمومی، یک چالش حیاتی در حکمرانی را برجسته می‌کند. این بدان معناست که یا ابزارهای نظارتی برای شناسایی رفتارهای ضد رقابتی ظریف ناکافی هستند، یا در اطلاع‌رسانی پویایی واقعی بازار به مردم شکست خورده‌اند، که منجر به بی‌اعتمادی و درخواست برای سیاست‌های مداخله‌گرایانه‌تر می‌شود.

استراتژی کلی انرژی (تا سال ۲۰۴۰) به شدت بر گاز طبیعی (به عنوان یک واردات اصلی، با برنامه‌هایی برای آزادسازی بازار) و تغییر قابل توجه به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی تأکید دارد. در حالی که سیاستی برای ترویج CNG وجود دارد، مشوق‌های

۴. چشم‌انداز و آینده بازار LPG ارمنستان

۱.۴. روندهای بازار جهانی و منطقه‌ای LPG

بازار جهانی گاز مایع (LPG) در سال ۲۰۲۴ به ارزش ۱۱۸.۱۲ میلیارد دلار آمریکا رسید و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۴ به ۱۸۳.۴۷ میلیارد دلار آمریکا برسد، با نرخ رشد مرکب سالانه (CAGR) تقریباً ۴.۵۰ درصد از سال ۲۰۲۵ تا ۲۰۳۴. گزارش دیگری بازار جهانی LPG را با CAGR ۳.۹۰٪ (۲۰۲۴-۲۰۳۳) پیش‌بینی می‌کند که از ۱۱۳.۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۳ به ۱۶۵.۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۳۳ خواهد رسید.

محرك‌های اصلی رشد جهانی عبارتند از: افزایش تقاضا برای منابع انرژی پاک‌تر و پذیرش فزاینده LPG به عنوان جایگزینی برای سوخت‌های فسیلی سنتی. شهرنشینی رو به رشد و افزایش جمعیت، به ویژه در اقتصادهای نوظهور، نیاز به منابع انرژی در دسترس و کارآمد مانند LPG برای پخت و پز را افزایش می‌دهد. صنعت پتروشیمی در حال گسترش نیز از LPG به عنوان خوراک استفاده می‌کند. ابتکارات دولتی با هدف ترویج استفاده از LPG، به ویژه در مناطق روستایی، و پیشرفت‌های تکنولوژیکی نیز از عوامل موثر هستند. بازار جهانی گاز مایع (اتوگاز) نیز پیش‌بینی می‌شود با CAGR ۴.۲٪ از سال ۲۰۲۴ تا ۲۰۳۳ رشد کند.

چالش‌های اصلی جهانی شامل نوسانات قیمت است که ارتباط نزدیکی با بازار بی‌ثبات نفت خام دارد و چالش قابل توجهی برای پذیرش گسترده LPG ایجاد می‌کند. ناآرامی‌های ژئوپلیتیکی و اختلالات زنجیره تامین می‌تواند منجر به تغییرات شدید قیمت شود. محدودیت‌های زیرساختی، که نیاز به سرمایه‌گذاری قابل توجهی برای شبکه‌های جامع ذخیره‌سازی، حمل و نقل و توزیع، به ویژه در مناطق دورافتاده، دارد، نیز یک چالش است. بازار جهانی LPG به عنوان یک منبع انرژی (متمایز از خوراک پتروشیمی) پیش‌بینی می‌شود به دلیل گسترش شبکه‌های گاز، افزایش دما و گذار انرژی گسترده‌تر، "به آرامی کاهش یابد". با این حال، سرمایه‌گذاری در پارانه‌های LPG در برخی بازارها (مانند هند) و گسترش

بازار به مناطق روستایی فقیرتر ممکن است این کاهش را جبران کند.

چشم‌انداز بازار LPG ارمنستان تحت تاثیر روندهای متضاد جهانی قرار دارد. در حالی که بازار کلی LPG جهانی به دلیل عواملی مانند تقاضا برای انرژی پاک و شهرنشینی پیش‌بینی می‌شود رشد کند، پیش‌بینی برای LPG به طور خاص به عنوان یک منبع انرژی (متمایز از خوراک پتروشیمی) این است که به دلیل گسترش شبکه‌های گاز و گذار انرژی گسترده‌تر، "به آرامی کاهش یابد". این نشان می‌دهد که اتکای ارمنستان به LPG برای حمل و نقل (اتوگاز)، که با رشد بازار جهانی اتوگاز همسو است، ممکن است همچنان حمایت شود، اما استفاده گسترده‌تر از آن در انرژی ممکن است با گسترش شبکه‌های گاز طبیعی و فشار قوی برای انرژی‌های تجدیدپذیر در استراتژی انرژی خود ارمنستان با موانعی روبرو شود.

۲.۴. محرك‌ها و چالش‌های خاص ارمنستان

« محرك‌های اصلی رشد:

- **مقرون به صرفه بودن در حمل و نقل:** مزیت قیمتی قابل توجه LPG نسبت به بنزین و دیزل آن را به سوختی بسیار جذاب و محبوب برای وسایل نقلیه تبدیل کرده است و منجر به پذیرش گسترده آن به عنوان اتوگاز (۲۰-۳۰٪ از وسایل نقلیه) شده است. این مزیت قیمتی یک محرك اصلی و پایدار برای تقاضا است.

- **رشد تقاضای بخش حمل و نقل:** بخش حمل و نقل در سال‌های اخیر به عنوان "محرك اصلی رشد تقاضا" در کل مصرف نهایی انرژی ارمنستان شناسایی شده است. تا زمانی که این بخش به رشد خود ادامه دهد و LPG مزیت قیمتی خود را حفظ کند، تقاضا برای اتوگاز احتمالاً افزایش خواهد یافت.

- **مزایای زیست محیطی:** LPG در مقایسه با بنزین و دیزل، سوختی پاک‌تر محسوب می‌شود و آلاینده‌های کمتری منتشر می‌کند. این امر با فشارهای جهانی و ملی برای منابع انرژی پاک‌تر همسو است.

« چالش‌های اصلی:

قیمت جذاب است، اما به دلیل تامین غیرقابل اعتماد است، که خطر قابل توجهی برای رشد پایدار و اعتماد مصرف‌کننده ایجاد می‌کند. "جایگزین بسیار ارزان" و مقایسه‌های قیمتی مطلوب محرک‌های اصلی رشد هستند. با این حال، "جهش بیش از ۴۰ درصدی" مکرر و شدید به دلیل "موانع واردات آن از روسیه از طریق گرجستان همسایه" مستقیماً نیروی متقابل را نشان می‌دهد. این یک پویایی واضح "فشار-کشش" است. پیامد آن این است که در حالی که تقاضا برای LPG به دلیل مزایای اقتصادی آن قوی است، عدم امنیت تامین (به دلیل عوامل خارجی خارج از کنترل ارمنستان) یک بازار بی‌ثبات ایجاد می‌کند. این بی‌ثباتی می‌تواند در نهایت مزیت قیمتی درک شده را از بین ببرد و منجر به توقف یا حتی کاهش پذیرش شود اگر مصرف‌کنندگان به دنبال منابع سوخت پایدارتر باشند، که نیاز حیاتی به رسیدگی به انعطاف‌پذیری زنجیره تامین را برجسته می‌کند.

استراتژی بلندمدت انرژی ارمنستان، تغییر قابل توجهی به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی را در اولویت قرار می‌دهد تا وابستگی کلی به سوخت‌های فسیلی را کاهش داده و امنیت انرژی را افزایش دهد. این گذار سبز جاه‌طلبانه می‌تواند در نهایت منجر به کاهش تاکید بر تمام سوخت‌های فسیلی، از جمله LPG، شود، به ویژه اگر پذیرش وسایل نقلیه الکتریکی در بخش حمل و نقل تسریع یابد. LPG ممکن است عمدتاً به عنوان یک سوخت گذرا یا یک راه‌حل خاص برای کاربردهای خاص عمل کند و نه یک کالای رشد بلندمدت در ترکیب کلی انرژی. اهداف بلندپروازانه ارمنستان در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر نشان‌دهنده یک تغییر استراتژیک بلندمدت است. با این حال، یک گذار کامل انرژی زمان‌بر است و با چالش‌های قابل توجهی مانند یکپارچه‌سازی شبکه انرژی‌های تجدیدپذیر متناوب و هزینه سرمایه بالای برق‌سازی کامل در همه بخش‌ها روبرو است. LPG، به عنوان یک سوخت فسیلی پاک‌تر از نفت یا زغال‌سنگ، می‌تواند به طور استراتژیک خود را به عنوان "سوخت پل" یا یک راه‌حل انعطاف‌پذیر قرار دهد. این بدان معناست که می‌تواند نیازهای خاص و دشوار کربن‌زدایی (مانند

● **وابستگی مطلق به واردات و خطرات ترانزیت:** عدم تولید داخلی سوخت فسیلی در ارمنستان بازار LPG آن را کاملاً وابسته به واردات می‌کند، عمدتاً از روسیه از طریق گرجستان. این امر بازار را در معرض آسیب‌پذیری‌های شدید زنجیره تامین و اختلالات ژئوپلیتیکی قرار می‌دهد، همانطور که با افزایش بیش از ۴۰ درصدی قیمت اخیر به دلیل توقف‌ها در مرز به وضوح نشان داده شد.

● **نوسانات قیمت:** آسیب‌پذیری بازار در برابر عوامل خارجی (هزینه‌های تامین بین‌المللی، مسائل ترانزیت، نوسانات فصلی تقاضا) منجر به نوسانات قابل توجه قیمت می‌شود که می‌تواند مزیت قیمتی را که محرک پذیرش است از بین ببرد و بار مالی بر مصرف‌کنندگان تحمیل کند.

● **محدودیت‌های زیرساختی (فراتر از اتوگان):** در حالی که شبکه خرده‌فروشی اتوگان در حال رشد است، محدودیت‌های زیرساختی گسترده‌تر برای ذخیره‌سازی و توزیع LPG (مانند مدرن‌سازی انبارهای موجود، گسترش فراتر از مراکز شهری برای استفاده مسکونی) می‌تواند گسترش کلی بازار را محدود کند.

● **رقابت از گاز طبیعی و انرژی‌های تجدیدپذیر:** استراتژی بلندمدت انرژی ارمنستان، گاز طبیعی (برای مصارف مسکونی/صنعتی) و تغییر تهاجمی به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر (خورشیدی، بادی، آبی) و بهره‌وری انرژی را برای افزایش امنیت انرژی و کربن‌زدایی در اولویت قرار می‌دهد. این جهت‌گیری استراتژیک می‌تواند در بلندمدت منجر به کاهش تاکید بر LPG شود، به ویژه اگر پذیرش وسایل نقلیه الکتریکی تسریع یابد، و به طور بالقوه رشد آن را فراتر از جایگاه فعلی حمل و نقل محدود کند. محرک اصلی رشد LPG در ارمنستان، مقرون به صرفه بودن قانع‌کننده آن در بخش حمل و نقل است. با این حال، این رشد به شدت توسط آسیب‌پذیری‌های ذاتی زنجیره تامین به دلیل وابستگی مطلق به واردات و خطرات ترانزیت ژئوپلیتیکی به چالش کشیده می‌شود. این امر یک تنش اساسی ایجاد می‌کند: بازار به دلیل

در ساختمان‌های مسکونی. در حالی که سرمایه‌گذاری‌های مستقیم و گسترده‌ای که به طور خاص زیرساخت LPG را هدف قرار دهند، به صراحت در منابع ارائه شده ذکر نشده است، سرمایه‌گذاری‌های قابل توجه برنامه‌ریزی شده در زیرساخت گسترده‌تر گاز توسط گازپروم ارمنستان (بیش از ۳۶۰ میلیون دلار برای سال‌های ۲۰۲۵-۲۰۲۹) و مدرن‌سازی کلی بخش انرژی می‌تواند به طور غیرمستقیم به توزیع و دسترسی LPG کمک کند. بهبود در شبکه‌های کلی انرژی، لجستیک حمل و نقل، و ظرفیت‌های ذخیره‌سازی می‌تواند به طور بالقوه منابع را آزاد کرده یا کارایی زنجیره‌های تامین موجود LPG را افزایش دهد. جزئیات سرمایه‌گذاری‌های برنامه‌ریزی شده قابل توجهی توسط گازپروم ارمنستان در "مدرن‌سازی زیرساخت گاز"، "گسترش تاسیسات ذخیره‌سازی گاز زیرزمینی" و "بازسازی و نوسازی زیرساخت‌های انتقال گاز" را ارائه می‌دهند. در حالی که این‌ها عمدتاً برای گاز طبیعی هستند، یک شبکه گاز کلی قوی‌تر و مدرن‌تر می‌تواند به طور بالقوه حمل و نقل و توزیع LPG را تسهیل کند، به ویژه اگر عناصر لجستیکی مشترکی وجود داشته باشد (مثلاً بهبود جاده‌ها، ارتقاء کلی زیرساخت‌های انرژی) یا اگر سایر وسایل حمل و نقل را آزاد کند. این یک پیامد مثبت غیرمستقیم است که نشان می‌دهد LPG می‌تواند از تقویت کلی ستون فقرات انرژی ارمنستان بهره‌مند شود، حتی بدون سرمایه‌گذاری مستقیم و اختصاصی.

با وجود فشار قوی و جاه‌طلبانه ارمنستان برای انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی به عنوان بخشی از استراتژی کربن‌زدایی خود، LPG می‌تواند نقش مکمل حیاتی در گذار انرژی ایفا کند. این سوخت می‌تواند به عنوان جایگزینی پاک‌تر برای سایر سوخت‌های فسیلی در بخش‌هایی که برقی‌سازی دشوار یا کند است (مانند بخش‌های خاصی از حمل و نقل سنگین، کاربردهای صنعتی خاص) یا به عنوان یک پشتیبان انعطاف‌پذیر و در دسترس برای انرژی‌های تجدیدپذیر متناوب عمل کند. استفاده فعلی آن در سیستم‌های گرمایش غیرمتمرکز نیز به یک جایگاه بالقوه در راه‌حل‌های انرژی محلی و کارآمد اشاره دارد که می‌تواند شکاف را تا زمان

برخی از بخش‌های حمل و نقل که پذیرش خودروهای برقی در آن‌ها کند است) را برآورده کند یا در طول گذار، امنیت انرژی را فراهم کند، به عنوان مثال، در گرمایش غیرمتمرکز که دسترسی به گاز طبیعی ممکن است محدود باشد یا پذیرش پمپ‌های حرارتی هنوز گسترده نشده است. این یک فرصت استراتژیک برای LPG است تا در روایت گسترده‌تر گذار انرژی مرتبط باقی بماند.

۳.۴. جهت‌گیری استراتژیک و فرصت‌های سرمایه‌گذاری

استراتژی انرژی ارمنستان افزایش قابل توجهی در ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر را هدف قرار داده است: ۶۶ درصد از ترکیب تولید برق تا سال ۲۰۳۶ (از ۷ درصد در سال ۲۰۱۲)، شامل ۵۰۰ مگاوات باد و ۹۵۰ مگاوات خورشیدی فتوولتائیک تا سال ۲۰۳۶. اهداف اخیر شامل ۵۰ درصد برق تجدیدپذیر تا سال ۲۰۳۰ و ۶۰ درصد تا سال ۲۰۴۰ است، با رسیدن انرژی خورشیدی به ۱۵ درصد از کل تولید تا سال ۲۰۳۰ (که تا سال ۲۰۲۴ به ۱۳ درصد رسیده است). این استراتژی همچنین شامل برنامه‌هایی برای افزایش استفاده از وسایل نقلیه الکتریکی در بخش حمل و نقل است.

گازپروم ارمنستان قصد دارد بیش از ۱۴۸.۹۲ میلیارد درام (تقریباً ۳۶۳ میلیون دلار) در سال‌های ۲۰۲۴-۲۰۲۸ برای گسترش و مدرن‌سازی شبکه‌های گاز طبیعی خود، از جمله تاسیسات ذخیره‌سازی گاز زیرزمینی آبوویان و زیرساخت‌های انتقال گاز، سرمایه‌گذاری کند. بانک جهانی در سال ۲۰۲۴ مبلغ ۴۰ میلیون دلار را برای حمایت از گذار انرژی ارمنستان تصویب کرد که بر بازسازی پست‌های انتقال برق و یکپارچه‌سازی ۱.۱ گیگاوات انرژی تجدیدپذیر تا سال ۲۰۳۲ تمرکز دارد. گروه تاشیر، مالک شبکه‌های برق ارمنستان (ENA)، برنامه‌هایی برای سرمایه‌گذاری ۱۵۰ میلیون دلار در دو نیروگاه حرارتی جدید تا سال ۲۰۲۵ اعلام کرد که بخشی از تعهد ۶۰۰ میلیون دلاری بزرگ‌تر در بخش انرژی است. بازار سرمایه‌گذاری در بهره‌وری انرژی در ارمنستان در ابتدای سال ۲۰۲۰ حدود ۲ میلیارد دلار برآورد شد، با چندین پروژه در حال انجام

علاوه بر این، در حالی که کمیسیون حمایت از رقابت (CPC) بازار LPG را رقابتی می‌داند، برداشت عمومی و سیاسی از سلطه چند شرکت بزرگ، کمبود اعتماد را نشان می‌دهد که می‌تواند منجر به اتهامات بهره‌برداری در زمان بحران شود. در بلندمدت، استراتژی انرژی ارمنستان بر تنوع‌بخشی، انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی تمرکز دارد که می‌تواند به معنای کاهش تدریجی تاکید بر سوخت‌های فسیلی، از جمله LPG، باشد، به ویژه با افزایش پذیرش وسایل نقلیه الکتریکی.

بر اساس این تحلیل، توصیه‌های استراتژیک زیر برای سیاست‌گذاران، سرمایه‌گذاران و بازیگران بازار ارائه می‌شود:

۱. افزایش انعطاف‌پذیری زنجیره تامین:

- **تنوع‌بخشی منابع و مسیرها:** ارمنستان باید به طور فعالانه منابع واردات LPG خود را فراتر از روسیه و مسیرهای ترانزیت را فراتر از گرجستان تنوع بخشد. این امر می‌تواند شامل بررسی واردات از طریق دریا (در صورت وجود زیرساخت‌های بندری مناسب در منطقه) یا توسعه روابط تجاری با کشورهای دیگر باشد.

- **تقویت ذخیره‌سازی اضطراری:** با توجه به آسیب‌پذیری‌های ترانزیتی، سرمایه‌گذاری در مدرن‌سازی و افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی LPG مطابق با استانداردهای مدرن ضروری است. این امر می‌تواند یکسپر در برابر اختلالات ناگهانی عرضه ایجاد کند و نوسانات قیمت را کاهش دهد.

۲. افزایش شفافیت و اعتماد بازار:

- **نظارت فعال‌تر و ارتباط موثر:** CPC باید نظارت خود را بر بازار LPG تقویت کند و به طور فعالانه یافته‌های خود را در مورد رقابت بازار به شیوه‌ای شفاف و قابل درک برای عموم منتشر کند. این امر می‌تواند به رفع تصورات نادرست در مورد اقدامات انحصاری و ایجاد اعتماد عمومی کمک کند.

- **بررسی دقیق ادعاهای سلطه:** با وجود یافته‌های CPC، ادعاهای مکرر در مورد سلطه چند شرکت (مکس،

برقی‌سازی کامل یا یکپارچه‌سازی انرژی‌های تجدیدپذیر پر کند. اهداف بلندپروازانه ارمنستان در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر نشان‌دهنده یک تغییر استراتژیک بلندمدت است. با این حال، یک گذار کامل انرژی زمان‌بر است و با چالش‌های قابل توجهی مانند یکپارچه‌سازی شبکه انرژی‌های تجدیدپذیر متناوب و هزینه سرمایه بالای برقی‌سازی کامل در همه بخش‌ها روبرو است. LPG، به عنوان یک سوخت فسیلی پاک‌تر از نفت یا زغال‌سنگ، می‌تواند به طور استراتژیک خود را به عنوان "سوخت پل" یا یک راه‌حل انعطاف‌پذیر قرار دهد. این بدان معناست که می‌تواند نیازهای خاص و دشوار کربن‌زدایی (مانند برخی از بخش‌های حمل و نقل که پذیرش خودروهای برقی در آن‌ها کند است) را برآورده کند یا در طول گذار امنیت انرژی را فراهم کند، به عنوان مثال، در گرمایش غیرمتمرکز که دسترسی به گاز طبیعی ممکن است محدود باشد یا پذیرش پمپ‌های حرارتی هنوز گسترده نشده است. این یک فرصت استراتژیک برای LPG است تا در روایت گسترده‌تر گذار انرژی مرتبط باقی بماند.

۵. نتیجه‌گیری و توصیه‌های استراتژیک

بازار گاز مایع (LPG) در ارمنستان با یک دوگانگی مشخص می‌شود: از یک سو، به دلیل مزیت قیمتی قابل توجه آن نسبت به بنزین و دیزل، به ویژه در بخش حمل و نقل (اتوگاز)، بسیار جذاب و محبوب است. این مزیت قیمتی، همراه با رشد کلی تقاضا در بخش حمل و نقل، محرک اصلی گسترش بازار LPG بوده است. از سوی دیگر، این بازار به شدت آسیب‌پذیر است. عدم تولید داخلی سوخت فسیلی در ارمنستان به معنای وابستگی مطلق به واردات است که عمدتاً از روسیه و از طریق گرجستان صورت می‌گیرد. این مسیر ترانزیت واحد، یک گلوگاه ژئوپلیتیکی حیاتی ایجاد می‌کند که می‌تواند به راحتی مختل شود، همانطور که افزایش بیش از ۴۰ درصدی قیمت اخیر LPG به دلیل توقف کامیون‌ها در مرز گرجستان به وضوح نشان داد. این نوسانات قیمت، مزیت مقرون به صرفه بودن LPG را تهدید می‌کند و بار مالی سنگینی را بر مصرف‌کنندگان تحمیل می‌کند.

منابع:

- 1- Liquefied Petroleum Gas [LPG] Market Size, Share | CAGR 3.90% - MarketResearch.biz
- 2- Fuel prices soar in Armenia amid reports of holdups in Georgia - Civilnet.am
- 3- Armenia Natural gas in gaseous state imports by country | 2022 | Data
- 4- LPG Market Report and Forecast 2023-2028, researchandmarkets.com
- 5- Armenia 2022 Energy Policy Review | OECD, oecd.org
- 6- Shell Company Opens Gas Stations in Armenia - MassisPost, massispost.com
- 7- Armenia 2022 Energy Policy Review - NET, iea.blob.core.windows.net
- 8- "Gasprom Armenia" CJSC - Companies of the system - Power system - www.minenergy.am
- 9- Armenia energy prices | GlobalPetrolPrices.com
- 10- Armenia 2022 - Analysis - IEA, iea.org
- 11- Armenia's Push for Clean Energy and Sustainable Development - Partnership in Action Report, pia.ndcpartnership.org
- 12- National Greenhouse Gas Inventory Report of Armenia 1990-2017 - UNFCCC
- 13- Armenia's Transition to Clean Energy and Power Transmission Grid Upgrades to Benefit from World Bank Support, worldbank.org
- 14- Auto Gas Market Size, Share And Report Forecast 2033, alliedmarketresearch.com
- 15- Scaling LPG For Cooking in Developing Markets - Clean Cooking Alliance, cleancooking.org
- 16- LPG World editorial: Tight spot | Latest Market News - Argus Media, argusmedia.com
- 17- Armenian LPG lorries claim Georgians demanding \$1,500 bribe to be allowed through border - OC Media, oc-media.org
- 18- Armenian fuel prices surge by 40% as Georgia obstructs transfer of gas from Russia, oc-media.org
- 19- LPG prices in Armenia surge amid import

فلش، CPS) باید به طور عمیق‌تر بررسی شود تا اطمینان حاصل شود که هیچ تبانی پنهان یا کنترل غیررسمی بر بازار وجود ندارد.

۳. تعریف نقش LPG در گذار انرژی:

● **LPG به عنوان سوخت گذرا و مکمل:** دولت باید نقش LPG را در استراتژی بلندمدت انرژی خود به وضوح تعریف کند. LPG می‌تواند به عنوان یک سوخت پل در گذار به انرژی‌های پاک‌تر عمل کند، به ویژه در بخش‌هایی که برق‌سازی دشوار است یا در مناطقی که دسترسی به گاز طبیعی محدود است.

● **یکپارچه‌سازی با اهداف بهره‌وری انرژی:** ترویج استفاده از LPG در سیستم‌های گرمایش غیرمتمرکز و کارآمد می‌تواند به اهداف بهره‌وری انرژی کشور کمک کند، به ویژه در ساختمان‌هایی که هنوز به شبکه‌های گاز طبیعی دسترسی ندارند یا ارتقاء آن‌ها به پمپ‌های حرارتی گران است.

● **همسویی با توسعه زیرساخت‌های گسترده‌تر انرژی:** در حالی که سرمایه‌گذاری‌های مستقیم در زیرساخت LPG ممکن است اولویت اصلی نباشد، برنامه‌های توسعه گازپروم ارمنستان در زیرساخت گاز طبیعی و سرمایه‌گذاری‌های گسترده‌تر در مدرن‌سازی شبکه برق می‌تواند به طور غیرمستقیم به بهبود لجستیک و توزیع LPG کمک کند.

با پرداختن به این چالش‌ها و همسویی استراتژیک بازار LPG با اهداف گسترده‌تر امنیت انرژی و کربن‌زدایی، ارمنستان می‌تواند ثبات بازار را افزایش داده، اعتماد مصرف‌کننده را حفظ کند و از LPG به عنوان یک جزء موثر در مسیر گذار انرژی خود بهره‌برداری کند.

- 39- Natural gas - Price - Chart - Historical Data - News - Trading Economics, tradingeconomics.com
- 40- Armenia Natural gas consumption - data, chart | TheGlobalEconomy.com
- 41- Armenia Gasoline prices - data, chart | TheGlobalEconomy.com
- 42- New US LPG terminal project sends strong supply signal | Latest Market News, argusmedia.com
- 43- Liquefied Petroleum Gas (LPG) Prices, Monitor & Demand - ChemAnalyst, chemanalyst.com
- 44- Energy and nuclear power planning study for Armenia, www-pub.iaea.org
- 45- ORLEN expands LPG import and storage capacities, orlen.pl
- 46- Reform of the Legal Framework for Liquefied Petroleum Gas (LPG): Administrative Streamlining, Elimination of Prior Authorizations, and Limitation of Regulatory Powers - Estudio O' Farrell, estudio-ofarrell.com
- 47- Maps and Data - Average Annual Retail Fuel Price of Gasoline, afdc.energy.gov
- 48- Armenia electricity prices, December 2024 | GlobalPetrolPrices.com
- 49- Gas Market Report Q3 2021_including Gas 2021 Analysis and forecast to 2024 - NET, iea.blob.core.windows.net
- 50- Armenia Electricity consumption - data, chart | TheGlobalEconomy.com
- 51- Armenia Top Sales LPG Gas Cylinder From 3kg to 50kg Good Price with Customized Valves and Logos, dalycylinder.en.made-in-china.com
- disruptions, MP warns - Panorama.am
- 20- FILLING STATIONS / GAS-FILLING STATIONS - list of companies, organizations, enterprises • ARMENIA (YEREVAN) - SPYUR
- 21- Gazprom-Armenia plans to invest nearly AMD 150 billion in 2024-2028 to expand and upgrade the system - Arka.am
- 22- Armenia LPG consumption - data, chart | TheGlobalEconomy.com
- 23- The Country Climate and Development Report for Armenia - World Bank
- 24- Armenia - Energy - International Trade Administration, trade.gov
- 25- Armenia LPG prices, liter, 28-Jul-2025 - GlobalPetrolPrices.com
- 26- LPG Prices In Armenia Surge Amid Reported Logistics Problems - Azatutyun.am
- 27- ARMENIA - Energy Charter, energycharter.org
- 28- List of LPG stations in Armenia - myLPG.eu
- 29- Overview - Armenia energy profile - Analysis - IEA
- 30- Liquefied Petroleum Gas (LPG) Market Size, Share, Trends 2034 - Market Research Future, marketresearchfuture.com
- 31- CPC explains LPG price hike in Armenia - Panorama.am
- 32- LPG World editorial: US LPG's big, beautiful future? | Latest Market News - Argus Media
- 33- Global Liquefied Petroleum Gas Lpg Market Companies - Data Bridge Market Research
- 34- Propane, liquefied imports by country |2023 - World Integrated Trade Solution (WITS)
- 35- Poverty and Distributional Impact of Gas Price Hike in Armenia - World Bank Open Knowledge Repository
- 36- Asia's Liquefied Petroleum Gas (LPG) Market Report 2025 - Prices, indexbox.io
- 37- LPG outlook, market analysis and price trends - Argus Media, argusmedia.com
- 38- ARMENIA LEAST COST ENERGY DEVELOPMENT PLAN: 2020-2036, rise.esmap.org

تامین بخشی از نیاز گازی اروپا بوسیله گاز ترکمنستان و آذربایجان (پتانسیل بالادستی و موانع پیش رو)

مقدمه: اروپا الکسی چیمه

۲. تحلیل و ارزیابی

۱. طرح مسئله:

جمهوری آذربایجان از زمان آغاز بهره‌برداری از میدان شاه‌دیز به یکی از صادرکنندگان بزرگ گاز طبیعی تبدیل شده و صادرات گاز این کشور به‌طور پیوسته افزایش یافته است؛ به‌طوری که صادرات این کشور در سال ۲۰۲۴ به ۲۴/۴ میلیارد مترمکعب رسید.

آذربایجان طی سه سال آینده، برای عمل کردن به تعهدات خود به اتحادیه اروپا، باید حجم صادرات خود را بیش از ۵۰ درصد افزایش دهد، اما محدودیت‌های موجود در زیرساخت‌ها و ظرفیت تولید چالش‌های بزرگی ایجاد می‌کند. این کشور علیرغم پیشرفت‌های قابل توجه، همچنان با موانع قابل توجهی در مسیر هدف بلندپروازانه خود برای دو برابر کردن صادرات گاز به اروپا تا سال ۲۰۲۷ مواجه است و برای دستیابی به این هدف بلندپروازانه نیازمند سرمایه‌گذاری گسترده در استخراج، فرآوری و زیرساخت‌های حمل‌ونقل است.

علاوه بر محدودیت‌های زیرساختی که آذربایجان با آن مواجه است، رقابت منطقه‌ای برای صادرات، تغییرات تقاضای انرژی و چالش‌های ژئوپلیتیکی نیز موانع دیگری در افزایش صادرات این کشور به اروپا به حساب می‌آید. این کشور علاوه بر تمرکز روی بهینه‌سازی مصرف داخلی، توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر و بررسی منابع جایگزین و مسیرهای صادرات، بر همکاری با کشورهای همسایه مانند ترکمنستان، تمرکز داشته تا بتواند از این راه صادرات خود به اروپا را تقویت کند. دو راه برای صادرات

اروپا مدت‌هاست که به طور قابل توجهی به واردات گاز از روسیه وابسته بوده است. از زمان آغاز بحران میان روسیه و اوکراین در سال ۲۰۲۲، این وابستگی نگرانی عمده‌ای برای کشورهای اروپایی بوده است. تحریم‌های اقتصادی و کاهش صادرات گاز روسیه، اتحادیه اروپا را بر آن داشت تا به دنبال منابع انرژی جایگزین و امن‌تر باشد.

توسعه پروژه‌هایی مانند خط لوله ترانس‌خزر و افزایش ظرفیت کریدور گاز جنوبی می‌تواند مسیر صادرات گاز ترکمنستان و آذربایجان به اروپا را هموار کند اما تحقق این هدف مستلزم سرمایه‌گذاری گسترده، تضمین‌های خرید بلندمدت از سوی اروپا (که به میزان تمایل اتحادیه اروپا به سرمایه‌گذاری در پروژه‌های فسیلی در تضاد با اهداف اقلیمی‌اش بستگی دارد) و مدیریت ریسک‌های ژئوپلیتیکی منطقه است. اگرچه چشم‌انداز دسترسی به بازارهای اتحادیه اروپا ممکن است جذاب به نظر برسد، اما ضروری است که سرمایه‌گذاری‌های مالی قابل توجه و ریسک ذاتی مرتبط با چنین تلاش‌هایی را در نظر گرفت.

جدول ۱: تولید، مصرف و صادرات گاز طبیعی جمهوری آذربایجان (واحد: میلیارد متر مکعب)

۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	
۳۷/۸	۳۵/۶	۳۴/۱	۳۱/۸	۲۵/۹	۲۳/۹	۱۸/۸	۱۷/۸	۱۸/۳	۱۸/۸	تولید گاز طبیعی
۱۲/۸	۱۴/۰	۱۳/۶	۱۲/۸	۱۲/۴	۱۱/۸	۱۰/۸	۱۰/۶	۱۰/۹	۱۱/۱	مصرف گاز طبیعی
۲۵/۲										صادرات گاز آذربایجان

Source: BP

ترانس-خزر نقش ویژه‌ای دارد؛ بدیهی است که مسئله بسیار پیچیده‌تر از آن است که صرفاً با ساخت یک خط لوله میان ترکمنستان و جمهوری آذربایجان بتوان بخش عرضه را تقویت کرد. این خط لوله ۳۰۰ کیلومتر طول خواهد داشت و از میدان گازی ترکمن‌باشی در ترکمنستان شروع شده، از زیر بستر دریای خزر عبور کرده و به شبکه خط لوله گاز طبیعی موجود در آذربایجان متصل می‌شود. با توجه به اینکه این خط لوله روسیه و ایران را دور می‌زند، اهمیت ژئوپلیتیکی منطقه‌ای آن بلافاصله آشکار می‌شود.

با این حال خط لوله ترانس خزر با موانع متعددی روبرو است.

۱. اختلافات حقوقی بر سر وضعیت دریای خزر: اگرچه پنج کشور ساحلی (ایران، روسیه، ترکمنستان، قزاقستان و آذربایجان) در سال ۲۰۱۸ یک کنوانسیون حقوقی امضا کردند، اما اختلافات در مورد ایجاد زیرساخت‌ها و خطوط لوله در بستر دریا همچنان پابرجاست.

۲. نیاز به سرمایه‌گذاری قابل توجه: پروژه‌ای با این مقیاس نیازمند سرمایه‌گذاری خارجی قابل توجه است. عدم قطعیت‌های قانونی و امنیتی در منطقه ممکن است سرمایه‌گذاران بین‌المللی را منصرف کند.

گاز ترکمنستان به آذربایجان وجود دارد، نخست سوآپ گاز از مسیر ایران و دیگری احداث خط لوله‌ی ترانس خزر که مستقیماً ترکمنستان را به آذربایجان متصل می‌کند. ترکمنستان از نظر تئوری می‌تواند سالانه تا ۲۰ میلیارد متر مکعب گاز به آذربایجان، ترکیه، اروپا و عراق از طریق خطوط لوله موجود با ایران (دولت‌آباد-دانمز-خنگیران و کورچه-کورد کوی) صادر کند. صادرات از طریق ایران یک مسیر کوتاه‌تر است که به نفع تهران و عشق‌آباد است اما با سیاست‌های غرب در تضاد است و به نظر می‌رسد که با چالش‌های قابل توجهی مانند تحریم‌های بین‌المللی مواجه باشد. ترکمنستان پیش از این نیز، از سوآپ گازی با ایران برای تنوع‌بخشی به صادرات گاز خود از طریق خط لوله استفاده کرده بود. در نوامبر ۲۰۲۱، ترکمنستان، آذربایجان و ایران یک توافق‌نامه سه‌جانبه در مورد سوآپ گاز در عشق‌آباد امضا کردند. طبق این توافق‌نامه، سالانه ۱.۵ تا ۲ میلیارد متر مکعب گاز تحویل داده خواهد شد که ترکمنستان به ایران گاز صادر می‌کند و ایران نیز گاز خود را با کسر مقداری از آن به هزینه سوآپ به آذربایجان تحویل می‌دهد. خط لوله ترانس-خزر که ترکمنستان و آذربایجان را به‌طور مستقیم از طریق دریای خزر به هم متصل می‌کند، یک راه جایگزین برای سوآپ گاز از مسیر ایران محسوب می‌شود. در تحلیل روابط ترکمنستان-اتحادیه اروپا، خط لوله گاز

شکل ۱: خط لوله پیشنهادی ترانس خزر

Source: <https://www.ia-forum.org/>

مکعب به گرجستان، ۹.۹ میلیارد متر مکعب به ترکیه و ۱۲.۹ میلیارد متر مکعب به اروپا) صادر کرد. الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور آذربایجان، اخیراً اعلام کرده است که آذربایجان اکنون به ۱۲ کشور گاز صادر می‌کند که ۸ مورد از آن‌ها اعضای اتحادیه اروپا هستند.

پاسخ بدیهی به نیاز جایگزینی گاز روسیه، برای جمهوری آذربایجان و مشتریان جدید آن، افزایش ظرفیت کریدور گاز جنوبی است. اتحادیه اروپا و جمهوری آذربایجان در سال ۲۰۲۲ توافق کردند که تا سال ۲۰۲۷ میزان صادرات گاز به اتحادیه اروپا را دو برابر کنند. اگرچه آذربایجان معتقد است می‌تواند افزایش صادرات خود را با گاز بیشتری که از میدان‌های موجود به بهره‌برداری می‌رسد و نیز با آزاد شدن ظرفیت ناشی از افزایش تولید انرژی سبز، تأمین کند، اما اگر قرار باشد گاز قابل توجهی از ترکمنستان به این مسیر افزوده شود، قطعاً توسعه ظرفیت کریدور گاز جنوبی ضروری خواهد بود.

با این حال به نظر می‌رسد ادعاهای رسمی ترکمنستان درباره ذخایر گاز همواره بیش از ارزیابی‌های مستقل بوده است. ذخایر گاز این کشور در پایان سال ۲۰۱۱ تا ۲۴.۳

۳. الزام به قراردادهای خرید بلندمدت: برای اینکه پروژه از نظر اقتصادی مقرون به صرفه باشد، مصرف‌کنندگان اروپایی باید به قراردادهای خرید بلندمدت گاز متعهد شوند. بدون این تعهدات، سرمایه‌گذاران ممکن است تمایلی به ادامه کار نداشته باشند.

گاز طبیعی پس از عبور از خط لوله ترانس خزر می‌تواند از طریق کریدور گاز جنوبی (SGC)، شامل خطوط لوله تاناپ (خط لوله گاز ترانس آناتولی) و تاپ (خط لوله گاز ترانس آدریاتیک) به بازارهای اروپایی منتقل شود اما این امر مستلزم سرمایه‌گذاری قابل توجهی برای افزایش ظرفیت خط لوله ترانس آناتولی^۱ تا ۳۲ میلیارد متر مکعب در سال و خط لوله ترانس آدریاتیک^۲ تا ۲۰ میلیارد متر مکعب در سال خواهد بود.

در حال حاضر ظرفیت کریدور گاز جنوبی از جمهوری آذربایجان به ایتالیا (شامل خط لوله قفقاز جنوبی، خط لوله ترانس آناتولی و خط لوله ترانس آدریاتیک) تقریباً پر است. در سال ۲۰۲۴، جمهوری آذربایجان در مجموع حدود ۲۵.۲ میلیارد متر مکعب گاز (۲.۴ میلیارد متر

شکل ۱: کریدور گاز جنوبی

Source: <https://www.ia-forum.org/>

1. Trans-Anatolian Pipeline (TANAP)

2. Trans Adriatic Pipeline

جدول ۲: تولید، مصرف و صادرات گاز طبیعی جمهوری ترکمنستان (واحد: میلیارد متر مکعب)

۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	
۷۳,۵	۷۶,۳	۷۸,۳	۷۹,۳	۶۶,۰	۶۳,۲	۶۱,۵	۵۸,۷	۶۳,۲	۶۵,۹	تولید گاز طبیعی
۲۸,۵	۳۵,۳	۳۷,۵	۳۵,۸	۳۴,۳	۲۷,۷	۲۸,۴	۲۴,۸	۲۵,۱	۲۵,۴	مصرف گاز طبیعی
۴۴,۹										صادرات گاز ترکمنستان

Source: BP

کرده است فرصت می‌دهد تا گاز را با قیمت بالاتر به بازارهای اروپایی بفروشد. تمام این موارد نشان می‌دهد که ممکن است ترکیه و آذربایجان (به همراه سهامداران خط لوله) خود توسعه کریدور گاز جنوبی را تأمین مالی کنند، اما شاید فقط تا مرز ترکیه، و ترکیه سپس با ریسک خود، حجم بیشتری گاز به اتحادیه اروپا عرضه کند. اگرچه این وضعیت برای آذربایجان که ناچار به پذیرش قیمت پایین‌تر خواهد بود، ایده‌آل نیست، اما ممکن است تنها راه حل برای شکستن بن‌بست باشد. توسعه می‌تواند صرفاً بر اساس افزایش حجم گاز آذربایجان پیش برود.

۴. جمع‌بندی

با توجه به وابستگی طولانی‌مدت اروپا به گاز روسیه و تلاش برای کاهش این وابستگی پس از بحران اوکراین، آذربایجان و ترکمنستان به‌عنوان دو گزینه مهم برای تنوع‌بخشی به منابع گاز اتحادیه اروپا مطرح شده‌اند. با توجه به تلاش‌های اتحادیه اروپا برای تنوع‌بخشی به منابع تأمین گاز طبیعی و کاهش وابستگی به روسیه، بحث توسعه کریدور گاز جنوبی به یکی از موضوعات مهم در معادلات انرژی اوراسیا تبدیل شده است. در این چارچوب، کشورهای جمهوری آذربایجان و ترکمنستان به‌عنوان دارندگان منابع گاز طبیعی در حوزه دریای خزر و همچنین ترکیه به‌عنوان مسیر ترانزیتی کلیدی، نقش مهمی در تأمین گاز مورد نیاز اروپا می‌توانند داشته باشند. در این میان، ایران نیز از ظرفیت‌های بالقوه‌ای برای مشارکت در این مسیر برخوردار است، هرچند ملاحظات ژئوپلیتیکی و تحریمی تاکنون مانع از نقش‌آفرینی فعال آن شده‌اند.

تریلیون متر مکعب برآورد شده بود، اما در حال حاضر هر دو مرجع BP و Cedigaz آن را بین ۱۳ تا ۱۴ تریلیون متر مکعب تخمین می‌زنند. از سوی دیگر، آذربایجان هنوز نتوانسته است رکورد تولید دوران شوروی را تکرار و انتظارات را با وجود افزایش تولید در بلوک فراساحلی شماره ۱ پتروناس و میدان‌های عظیم خشکی گالکینیش و بختیارلیق برآورده کند.

به نظر می‌رسد، ترکمنستان به دلیل افزایش جمعیت و زیرساخت‌های ناکافی با کمبود فزاینده گاز طبیعی مواجه شده است. در واقع اگرچه ذخایر قابل توجهی وجود دارد، اما تولید به دلیل زیرساخت‌های قدیمی و سرمایه‌گذاری ناکافی در فناوری‌های استخراج و خط لوله همچنان محدود است.

با این حال به نظر می‌رسد اتحادیه اروپا در یک دوراهی گرفتار شده است. اینکه چگونه می‌تواند تقاضای برخی از کشورهای عضو برای واردات گاز بیشتر از جمهوری آذربایجان را با توافق سبز اروپا سازگار کند. الهام‌علی‌اف نیز در ماه آوریل از تردید اتحادیه اروپا گلایه کرد و گفت این اتحادیه تمایلی به ایجاد تعهدات بلندمدت که بتواند هزینه توسعه کریدور گاز جنوبی را توجیه کند ندارد و مؤسسات مالی اروپایی نیز از تأمین مالی پروژه‌های سوخت فسیلی خودداری می‌کنند. برای اتحادیه اروپا، گزینه آسان‌تر حتی اگر در کوتاه‌مدت تا میان‌مدت گران‌تر باشد، اتکا به واردات بیشتر LNG است.

از سوی دیگر ترکیه نیز اخیراً یک قرارداد سوپا گاز با ترکمنستان از مسیر ایران برای واردات ۱.۳ میلیارد متر مکعب در سال ۲۰۲۵ آغاز کرده است. برای این کشور، افزایش حجم گاز از آذربایجان و ترکمنستان، هم پاسخگوی افزایش تقاضای داخلی این کشور خواهد بود و هم به ترکیه، که خود را به عنوان یک هاب گازی معرفی

|| منابع:

- 1- <https://trendsresearch.org/insight/from-caspian-to-continental-turkiyes-bid-to-supply-europe-with-turkmen-and-azeri-gas/?srsltid=AfmBOorYML9RDdU93HNvBqcRy4Az9rNjKEmU8ypIxuId-zg78J1l-1Wu>
- 2- https://www.ia-forum.org/Content/ViewInternal_Document.cfm?contenttype_id=5&ContentID=16091
- 3- <https://www.specialeurasia.com/2025/07/28/central-asian-gas-sector/>
- 4- <https://www.caspianpolicy.org/research/energy/trans-caspian-gas-from-pipedream-to-pipeline>
- 5- <https://ceenergynews.com/voices/diversifying-europes-gas-supply-the-geopolitical-stakes-of-the-trans-caspian-pipeline/>
- 6- <https://eurasiamagazine.com/turkmen-shifting-in-the-foreign-policy-end-of-the-neutral-turkmenistan>
- 7- https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2024/09/Turkmenistan-The-gas-monetization-challenge.pdf?utm_source=chatgpt.com
- 8- <https://eurasianet.org/turkmenistan-is-trying-to-come-out-of-its-shell>

درنهایت، محدودیت‌های زیرساختی، چالش‌های حقوقی و مالی، و تردید اتحادیه اروپا در تعهدات بلندمدت و همچنین نقش ایالات متحده در تأمین تقاضای گاز این اتحادیه باعث شده‌اند که بهره‌برداری از ظرفیت این دو کشور با موانع جدی روبه‌رو باشد.

۴

ملاحظات اقتصادی ذخیره سازی زیرزمینی هیدروژن و گاز طبیعی

۴

اعظم محسنی پوری
فریاد رواجی

« مقدمه

کسب کرده اند، اما شواهد عملیاتی نشان می دهد که طراحی و مدیریت این پروژه ها باید به صورت خاص و متناسب با شرایط هر محل انجام شود. روش های ذخیره سازی گاز طبیعی بطور مستقیم قابل تعمیم به هیدروژن نبوده و نیازمند بازنگری های فنی هستند. در نتیجه، برآورد دقیق هزینه های ذخیره سازی زیرزمینی هیدروژن تنها زمانی امکان پذیر است که پروژه های مشخص با استفاده از تحلیل فنی و اقتصادی جامع مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین، این نوع ذخیره سازی به دلیل پیچیدگی های زمین شناسی، عملیاتی و بازار محور، نیازمند نگاه تخصصی و سیاست گذاری هدفمند است.

« ذخیره سازی هیدروژن در غارهای نمکی: ملاحظات اقتصادی و فنی

غارهای نمکی و میادین تخلیه شده هیدروکربنی از مناسب ترین گزینه ها برای ذخیره سازی زیرزمینی هیدروژن و گاز طبیعی به شمار می روند. با این حال، در شرایطی که زیرساخت های گاز طبیعی طی سال ها توسعه یافته و از نظر اقتصادی مقرون به صرفه هستند، ذخیره سازی هیدروژن هنوز در مراحل ابتدایی شکل گیری بازار قرار دارد و با چالش های فنی و اقتصادی قابل توجهی مواجه است. هزینه های ذخیره سازی هیدروژن به دلیل نیاز به زیرساخت های تخصصی، فشرده سازی بیشتر و چگالی پایین تر گاز به مراتب بالاتر از گاز طبیعی است. البته در شرایط مشابه، حجم و انرژی قابل ذخیره سازی هیدروژن در غارهای نمکی کمتر از گاز طبیعی است و برای دستیابی به ظرفیت معادل، ابعاد این غارها باید بین ۱/۱۵ تا ۱/۴۵ برابر بزرگ تر باشد که خود موجب

با وجود چندین دهه تجربه در طراحی و بهره برداری از تأسیسات ذخیره سازی زیرزمینی گاز طبیعی، ذخیره سازی هیدروژن همچنان حوزه ای نوظهور و پیچیده است که فاقد الگوی استاندارد برای طراحی و برآورد هزینه ها است. دلیل اصلی این وضعیت، وابستگی شدید ساختار هزینه ها به ویژگی های زمین شناسی خاص هر محل است. البته از آنجا که پروژه های ذخیره سازی هیدروژن هنوز در مراحل اولیه توسعه قرار دارند، نمی توان الگوی واحدی برای آن ها تعریف کرد. ساختار هزینه های این نوع تأسیسات به شدت تحت تأثیر ویژگی های زمین شناسی محل ذخیره سازی است و نیازمند ارزیابی دقیق مهندسی و تحلیل فنی جامع است. عواملی مانند تخلخل، نفوذپذیری، فشار و اشباع آب، رفتار نشت گاز، فعالیت های میکروبی، شرایط ژئوشیمیایی، عمق و نوع سازند زمین شناسی، همگی در طراحی چاه ها و هزینه های حفاری نقش تعیین کننده دارند. علاوه بر این، سابقه تولید مخزن و فرآیند گذار از گاز طبیعی به هیدروژن نیز در تعیین هزینه ها مؤثر است. تأسیسات کوچک تر معمولاً هزینه بیشتری به ازای هر واحد ظرفیت دارند، در حالی که توسعه تأسیسات بزرگ تر نیازمند وجود تقاضای کافی و زیرساخت های مناسب برای برداشت و تزریق هیدروژن است. همچنین، سطح فشار مخزن و نحوه پیکربندی شبکه های هیدروژن بالادست و پایین دست از دیگر عوامل مؤثر بر هزینه ها هستند. اگرچه شرکت هایی مانند یونپیر^۱، استورنژی^۲ و راگ آستریا^۳ تجربه هایی در زمینه ذخیره سازی هیدروژن

1. Uniper

2. Storengy

3. RAG Austria

« ذخیره‌سازی هیدروژن و گاز طبیعی در میدان های هیدروکربنی تخلیه شده »

ذخیره‌سازی هیدروژن در میادین تخلیه‌شده از نظر فنی امکان‌پذیر است، اما با مجموعه‌ای از چالش‌های عملیاتی و اقتصادی همراه است که نیازمند بررسی دقیق و مدیریت تخصصی‌اند. یکی از مهم‌ترین الزامات فنی در این نوع ذخیره‌سازی، حفظ یکپارچگی پوش سنگ^۱ است؛ چرا که وزن مولکولی پایین هیدروژن احتمال مهاجرت آن را افزایش می‌دهد. این موضوع مستلزم انجام آزمایش‌های پیشرفته و استفاده از فناوری‌های نوین آب‌بندی است که به‌نوبه خود هزینه‌های سرمایه‌گذاری و زمان اجرای پروژه را بالا می‌برد.

چاه‌های موجود در این میادین معمولاً برای ذخیره‌سازی هیدروژن مناسب نیستند و استفاده از چاه‌های جدید با طراحی اختصاصی ضروری است. همچنین، زیرساخت‌های سطحی و خطوط لوله‌ای که پیش‌تر برای گاز طبیعی طراحی شده‌اند، با ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی هیدروژن سازگار نبوده و نیازمند اصلاح یا جایگزینی کامل هستند. فرآیند فشرده‌سازی هیدروژن، به‌ویژه در چرخه‌های مکرر تزریق و برداشت، انرژی بیشتری نسبت به گاز طبیعی مصرف می‌کند و این امر موجب افزایش هزینه‌های عملیاتی می‌شود. از سوی دیگر، باقی‌مانده‌های گاز طبیعی در مخزن می‌توانند خلوص هیدروژن را تحت تأثیر قرار دهند و نیاز به واحدهای جداسازی گاز را ایجاد کنند. پایش و نگهداری زیرساخت‌ها در پروژه‌های هیدروژن پیچیده‌تر و پرهزینه‌تر از گاز طبیعی است. همچنین، هزینه گاز پایه برای هیدروژن به‌دلیل قیمت بالای آن بیشتر است؛ هرچند جایگزینی با گازهای ارزان‌تر ممکن است، اما اجرای آن از نظر فنی پیچیده خواهد بود.

در مجموع، اگرچه وجود زیرساخت‌های آماده در میادین تخلیه‌شده می‌تواند مزیتی باشد، اما نیاز به اصلاحات گسترده، این مزیت را تا حد زیادی کاهش می‌دهد.

افزایش هزینه‌های توسعه خواهد شد.

از منظر هزینه‌های سطحی، اگر معیار مقایسه بر اساس انرژی باشد، ذخیره‌سازی هیدروژن در غارهای نمکی تا شش برابر گران‌تر از گاز طبیعی است. همچنین، فرآیند فشرده‌سازی هیدروژن نیازمند ۳۰ تا ۳۵ درصد انرژی بیشتر است که هزینه‌های عملیاتی را افزایش می‌دهد. همچنین زیرساخت‌های مرتبط با هیدروژن باید با استفاده از فولادهای مقاوم و فناوری‌های پیشرفته آب‌بندی طراحی شوند تا از شکنندگی و نشت گاز جلوگیری شود. هزینه مصالح مورد استفاده در زیرساخت‌های هیدروژن نیز حدود ۲۰ درصد بیشتر از گاز طبیعی است. این تأسیسات نیازمند پایش و نگهداری دقیق‌تر و بهره‌گیری از سیستم‌های تصفیه برای حذف هیدروکربن‌های باقی‌مانده در مخزن نیز هستند. هزینه گاز پایه^۱ نیز به‌دلیل قیمت بالای هر واحد انرژی هیدروژن، بسیار بیشتر از گاز طبیعی است. از سوی دیگر، مصرف برق در تأسیسات هیدروژن به‌دلیل نیاز به فشرده‌سازی بیشتر، افزایش قابل‌توجهی دارد.

علاوه بر این، نگرش محافظه‌کارانه مالکان نسبت به فناوری‌های نو موجب شده است که هزینه‌های مربوط به اخذ مجوز و اجاره زمین برای پروژه‌های هیدروژن نیز بیشتر باشد. در نهایت، هزینه‌های مالی این پروژه‌ها به‌دلیل ریسک‌های بالای فناوری و نوسانات بازار، حدود ۵/۸ برابر بیشتر از پروژه‌های مشابه در حوزه گاز طبیعی برآورد شده‌اند. با توجه به این مجموعه عوامل، توسعه زیرساخت‌های ذخیره‌سازی هیدروژن نیازمند حمایت هدفمند دولت، سیاست‌گذاری دقیق و ارزیابی جامع اقتصادی است تا بتواند در مسیر گذار به انرژی پاک و پایدار نقش‌آفرینی کند.

1. Cushion Gas

۲. Caprock: لایه‌های سنگی نسبتاً نفوذناپذیر که بالای مخازن و سایر سازندهای زمین‌شناسی را می‌بندند.

پروژه‌هایی در بندر روتردام هلند^۴ با اتصال به خوشه‌های صنعتی، توانسته‌اند هزینه‌های حمل‌ونقل را کاهش داده و امکان‌پذیری تجاری را افزایش دهند. در مقابل، پروژه‌های دورافتاده مانند جذب و انبارش کربن در حوضه کوپره^۵ استرالیا با چالش‌های زیرساختی و هزینه‌های بالای انتقال مواجه‌اند. سازگاری با شبکه‌های انرژی موجود نیز عامل مهمی در موفقیت اجرایی پروژه‌هاست؛ همان‌طور که در پروژه‌های نظیر های‌استوک^۶ در هلند دیده می‌شود، که ذخیره‌سازی هیدروژن را با شبکه گاز ملی ادغام کرده است.

پذیرش اجتماعی نیز به‌ویژه در پروژه‌های ذخیره‌سازی دی‌اکسید کربن، عامل حیاتی محسوب می‌شود. بطور نمونه مخالفت‌های عمومی در آلمان و هلند مانع اجرای پروژه‌های خشکی شده‌اند، در حالی که پروژه‌های دریایی مانند نورتم لایت^۷ در نروژ و گرین سند^۸ در دانمارک با موانع اجتماعی کمتری مواجه بوده‌اند. هیدروژن نیز به‌دلیل نوظهور بودن، احتمالاً با واکنش‌های مشابهی روبه‌رو خواهد شد؛ بنابراین، مشارکت فعالانه با جامعه و شفاف‌سازی اهداف پروژه بسیار ضروری است. تجربه موفق ذخیره‌سازی هیدروژن در تیساید^۹ بریتانیا از سال ۱۹۷۲ می‌تواند الگویی مفید برای این منظور و تحقق اهداف توسعه پایدار باشد.

در کنار این عوامل، عدم قطعیت‌های سیاسی و اقتصادی نیز بر برنامه‌ریزی بلندمدت پروژه‌ها تأثیرگذارند. اصلاحات احتمالی در لایحه کاهش تورم^{۱۰} آمریکا و رقابت بودجه‌ای در اتحادیه اروپا از جمله عواملی هستند که می‌توانند مسیر سرمایه‌گذاری را تغییر دهند. در چنین

تجربه‌های موفق مانند پروژه آستوریاراگ در اتریش نشان می‌دهند که اجرای این نوع ذخیره‌سازی امکان‌پذیر است، مشروط بر آن‌که تعادل دقیقی میان هزینه‌ها و مزایای راهبردی برقرار شود.

«ملاحظات مکان‌یابی، زیرساختی و اجتماعی در ذخیره‌سازی زیرزمینی هیدروژن»

انتخاب محل مناسب برای ذخیره‌سازی زیرزمینی، در وهله نخست به ویژگی‌های زمین‌شناسی وابسته است، اما عوامل زیرساختی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی نیز نقشی تعیین‌کننده در موفقیت پروژه دارند. غارهای نمکی به‌دلیل نفوذپذیری پایین و ظرفیت بالای چرخه‌ای، گزینه‌ای مطلوب برای ذخیره‌سازی هیدروژن محسوب می‌شوند، اما توزیع نامتوازن آن‌ها در اروپا، محدودیت‌های مکانی قابل‌توجهی ایجاد کرده است. در مناطقی که این غارها وجود ندارند، تجربه‌هایی مانند پروژه اندرگروند سان استورج^۱ در اتریش نشان داده‌اند که میادین تخلیه‌شده نیز می‌توانند برای ذخیره‌سازی فصلی هیدروژن مناسب باشند.

همچنین موقعیت جغرافیایی پروژه باید با نوع گاز مورد نظر هماهنگ باشد. برای هیدروژن و گاز طبیعی، نزدیکی به مراکز مصرف صنعتی اهمیت دارد، در حالی که برای دی‌اکسید کربن دوری از مناطق پرجمعیت دارای اولویت است. نمونه‌هایی از این پروژه‌ها، در آلمان^۲، فرانسه^۳ و اتریش، همگی نشان‌دهنده نقش کلیدی مکان‌یابی راهبردی در موفقیت پروژه هستند. به طور مشابه،

1. Underground Sun Storage

2. Bad Lauchstädt

3. HyPSTER

4. HyTransPort.RTM & East Coast Hydrogen Projects

5. Cooper

6. HyStock

7. Northern Lights

8. Greensand

9. Teesside

10. Inflation Reduction Act (IRA)

۲. تفکیک مسیرهای توسعه در کوتاه‌مدت

به دلیل تفاوت‌های فیزیکی و شیمیایی، ذخیره‌سازی دی‌اکسید کربن به صورت دائمی در سفره‌های عمیق انجام می‌شود و در آینده نزدیک، با ذخیره‌سازی موقت هیدروژن و گاز طبیعی تداخلی نخواهد داشت.

۳. چالش‌های رقابتی در ذخیره‌سازی هیدروژن و گاز طبیعی

غارهای نمکی به عنوان گزینه‌ای پویا برای ذخیره‌سازی هیدروژن شناخته می‌شوند، اما پراکندگی نامتوازن آن‌ها در سطح جغرافیایی، استفاده از میادین تخلیه شده را ضروری می‌سازد. در بسیاری از موارد، انتخاب زمین‌شناسی ممکن نیست و عوامل سیاسی و امنیت انرژی نیز باید در نظر گرفته شوند.

۴. عدم توازن اقتصادی در توسعه زیرساخت‌های هیدروژن

هزینه‌های سرمایه‌گذاری و بهره‌برداری برای ذخیره‌سازی هیدروژن به مراتب بیشتر از گاز طبیعی است. در غارهای نمکی، هزینه سطحی ذخیره‌سازی تا دو برابر بر اساس حجم و تا شش برابر بر اساس انرژی افزایش می‌یابد. در میادین تخلیه شده نیز، نیاز به اصلاحات گسترده، تأیید یکپارچگی مخزن و تجهیزات تخصصی، مزیت اقتصادی استفاده مجدد از زیرساخت‌های موجود را کاهش می‌دهد.

۵. ضرورت حمایت دولتی برای توسعه بازار هیدروژن

در نبود بازار نقدشونده و قیمت‌گذاری شفاف برای هیدروژن، جذب سرمایه‌گذاری خصوصی دشوار است. بنابراین، توسعه زیرساخت‌های ذخیره‌سازی هیدروژن نیازمند حمایت هدفمند دولت و تدوین سیاست‌های مشوق محور است.

۶. ارزش راهبردی هیدروژن در گذار انرژی

با توجه به نقش هیدروژن در کاهش انتشار کربن، تقویت امنیت انرژی و افزایش انعطاف‌پذیری شبکه، باید ارزش بلندمدت آن در سیاست‌گذاری‌ها لحاظ شود. ذخیره‌سازی هیدروژن نباید به عنوان یک فناوری مستقل

شرایطی، تنها پروژه‌هایی که از نظر فنی و اقتصادی توجیه‌پذیر بوده و با سیاست‌های کلان هم‌راستا باشند، شانس پیشرفت پایدار خواهند داشت. با وجود چالش‌های اقتصادی، ارزش بلندمدت هیدروژن در کاهش کربن، افزایش امنیت انرژی و ارتقای انعطاف‌پذیری سیستم انرژی، می‌تواند تفاوت هزینه‌ها را جبران کند. ذخیره‌سازی هیدروژن باید به عنوان بخش حیاتی گذار انرژی دیده شود، نه یک فناوری مستقل. تحقیقات آینده نیز باید نقش این فناوری را در تقویت امنیت انرژی و ادغام منابع تجدیدپذیر بررسی کنند. با این حال اگر قرار باشد که این سوخت نقشی مؤثر در آینده انرژی جهان ایفا کند، هیچ جایگزینی برای سرمایه‌گذاری در ذخیره‌سازی گسترده هیدروژن وجود ندارد.

«توسعه زیرساخت‌های ذخیره‌سازی زیرزمینی در مسیر گذار به اقتصاد کم‌کربن»

با شتاب جهانی در مسیر کربن‌زدایی و با توجه به آنچه گفته شد، ذخیره‌سازی زیرزمینی گازهای انرژی‌محور از جمله گاز طبیعی، هیدروژن و دی‌اکسید کربن، نقشی حیاتی در تحقق اهداف اقلیمی ایفا می‌کنند. برای توسعه مؤثر این زیرساخت‌ها، ارزیابی دقیق ظرفیت‌های زمین‌شناسی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ضروری است.

۱. تنوع زمین‌شناسی و تناسب با نوع گاز

چهار نوع سازند زمین‌شناسی شامل غارهای نمکی، غارهای سنگی، سفره‌های آب عمیق و میادین تخلیه شده هیدروکربنی، به طور بالقوه برای ذخیره‌سازی زیرزمینی قابل استفاده‌اند. با این حال، هر سازند برای همه گازها مناسب نیست. غارهای نمکی و میادین کوچک تا متوسط برای ذخیره‌سازی هیدروژن و گاز طبیعی مناسب‌ترند، در حالی که سفره‌های آب عمیق و مخازن بزرگ برای ذخیره‌سازی دائمی دی‌اکسید کربن ترجیح داده می‌شوند.

● ذخیره‌سازی هیدروژن باید در چارچوب یک نقشه راه ملی و در هماهنگی با سایر فناوری‌های انرژی پاک توسعه یابد.

بنابراین، پیشنهاد می‌شود که تصمیم‌گیری در خصوص ورود به این حوزه در کشور، با در نظر گرفتن ملاحظات اقتصادی، فنی و راهبردی، در قالب یک مطالعه امکان‌سنجی جامع و چندبخشی انجام گیرد. این رویکرد می‌تواند ریسک‌ها را کاهش داده و زمینه‌ساز بهره‌برداری موفق از فرصت‌های آینده در بازار انرژی باشد.

دیده شود، بلکه باید در چارچوب کلان‌گذار انرژی ارزیابی گردد.

۷. ملاحظات فرابخشی در موفقیت پروژه‌ها

پذیرش اجتماعی، ثبات سیاسی، مکان‌یابی راهبردی و سازگاری با شبکه‌های انرژی موجود از عوامل کلیدی موفقیت پروژه‌های ذخیره‌سازی زیرزمینی هستند. نادیده گرفتن این عوامل حتی در صورت توجیه فنی و اقتصادی می‌تواند به شکست اجرایی پروژه‌ها منجر شود.

« جمع‌بندی و نتیجه‌گیری »

|| منابع:

1- Underground storage for decarbonisation: Trade-offs between hydrogen, natural gas, and carbon dioxide, the Oxford Institute for Energy Studies, June 2025

با توجه به بررسی‌های انجام‌شده، ذخیره‌سازی زیرزمینی هیدروژن به‌عنوان یکی از اجزای کلیدی در گذار به اقتصاد کم‌کربن، دارای ظرفیت‌های راهبردی قابل‌توجهی است؛ اما در مقایسه با ذخیره‌سازی گاز طبیعی، با چالش‌های فنی، اقتصادی و زیرساختی بیشتری مواجه است. بر این اساس، نکات کلیدی زیر قابل‌تأمل‌اند:

● هزینه‌های سرمایه‌گذاری و عملیاتی برای ذخیره‌سازی هیدروژن به‌مراتب بالاتر از گاز طبیعی است و نیازمند تحلیل دقیق بازگشت سرمایه و مدل‌های مالی نوین می‌باشد.

● موفقیت پروژه‌ها منوط به انتخاب دقیق محل، ارزیابی زمین‌شناسی، و تطابق با زیرساخت‌های موجود انرژی است.

● ریسک‌های فنی و بازار نوظهور هیدروژن ایجاب می‌کند که پروژه‌ها با حمایت سیاست‌گذاری پایدار، مشوق‌های دولتی و مشارکت بخش خصوصی همراه باشند.

گزارش رصد اندیشکده های معتبر بین المللی در ارتباط با صنعت نفت و گاز (شهریور ماه ۱۴۰۴)

شبکه تجاری

بین المللی بوده است. در مقابل، در حوزه گاز طبیعی تفاوت قابل توجهی میان دو گروه دیده نمی شود و هر دو به طور مشابه تولید خود را افزایش داده اند؛ مسئله ای که نقش گاز طبیعی را به عنوان سوخت گذار در دوران گذار انرژی برجسته می سازد.

تحلیل های گزارش نشان می دهد که ریشه این تفاوت ها در عوامل ساختاری بلندمدت نظیر دسترسی به فناوری های نوین، ظرفیت سرمایه گذاری و توان فنی نهفته است. شرکت های بین المللی به دلیل برخورداری از منابع مالی گسترده تر، شبکه های تجاری متنوع و توانایی جذب فناوری های نو، موفق شده اند سهم بیشتری از بازار جهانی نفت را در شرایط پس از توافق پاریس به دست آورند. در مقابل، بسیاری از شرکت های ملی با محدودیت های مالی و فنی، ضعف در زیرساخت ها و فشارهای سیاسی داخلی روبه رو هستند که مانع از افزایش یا حتی حفظ سطح تولید می شود.

این مطالعه همچنین پیامدهای سیاستی مهمی را برجسته می کند. نخست، توجه به ساختار مالکیت شرکت ها در طراحی سیاست های انرژی و اقلیمی ضروری است، زیرا واکنش آن ها به سیاست ها و مقررات یکسان نخواهد بود. دوم، ارتقای توان فنی و مالی شرکت های ملی از طریق سرمایه گذاری، انتقال فناوری و همکاری های بین المللی اهمیت ویژه ای دارد. سوم، گاز طبیعی باید به عنوان رکن اصلی استراتژی های گذار انرژی مورد توجه قرار گیرد، زیرا برخلاف نفت، تولید آن میان NOCs و IOCs با تعادل بیشتری پیش می رود و می تواند نقشی پایدارتر در امنیت انرژی جهانی ایفا کند.

در مجموع، این گزارش نشان می دهد که بدون اصلاحات بنیادین در توانمندی های شرکت های ملی و تقویت ظرفیت های آن ها، شکاف میان آن ها و شرکت های بین المللی در واکنش به تحولات بازار جهانی انرژی همچنان پابرجا خواهد ماند. این امر می تواند پیامدهای

موسسه مطالعات بین المللی انرژی، به صورت ماهیانه به رصد گزارش های انتشار یافته از سوی اندیشکده های برتر در حوزه انرژی و گزارش سازمان هایی نظیر آژانس بین المللی انرژی، اداره اطلاعات انرژی ایالات متحده و ... می پردازد که هدف از آن، اطلاع از جدیدترین دیدگاه ها، تحلیل ها و پژوهش های انجام شده در صنعت نفت و گاز و بهره مندی از محتوای این مطالعات است. در این راستا، این نوشتار به ارائه خلاصه ای از مهم ترین گزارش های منتشر شده در شهریور ماه ۱۴۰۴ می پردازد:

۱. بخش نفت:

« بررسی نقش ساختار مالکیت در روند تولید نفت و گاز پس از توافق پاریس »

LINK: <https://www.kapsarc.org/our-offerings/publications/the-role-of-ownership-structure-in-oil-and-gas-production-after-the-paris-agreement>

SOURCE: www.kapsarc.org

DATE: August 2025

گزارش منتشر شده توسط اندیشکده KAPSARC، به بررسی تأثیر ساختار مالکیت شرکت های نفت و گاز بر روند تولید آن ها پس از توافق پاریس می پردازد. هدف اصلی این پژوهش تحلیل تفاوت واکنش شرکت های ملی نفت (NOCs) و شرکت های بین المللی نفتی (IOCs) در مواجهه با محدودیت ها و سیاست های اقلیمی است. یافته ها نشان می دهد که در دوره پس از توافق پاریس، تولید نفت شرکت های بین المللی حدود ۳۰ تا ۳۵ درصد بیشتر از شرکت های ملی افزایش یافته است. این تفاوت عمدتاً ناشی از کاهش تولید شرکت های ملی خارج از بلوک اوپک پلاس، در کنار رشد تولید شرکت های

چین قصد دارد این واردات را از طریق خطوط لوله موجود و خط لوله جدید Power of Siberia ۲ افزایش دهد که سالانه ۵۰ میلیارد متر مکعب گاز از قطب شمال روسیه به چین منتقل خواهد کرد.

قیمت پایین زغال سنگ و تولید اقتصادی باعث رشد تبدیل آن به مواد شیمیایی شده است، اما کاهش احتمالی قیمت نفت می تواند پروژه های تبدیل زغال سنگ به سوخت مایع و گاز را از نظر اقتصادی با چالش مواجه کند. همچنین، تولید گاز از زغال سنگ تقریباً سه برابر انتشار دی اکسید کربن بیشتری نسبت به سوخت حاصل دارد که دلیل تأخیر چین در دستیابی به اهداف کاهش شدت کربن ۲۰۲۵ است. با این وجود، اولویت اصلی چین بر امنیت انرژی است و بنابراین این صنعت احتمالاً به رشد خود ادامه خواهد داد.

در مجموع، چین با بهره گیری از منابع داخلی زغال سنگ تلاش می کند وابستگی خود به واردات نفت و گاز را کاهش دهد و در عین حال از ظرفیت های موجود برای تولید سوخت های مایع، گاز و مواد شیمیایی بهره برداری کند. این استراتژی شامل توسعه فناوری های داخلی، همکاری های بین المللی و مدیریت اقتصادی دقیق است و تأثیرات مهمی بر بازار انرژی و امنیت انرژی چین خواهد داشت.

«بخش نفت ایران: حضور استراتژیک، نفوذ کاهش یافته»

LINK: <https://www.gisreportsonline.com/r/iran-oil-market-influence/>

SOURCE: www.gisreportsonline.com

DATE: 1 September, 2025

اندیشکده روسی GIS Report در گزارشی جامع، وضعیت صنعت نفت ایران و نقش آن در بازار جهانی نفت را بررسی کرده است. این گزارش نشان می دهد که با وجود داشتن چهارمین ذخایر اثبات شده نفتی و دومین ذخایر گازی جهان، توان تأثیرگذاری واقعی ایران بر بازار جهانی نفت نسبت به گذشته کاهش یافته است.

بلندمدتی برای توازن بازار انرژی، امنیت عرضه و روند گذار به اقتصاد کم کربن به همراه داشته باشد.

«چین زغال سنگ را به نفت، گاز و مواد شیمیایی تبدیل می کند»

LINK: <https://www.instituteforenergyresearch.org/fossil-fuels/china-converts-coal-into-oil-gas-and-chemicals/>

SOURCE: www.instituteforenergyresearch.org

DATE: 16 September, 2025

اندیشکده (IER) Institute for Energy Research یکی از مجموعه گزارش های انتشار یافته، به بررسی برنامه های چین برای تبدیل زغال سنگ به نفت، گاز طبیعی و مواد شیمیایی پرداخته است. این کشور با هدف کاهش وابستگی به واردات انرژی و افزایش امنیت انرژی، از منابع عظیم زغال سنگ خود برای تولید سوخت های مایع، گاز و مواد اولیه پلاستیک استفاده می کند. در سال ۲۰۲۴، حدود ۲۷۶ میلیون تن زغال سنگ به این محصولات تبدیل شد که معادل مصرف سالانه زغال سنگ اروپا است و پیش بینی می شود اگر همه پروژه های برنامه ریزی شده عملی شوند، ظرفیت تولید در پنج سال آینده دو برابر شود.

بخش تبدیل زغال سنگ به گاز طبیعی سریع ترین رشد را دارد و انتظار می رود با بخشی از واردات LNG چین جایگزین شود. در سال ۲۰۲۴، چین ۴۳٪ از نیاز گاز خود را از طریق واردات تأمین کرد که بیش از نیمی از آن LNG بود. ظرفیت های در حال ساخت تبدیل زغال سنگ به گاز چهار برابر کل ظرفیت ساخته شده در دهه گذشته است و پیش بینی می شود سالانه ۱۹.۵ میلیارد متر مکعب گاز تولید شود. گاز تولیدی از زغال سنگ حدود یک سوم ارزان تر از LNG وارداتی است، هرچند گاز خطوط لوله وارداتی هنوز ارزان تر است. در همین حال، روسیه در سال ۲۰۲۴ حدود ۲۲٪ از واردات گاز چین را تأمین کرد و

خریداران عمده متکی باشد و توان واقعی تأثیرگذاری بر بازار جهانی نفت را از دست بدهد. این گزارش نشان می‌دهد که نقش ایران در تجارت جهانی نفت به‌رغم منابع غنی، تا حدود زیادی وابسته به رفع تحریم‌ها، سرمایه‌گذاری داخلی و توسعه زیرساخت‌ها خواهد بود.

« هند و چین بزرگترین واردکنندگان نفت روسیه هستند »

LINK: [https://www.instituteforenergyresearch.org/](https://www.instituteforenergyresearch.org/international-issues/india-and-china-are-russias-largest-oil-importers/)

[international-issues/india-and-china-are-russias-largest-oil-importers/](https://www.instituteforenergyresearch.org/international-issues/india-and-china-are-russias-largest-oil-importers/)

SOURCE: www.instituteforenergyresearch.org

DATE: 12 September, 2025

اندیشکده (IER) Institute for Energy Research در گزارشی دیگر، به طور جامع به بررسی نقش هند و چین به‌عنوان بزرگترین واردکنندگان نفت روسیه و تأثیر آن بر بازار جهانی انرژی پرداخته است. این گزارش نشان می‌دهد که پس از توقف خرید نفت روسیه توسط کشورهای غربی در پی حمله روسیه به اوکراین، هند و چین به بزرگترین خریداران نفت این کشور تبدیل شده‌اند. در حال حاضر، نفت روسیه حدود ۴۰٪ از واردات نفت هند و تقریباً ۲۰٪ از واردات نفت چین را تشکیل می‌دهد و این امر اهمیت ژئوپلیتیکی و اقتصادی این دو کشور را در بازار جهانی نفت افزایش داده است. در واکنش به ادامه خرید نفت روسیه توسط هند، ایالات متحده تعرفه واردات از این کشور را افزایش داده و از اتحادیه اروپا نیز خواسته است تا تعرفه‌های مشابهی بر واردات از چین و هند اعمال کند. هدف این اقدامات فشار اقتصادی بر روسیه برای پایان دادن به جنگ اوکراین است، اما این سیاست‌ها می‌تواند رشد اقتصادی هند را تحت تأثیر قرار دهد و تولید ناخالص داخلی این کشور را حدود ۰.۵٪ کاهش دهد. روسیه، هرچند عضو اوپک نیست، اما در قالب توافقات

کاهش نفوذ ایران در بازار عمدتاً به دلیل تحریم‌های بین‌المللی، کمبود سرمایه‌گذاری خارجی، محدودیت‌های فناوری و تغییرات ساختاری در بازار جهانی انرژی ایجاد شده است.

ایران در گذشته به‌عنوان یکی از تولیدکنندگان بزرگ نفت، نقش مهمی در تعیین قیمت‌ها و عرضه جهانی داشت. اما با ظهور تولیدکنندگان جدید، افزایش تنوع در مسیرهای تأمین انرژی و رشد کندتر تقاضا، حساسیت بازار نسبت به تولیدات ایران کاهش یافته است. حتی در تنش‌های سیاسی اخیر میان ایالات متحده، اسرائیل و ایران، با وجود تهدیدهای امنیتی، بازار نفت واکنش محدودی نشان داده و مسیرهای اصلی صادرات، به‌ویژه تنگه هرمز، همچنان بدون اختلال قابل‌توجه فعال مانده‌اند.

صادرات نفت ایران به‌طور عمده به چین معطوف است و بیش از ۹۰٪ نفت خام ایران با تخفیف به این کشور فروخته می‌شود. این وابستگی به یک خریدار اصلی، توان ایران در مذاکره و تأثیرگذاری بر قیمت‌ها را محدود کرده و ایران را در موقعیتی ضعیف‌تر در اوپک قرار داده است. علاوه بر این، معافیت ایران از سهمیه‌های تولید اوپک باعث شده است که نفوذ آن در تصمیم‌گیری‌های گروه کاهش یابد و نتواند نقش تأثیرگذاری در سیاست‌های قیمتی و تولیدی اعضا داشته باشد.

تحریم‌ها اگرچه صادرات ایران را محدود کرده‌اند، اما مانع از ادامه آن نشده‌اند. چین با خرید نفت ایران، حتی با تخفیف، به حفظ جریان صادرات کمک کرده است. با این حال، این میزان صادرات، توان واقعی ایران برای تأثیرگذاری در بازار جهانی را نشان نمی‌دهد. حتی در صورت لغو تحریم‌ها، افزایش سریع تولید و صادرات برای ایران دشوار است، زیرا توسعه ظرفیت‌ها نیازمند سرمایه‌گذاری‌های سنگین، فناوری پیشرفته و زمان قابل‌توجهی است و نمی‌تواند به سرعت انجام شود. در مجموع، با وجود دارا بودن منابع عظیم نفت و گاز، به دلیل محدودیت‌های تحریمی، سرمایه‌گذاری ناکافی و تغییرات ساختاری در بازار جهانی، نقش ایران در بازار نفت کاهش یافته است. این شرایط موجب شده است که ایران بیشتر به صادرات محدود و همکاری با

۵۰٪ از سوی ایالات متحده و تحریم های اتحادیه اروپا علیه پالایشگاه های هندی شده است. این اقدامات می تواند به طرح های توسعه ای هند در صنعت پالایش آسیب وارد کند.

هند، با وجود واردات ۹۰٪ نفت خام خود، از سال ۲۰۲۲ به دومین صادرکننده بزرگ محصولات پالایش شده نفتی پس از ایالات متحده تبدیل شده است. صادرات این محصولات حدود ۱۵-۲۰٪ از کل صادرات هند را تشکیل می دهد. پالایشگاه های هندی مانند Nayara و Reliance Industries با سرمایه گذاری در پالایشگاه های پیچیده قادر به پردازش انواع مختلف نفت خام، از جمله نفت های سنگین و با گوگرد بالا مانند نفت روسیه و ونزوئلا، هستند.

با این حال، تنش های تجاری اخیر می تواند به طرح های توسعه ای هند آسیب وارد کند. در حالی که هند قصد دارد ظرفیت پالایش خود را تا سال ۲۰۳۰ به ۹ میلیون بشکه در روز افزایش دهد، تحریم های اتحادیه اروپا علیه محصولات پالایش شده روسی، به ویژه صادرات به اتحادیه اروپا که حدود ۲۵٪ از صادرات پالایش شده هند را تشکیل می دهد، می تواند حدود ۱۴-۱۵ میلیارد دلار خسارت به همراه داشته باشد. این اقدامات همچنین می تواند موجب کاهش صادرات هند به سایر بازارهای جهانی شود.

در نتیجه، هند باید به دنبال تنوع منابع نفتی خود و یافتن بازارهای جدید برای محصولات پالایش شده باشد تا از آسیب های بیشتر جلوگیری کند. این تحولات نشان دهنده پیچیدگی های ژئوپلیتیکی در بازار جهانی انرژی و تأثیر آن بر استراتژی های صنعتی کشورها است.

اوپک پلاس با برخی اعضای این سازمان تولید نفت خود را مدیریت می کند تا سهم بازار خود را حفظ کند. با وجود افزایش تولید اوپک پلاس حدود ۲.۵ میلیون بشکه در روز از آوریل تا سپتامبر، تحریم ها و کاهش سرمایه گذاری در بخش انرژی باعث شده است که روسیه ظرفیت مازاد قابل توجهی برای افزایش تولید نداشته باشد. این وضعیت باعث شده است که قیمت نفت از اوج خود در ژانویه ۲۰۲۵ حدود ۱۸٪ کاهش یابد و به ۶۷ دلار در بشکه برسد، امری که فشار قابل توجهی بر تولیدکنندگان نفت در ایالات متحده وارد کرده و موجب کاهش سرمایه گذاری و تعدیل نیروی کار در برخی شرکت ها شده است.

در مجموع، هند و چین به عنوان بزرگترین واردکنندگان نفت روسیه نقش کلیدی در بازار جهانی نفت ایفا می کنند. این گزارش نشان می دهد که ترکیب این خریده ها، همراه با فشارهای بین المللی و تغییرات در سیاست های تولید نفت، تحولات مهمی را در بازار جهانی انرژی ایجاد کرده و مسیر آینده این بازار را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

« تنش ها با ایالات متحده و اتحادیه اروپا می تواند نقش هند را به عنوان قطب پالایشگاهی تهدید کند »

LINK: <https://www.energypolicy.columbia.edu/tensions-with-the-united-states-and-the-eu-could-threaten-indias-role-as-refinery-hub/>

SOURCE: www.energypolicy.columbia.edu

DATE: 9 September, 2025

اندیشکده مرکز سیاست انرژی جهانی دانشگاه کلمبیا (CGEP) در گزارشی به تحلیل تأثیر تنش های تجاری میان هند و ایالات متحده و اتحادیه اروپا بر نقش هند به عنوان قطب پالایش نفت پرداخته است. این گزارش نشان می دهد که خرید نفت ارزان قیمت از روسیه توسط هند، که از سال ۲۰۲۱ از ۲٪ به حدود ۳۵-۴۰٪ از واردات نفت هند افزایش یافته است، موجب اعمال تعرفه های

شود و نظارت دقیق تر بر صادرات نفت اعمال گردد تا اجرای محدودیت ها مؤثرتر شود.

گزارش به نقش کشورهای تحریم کننده در افزایش اثربخشی اقدامات اشاره دارد. ایالات متحده، اتحادیه اروپا و بریتانیا می توانند با اعمال استانداردها و ممنوعیت های گسترده و بهره گیری از تسلط خود بر مقررات دریایی و صنعت بیمه، محدودیت ها را به طور مؤثرتری اجرا کنند. به ویژه کشورهای اروپایی که کنترل مؤثری بر تنگه های دریای بالتیک دارند و حدود ۶۰ درصد از صادرات نفت دریایی روسیه از این مسیر عبور می کند، نقش مهمی در تضمین رعایت محدودیت ها دارند.

در مجموع، گزارش نشان می دهد که تقویت محدودیت های قیمت نفت و اجرای دقیق تر آن ها می تواند ابزاری مؤثر برای افزایش فشار بر کرملین و ترغیب روسیه به پایان دادن به جنگ در اوکراین باشد. اعمال این اقدامات، با پر کردن خلأهای اجرایی و نظارتی فعلی، می تواند اثرگذاری اقتصادی و سیاسی تحریم ها را به طور قابل توجهی افزایش دهد، فشار بر بودجه روسیه را تشدید کند و در نهایت نقش مهمی در تغییر رفتار روسیه در میدان بین المللی ایفا نماید.

«افزایش سخت گیری در سقف قیمت نفت، به منظور تشدید فشار بر روسیه»

LINK: https://www.chathamhouse.org/09/2025/tightening-oil-price-cap-increase-pressure-russia?utm_source=chatgpt.com

SOURCE: www.chathamhouse.org

DATE: : 4 September, 2025

اندیشکده چتم هاوس در گزارشی جامع با عنوان «محدودیت بیشتر قیمت نفت برای افزایش فشار بر روسیه» به بررسی اثرات تحریم های بین المللی بر اقتصاد روسیه و ارائه راهکارهایی برای افزایش اثربخشی این تحریم ها پرداخته است. این گزارش تأکید می کند که درآمدهای نفتی روسیه، هرچند تنها حدود ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی این کشور را تشکیل می دهند، اما منبع حیاتی تأمین مالی جنگ و حفظ ساختار قدرت کرملین هستند و هدف قرار دادن این درآمدها می تواند توانایی روسیه برای ادامه جنگ در اوکراین را به طور قابل توجهی کاهش دهد.

تحریم های کنونی، که پس از آغاز تنش و درگیری میان روسیه و اوکراین اعمال شده اند، تاکنون نتوانسته اند اثر مورد انتظار را بر اقتصاد روسیه داشته باشند. روسیه با بهره گیری از شبکه کشتیرانی سایه، دستکاری در اسناد بیمه و انعطاف در قیمت گذاری، موفق شده است محدودیت ها را دور بزند و صادرات نفت خود را تا حد زیادی ادامه دهد. این وضعیت باعث شده است که فشار اقتصادی تحریم ها بر کرملین کمتر از انتظار باشد و توانایی روسیه در ادامه درگیری ها کاهش نیافته باشد. در پاسخ به این ضعف ها، چتم هاوس پیشنهاد می کند که اعمال محدودیت بیشتر بر قیمت نفت روسیه، که در حال حاضر قیمت صادرات نفت خام این کشور را محدود می کند، به طور تدریجی و خودکار افزایش یابد تا فشار بیشتری بر اقتصاد روسیه اعمال شود. همچنین باید خلأهای موجود در صنعت کشتیرانی و فرآیندهای بیمه ای که روسیه از آن ها بهره برداری می کند، مسدود

۲. بخش گاز:

« چرا قراردادهای گازی می توانند بهترین مسیر رژیم صهیونیستی برای عادی سازی روابط منطقه ای باشند؟ »

LINK: <https://nationalinterest.org/blog/energy-world/why-gas-deals-could-be-israels-best-path-to-regional-normalization>

SOURCE: www.nationalinterest.org

DATE: 18 August, 2025

اندیشکده The National Interest در گزارشی با عنوان «چرا توافقات گازی می توانند بهترین مسیر رژیم صهیونیستی به سوی عادی سازی منطقه ای باشد؟»، به تحلیل نقش صادرات گاز رژیم صهیونیستی در تقویت همکاری های منطقه ای و ایجاد ثبات سیاسی در خاورمیانه پرداخته است. این گزارش نشان می دهد که در منطقه ای با تاریخ طولانی از تنش های سیاسی و مناقشات، توافقات های انرژی می توانند مسیر عملی و قابل اتکایی برای پیشبرد همکاری ها و کاهش تنش ها فراهم کنند. صادرات گاز رژیم صهیونیستی به کشورهای همسایه، به ویژه اردن و مصر، علاوه بر تأمین نیازهای انرژی، می تواند به حفظ توافقات های شکننده صلح کمک کند و توسعه برنامه های ملی استقلال انرژی از طریق منابع تجدیدپذیر را تسریع بخشد.

گزارش تأکید می کند که فشار ناشی از ملی گرایی منابع باعث شده است دولت ها مانند مصر به جذب سرمایه گذاری خارجی و همکاری با شرکت های نفتی بین المللی برای توسعه تولید داخلی گاز توجه بیشتری داشته باشند. این روند تولیدکنندگان نفت سنتی را نیز به تنوع دارایی ها و افزایش تخصص در زیرساخت های گاز منطقه ای سوق داده است. جالب آنکه، توافقات های گازی حتی در شرایط پیچیده سیاسی، از جمله تنش های مداوم در غزه و مسائل انسانی فلسطینی ها، پابرجا مانده اند و نقش مهمی در تقویت روابط دوجانبه ایفا می کنند.

نمونه برجسته این روند، میدان گازی لویاتان است که بزرگ ترین میدان گاز در دریای مدیترانه محسوب می شود. شرکت نیومد انرژی اسرائیل مالک بیش از ۴۵ درصد از این میدان است و اخیراً قراردادی برای فروش حدود ۱۳۰ میلیارد متر مکعب گاز به مصر از طریق خط لوله به مبلغ ۳۵ میلیارد دلار در مدت ۱۵ سال منعقد کرده است. این قرارداد نه تنها بالاتر از توافقات قبلی قیمت گذاری شده، بلکه انتقال گاز از طریق خط لوله به مراتب ارزان تر از واردات LNG از منابع دیگر است.

علاوه بر این، صادرات گاز رژیم صهیونیستی به اردن نیز ارسال شده است. این توافقات نشان می دهند که در حالی که منابع انرژی در شرق مدیترانه فراوان هستند، قابلیت صادرات تجاری بدون مشارکت اپراتورهای اسرائیلی محدود است. به این ترتیب، گاز اسرائیل به نوعی پل حیاتی در منطقه تبدیل شده و نقش مهمی در ایجاد ثبات و تقویت همکاری های اقتصادی و سیاسی ایفا می کند.

در مجموع، گزارش نتیجه گیری می کند که توافقات های گازی می توانند به عنوان ابزاری مؤثر برای تقویت همکاری های منطقه ای، کاهش تنش ها و ایجاد ثبات سیاسی در خاورمیانه عمل کنند و مسیر عملی برای عادی سازی روابط میان کشورهای منطقه فراهم سازند.

« امضا شده اما نهایی نشده: ژئوپلیتیک پشت پرده خط لوله قدرت سیبری ۲ »

LINK: <https://nationalinterest.org/blog/energy-world/signed-but-not-sealed-the-geopolitics-behind-power-of-siberia2->

SOURCE: www.nationalinterest.org

DATE: 9 September, 2025

همچنین اندیشکده فوق، The National Interest، در گزارشی دیگر با عنوان «امضا شده اما نهایی نشده: ژئوپلیتیک پشت پرده خط لوله قدرت سیبری ۲» به بررسی ابعاد سیاسی و اقتصادی این پروژه پرداخته است. به رغم امضای یادداشت تفاهم حقوقی میان روسیه

Siberia ۲ هنوز یک قرارداد نهایی و الزام آور نیست، اما اهمیت نمادین و راهبردی آن قابل انکار نیست. روسیه این پروژه را ابزاری برای جایگزینی بازارهای از دست رفته اروپایی می داند و چین از آن برای تضمین امنیت انرژی و افزایش قدرت مانور خود در بازار جهانی بهره می گیرد. تحقق نهایی پروژه همچنان مشروط به رفع ابهامات اقتصادی و تجاری است، اما حتی در وضعیت کنونی نیز نشان دهنده تقویت محور انرژی روسیه و چین و تغییر تدریجی موازنه در بازار جهانی گاز است.

« توافق گاز طبیعی میان چین و روسیه، صرفاً یک پوشش برای دور زدن تحریم های LNG است »

LINK: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/energysource/the-china-russia-natural-gas-deal-is-a-distraction-from-lng-sanctions-evasion/>

SOURCE: www.atlanticcouncil.org

DATE: 4 September, 2025

اندیشکده Atlantic Council در گزارشی با عنوان «توافق گازی چین و روسیه حواس ها را از دورزدن تحریم های LNG پرت می کند» به بررسی ابعاد ژئوپلیتیکی و اقتصادی توافق اخیر مسکو و پکن پیرامون خط لوله Power of Siberia ۲ پرداخته است. این گزارش تأکید می کند که هرچند امضای یادداشت تفاهم میان دو کشور در نگاه نخست نشان دهنده تعمیق همکاری های انرژی است، اما این پروژه هنوز فاقد تعهدات الزام آور در زمینه زمان بندی، فرمول قیمت گذاری و تأمین مالی است و در نتیجه بیش از آنکه دستاورد اقتصادی ملموسی برای روسیه داشته باشد، یک اقدام نمادین سیاسی محسوب می شود.

از منظر اقتصادی، خط لوله پیشنهادی با ظرفیت سالانه ۵۰ میلیارد متر مکعب، حتی در صورت تکمیل نیز تنها بخشی از بازار اروپایی از دست رفته روسیه را جبران می کند. افزون بر این، کاهش رشد تقاضای گاز در چین، تمایل پکن به انعطاف پذیری در قراردادهای

و چین در حاشیه اجلاس سازمان همکاری شانگهای، قرارداد همچنان فاقد جزئیات کلیدی تجاری مانند فرمول قیمت گذاری، تعهدات حجمی خرید و مکانیزم های جریمه در صورت تأخیر است. از این رو، توافق فعلی بیش از آنکه یک معامله اقتصادی کامل باشد، جنبه نمادین و سیاسی دارد.

برای روسیه، این پروژه بیش از آنکه اقتصادی باشد، ارزش ژئواکونومیک دارد؛ زیرا پس از کاهش صادرات گاز به اروپا، کرملین به دنبال باز کردن بازارهای جایگزین است تا نشان دهد همچنان قادر به عقد قراردادهای بلندمدت انرژی مطابق میل خود است. در مقابل، چین محتاطانه حرکت می کند و خواستار شرایط انعطاف پذیرتر از جمله تعهدات خرید کمتر، قیمت پایین تر نسبت به قراردادهای گذشته و کنترل بیشتر بر هزینه های زیرساختی در خاک خود است.

گزارش تأکید می کند که اجرای این پروژه با چالش هایی جدی مواجه است. هزینه تخمینی آن حدود ۱۴ میلیارد دلار است و تضمین بازگشت سرمایه در صورت پایین بودن قیمت گاز یا فقدان تعهدات الزام آور دشوار خواهد بود. همچنین، تکیه بیش از حد چین بر گاز روسیه می تواند سهم واردات این کشور از روسیه را تا سال ۲۰۴۰ به حدود ۴۰ تا ۴۵ درصد برساند که با سیاست تنوع بخشی پکن در تضاد است. از سوی دیگر، فقدان مکانیزم های الزام آور در قرارداد فعلی، ریسک تجاری پروژه را برای هر دو طرف افزایش می دهد.

در بُعد ژئوپلیتیک، PoS۲ می تواند پیامدهایی فراتر از روابط دوجانبه داشته باشد. اجرای آن نیاز چین به واردات LNG جهانی را کاهش می دهد و بر بازار بین المللی گاز اثرگذار خواهد بود. همچنین، این پروژه قدرت چانه زنی پکن را در قراردادهای LNG و دیگر منابع انرژی افزایش می دهد، در حالی که برای روسیه نشانه ای از چرخش استراتژیک به سوی شرق است. انتخاب زمان امضای یادداشت تفاهم در اجلاس شانگهای نیز نشان می دهد که این توافق، علاوه بر بُعد اقتصادی، حامل پیامی سیاسی به غرب درباره تعمیق شراکت مسکو و پکن است.

در مجموع، گزارش نتیجه می گیرد که هرچند Power of

میلیارد مترمکعب (۱.۹٪) رشد کرد و به ۴۱۲۲ میلیارد مترمکعب رسید و انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۵ نیز حدود ۷۱ میلیارد مترمکعب (۱.۷٪) افزایش یابد-نشانه‌ای از تداوم نقش محوری گاز در تأمین انرژی و پشتیبانی از شبکه‌های برق در برابر رشد تقاضا.

تحلیل منطقه‌ای گزارش نشان می‌دهد الگوی رشد در نیمه اول ۲۰۲۵ ناهمگون بوده: اروپا با رشد ۶.۱٪ و آمریکای شمالی با رشد ۱.۵٪ بیشترین افزایش تقاضا را ثبت کرده‌اند؛ در کنار این، تجارت LNG نیز گسترش یافته و واردات گاز طبیعی مایع اروپا در نیمه اول ۲۰۲۵ حدود ۱۲ میلیارد مترمکعب (۲۳.۶٪) افزایش یافته تا نیازهای منطقه‌ای و تزریق به ذخایر را تأمین کند. این شتاب منطقه‌ای، ضرورت هماهنگی در زنجیره عرضه و مدیریت فصلی را برجسته می‌سازد.

گزارش عوامل اصلی رانش تقاضا را تشریح می‌کند: افزایش مصرف برق (به‌ویژه در چین و هند)، تأثیر موج‌های گرما و نیز رشد فناوری‌های پرمصرف برق مانند مراکز داده و محاسبات ابری (AI & Cloud) موجب فشار بر شبکه‌ها شده و نیاز به منابع قابل اعتماد و انعطاف‌پذیر را افزایش داده است. به همین دلیل، IGU گاز طبیعی را «قابل توسعه‌ترین و پاسخگوترین راهکار» برای تأمین افزایش مصرف برق و تثبیت شبکه‌ها ارزیابی می‌کند.

در عین حال گزارش به روندهای هم‌زمان کربن‌زدایی در زنجیره ارزش گاز اشاره می‌کند: پیشرفت در کارایی سیستم‌ها، افزایش الکتریکی‌شدن بخش‌ها، کاهش متان و کاهش مشعل‌سوزی، و رشد سرمایه‌گذاری در گازهای تجدیدپذیر (بیومتان) و فناوری‌های جذب و ذخیره‌سازی کربن (CCS) ثبت شده است؛ اما موفقیت این مسیرها در عمل وابسته به چارچوب‌های مقرراتی و سیاستی حمایتی است. بدین ترتیب، گاز در کوتاه‌مدت نقش تسکین‌دهنده برای انتشار کلی کربن در مقایسه با نفت و زغال‌سنگ دارد و در میان‌مدت می‌تواند با ابزارهای نوآورانه کاهش انتشار، در فرایند گذار انرژی جایگاه سازنده‌ای ایفا کند.

پیام راهبردی گزارش روشن است: اگر روندهای فعلی تقاضا تداوم یابد، رشد تقاضای انرژی تا ۲۰۳۰ می‌تواند از مسیرهای سناریویی بسیاری از نهادهای

سنگین ساخت، ریسک‌های جدی برای مسکو ایجاد کرده است. به همین دلیل، اتکای بیش از حد به این پروژه نمی‌تواند جایگزین مطمئنی برای درآمدهای گازی از دست رفته در اروپا باشد.

با این حال، گزارش هشدار می‌دهد که تمرکز رسانه‌ای بر Power of Siberia ۲ نباید مانع توجه به چالش اصلی یعنی صادرات LNG روسیه شود. به‌رغم تحریم‌های اعمال‌شده، کرملین همچنان از مسیرهایی برای گسترش ظرفیت LNG و دورزدن محدودیت‌ها بهره می‌گیرد؛ پروژه‌هایی همچون Arctic LNG ۲ نمونه‌ای روشن از این روند هستند. در صورت موفقیت روسیه در افزایش صادرات LNG، این منبع می‌تواند به مهم‌ترین ابزار مالی و ژئوپلیتیکی کرملین برای تداوم جنگ و فشار بر بازارهای جهانی تبدیل شود.

گزارش در پایان توصیه می‌کند ایالات متحده و اتحادیه اروپا علاوه بر تمرکز بر خط لوله‌ها، سیاست‌های سخت‌گیرانه‌تری در قبال LNG روسیه اعمال کنند؛ از جمله تحریم‌های مستقیم بر پروژه‌های کلیدی، کنترل شدیدتر بیمه و کشتیرانی، شفافیت بیشتر در معاملات بین‌المللی و در صورت لزوم استفاده از تحریم‌های ثانویه. تنها با چنین رویکردی می‌توان مانع از تداوم درآمدهای انرژی روسیه و تقویت توان مالی این کشور برای ادامه جنگ علیه اوکراین شد.

« گزارش جهانی گاز ۲۰۲۵ »

LINK: <https://www.igu.org/press-releases/igu-and-snam-launch-the-2025-global-gas-report>

SOURCE: www.igu.org

DATE: 10 September, 2025

اندیشکده بین‌المللی گاز (IGU) و شرکت ایتالیایی Snam در تاریخ ۱۰ سپتامبر ۲۰۲۵ گزارش «Global Gas Report ۲۰۲۵» را منتشر کردند؛ گزارشی که با تکیه بر داده‌های بازار جهانی، تغییرات اخیر تقاضا و پیامدهای راهبردی گاز طبیعی را برای دهه پیش رو تبیین می‌کند. طبق این گزارش، تقاضای جهانی گاز در سال ۲۰۲۴ به‌میزان ۷۸

پنج میلیارد دلار اهمیت بالایی دارد، گزارش آتلانتیک کانسیل به‌ویژه بر نقش انرژی در آینده این کریدور تأکید می‌کند. ایجاد زیرساخت‌های برق، گسترش خطوط انتقال، و ادغام شبکه‌های انرژی میان هند، خاورمیانه و اروپا می‌تواند امنیت عرضه را تقویت کرده و گذار به انرژی‌های پاک را تسریع کند. همچنین، پروژه‌های انتقال گاز طبیعی و برق منطقه‌ای از جمله ظرفیت‌های کلیدی این مسیر هستند که می‌توانند علاوه بر تأمین نیازهای داخلی کشورها، زمینه صادرات انرژی به بازارهای اروپایی را فراهم کنند. این امر اهمیت مضاعفی در پرتو تلاش اروپا برای تنوع‌بخشی به منابع انرژی و کاهش وابستگی به روسیه پیدا می‌کند.

بخش دیجیتال کریدور نیز با توسعه کابل‌های فیبر نوری و تقویت اتصال داده‌های فرامرزی، به همراه پروژه‌های انرژی، ستون‌های مکملی برای افزایش قدرت نرم و امنیت اقتصادی منطقه به شمار می‌آید. بدین‌ترتیب، IMEC نه‌تنها پروژه‌ای لجستیکی، بلکه بستری چندلایه برای اتصال انرژی، برق و داده در گستره‌ای وسیع از آسیا تا اروپا خواهد بود.

با وجود این ظرفیت‌ها، چالش‌های قابل توجهی وجود دارد. شکاف تأمین مالی، به‌ویژه در پروژه‌های انرژی و حمل‌ونقل، دست‌کم پنج میلیارد دلار سرمایه‌گذاری جدید نیاز دارد. نبود هماهنگی مقرراتی در حوزه انتقال انرژی، استانداردهای فنی متفاوت، و موانع تعرفه‌ای از دیگر مشکلاتی است که می‌تواند مانع تحقق کامل ظرفیت‌های انرژی کریدور شود. افزون بر آن، ناپایداری‌های سیاسی و ژئوپلیتیکی تهدیدی برای جلب سرمایه‌گذاری خارجی در پروژه‌های گازی و برقی محسوب می‌شوند.

از منظر راهبردی، IMEC می‌تواند جایگزینی عملی برای ابتکار «کمربند و جاده» چین باشد و در عین حال به ابزاری برای تقویت دیپلماسی انرژی ایالات متحده و متحدانش در خاورمیانه بدل شود. ادغام زیرساخت‌های انرژی در این کریدور می‌تواند هم برای هند و هم برای اروپا مزیت‌های راهبردی ایجاد کند؛ از یک‌سو دسترسی هند به بازارهای انرژی اروپا تسهیل می‌شود و از سوی دیگر اروپا منابع متنوع‌تری برای جایگزینی گاز روسیه به دست می‌آورد.

پیشرو فراتر رود؛ لذا برای جلوگیری از کمبود عرضه و افزایش نوسانات بازار ضروری است سرمایه‌گذاری‌ها در زیرساخت‌های گازی (شبکه‌ها و ذخیره‌سازی) با شتاب و همراه با سیاست‌های حمایتی ادامه یابد. همچنین توصیه می‌شود تمرکز دولتها و صنعت بر توسعه بیومتان، اجرای سیاست‌های کاهش متان و تسریع پروژه‌های CCS باشد تا گاز بتواند هم‌زمان نقش عرضه‌ای و نقشی کم‌هزینه در حذف انتشار ایفا کند.

در خاتمه، IGU و Snam گاز طبیعی را به‌عنوان «عنصر کلیدی» برای تضمین امنیت، انعطاف‌پذیری و قابلیت‌پذیری سیستم‌های انرژی در دوران افزایش برق‌محوری اقتصاد معرفی می‌کنند، اما تأکید می‌کنند که تحقق این نقش نیازمند سرمایه‌گذاری قابل‌توجه، سیاست‌گذاران پشتیبان و مدیریت ریسک‌های ژئوپلیتیک و بازار است.

«کریدور اقتصادی هند-خاورمیانه-اروپا: پیوندها در عصر عدم قطعیت‌های ژئوپلیتیکی»

LINK: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/the-india-middle-east-europe-economic-corridor-connectivity-in-an-era-of-geopolitical-uncertainty/>

SOURCE: www.atlanticcouncil.org

DATE: 27 August, 2025

اندیشکده atlanticcouncil در گزارشی با عنوان «کریدور اقتصادی هند-خاورمیانه-اروپا: اتصال در عصر عدم قطعیت ژئوپلیتیکی» به بررسی ابعاد، ظرفیت‌ها و چالش‌های این پروژه راهبردی پرداخته است. ابتکار مذکور که در اجلاس گروه بیست در دهلی‌نو در سپتامبر ۲۰۲۳ معرفی شد، سه محور اصلی حمل‌ونقل، انرژی و دیجیتال را در بر می‌گیرد و هدف آن ارتقای یکپارچگی اقتصادی، کاهش زمان و هزینه‌های تجارت، و تقویت جایگاه کشورها در زنجیره‌های جهانی تأمین است. در حالی که بخش حمل‌ونقل کریدور با کاهش زمان ترانزیت تا ۴۰ درصد و صرفه‌جویی سالانه بیش از

گزارش در پایان تأکید می‌کند که موفقیت کریدور اقتصادی هند-خاورمیانه-اروپا مستلزم ایجاد نهاد هماهنگ‌کننده‌ای است که بتواند همزمان بر پروژه‌های حمل‌ونقل، انرژی و دیجیتال نظارت کند. به‌ویژه در بخش انرژی، تعهد سیاسی پایدار، تأمین منابع مالی کافی، و همسان‌سازی مقرراتی برای تضمین اتصال ایمن و پایدار برق و گاز میان کشورها ضروری است.

در مجموع، این گزارش نتیجه می‌گیرد که IMEC در صورت تحقق، نه‌تنها یک مسیر تجاری جدید، بلکه یک محور حیاتی برای بازطراحی نقشه انرژی اورآسیا خواهد بود؛ محوری که می‌تواند امنیت انرژی اروپا را تقویت، صادرات هند را افزایش، و همکاری‌های منطقه‌ای در خاورمیانه را در ابعاد بی‌سابقه‌ای تعمیق کند.

A dark blue silhouette of a world map is centered in the upper half of the image, serving as a background for the title text.

Monthly Oil & Gas Markets Analysis

Institute For International Energy Studies

<https://www.iies.org>

